

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

AMNESTY INTERNATIONAL
MOLDOVA

EDUCAȚIE PENTRU DREPTURILE OMULUI ȘI EDUCAȚIE PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ

CLASELE
V-IX

Curriculum • Ghidul profesorului

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

AMNESTY INTERNATIONAL
MOLDOVA

EDUCAȚIE

PENTRU DREPTURILE OMULUI

ȘI

EDUCAȚIE

PENTRU CETĂȚENIE DĂMOCRATICĂ

Clasele V–IX
Ghidul profesorului

Editura GUNIVAS

str. Ion Creangă 62/4, Chișinău MD-2064, Republica Moldova
Tel.: (+373) 69151274. E-mail: gunivas@gmail.com
www.gunivas.com

Ghid elaborat în cadrul Proiectului „*Democrația și Egalitatea încep cu Educația pentru Drepturile Omului*”, în baza Acordului de Colaborare dintre Amnesty International Moldova și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, cu sprijinul financiar al Ambasadei Olandei la București.

DIRECTOR DE PROIECT:

Violeta TERGUȚĂ, Coordonatoare de Programe de Educație pentru Drepturile Omului, Amnesty International Moldova

AUTORI:

Corina LUNGU, profesoară de istorie și educație civică, grad didactic superior, Liceul Tehnologic pentru copii cu vederea slabă, mun. Chișinău, consultant principal, Direcția Învățământ Preuniversitar, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, coordonatoarea grupului de autori

Iosif MOLDOVANU, consultant în domeniul Educației pentru Drepturile Omului, Directorul Centrului de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului

Svetlana VASILACHI, profesoară de istorie și educație civică, grad didactic superior, IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Bălți

Ana NOVIC, profesoară de istorie și educație civică, grad didactic superior, IPLT „Boris Dînga”, or. Criuleni

Natalia CEBOTAR, profesoară de istorie și educația civică, grad didactic I, IP Gimnaziul Sîrcova, raionul Rezina

Violeta TERGUȚĂ, Coordonatoare de Programe de Educație pentru Drepturile Omului, Amnesty International Moldova

Prepress: Editura GUNIVAS

Tipar: Tipografia BALACRON

© Text: Amnesty International Moldova, 2019.

© Prezentare grafică: GUNIVAS, 2019, pentru prezenta ediție.

Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Educație pentru drepturile omului și educație pentru cetățenie democratică

edo/ecd : Aria curriculară: Om și societate : Clasele 5-9 : Curriculum pentru disciplină opțională/Iosif Moldovanu, Corina Lungu, Svetlana Vasilache [et al.] ; coord. proiect: Violeta Terguță ; Min. Educației, Culturii și Cercet., Amnesty Intern. Moldova. – Chișinău : Gunivas, 2019 (Tipogr. „Balacron”). – 432 p.

Aut. sunt indicați pe vs. f. de tit. – Referințe bibliogr. – Apare cu sprijinul financiar al Ambasadei Olandei la București. – 1000 ex.

ISBN 978-9975-3160-9-5.

373.091:37.017

E 19

CUVÂNT INTRODUCATIV

Stimați colegi,

Ghidul propus atenției Dvs. este rezultatul unui lucru de echipă, al unei colaborări eficiente dintre practicieni, experți și factori de decizie.

Proiectele de lecție incluse în ghid au fost gândite într-un format original, structură prin care s-a urmărit facilitarea pregătirii pentru lecție, prezența elementului captivant în timpul acesteia și dorința de a continua observarea/cercetarea în afara clasei.

Astfel, rubricile *Support documentar*, *Support informațional*, *Strategii didactice*, *Fișe de lucru pentru elevi* și *Fișe informative pentru profesori*, de rând cu modelul ERRE al lecției, oferă oportunitatea realizării unui demers didactic original.

La elaborarea proiectelor didactice din acest *Ghid* ne-am inspirat din mai multe resurse didactice în domeniul Educației pentru Drepturile Omului și anume: resurse didactice elaborate de Amnesty International pentru implementarea Educației pentru Drepturile Omului în școli; resurse ale Consiliului Europei din seria „A trăi în Democrație”; resurse educaționale elaborate de Centrul de Informare și Documentare în Domeniul Drepturilor Copilului din Moldova; resurse elaborate de Center for Media Literacy, „5 întrebări-cheie care ar putea schimba lumea” etc.

Trebuie să menționăm că proiectele au fost completate cu sugestii de valoare ale cadrelor didactice care au pilotat cursul opțional EDO pe parcursul precedentului an de învățământ și că înseși autoarele au avut posibilitatea de a-l testa la clasă.

Proiectele, concepute într-un limbaj accesibil, respectă sugestiile Consiliului Europei pe dimensiunea EDO/ECD – Educație despre, prin și pentru drepturi, democrație și cultură democratică.

Totodată, proiectele au un caracter de recomandare și nicidecum nu sunt obligatorii, întrucât îndeamnă cadrul didactic la creativitate, valorificare și valorizare a potențialului fiecărui discipol.

Mult succes!

Autorii

LISTA ABREVIERILOR:

- EDO/ECD** – Educație pentru Drepturile Omului/Educație pentru Cetățenie Democratică
- CEDO** – Convenția Europeană a Drepturilor Omului
- CtEDO** – Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- DUDO** – Declarația Universală a Drepturilor Omului
- CDC** – Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului

CURRICULUM
pentru disciplina opțională

EDUCAȚIE
PENTRU DREPTURILE OMULUI
ȘI
EDUCAȚIE
PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ
EDO/ECD

Aria curriculară:
OM ȘI SOCIETATE

Clasele V–IX

Aprobat la ședința Consiliului Național pentru Curriculum (Ordinul MECC nr. 792 din 25 mai 2018 „Cu privire la aprobarea materialelor prezentate la CNC”).

AUTORI:

Corina LUNGU, profesoară de istorie și educație civică, grad didactic superior,
Liceul Tehnologic pentru copii cu vederea slabă, mun. Chișinău, consultant
principal, Direcția Învățământ Preuniversitar, Ministerul Educației, Culturii și
Cercetării, coordonatoarea grupului de autori

Iosif MOLDOVANU, consultant în domeniul Educației pentru Drepturile Omului,
Directorul Centrului de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului

Svetlana VASILACHI, profesoară de istorie și educație civică, grad didactic superior,
IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Bălți

Ana NOVIC, profesoară de istorie și educație civică, grad didactic superior,
IPLT „Boris Dînga”, or. Criuleni

Natalia CEBOTAR, profesoară de istorie și educația civică, grad didactic I,
IP Gimnaziul Sîrcova, raionul Rezina

Violeta TERGUȚĂ, Coordonatoare de Programe de Educație pentru Drepturile
Omului, Amnesty International Moldova

RECENZENȚI:

Valentina URSU, doctor, conferențiară universitară, șefă de catedră,
Universitatea pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău

Svetlana NASTAS, doctor, șefa sectorului Educație, Institutul de Științe ale Educației

Maia BĂNĂRESCU, Avocata Poporului pentru Drepturile Copilului

Andrei BRIGHIDIN, magistrul în Drepturile Omului, Membru al Consiliului
pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității.

PRELIMINARII/ARGUMENT

Disciplinele școlare din învățământul general, în funcție de logica didactică și specificul curricular, au menirea de a contribui la pregătirea și modelarea profilului elevului în raport cu cerințele actuale și de perspectivă ale societății. Astfel, prin componenta sa civică, disciplina opțională *Educație pentru Drepturile Omului/Educație pentru Cetățenie Democratică (EDO/ECD)* vine să contribuie la formarea finalităților educaționale generale prin dimensiunile competențelor de:

cunoaștere și înțelegere

- dezvoltarea libertății de opinie și expresie, ce constituie un drept fundamental la o participare democratică;
- cunoașterea, înțelegerea și aprecierea prevederilor constituționale privind dreptul la liberă opinie și expresie.

dezvoltarea aptitudinilor

- utilizarea activă a acestui drept în vederea participării la o comunitate democratică;
- structurarea demersurilor de argumentare în public a propriilor opinii și acțiuni;
- manifestarea valorilor ce stau la baza comportamentelor non-violente în cazul conflictelor;
- aprecierea compromisului echitabil, non-violența, precum și capacitatea de a face față unor situații deschise de dezacord și controversă.

La elaborarea curriculumului la disciplina opțională *EDO/ECD* s-a respectat abordarea holistică promovată de Consiliul Europei, integrând procesele de învățare în trei dimensiuni:

- cunoașterea și înțelegerea (dimensiunea cognitivă);
- formarea abilităților și construirea competențelor (dimensiunea practică);
- dobândirea de valori și atitudini (dimensiunea motivațională).

Curriculumul opțional la *EDO/ECD* descrie astfel **scopul major** al disciplinei: „*formarea calităților cetățeanului activ și responsabil, promotor al valorilor naționale, general-umane și democratice, capabil să-și asume responsabilitatea pentru propriul destin și destinul comunității*”. **Misiunea** disciplinei *EDO/ECD* este formarea unui cetățean activ, informat și responsabil, pregătit pentru a trăi și a acționa într-o societate democratică, oferind o extindere curriculară a actualei discipline școlare obligatorii **Educația civică**.

Conceptul de Educație pentru cetățenie democratică examinează:

- Civismul ca o realitate multidimensională, în care competențele ce

țin de exercitarea drepturilor și responsabilităților pot fi privite și ca fundament, dar și ca element constitutiv al tuturor aspectelor vieții într-o societate democratică. Spiritul civic se bazează pe demnitatea umană, egalitatea, participarea și împuternicirea cetățenilor.

- ▶ Școala ca un loc unde elevii pot învăța din experiența reală de viață. Școala este un loc în care elevii își trăiesc viața, mai degrabă decât un loc de învățare academică izolată pentru viața de mai târziu. Școala este o micro-comunitate, care servește ca un model de societate în general. Școala poate deveni chiar un model de o societate mai democratică, deoarece membrii unei comunități școlare pot participa la luarea deciziilor într-o mai mare măsură în mediul școlar decât ar fi posibil în afara acestuia.
- ▶ Învățarea pentru democrație și drepturile omului înseamnă a învăța cum să participe într-o comunitate, în timp ce învățarea prin democrație și drepturile omului înseamnă că această comunitate este guvernată de principii democratice, unde drepturile copiilor sunt respectate ca orientări pedagogice. Democrația se bazează pe o cultură politică despre care elevii trebuie să învețe prin experiența trăită în școală și prin reflectarea pe marginea acestei experiențe.

Taxonomia competențelor-cheie conform Codului Educației al Republicii Moldova, art. 11, alineatul (2):

- a) competențe de comunicare în limba română;
- b) competențe de comunicare în limba maternă;
- c) competențe de comunicare în limbi străine;
- d) competențe în matematică, științe și tehnologie;
- e) competențe digitale;
- f) competența de a învăța să înveți;
- g) competențe sociale și civice;
- h) competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă;
- i) competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.

Competențe transdisciplinare privind cetățenia responsabilă

- a) Un cetățean responsabil trebuie să-și asume rolurile de mai jos:
 - demonstrează responsabilitate individuală: își recunoaște propriile talente și competențe și le utilizează în scopuri personale și sociale;
 - demonstrează integritate și demnitate;
 - utilizează strategii de rezolvare a conflictelor;
 - conștientizează modul în care alegerile/deciziile individuale afectează propria persoană, familia și comunitatea mai largă;
 - manifestă inițiativă pentru a se informa și pentru a acționa asupra problemelor și evenimentelor de interes social.
- b) Practică un stil de viață sănătos: accesează, analizează și utilizează resurse pentru a promova bunăstarea;
 - participă la activități fizice care promovează sănătatea și forma fizică;
 - optează pentru o alimentație sănătoasă și de calitate;
 - demonstrează capacitatea de a identifica, evita sau rezolva potențialele situații de risc.
- c) Înțelege și promovează principiile democratice ale libertății, dreptății și egalității:
 - conștientizează faptul că fiecare ființă umană are o valoare înnăscută;
 - demonstrează un respect pentru demnitatea umană, pentru nevoile și drepturile omului;

- promovează ordinea și legitatea la nivel social;
 - respectă și apără drepturile și proprietatea;
 - participă la procesele democratice.
- d) Participă la activități care promovează binele public:
- înțelege sistemele economice, politice, sociale și ecosistemele;
 - identifică nevoile comunității și acționează pentru satisfacerea acestora;
 - se angajează în activități de îmbunătățire a vieții sociale;
 - demonstrează responsabilitate globală, înțelegere și apreciere pentru culturile diverse.

Competențe specifice ale disciplinei

1. Să înțeleagă semnificația drepturilor și responsabilităților omului pentru funcționarea unei societăți democratice (grup, clasă, familie, școală).
2. Să acționeze pentru a-și revendica/solicita drepturile de la titularii de obligații.
3. Să acționeze pentru respectarea și promovarea DO în comunitate/societate.
4. Să manifeste atitudine în cazurile de respectare a drepturilor și îndeplinire a obligațiilor în asigurarea unei societăți democratice.
5. Să adopte un comportament pro-social/pro-activ:
 - în diverse situații cotidiene și în cazurile de nerespectare a drepturilor;
 - în asigurarea respectării normelor statului de drept;
 - în asigurarea funcționării societății democratice.

BAZA CONCEPTUALĂ A DISCIPLINEI OPȚIONALE

Educație pentru Drepturile Omului și
Educație pentru Cetățenie Democratică
EDO/ECD

Educația și drepturile omului: instrumente pentru incluziune, dialog intercultural și democrație

„Drepturile omului încep cu micul dejun”, spunea René Cassin. Acest citat, pe cât de sintetic, pe atât de clar, e un punct de plecare foarte util pentru a înțelege de ce o educație pentru drepturile omului e necesară în viața oricărei persoane și în viața oricărei comunități, pentru a putea trăi împreună într-un cadru democratic și intercultural.

Educația pentru drepturile omului înseamnă a cunoaște, dar și a învăța să trăim împreună în baza anumitor valori (egalitate, solidaritate, respect).

„Educația pentru drepturile omului” se referă la educație, formare, creșterea gradului de conștientizare, informare, practici și activități care au ca scop, prin formarea la elevi/studenti a cunoștințelor, capacităților, atitudinilor și comportamentelor, să îi pregătească și să îi încurajeze să contribuie la construirea și apărarea unei culturi universale a drepturilor omului în societate, în vederea promovării și protejării drepturilor omului și libertăților fundamentale.

*Definiție a educației pentru drepturile omului
din Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică
și educația pentru drepturile omului*

În contextul noilor politici educaționale EDO se vrea a fi un răspuns la provocările lumii contemporane, dinamică și în continuă schimbare.

Conceptele-cheie care definitivează EDO sunt: **democrație, drepturi, responsabilități, toleranță, respect, egalitate, diversitate și comunitate**. Aceste concepte, ca și însăși EDO, pot fi contestate și discutabile/problematică în diferite contexte și atunci este aplicabil **consensul**.

Totodată, **EDO/ECD** implică și dimensiunile cunoștințelor și înțelegerii, abilităților, atitudinilor și valorilor. Disciplina își propune să încurajeze și să sprijine elevii astfel încât ei, parcurgând acest traseu, să devină cetățeni activi, informați și responsabili.

Într-o lume a diversității, conceptele, dimensiunile și conținuturile, interconectate prin abordări didactice, au drept obiectiv central formarea și

încurajarea atitudinilor și comportamentului pro-activ, pro-social și promovarea unei culturi a democrației și a drepturilor omului.

Elevii formați în această cheie sunt:

- ✓ conștienți de drepturile lor în calitate de membri ai comunității/societății;
- ✓ activi în cadrul comunităților în care trăiesc, fiind preocupați de binele comun;
- ✓ responsabili în acțiunile pe care le exercită ca membri ai comunității/societății;
- ✓ apreciați ca participativi, fiind capabili să devină lideri de opinie.

Deoarece **EDO/ECD** își are rădăcinile în noțiunea de **implicare**, acest curriculum creează spațiul necesar pentru **informare** (*despre lege, drepturi, responsabilități, politici culturale și de mediu*), pentru **atitudine pozitivă împotriva aspectelor negative** din comunitate/societate (ca *xenofobia, rasismul, stereotipurile din mass-media*) și pentru **participare**. Astfel, elevii și profesorii se pot implica într-un dialog constructiv cu partenerii din afara școlii (*agenți educaționali, ONG-uri etc.*).

Astfel, într-o interpretare didactică putem evidenția următoarele aspecte ierarhice:

- ✓ **Învățarea despre drepturile omului** include cunoașterea și înțelegerea conceptelor-cheie, instrumentelor/organismelor pentru protecția drepturilor omului, distincției dintre drepturi, rolului drepturilor, căilor de afirmare a drepturilor, dar și a ideii că acestea oferă un cadru pentru negocierea și acceptarea standardelor de comportament în familie, în școală, în comunitate și în lume.
- ✓ **Învățarea pentru drepturile omului** cuprinde abilități de ascultare și comunicare activă, gândire critică și capacitatea de a coopera și de a aborda pozitiv conflictele, de a promova drepturile omului la nivel local, național și global.
- ✓ **Învățarea prin drepturile omului** implică atitudini și valori: sentimentul demnității umane, al valorii proprii și al valorii celorlalți; responsabilitate pentru propriile acțiuni; dorința de dezvoltare personală; empatie, solidaritate și dorința de a-i sprijini pe cei ale căror drepturi sunt amenințate; deschidere și respectarea/aprecierea diversității.

Finalitatea cursului țintește spre o cultură a drepturilor omului, rezervând cadrului didactic/școlii un rol determinant în promovarea EDO și asigurarea succesului acesteia. Prin abordări activ-participative, constructive și pozitiviste, ambele componente pot crea contexte veritabile pentru a învăța și a trăi democrația.

Structura și conținutul curricula disciplinare *EDO/ECD* pentru trunchiul opțional al Planului-cadru de învățământ gimnazial cu 1 oră săptămânal, 35 de ore anual și 175 de ore per ciclu gimnazial.

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. de unități de învățare	Nr. de ore anual
Disciplină școlară opțională	Om și societate	a V-a	3	35
		a VI-a		35
		a VII-a	3	35
		a VIII-a		35
		a IX-a		34

Beneficiarii: Curriculumul este conceput pentru cadrele didactice din învățământul gimnazial, elevi și părinți.

SUGESTII DE CONȚINUTURI CURRICULARE

CLASELE a V-a – VI-a

Nr. de ord.	Unități de competență	Unitatea de învățare	Unități de conținut	Nr. de ore
1.	<p>Competența de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ înțelege semnificația identității fiecărei persoane; ◆ manifesta respectul și inițiativa în rezolvarea unor probleme ale grupurilor din care face parte și a comunității locale; ◆ cunoaște și respecta deosebirile dintre oameni; ◆ conștientiza rolurile stereotipurilor și a prejudecăților în societate. 	<p>Identitatea mea</p>	<p>Introducere în studiul cursului de EDO/ECD</p> <p>1.1. Cine sunt eu?</p> <p>1.2. Cine suntem noi?</p> <p>1.3. Unici și diferiți</p> <p>1.4. Eu în percepția altora</p> <p>1.5. Stereotipuri și prejudecăți</p> <p>1.6. Cum combatem stereotipurile și prejudecățile?</p> <p>1.7. Ce este discriminarea?</p> <p>1.8. Cum combatem fenomenul discriminării?</p> <p>1.9. Spune „Nu” discriminării!</p> <p>1.10. Spunem „Nu” discriminării!</p>	11 ore

Nr. de ord.	Unități de competență	Unitatea de învățare	Unități de conținut	Nr. de ore
2.	<p>Competența de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • înțelege și delimita raportul între dorințe, nevoi și drepturi ale omului; • identifica principiile societății democratice orientate spre respectarea drepturilor omului; • manifesta un comportament pro-social în situații în care statul nu asigură promovarea principiilor democratice; • determina semnificația egalității de șanse într-o societate democratică; • conștientiza valoarea demnității umane, manifestând respect față de ea; • analiza principiile de conviețuire pașnică în cadrul unei comunități. 	<p>Drepturi și libertăți</p>	<p>2.1. Nevoi și dorințe 2.2. Nevoi și drepturi 2.3. Drepturile copilului și nevoile lui 2.4. Drepturi și responsabilități 2.5. Demnitatea umană și drepturile omului 2.6. Șanse egale la educație 2.7. Diversitatea umană în școală 2.8. Ce este bullyingul? 2.9. Există bullying în școala/clasa în care învăț? 2.10. O școală/clasă fără bullying</p>	10 ore

Nr. de ord.	Unități de competență	Unitatea de învățare	Unități de conținut	Nr. de ore
3.	<p>Competența de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ manifesta simțul responsabilității față de propriile acțiuni; ◆ înțelege legătura dintre drepturile și responsabilitățile omului; ◆ conștientiza semnificația responsabilității în diferite contexte; ◆ valorifica legătura dintre acțiunile statului și ale sale într-o societate democratică. 	Responsabilitatea	<p>3.1. Ce face o persoană responsabilă?</p> <p>3.2. Natura responsabilităților umane</p> <p>3.3. Cine este responsabil de realizarea drepturilor copilului?</p> <p>3.4. Responsabilități individuale și colective</p> <p>3.5. Participarea este o responsabilitate a omului în comunitate?</p> <p>3.6. Cum identific și cercetez o problemă?</p> <p>3.7. Cum stabilesc obiectivele și indicatorii de monitorizare a problemei?</p> <p>3.8.–3.9. Cum identificăm sursele și metodele de colectare a datelor/informațiilor cu referire la problema monitorizată?</p> <p>3.10.–3.11. Cum elaborez și cui prezint raportul de monitorizare?</p> <p>3.12. Copiii – promotori ai Drepturilor Omului/ Copilului</p>	12 ore
	Activități de evaluare.			1 ore
	Rezerva profesorului.			1 oră

CLASELE a VII-a – VIII-a

Nr. de de ord.	Unități de competență	Unitatea de învățare	Unități de conținut	Nr. de de ore
1.	<p>Competența de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ promova principiile echității sociale și a demnității umane; ◆ respecta drepturile omului indiferent de gen, vârstă, religie, etnie sau statut social; ◆ demonstra comportamente pro-umane în raport cu fiere care deținător de drepturi. 	Egalitate. Ești mai egal decât mine?	<p>Introducere în studiul și problematica disciplinei</p> <p>1.1. Sunt egal? Sunt diferit?</p> <p>1.2. Toți diferiți, toți egali</p> <p>1.3.–1.4. Ești mai egal decât mine?...</p> <p>1.5. Femei și bărbați: egali sau inegali?</p> <p>1.6. Cum facem față inegalităților?</p> <p>1.7. Majoritatea conduce! Întotdeauna de acord?...</p> <p>1.8. Majoritatea și minoritatea, cum echilibrăm interesele?</p> <p>1.9. Evaluare sumativă</p>	10 ore
2.	<p>Competența de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ înțelege și accepta diversitatea umană; ◆ demonstra flexibilitate în susținerea ideilor și opiniilor proprii; ◆ manifesta respect față de sine și față de cei din jur; ◆ aprecia semnificația principiilor democratice. 	Diversitate și pluralism	<p>2.1. Aspectele diversității. Ce ne unește?</p> <p>2.2. Valoarea diversității. A învăța <i>despre</i> și <i>de la</i> alții</p> <p>2.3. Pluralismul de opinii</p> <p>2.4. De ce sunt drepturile importante?</p> <p>2.5. Drepturile omului și caracteristicile acestora</p> <p>2.6. Dacă aș fi ales ...</p> <p>2.7. Ce obiective promovăm?</p> <p>2.8. Ce este binele comun?</p> <p>2.9. Vreau și pot! Participarea la democrația pluralistă</p> <p>2.10. Evaluare sumativă</p>	10 ore

Nr. de ord.	Unități de competență	Unitatea de învățare	Unități de conținut	Nr. de ore
3.	Competența de a: • identifica diverse contexte ce duc la declanșarea conflictelor; • construi comportamente care să asigure atingerea consensului prin prisma respectării drepturilor omului; • spori înțelegerea sa referitor la drepturile situate în conflict; • aborda conflictele într-un mod non-violent.	Conflictul. <i>Eu împotriva ta</i> versus <i>Eu împreună cu tine</i>	3.1. Dictionarul conflictelor 3.2. Despre rădăcinile conflictelor. Ce ne desparte? 3.3. Drepturile – scutul meu de protecție 3.4. Cum putem face față neînțelegerilor? 3.5. Învățăm să rezolvăm conflictul 3.6. Decizii dificile 3.7. Rezolvăm conflictele?! 3.8. Pedepsa și demnitatea umană 3.9.–3.10. Drepturi situate în conflict. Cum procedăm? 3.11. Lecție de evaluare 3.12. Evaluare sumativă	11 ore
4.	Activități de evaluare			2 ore
5.	Rezerva profesorului			2 ore

CLASA a IX-a

Nr. de rând	Unități de competență	Unitatea de învățare	Unități de conținut	Nr. de ore
1.	<p>Competența de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Recunoaște/diferențiază formele/tipurile de informații din viața cotidiană; ◆ crea/structura mesaje care ar stimula imaginația sa, a semenilor săi; ◆ aprecia/analiza informația în mod critic, ce i-ar asigura creșterea personală; ◆ aprecia semnificația mass-mediei pentru funcționarea societății democratice. 	Mass-media și participare	<p>1.1. Cele 7 categorii de media 1.2. Comunicarea „într-un singur sens” vs comunicarea „în ambele sensuri” 1.3. Toate mesajele sunt construite. Lumea în 22 de minute 1.4. Cele trei „cărămizi” ale limbajului vizual de bază 1.5. Analizăm un text vizual 1.6. Puterea editării 1.7. Vedem ambii același lucru? 1.8. Judecăm de valoare și puncte de vedere în produsele mass-media 1.9. Judecăm de valoare încorporate în știri 1.10. Perspective și puncte de vedere. 1.11. Mesajele din mass-media: între profit și putere 1.12. Mass-media. Putere, convingere, propagandă? 1.13. Noi decidem care sunt știrile ce vor fi oferite cititorilor 1.14. Mass-media – instrument al comunicării sau instrument al puterii?</p>	14 ore

Nr. de rând	Unități de competență	Unitatea de învățare	Unități de conținut	Nr. de ore
2.	<p>Competența de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ înțelege conceptul de lege și importanța acestuia într-o societate democratică; ◆ recunoaște că scopul suprem al legii este protejarea/asigurarea securității/siguranței omului în societate; ◆ conștientizeze consecințele nerespectării regulilor/legilor; ◆ cunoaște despre funcționarea instanțelor de judecată într-un stat de drept. 	Reguli și legislație	<p>2.1. Diverse perspective asupra dreptății</p> <p>2.2. Misiunea legii</p> <p>2.3. Legea pe înțelesul nostru</p> <p>2.4. Legea e lege pentru toți</p> <p>2.5. Tinerii față-n față cu legea</p> <p>2.6. Drepturi și responsabilități în fața legii</p> <p>2.7. Ce contează în instanță?</p> <p>2.8. Cum procedez dacă mă confrunt cu nerespectarea legii?</p> <p>2.9. Evaluare sumativă</p>	9 ore

Nr. de rând	Unități de competență	Unitatea de învățare	Unități de conținut	Nr. de ore
3.	<p>Competența de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ înțelege principiile interacțiunii dintre stat-cetățean și cetățean-stat; ◆ manifesta comportament pro-activ; ◆ recunoaște importanța participării cetățenilor în asigurarea unei guvernări democratice; ◆ înțelege funcționalitatea principiului majorității într-o societate democratică; ◆ conștientiza importanța respectării principiilor guvernării democratice într-un stat de drept. 	Guvernare și politică	<p>3.1. Pentru ce fel de guvernare pledăm?</p> <p>3.2. Care este cel mai bun mod de a guverna o țară?</p> <p>3.3. Dacă așa fi la conducerea țării...</p> <p>3.4. Rolul cetățeanului într-o democrație. Responsabilități și obligații</p> <p>3.5. Cum vă afectează guvernarea viața?</p> <p>3.6. Participarea elevilor în guvernarea școlară</p> <p>3.7. Stabilim agenda publică</p> <p>3.8. Ciclul unei politici</p> <p>3.9. Modalități de participare în democrație</p> <p>3.10. Participare prin comunicare. Ce aspecte sunt de interes pentru noi?</p> <p>3.11. Dezbaterem – decidem – raportăm</p> <p>3.12. Funcționarea în sistem a legii, drepturilor și libertăților. Putem învăța să fim democrați? O dezbateră – mai multe perspective.</p>	12 ore

Prezentul curriculum este adresat cadrelor didactice implicate în predarea disciplinei opționale ***Educație pentru Drepturile Omului și Educație pentru Cetățenie Democratică*** și a fost conceput să contribuie la promovarea în rândurile tinerilor și de către tineri a drepturilor omului și a responsabilităților asociate acestora.

Cursul ***Educație pentru Drepturile Omului și Educație pentru Cetățenie Democratică*** pune accent pe:

- Cunoștințe și abilități — învățarea despre drepturile omului și mecanismele de protejare și promovare a drepturilor omului, precum și dezvoltarea abilităților pentru aplicarea acestora în viața cotidiană;
- Valori, atitudini și comportament — dezvoltarea valorilor și consolidarea atitudinilor și comportamentului care susțin drepturile omului;
- Acțiuni — întreprinderea acțiunilor pentru apărarea și promovarea drepturilor omului.

Astfel, rolul cadrului didactic este de a organiza oportunități de învățare care îi permit elevului să-și descopere și să-și dezvolte abilități și atitudini, să le exerseze în diverse situații de învățare și apoi să le transfere în viața reală. În cadrul orei de ***Educație pentru Drepturile Omului și Educație pentru Cetățenie Democratică*** pot fi utilizate în mod creativ și adaptat situațiilor specifice de învățare combinații de strategii didactice construite pornind de la o varietate de metode și tehnici specifice.

Activitățile care vizează Educația pentru Drepturile Omului trebuie să fie orientate spre învățarea activă, activitățile practice reprezentând dominantă învățării. Învățarea activă devine o modalitate mai stimulatorie și mai motivantă decât instruirea formală și, cu siguranță, aduce rezultate pe termen lung.

Activitățile de învățare vor fi orientate spre:

- utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe construcția progresivă a cunoștințelor și consolidarea continuă a capacităților; flexibilitatea abordărilor diferitor situații; dezvoltarea capacității elevului de autoevaluare, a spiritului reflexiv și autoexigenței:
 - Argumentarea pro și contra unei idei;
 - Discuții libere în interpretarea anumitor cazuri;
 - Investigarea unor cazuri de încălcare a drepturilor omului și identificarea abuzurilor;

- Campanii de promovare în școală a drepturilor și a responsabilităților elevilor, a egalității de gen; colaborarea cu autoritățile publice locale, cu organizații neguvernamentale inițiate în domeniul promovării și apărării drepturilor omului;
- utilizarea unor strategii didactice care să permită alternarea formelor de activitate (individuală, în perechi, în grupuri mici);
- utilizarea metodelor active, care contribuie la dezvoltarea abilităților de comunicare a elevilor, la manifestarea spiritului critic, tolerant, deschis către recunoașterea valorilor, a modurilor de viață ale altor culturi, către experimentarea diversității culturale:
 - Studiul de caz;
 - Simularea;
 - Învățarea prin descoperire;
 - Învățarea problematizată;
 - Jocul de rol;
 - Proiectul;
 - Analiza de text;

Din perspectiva ***Educație pentru Drepturile Omului și Educație pentru Cetățenie Democratică***, profesorul își va canaliza activitatea pe următoarele aspecte:

- centrarea pe elev;
- practicarea drepturilor omului în școală, în condițiile unui climat de încredere în clasă;
- modernizarea procesului de evaluare;
- evaluarea ca modalitate de progres, accentul pe evaluarea formativă;
- formarea continuă a profesorului, folosind noi abordări pedagogice și noi tehnologii informaționale.

Modalitățile de evaluare vor fi concepute în legătură strânsă cu specificul cursului de ***Educație pentru Drepturile Omului și Educație pentru Cetățenie Democratică***. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Propunem, în acest sens folosirea cu precădere a metodelor alternative de evaluare:

- portofoliul;
- elaborarea de proiecte;
- observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor;
- dezbateră;
- realizarea unor materiale (sondaje, chestionare, afișe) în cadrul școlii și comunității;
- autoevaluarea.

PROIECTE DIDACTICE

CLASELE

V-VI

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1

IDENTITATEA MEA

1.1. CINE SUNT EU?

CDC. ARTICOLUL 7

1. Copilul se înregistrează imediat după nașterea sa și are, prin naștere, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, în măsura posibilităților, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit de aceștia.

2. Statele-părți vor veghea ca aplicarea acestor drepturi să respecte legislația lor națională și obligațiile pe care acestea și le-au asumat în temeiul instrumentelor internaționale aplicabile în materie, în special în cazul în care nerespectarea acestora ar avea ca efect declararea copilului ca apatrid.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** prezentările pe cerc, activitatea „Pașaportul meu”, discuția euristică;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru „Pașaportul meu”;
- **Forme de organizare:** frontal, individual.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Identitatea este ceea ce reprezintă o persoană și ceea ce o face să fie așa cum este. Orice persoană are o identitate proprie, precum și o identitate bazată pe apartenența la un anumit grup. Unele componente ale identității sunt înnăscute, iar altele țin de decizia unei persoane de a și le asuma. Identitatea, de asemenea, poate fi definită ca niște caracteristici, tradiții sau credințe care definesc un individ sau un grup ca fiind asemănător sau diferit de alți indivizi sau grupuri. Identitatea de grup poate crea sensul pozitiv de apartenență sau solidaritate.

	<p>Totuși, termenul „identitate” este folosit în mod obișnuit pentru a descrie identitatea personală – toate lucrurile care definesc o personalitate unică. În același timp, sociologii adesea folosesc acest termen pentru a descrie identitatea socială sau suma apartenențelor de grup care îl caracterizează pe individ.</p> <p>Trăsăturile de caracter, interesele, valorile, temperamentul, stima de sine, tipul de inteligență predominant, stilul de învățare, stilurile motivaționale, de comunicare, de soluționare a conflictelor și de luare a deciziilor, zona geografică de trai/de origine, opiniile politice, trăsăturile/abilitățile fizice, aspirațiile, speranțele și visurile, starea de sănătate, structura familiei, venitul, practica spirituală ș.a. – toate acestea sunt elemente care influențează, alcătuiesc și redau identitatea unei persoane.</p>
Cuvinte-cheie	Convenție, identitate, acte de identitate.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice elementele esențiale ale propriei identități; ✓ Să-și pună în valoare identitatea personală și pe cea a colegilor.
Evocare	<p>Prezentări pe cerc</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să formeze un cerc. 2. Rugați-i, pe rând, să-și rostească prenumele și să spună o calitate/o trăsătură pe care o admiră cel mai mult la sine. 3. Inițiați o discuție în baza întrebărilor: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit când ați rostit prenumele și trăsătura?</i> ✓ <i>Ce ați aflat nou despre colegi?</i> ✓ <i>Cum credeți, de ce avem prenume diferite, însă uneori acestea coincid?</i> ✓ <i>Ce s-ar întâmpla dacă toți oamenii/copiii ar avea același prenume?</i> 4. Precizați că fiecare persoană, fie că este copil sau adult, are dreptul la un nume pe care nimeni nu i-l poate lua (Articolul 7, CDC). Fiecare copil are dreptul la un certificat de naștere, în care să fie incluse datele

	<p>personale – nume și prenume, data și locul nașterii, numele părinților, cetățenia. Documentele trebuie să fie eliberate imediat după naștere. Prin numele de familie arătăm că aparținem unui grup cum este familia, iar prenumele ne arată că suntem cineva special, diferit de ceilalți membri ai familiei.</p> <p>5. Spuneți-le elevilor că în cele ce urmează veți discuta despre componentele identității personale.</p>
Realizarea sensului	<p>Activitatea „Pașaportul meu”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați fiecare elev să spună care este țara de vis pe care și-ar dori să o viziteze și de ce. 2. Propuneți-le să-și imagineze că au posibilitatea să călătorească acolo, dar au nevoie de un pașaport. În acest scop, trebuie să-și facă un pașaport în baza <i>Fișei de lucru „Pașaportul meu”</i>. 3. Rugați elevii să prezinte date din „Pașaportul meu”.
Reflecție	<p>Discuție euristică</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inițiați o discuție pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra sarcinii individuale și a celor prezentate în grup: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit în timpul prezentării?</i> ✓ <i>Ce noutăți ați aflat despre voi înșivă?</i> ✓ <i>Ce elemente comune ați identificat?</i> ✓ <i>Ce fel de dificultăți ați întâmpinat?</i> ✓ <i>Cu ce elemente mai poate fi completat pașaportul?</i> ✓ <i>Ce alte acte de identitate cunoașteți?</i> ✓ <i>Când primesc oamenii primele acte de identitate?</i> ✓ <i>Unde și cum trebuie păstrate actele de identitate?</i> 2. Invitați elevii să formuleze câteva lecții învățate în urma acestui exercițiu. 3. Formulați concluzii cu referire la faptul că actele de identitate confirmă identitatea unui individ.
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să examineze împreună cu părinții și alte acte de identitate și să completeze cu alte elemente „Pașaportul meu”.</p>

Fișa de lucru „Pașaportul meu”

Nume

Prenume

Data, luna, anul nașterii

Locul nașterii

Locul de trai

Sex

Cetățenie

Grupa de sânge

Data emiterii

Alte date importante despre mine

.....

.....

.....

.....

.....

1.2. CINE SUNTEM NOI?

CDC. ARTICOLUL 8

1. Statele-părți se obligă să respecte dreptul copilului de a-și păstra identitatea, inclusiv cetățenia, numele și relațiile familiale așa cum sunt recunoscute de lege, fără nicio imixtiune ilegală.
2. În cazul în care un copil este lipsit în mod ilegal de toate sau de o parte din elementele constitutive ale identității sale, statele-părți vor asigura asistența și protecția corespunzătoare pentru ca identitatea acestuia să fie restabilită cât mai curând posibil.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** prezentarea „Eu sunt...”, activitatea „Blazonul nostru”, discuția ghidată;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru „Eu sunt...” și „Blazonul”;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Valorile personale sunt un instrument puternic ce ne influențează viața fără să o știm, dacă nu suntem conștienți că ele există și dacă nu știm care sunt prioritare pentru fiecare dintre noi. Ele sunt standardele pe care și le definește fiecare pentru a trăi conform lor și care ne influențează adesea atitudinea și comportamentul. Tot ele sunt cele care ne influențează deciziile de viață, ne conturează unicitatea și ne definesc autenticitatea.

Fiecare dintre noi ne-am creat în viață o scară de valori, principii și credințe după care ne ghidăm atunci când vrem să întreprindem ceva. Dacă un om se confruntă cu diverse probleme și consideră că a sosit timpul să-și revizuiască viața, este bine să stea față în față cu valorile și credințele care îl ghidează, renunțând la cele care nu-i mai sunt de folos și păstrându-le doar pe acelea care îl pot ajuta în planul nou-creat. Atunci când decidem ce valori sunt importante pentru fiecare dintre noi, suntem influențați de mediul în care trăim, mass-media, anturaj, familie, scopurile noastre personale etc.

Fiecare om are propriul său sistem de valori. Interacționând și comunicând, ne dăm seama cine și cum este. În viața de zi cu zi, de multe ori tragem concluzii pripite

	despre unele persoane și valorile pe care le au, în baza unor comportamente. Nu e corect să etichetăm pe cineva doar în baza unor comportamente pe care le-am observat la acea persoană. Este bine să știm că în societate există diferențe între modul de percepere a oamenilor și sistemele de valori personale. Indiferent de vârstă, gen sau statut social, toți oamenii sunt valoroși.
Cuvinte-cheie	Valoare, valori personale, respect de sine.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să-și descrie propriile caracteristici; ✓ Să identifice valorile comune; ✓ Să recunoască trăsăturile pozitive.
Evocare	<p>Prezentarea „Eu sunt...”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Notați pe tablă enunțurile indicate în <i>Fișa de lucru nr. 1</i>. 2. Încurajați elevii să completeze oral enunțurile. 3. Invitați elevii la o discuție folosind următoarele întrebări ca reper: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit în timpul prezentării?</i> ✓ <i>Ce vi s-a părut mai dificil?</i> ✓ <i>Ce elemente comune ați identificat?</i> ✓ <i>Ce deosebiri ați identificat?</i> ✓ <i>Ce elemente de noutate ați aflat?</i> 4. Precizați că fiecare persoană este o individualitate valoroasă prin trăsăturile sale unice. Este important ca fiecare copil să-și recunoască propriile calități și valori, formându-și astfel o imagine clară și pozitivă despre sine.
Realizarea sensului	<p>Activitate în grup „Blazonul nostru”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Împărțiți elevii în grupuri de câte patru. 2. Propuneți-le să creeze un blazon comun (<i>Fișa de lucru nr. 2</i>): <ul style="list-style-type: none"> • un simbol comun pentru întregul grup (de notat în centrul emblemei); • un motto pentru ideile comune (de notat în steagul situat deasupra emblemei); • un nume pentru grupul vostru (de notat pe panglica de sub emblemă); • patru lucruri sau preferințe comune, importante (de notat în cadrane). 3. Invitați elevii să prezinte blazoanele întregii clase, afișați-le pe un perete al clasei.

Reflecție	<p>Discuție ghidată</p> <p>1. Adresați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra sarcinii de grup:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum vă simțiți după această activitate?</i> ✓ <i>Care moment din activitate a fost mai dificil/interesant?</i> ✓ <i>În ce măsură v-a fost utilă discuția cu colegii?</i> ✓ <i>Ce elemente comune ați descoperit între produsul vostru și celelalte?</i> ✓ <i>Cum credeți, trăsăturile comune ale colegilor din clasă reprezentate pe blazon sunt un punct forte al clasei? Argumentați.</i> ✓ <i>Aduceți exemple din propria experiență când opiniile și acțiunile comune au avut un impact pozitiv asupra voastră sau asupra grupului.</i> <p>2. Orientați discuția astfel încât elevii să înțeleagă că utilizarea punctelor tari și a abilităților individuale pot fi o sursă de putere și oportunitate în cadrul unui grup.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să discute cu părinții și/sau bunicii și să identifice 3 valori importante pentru familia lor.</p>

Fișa de lucru nr. 1. „Eu sunt...”

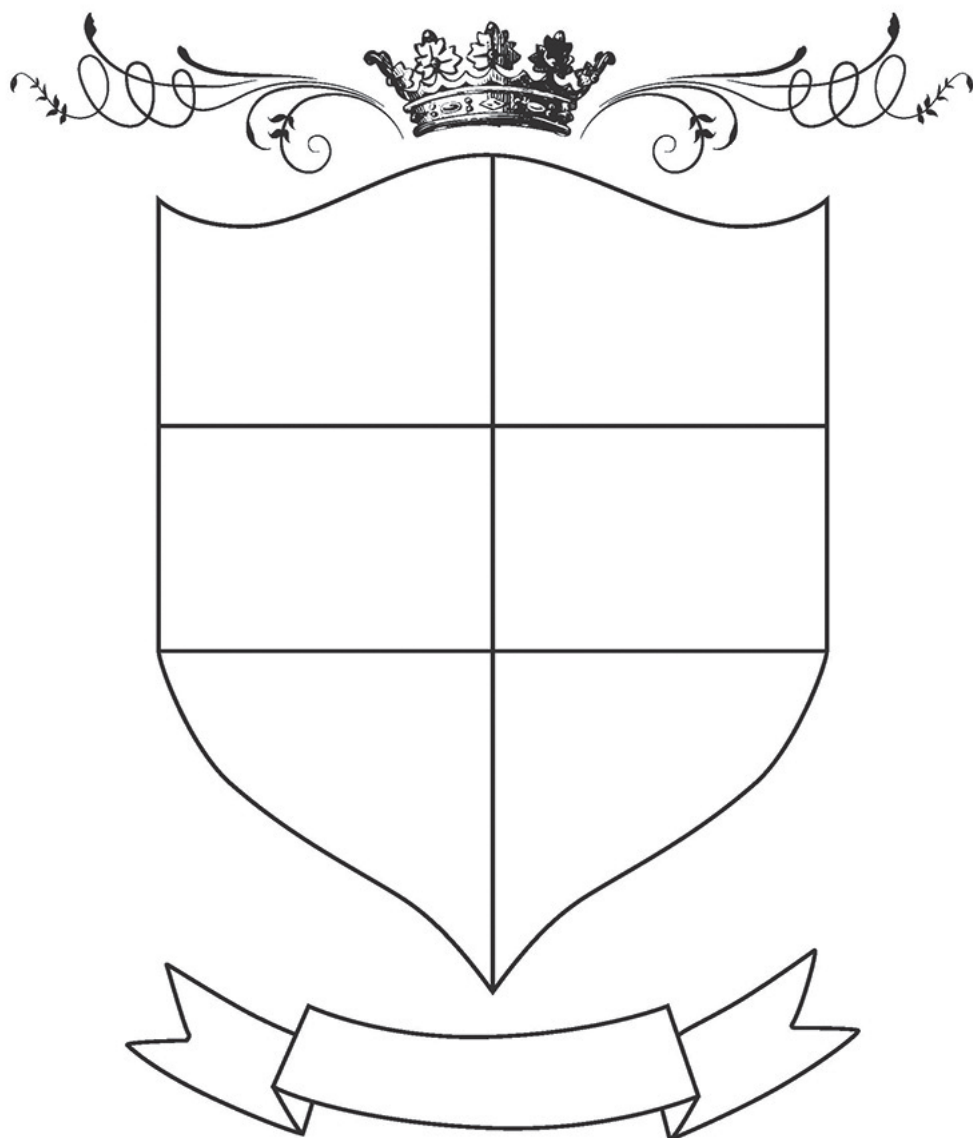
Dacă aș fi o floare, aș fi...

Dacă aș fi o culoare, aș fi ...

Dacă aș fi un anotimp, aș fi...

Dacă aș fi o pasăre, aș fi...

Fișa de lucru nr. 2. „Blazonul”

1.3. UNICI ȘI DIFERIȚI

DUDO. ARTICOLELE 2 ȘI 7

Fiecare persoană are aceleași drepturi. Cu toții avem dreptul de a fi tratați în mod egal și dreptul de a fi protejați de discriminare.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic „Cartoful”, activitatea „Diferențele”, scrierea liberă;
- **Resurse materiale:** mere/cartofi, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, individual.

DEMERSUL DIDACTIC

Support informațional	<p>Diversitatea înseamnă a fi diferit și cu toți suntem diferiți din momentul în care ne naștem. Nu avem o opțiune sau puterea de decizie de a fi sau a nu fi diferiți. Acolo unde avem două sau mai multe persoane, avem diversitate. Diferențele dintre noi pot ține de vârstă, etnie, gen, abilități fizice, naționalitate, orientare sexuală, educație, stare civilă, religie, experiențele de viață pe care le-am trăit și care ne-au influențat.</p> <p>Conform DUDO și CDC, un lucru pe care îl au în comun toți oamenii este că au cu toții aceleași drepturi. Cunoștințele, abilitățile sau felul de a gândi ne caracterizează diferit ca personalitate în cadrul unui grup. E bine să acceptăm opinia altor persoane și unicitatea lor, deoarece așa demonstrăm respectul pentru diversitatea umană. Faptul că suntem unici și diferiți nu ne împiedică să stabilim relații pozitive cu cei din jur.</p> <p>Dimpotrivă, aceste diferențe ne pot face să fim mai bogați, mai valoroși, mai interesați unul pentru altul, iar prin comunicare directă, activități în comun și socializare ne putem descoperi și completa reciproc.</p>
Cuvinte-cheie	Identitate, unicitate, egalitate.
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să identifice similitudini și diferențe ce le exprimă unicitatea;✓ Să reflecteze asupra căilor de formare a propriei identități.

<p>Evocare</p>	<p>Jocul didactic „Cartoful”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți-le elevilor să extragă câte un măr/cartof dintr-o pungă. 2. Încurajați-i să examineze atent cartoful/mărul, să-i analizeze forma, dimensiunea și alte particularități, după care să-l prezinte celorlalți ca pe un nou „prieten”. 3. Apoi, adunați toate merele/cartofii în pungă și invitați elevii să-și găsească propriul cartof/măr. 4. Când elevii și-au identificat cartofii, solicitați-le să răspundă la întrebări: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>A fost simplu să găsiți cartoful? Cum l-ați găsit?</i> ✓ <i>Cât de diferiți sunt cartofii? Cât de asemănători sunt?</i> 5. Dezvoltați ideea discutând cu elevii despre faptul că, asemenea acestor cartofi, și oamenii sunt foarte diferiți, dar au o trăsătură comună – toți sunt ființe umane.
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Activitatea „Diferențele”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rugați participanții să se așeze în formă de cerc. 2. Anunțați copiii că urmează o activitate distractivă și că vor avea posibilitatea de a afla lucruri noi despre colegii lor. 3. Explicați-le copiilor că veți citi o serie de afirmații: cei care cred că afirmația se referă la ei se vor ridica în picioare, iar cei la care nu se referă vor rămâne așezați pe scaun. 4. Enunțați pe rând câte o afirmație, de exemplu: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Să se ridice în picioare cei cărora le place să gătească;</i> ✓ <i>Să se ridice în picioare cei cărora le place să călătorească;</i> ✓ <i>Să se ridice în picioare cei care au ochii albaștri.</i> 5. Adresați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra activității: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce v-a plăcut în această activitate?</i> ✓ <i>Ce ați simțit fiecare când v-ați ridicat în picioare?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit atunci când ați apărut ca o persoană unică, diferită de alții?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit constatând cât de multe caracteristici aveți în comun cu restul grupului?</i> ✓ <i>În ce situații cotidiene vă place să vă simțiți unici și diferiți?</i>

	✓ Când ați avut nevoie să vă simțiți la fel sau egal cu altcineva?
Reflecție	<p>Scrisoare liberă</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți-le elevilor să continue în scris enunțurile: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Sunt unic(ă) prin faptul că ...</i> ✓ <i>Mă asemăn cu ceilalți din clasă prin ...</i> 2. Invitați elevii să prezinte la dorință produsele. 3. Cereți-le elevilor să formuleze niște lecții învățate în urma acestei experiențe. 4. Formulați concluzii cu referire la faptul că fiecare om este unic de la naștere și cu toții avem dreptul de a fi tratați în mod egal.
Extindere	Propuneți-le elevilor să creeze, fiecare în parte, câte un simbol al unicității sale.

1.4. EU ÎN PERCEPȚIA ALTORA

DUDO. ARTICOLUL 2

Toți suntem egali indiferent de culoarea pielii, gen, religie sau limba vorbită.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** prezentarea pe cerc, jocul de rol „Jurnalul lui Max”;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru „Jurnalul lui Max”, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	Relațiile cu ceilalți au un rol important în viața noastră. Uneori, e dificil pentru noi să privim lucrurile dintr-un alt punct de vedere și această abilitate trebuie dezvoltată. Este important să promovăm relații sănătoase, de respect și responsabilitate față de alte persoane. În viața cotidiană de multe ori tragem concluzii pripite cu referire la unele persoane, pe baza unor observații. E greșit să etichetăm o persoană doar în baza unor comportamente pe care le-am observat. Când ne asumăm răspunderea de a vorbi despre o persoană, este bine să o cunoaștem sub mai multe aspecte, iar concluziile nu trebuie să se bazeze pe o singură faptă.
Cuvinte-cheie	Diversitate, identitate, unicitate, relații.
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să identifice asemănări și diferențe între oameni;✓ Să descopere percepții și păreri diferite referitoare la identitatea unei persoane.
Evocare	Prezentare pe cerc <ol style="list-style-type: none">1. Invitați elevii să se așeze în cerc.2. Rugați-i să prezinte simbolul unicității personale pe care l-au creat acasă, conform algoritmului: <i>Simbolul ce mă reprezintă este...</i>3. Adresați elevilor întrebări:<ul style="list-style-type: none">✓ <i>Cum v-ați simțit când prezentați simbolul unicității personale?</i>✓ <i>Ce lucruri noi ați aflat despre ceilalți?</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum credeți, faptul că oamenii sunt foarte diferiți ne face pe fiecare dintre noi să fim unici?</i> ✓ <i>Considerați că este adevărată afirmația precum că toți oamenii sunt diferiți și în același timp sunt egali?</i> <p>4. Explicați-le elevilor că există multe fațete ale identității unei persoane. De aceea, este important să interacționăm și să comunicăm dacă vrem să știm mai multe despre cineva, pentru că deseori oamenii ne percep diferit.</p>
Realizarea sensului	<p>Jocul de rol „Jurnalul lui Max”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Împărțiți elevii în 3 grupuri. 2. Spuneți-le elevilor că urmează o poveste despre un băiat care și-a schimbat locul de trai și acum explorează noul mediu. Menționați că băiatul ținea un jurnal și că fiecare grup va primi doar o parte din text. 3. Solicitați-le grupurilor să realizeze sarcinile indicate în <i>Fișa de lucru nr. 1 „Jurnalul lui Max”</i>. Rugați grupurile de elevi să identifice un reprezentat care va citi cu voce tare fragmentul primit și va nota adjectivele pe poster. 4. Când grupurile își încheie sarcinile, invitați-i să-și prezinte proiectele împreună și afișați posterele cu caracteristicile lui Max pe tablă.
Reflecție	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra sarcinii prezentate: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce aspecte ale identității lui Max ați identificat?</i> ✓ <i>A fost simplu sau dificil să depistați trăsăturile lui Max?</i> ✓ <i>Ce aspecte ale identității lui Max sunt comune și ce aspecte sunt diferite?</i> 2. Extindeți discuția, solicitându-le elevilor să-l descrie obiectiv pe Max, în baza celor constatate în text. 3. Rezumați viziunile desprinse de elevi și precizați că adesea, alte persoane (vecini, prieteni, profesori, străini) au păreri diferite referitoare la identitatea unei persoane.
Extindere	<p>Solicitați-le să-și amintească o situație când și-au creat o anumită impresie despre o persoană, iar mai târziu au înțeles că acea impresie era greșită.</p>

Fișa de lucru nr. 1. „Jurnalul lui Max”

Grupul I

„Este prima mea zi în această clasă. Familia mea s-a mutat aici dintr-o altă regiune și încă mă simt străin. Dragă jurnalule, mi s-au întâmplat atâtea în ultimele zile... o sa-ți povestesc o parte din acestea.

Acum locuim într-un apartament lângă râu. Unul dintre băieții din clasa mea locuiește câteva case mai încolo. A venit deja la mine în a treia zi ca să mă roage să merg cu el la pescuit. L-am refuzat, pentru că undița mea este încă împachetată în una dintre cutii.”

1. Notați o listă a adjectivelor care vi se pare că ar putea fi folosite de colegii de clasă ai lui Max pentru a-l descrie.

2. Ce credeți că ar spune un elev din clasa lui Max celorlalți elevi despre acesta? Realizați o scurtă scenetă pe care o puteți juca în clasă.

Grupul II

„Este prima mea zi în această clasă. Familia mea s-a mutat aici dintr-o altă regiune și încă mă simt străin. Dragă jurnalule, mi s-au întâmplat atâtea în ultimele zile... o sa-ți povestesc o parte din acestea.

În fața școlii este un teren mare de fotbal. M-am bucurat, pentru că îmi place să joc fotbal. Așa că mi-am adus mingea și am vrut să încep să mă antrenez. Abia începusem să trag la poartă, când directorul școlii m-a oprit. Era furios și m-a întrebat dacă știam să citesc. Nu observasem anunțul care spunea că terenul se închide după ploaie. Am fost atât de șocat, că m-am dus acasă fără să spun vreo vorbă.”

1. Notați o listă a adjectivelor care vi se pare că ar putea fi folosite de colegii de clasă ai lui Max pentru a-l descrie.

2. Ce credeți că ar spune un elev din clasa lui Max celorlalți elevi despre acesta? Realizați o scurtă scenă pe care o puteți juca în clasă.

Grupul III

„Este prima mea zi în această clasă. Familia mea s-a mutat aici dintr-o altă regiune și încă mă simt străin. Dragă jurnalule, mi s-au întâmplat atâtea în ultimele zile... o să-ți povestesc o parte din acestea.

În apartamentul de deasupra noastră trăiește un bătrân. Când m-am întors acasă ieri, m-am întâlnit cu el la ușa de la intrare, venea de la cumpărături. Avea o sacoșă cu mâncare și râsufla din greu. Mi-a părut rău de el, l-am întrebat dacă pot să îl ajut și i-am dus sacoșa până la ușă.”

1. Notați o listă a adjectivelor care vi se pare că ar putea fi folosite de colegii de clasă ai lui Max pentru a-l descrie.
2. Ce credeți că ar spune un elev din clasa lui Max celorlalți elevi despre acesta? Realizați o scurtă scenă pe care o puteți juca în clasă.

1.5. STEREOTIPURI ȘI PREJUDECĂȚI

DUDO. ARTICOLUL 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** prezentările în cerc, activitatea „Afirmatiile”;
- **Resurse materiale:** foițe adezive, foi A4, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, individual.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Ce este un stereotip? Stereotipurile reprezintă **seturi de trăsături atribuite membrilor unui grup social**. Oamenii sunt adesea definiți ca membri ai grupurilor în funcție de cultură, convingeri religioase, origine sau caracteristici exterioare, cum ar fi culoarea pielii, forma corpului, coafură sau îmbrăcăminte. Adesea, această definiție a grupurilor se potrivește cu atribuirea de calități specifice oamenilor, astfel încât imaginile specifice sunt asociate cu anumite grupuri. În cazul în care aceste imagini sunt exagerate până în punctul în care corespund cu greu realității, noi le numim stereotipuri.

Stereotipurile pot fi:

- **pozitive**, atunci când întrunesc trăsături considerate pozitive la nivel social;
- **negative**, dacă întrunesc anumite caracteristici considerate negative. În general, indivizii dezvoltă mai ușor stereotipuri negative față de alte grupuri decât față de cel din care fac parte ei înșiși.

Stereotipurile sunt **colective** din punct de vedere al originii, deși sunt împărtășite de fiecare individ în parte. Ele tind să devină „credințe împărtășite normativ, consistente cu valorile și ideologiile grupului de care aparține persoana”.

Deseori, oamenii au stereotipuri legate de:

	<ul style="list-style-type: none"> • Vârsta: tuturor adolescenților le place muzica rock și nimeni din ei nu-i respectă pe cei mai în vârstă. • Sex: bărbații doresc un singur lucru de la femei. • Rasă: toți chinezii arată la fel. • Religie: toți musulmanii sunt teroriști. • Profesie: toți avocații sunt lacomi. • Naționalitate/etnie: toți romii sunt murdari, toate persoanele de culoare sunt buni sportivi, toate ceasurile elvețiene sunt perfecte. • Locuri: toți oamenii care trăiesc în orașul X sunt leneși. <p>De la stereotip la prejudecată: Dacă o persoană sau un grup este judecat(ă) doar pe baza stereotipurilor și nu ca un individ sau grup de indivizi, avem de-a face cu o prejudecată. Cu alte cuvinte, opinia cu privire la o persoană sau un grup se formează fără a le cunoaște. Astfel de opinii și idei de cele mai multe ori nu au legătură cu realitatea și pot fi nefavorabile sau ostile.</p>
Cuvinte-cheie	Stereotip, prejudecată, discriminare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să conștientizeze modul în care percep uneori identitatea altei persoane; ✓ Să analizeze stereotipuri și prejudecăți vis-a-vis de alți oameni și de minorități;
Evocare	<p>Prezentări pe cerc</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să prezinte situația când și-au creat o impresie despre o persoană, iar mai târziu și-au dat seama că această impresie este una greșită. 2. Rugați elevii să vorbească pe rând, apoi inițiați o discuție în baza întrebărilor: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum credeți, de ce v-ați creat o impresie greșită despre această persoană?</i> ✓ <i>Ce v-a făcut să vă răzgândiți?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit când ați înțeles că v-ați creat o impresie greșită?</i> 3. Spuneți-le elevilor că veți discuta despre drepturi egale pentru toți membrii „familiei umane”, dar și despre situații când anumite persoane nu se pot bucura de drepturile lor doar pentru că au anumite trăsături sau aparțin unui anumit grup. 4. Explicați noțiunea de stereotip și prejudecată.

<p>Realizarea sensului</p>	<p>Activitatea „Afirmării”</p> <ol style="list-style-type: none"> Înainte de începerea activității, afișați pe pereți inscripțiile „<i>total de acord</i>”, „<i>nu știu</i>” și „<i>nu sunt de acord</i>”. Spuneți-le participanților că veți citi câteva afirmații, iar ei vor trebui să ocupe o poziție de-a lungul peretelui în drept cu inscripția respectivă. Atunci când participanții au decis unde se află prin raport cu afirmația auzită, rugați participanții să argumenteze alegerea făcută. Este posibil ca unii dintre ei să-și schimbe poziția. Reuniți grupul pentru discuția de final. <p><i>EXEMPLE:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •❖ Toți copiii sunt neastâmpărați; •❖ Femeile sunt slabe; •❖ Toate fetele sunt plângăcioase; •❖ Toți băieții sunt bătauși; •❖ Persoanele supraponderale sunt leneșe; •❖ Persoanele cu dizabilități sunt neajutorate; •❖ Toate ceasurile elvețiene sunt perfecte; •❖ Fetele sunt gospodine bune; •❖ Bătrânii sunt capricioși.
<p>Reflecție</p>	<p>Discuție ghidată</p> <ol style="list-style-type: none"> Facilitați o discuție pentru ca elevii să analizeze manifestarea stereotipurilor. În acest scop, adresați următoarele întrebări: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>De ce unii ați avut anumite reacții la anumite afirmații, iar alții la altele?</i> ✓ <i>De ce este determinat acest lucru?</i> ✓ <i>Care afirmații v-au trezit cele mai inflăcărare emoții?</i> Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe. Formulați concluzii cu referire la faptul că stereotipurile și prejudecățile implică atitudini sau emoții uneori negative față de reprezentanții unui grup. Aceste emoții pot varia de la simpatie până la disconfort, teamă, dezgust, furie sau chiar ură.
<p>Extindere</p>	<p>Solicitați-le elevilor să-și amintească un caz când cineva cunoscut a fost victima unui stereotip, având grijă să nu dezvăluie numele sau identitatea persoanei.</p>

1.6. CUM COMBATEM STEREOTIPURILE ȘI PREJUDECĂȚILE?

DUDO. ARTICOLELE 2 ȘI 7

Fiecare persoană are aceleași drepturi. Cu toții avem dreptul de a fi tratați în mod egal și dreptul de a fi protejați de discriminare.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția de grup, jocul de rol;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru „Scenarii cu jocuri pe roluri”;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Conform unor cercetări, formarea stereotipurilor și a prejudecăților față de persoanele care aparțin anumitor grupuri este influențată de:

- statutul relativ al grupului în societate, adică modul în care este văzut grupul și ce loc ocupă în contextul general al relațiilor dintre grupuri;
- puterea relativă a grupului în societate, adică capacitatea de a accesa și de a utiliza resurse politice, economice sau de altă natură din societate;
- compatibilitatea scopurilor grupurilor din care fac parte persoanele.

Care este efectul prejudecăților? Prejudecățile sunt ofensatoare. În primul rând, acestea sunt utilizate pentru a nedreptăți pe cineva. Prejudecățile lipsesc oamenii de posibilitatea de a arăta cine sunt și ce sunt capabili să realizeze. De exemplu, un angajator poate să nu le ofere unor turci un loc de muncă pentru că a auzit că „ei” vin mereu târziu la lucru. Unii oameni se vor agăța pe prejudecăți și idei populiste, deși nu știu pe nimeni care ar putea confirma aceste opinii negative.

Ce putem face împotriva prejudecăților? Prejudecățile mor greu și sunt, prin urmare, greu de suportat. Nimeni nu se naște cu prejudecăți. Ele au fost învățate și, prin urmare, pot fi depășite. Înainte de a judeca o persoană, cereți-i să explice de ce a făcut lucrul respectiv.

	Amintiți-vă că în mod sigur nu v-ar plăcea să fiți judecați fără a fi ascultați.
Cuvinte-cheie	Stereotip, prejudecată.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice forme de manifestare a stereotipurilor și prejudecăților; ✓ Să propună soluții de depășire a stereotipurilor și prejudecăților.
Evocare	<p>Discuție de grup</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să se prezinte și să relateze un caz când cineva cunoscut a fost victima unui stereotip, fără a nominaliza persoana. 2. Sugerați-le elevilor să vorbească pe rând, la dorință. 3. Întrebați elevii cum s-ar simți dacă li s-ar întâmpla și lor ceea ce i s-a întâmplat persoanei X. Dar cum ar reacționa dacă ar fi victima unui stereotip? Cred că situația ar putea fi schimbată? 4. Anunțați în cele ce urmează veți discuta despre soluții și posibilitățile de depășire a stereotipurilor. 5. Amintiți-le noțiunile de stereotip și prejudecată.
Realizarea sensului	<p>Joc de rol</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Împărțiți participanții în grupuri a câte patru persoane. 2. Repartizați fiecărui grup un scenariu de joc pe roluri (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>) 3. Fiecare membru al grupului citește fișa. După aceasta, doi elevi interpretează jocul, iar ceilalți doi sunt observatori. 4. După ce jocurile au fost interpretate, grupurile le discută. Observatorii își spun părerea despre metodele care li s-au părut mai eficiente pentru combaterea stereotipului respectiv. 5. Apoi, grupurile joacă al doilea scenariu, rolurile fiind interpretate de ceilalți doi elevi (care în primul caz au fost observatori). De asemenea, poate fi repetat și primul scenariu pentru a reprezenta persoanele din alt punct de vedere. 6. Solicitați-le grupurilor să interpreteze jocul în fața grupului mare.

Reflecție	<p>Discuție ghidată</p> <p>1. Pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra sarcinii de grup, inițiați o discuție în grupul comun. Discutați următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Prin ce se aseamnă situațiile din jocurile de roluri? Prin ce se deosebesc?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit jucând rolul persoanei cu stereotipuri?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit jucând rolul persoanei care înfrunta stereotipul?</i> ✓ <i>Ce tehnici ați utilizat pentru a înfrunta stereotipul? Ați cerut mai multă informație pentru a clarifica sentimentele persoanei cu stereotipuri și motivele acesteia? Ați folosit motivarea și convingerea? Ați dat exemple de persoane pe care le cunoașteți și care nu corespund acestor stereotipuri? Ați argumentat cu informații care contrazic stereotipul? Ați folosit conceptele de drepturi și justiție? V-ați certat? Ați amenințat?</i> ✓ <i>Care metode au fost mai eficiente pentru a schimba atitudinea persoanei?</i> ✓ <i>V-ați confruntat în realitate cu prejudecăți? Cum ați acționat?</i> ✓ <i>Ce soluții ați propune pentru a combate stereotipurile?</i> <p>2. Formulați concluzii cu referire la faptul că nu există un model unic pentru a reduce stereotipul, iar decizia de a acționa este responsabilitatea fiecărui individ.</p>
Extindere	<p>Sugerați elevilor să discute cu părinții despre cum ar putea combate stereotipurile și prejudecățile din comunitate.</p>

Fișa de lucru nr. 1. „Scenarii cu jocuri pe roluri”

1. Profesorul v-a rugat să pregătiți o prezentare, lucrând în echipe de patru persoane. Teo, care a venit cu familia dintr-o țară săracă, este în grupul vostru. Când grupul vostru pleca la bibliotecă, Marcel, un alt coleg de al tău, îți șoptește: „Aș vrea ca Teo să nu fie în grupul nostru. Oamenii din țara lui sunt foarte leneși. Probabil că va trebui să facem tot lucrul în locul lui.”

Care va fi reacția ta?

2. Recent, câteva familii dintr-o țară săracă au venit să locuiască în orașul vostru. Copiii lor merg la școala voastră. În pauză, un coleg de-al tău ți-a spus: „Nu-mi place că toți sărăntocii aceștia merg la școala noastră. Tatăl meu zice că ei vin în țara noastră pentru a-și găsi de lucru și că ocupă locurile de muncă ale locuitorilor de aici. Cred că ar trebui să plece toți acolo de unde au venit.”

Care este reacția ta?

3. Este prima zi când Sorina a venit în clasa voastră. Pentru a se mișca, ea folosește un cărucior cu roțile. Înainte de pauză, colegul tău îți spune ca va merge să o ajute să-și pună haina când va fi timpul sa iasă afară pentru că probabil nu se poate descurca singură.

Tu îi răspunzi...

4. Jena este o fată care vine dintr-o țară străină și e colega ta de clasă. Într-una din pauze, când vă scoateți fiecare pachetelele cu mâncare de acasă, un coleg spune: „Uite ce mâncare stranie a adus Jena! Miroase dezgustător! Cum pot oamenii din țara ei să mănânce așa ceva?!”

Răspunsul tău este...

5. Împreună cu Andrei și Rodica, trebuie să faci o lucrare de laborator la chimie. În timp ce discutați cum să repartizați sarcinile, colegul tău spune: „Tu măsoară cantitatea preparatelor, eu voi aprinde spirtiera, iar Rodica va face notițe – fetele scriu mai frumos decât băieții”. Rodica nu zice nimic.

Tu ce spui?

6. Profesoara a planificat o excursie de o zi pentru întreaga clasă. Ea vă roagă să întrebați părinții dacă cineva din ei ar putea merge în excursie pentru a o ajuta. Tu te oferi să o chemi pe bunica ta. Profesoara îți răspunde că, de fapt, călătoria va fi foarte grea și obositoare pentru o persoană în vârstă, așa că ar fi bine să vină doar părinții.

Bunica ta însă este sănătoasă și activă. Tu îi spui profesoarei...

1.7. CE ESTE DISCRIMINAREA?

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta Convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

2. Statele-părți vor lua toate măsurile de protecție a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ce țin de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar contraveni prezentei Declarații și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** exercițiul „Sparge cercul”, discuția ghidată, GPP;
- **Resurse materiale:** flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Discriminarea reprezintă un comportament negativ față de indivizii sau membrii unui grup marginalizat despre care avem prejudecăți.

Legea Republicii Moldova cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 (legea nediscriminării) definește discriminarea ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criterii reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse.

Criteriile cel mai des întâlnite în cazurile de discriminare sunt etnia, naționalitatea, orientarea sexuală, culoarea

pielii, situația financiară ori socială, dizabilitatea și limba vorbită.

Conform legislației naționale, există mai multe forme de discriminare, și anume:

- **Discriminarea directă** se produce atunci când o persoană este tratată într-o manieră mai puțin favorabilă decât este, a fost sau va fi tratată într-o situație asemănătoare o altă persoană. *Exemplu: Angajații unui restaurant sau magazin refuză să servească o anumită persoană pentru că aparține unui grup etnic minoritar.*

- **Discriminarea indirectă** se produce atunci când un ordin, un criteriu sau o practică aparent neutră poate avea drept consecință un dezavantaj special pentru anumite persoane în raport cu ceilalți membri ai societății (pe criteriile enumerate). *Exemplu: Primarul localității X a decis să ajute populația de etnie y din localitate și le-a construit câteva locuințe sociale în care aceștia să trăiască pe termen nelimitat și să nu fie deranjați de nimeni.*

- **Hărțuire** – orice comportament nedorit care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, având drept scop sau efect lezarea demnității unei persoane pe baza criteriilor stipulate de legea nr. 121. *Exemplu: Un angajator adoptă un comportament jignitor la adresa unui angajat care provine dintr-o anumite zonă a țării. Acest comportament are caracter repetat, este adoptat în colectiv și se traduce prin remarci ofensatoare, glume legate de anumite presupuse caracteristici sau defecte ale locuitorilor acelei zone.*

- **Victimizare** – orice acțiune sau inacțiune soldată cu efecte adverse ca urmare a depunerii unei plângeri sau înaintării unei acțiuni în instanța de judecată, în scopul asigurării aplicării prevederilor prezentei legi sau în scopul furnizării unor informații, inclusiv a unor mărturii, care se referă la plângerea sau acțiunea înaintată de către o altă persoană. *Exemplu: Un elev formulează o plângere împotriva unui profesor prin care susține că a fost victima discriminării. În urma discutării plângerii sale în cadrul administrației școlii, profesorul îl supune unui tratament și mai dur, ca pedeapsă pentru inițiativa sa.*

Cuvinte-cheie	Discriminare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să descopere ce este discriminarea; ✓ Să determine criteriile, cauzele și consecințele discriminării față de copii/adulți; ✓ Să manifeste angajamente personale în constatarea discriminării.
Evocare	<p>Exercițiu „Sparge cercul”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii în centrul sălii sau într-un spațiu liber. 2. Solicitați patru voluntari, pentru ca aceștia să iasă în coridor pentru 1 min. 3. Celorlalți elevi propuneți-le să formeze un cerc și la întoarcere să nu le permită celorlalți patru să intre în cerc. 4. Invitați cei patru voluntari înapoi în sală și propuneți-le să se alipească cercului.
Realizarea sensului	<p>Discuție ghidată</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra jocului: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce s-a întâmplat în timpul jocului?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit (cei din cerc, apoi cei din afara cercului)?</i> ✓ <i>Este o situație cunoscută pentru voi? Unde se întâmplă, în ce locuri? (Se notează pe flipchart.) Ce anume se întâmplă? (Aici vor povesti exemple, unele dintre care ar putea servi ca bază pentru discuții la lecțiile următoare.)</i> ✓ <i>Cineva dintre voi sau prietenii voștri a fost în asemenea situație – în cerc sau în afara cercului? Cum se simt copiii/adulții care nu sunt primiți?</i> ✓ <i>Cine sunt copiii/adulții care nu sunt primiți de ceilalți?</i> ✓ <i>De ce apar astfel de situații în viață – unii formează un cerc și nu vor să-i mai lase pe alții să intre?</i> 6. Explicați faptul că acest proces de excludere în baza unor criterii se numește discriminare.
Reflecție	<p>GPP</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să elaboreze în perechi câte 2–3 întrebări pentru discuție privind fenomenul discriminării în școală. 2. Cereți-le grupurilor să prezinte întrebările, după care selectați din ele 2–3 întrebări comune. Notați întrebările comune pe o foaie pentru flipchart.

Extindere

Propuneți-le să discute cu 2-3 elevi din școală în baza întrebărilor stabilite. Explicați-le elevilor că în timpul discuției pot fi scoase la iveală momente foarte personale sau delicate, pe care unii copii nu sunt dispuși să le împărtășească. De aceea, nu trebuie să insiste și trebuie să respecte confidențialitatea informațiilor primite.

1.8. CUM COMBATEM FENOMENUL DISCRIMINĂRII?

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta Convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

2. Statele-părți vor lua toate măsurile de protecție a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ce țin de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar contraveni prezentei Declarații și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția de grup, forumul teatral, discuția dirijată;
- **Resurse materiale:** foi de flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Ce putem face atunci când asistăm la un comportament intolerant sau discriminatoriu? Primul pas este să luăm în serios plângerea victimei, pentru a evita agravarea situației. În acest sens, este important ca elevii să aibă la dispoziție mecanisme „prietenoase” de raportare a situațiilor de acest tip.

Combaterea discriminării este expresia idealului egalității între oameni. În majoritatea contextelor, „principiul egalității” este definit ca absență a oricărei discriminări directe sau indirecte. Să însemne aceasta oare obligația unui tratament uniform în toate condițiile, în raport cu orice aspect identitar? Răspunsul este negativ, întrucât

	<p>anumite persoane sau grupuri au nevoie să fie ajutate printr-un tratament care le dă posibilitatea să depășească barierele personale ori sociale. Acest mod de a privi lucrurile legitimează măsurile speciale (sau pozitive).</p> <p><i>Exemplu: dacă un elev are dificultăți în scriere, datorită unei dizabilități a mâinii, este necesar să i se ofere condiții speciale atunci când este supus examinării.</i></p>
Cuvinte-cheie	Discriminare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să examineze fenomenul discriminării în mediul școlar; ✓ Să propună soluții pentru a înfrunta discriminarea în mediul școlar.
Evocare	<p>Discuție de grup</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să-și reamintească discuțiile cu colegii privind fenomenul discriminării, unde se întâmplă aceste situații și cum se simt acești oameni. 2. Propuneți-le participanților să povestească în grupul comun o situație de discriminare identificată, fără însă a nominaliza persoana, accentuând doar genul copiilor discriminați (fată/băiat), motivul în baza căruia a fost discriminat(ă), unde se întâmplă aceste situații și dacă i s-a făcut sau nu dreptate acelei persoane. 3. Anunțați-i că veți discuta acum despre acțiuni de combatere a discriminării. 4. Precizați că toți oamenii sunt egali în drepturi și nu trebuie să acceptăm ca unii să fie tratați cu inferioritate de către alții.
Realizarea sensului	<p>Forum teatral</p> <p>Invitați elevii în grupuri de 5–6 să aleagă o situație din cele prezentate când un copil este victimă a discriminării și să reconstituie situația printr-o scenetă, relatând unde se întâmplă aceasta, cine și cum procedează, apoi să ofere soluții.</p> <p>Grupurile prezintă pe rând sceneta. În timp ce un grup prezintă, ceilalți au rolul de observatori. Atenționați observatorii că la finalul prezentării, ei ar putea spune: „STOP! Nu mi-a plăcut ce s-a întâmplat aici! Dacă s-ar fi intervenit mai devreme, nu s-ar fi ajuns în situația asta...</p>

	<p>Dacă am putea întoarce timpul înapoi, aş propune.../ persoana X putea.../trebuia...”.</p> <p>După fiecare scenetă formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra situației:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce a prezentat grupul? Despre ce se vorbește în scenetă?</i> ✓ <i>Ce comportamente vă deranjează în această scenetă? Ce vi se pare nedrept? De ce?</i> ✓ <i>Este potrivită soluția propusă? Vi se pare că ar putea funcționa într-o situație reală? Ce se poate întâmpla în realitate dacă cineva procedează așa? Este în siguranță? Oferă ajutor? Care sunt riscurile?</i>
Reflecție	<p>Discuție dirijată</p> <p>1. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe în baza întrebărilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simți dacă ar fi să interveniți în situații de probleme, neînțelegeri, discriminare?</i> ✓ <i>Vă simțiți pregătiți să interveniți în situații asemănătoare în viața reală?</i> ✓ <i>Care sunt pericolele/riscurile?</i> ✓ <i>În ce situații avem voie să intervenim și cum anume? (neînțelegeri, cazuri uşoare, încercăm...)</i> ✓ <i>De ce reguli ar trebui să ne conducem ca să nu dăunăm?</i> ✓ <i>Ce înseamnă confidențialitatea și de ce este nevoie de ea?</i> ✓ <i>Cum puteți să vă ajutați unii pe alții?</i> ✓ <i>În ce situații NU avem voie să intervenim și cum procedăm (cazuri grave, în familie – raportăm adulților).</i> <p>2. Formulați concluzii cu referire la faptul că oricine poate fi victimă a discriminării, de aceea este important să acționăm pentru a preîntâmpina și a combate discriminarea.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le participanților să discute cu părinții despre cum ar putea combate discriminarea în comunitate.</p>

1.9. SPUNE „NU!” DISCRIMINĂRII!

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta Convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

2. Statele-părți vor lua toate măsurile de protecție a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ce țin de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar contraveni prezentei Declarații și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția de grup, exercițiul de creare a produselor;
- **Resurse materiale:** foi A4, foi de flipchart, carioca, laptop, fișe de lucru;
- **Forme de organizare:** în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Discriminarea poate avea un impact negativ semnificativ asupra stării sociale, a bunăstării și a sănătății persoanei discriminate. Experiențele înregistrate până acum au dus la concluzia că efectele unor asemenea acte pot fi asociate la nivel individual cu simptome legate de stres și depresie. Discriminarea are un efect amenințător nu doar asupra victimelor, ci și asupra întregii societăți. Elevii care au trecut prin experiența umilitoare a discriminării sunt afectați într-o multitudine de forme și, de regulă, nu doresc să abordeze aceste probleme în public. Incidentele generate de comportamente discriminatorii reprezintă un semnal de alarmă, care indică necesitatea

	implementării unor măsuri preventive. Ca regulă generală, aceste măsuri ar trebui dezvoltate într-o manieră participativă, împreună cu elevii și părinții sau tutorii acestora.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să analizeze criteriile, cauzele și consecințele discriminării față de oameni; ✓ Să planifice acțiuni pentru a înfrunța discriminarea.
Evocare	<p>Discuție de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum se simt oamenii discriminați?</i> ✓ <i>Unde se întâmplă discriminarea, în ce locuri? (Se notează pe flipchart.)</i> ✓ <i>De ce se întâmplă astfel de situații în viață – unii oameni sunt excluși de alții fără a motiv?</i> ✓ <i>De ce au nevoie oamenii/copiii ca să nu ajungă în așa situații? (Se notează pe flipchart.) Ce putem face noi? Cum putem combate discriminarea în școală/comunitate? (Notați sugestiile pe foaie de flipchart, sub forma unor raze.)</i>
Realizarea sensului	<p>Exercițiu de creare a produselor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formați grupuri a câte 4–6 elevi. 2. Anunțați elevii că trebuie să realizeze în grup un produs comun la alegere (poster sau scenetă), pentru sensibilizarea comunității în problema combaterii discriminării. 3. Explicați-le participanților tema, obiectivele, criteriile de realizare a produselor (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>). 4. Invitați grupurile să realizeze în practică produsele.
Reflecție	<p>Activitate de grup</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți-le elevilor să assembleze elementele produsului. 2. Invitați elevii să autoevalueze produsele răspunzând la întrebări: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Este potrivită soluția propusă?</i> ✓ <i>Vi se pare că ar putea funcționa într-o situație reală?</i> ✓ <i>Oferă sprijin/ajutor?</i>
Extindere	Sugerați-le elevilor să redacteze și să completeze produsul.

Fișa de lucru nr. 1. „Fișă de realizare a produsului”

PRODUSUL TREBUIE SĂ REFLECTE:

1. Tema: Soluții de preîntâmpinare și combatere a discriminării în școală/comunitate.
2. Obiective:
 - Să sensibilizați comunitatea privind fenomenul discriminării.
 - Să propuneți soluții de preîntâmpinare și combatere a discriminării în școală/comunitate.
3. Criteriile:
 - Să informeze publicul despre problema dată;
 - Să fie formulat laconic și clar pentru un anumit grup sau mai multe grupuri de vârstă;
 - Să reprezinte o soluție practică cu elemente de originalitate;
 - Să fie aplicabil în școală și în afara ei.
4. Produsul poate fi realizat la alegere sub formă de poster sau scenetă.
5. Produsul urmează a fi prezentat în sala de clasă, timp de 3 minute maxim. Mai târziu, poate fi difuzat în presa scrisă, pe rețelele de socializare, la radio sau față în față.

1.10. SPUNEM „NU!” DISCRIMINĂRII

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta Convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

2. Statele-părți vor lua toate măsurile de protecție a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ce țin de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar contraveni prezentei Declarații și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** exercițiul de încălzire, discuția de grup, prezentarea de grup;
- **Resurse materiale:** laptop, proiector, fișe de lucru;
- **Forme de organizare:** frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să empatizeze cu persoanele discriminate;✓ Să-și dezvolte încrederea în propriile forțe.
Evocare	<p>Exercițiul de încălzire</p> <p>1. Propuneți-le participanților să se salute afișând diferite atitudini: bucuroși să vadă pe cineva pe care nu l-au văzut de mult timp, cineva pe care nu doresc să-l vadă, cu o vedetă, cu un prieten...</p> <p>Discuție de grup</p> <p>2. Inițiați cu elevii o discuție:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ <i>Ce am făcut la ora precedentă? Ce vom face azi? Reflecții despre lucrul în grup.</i>

Realizarea sensului	Prezentare de grup 1. Explicați criteriile de evaluare și apreciere a produselor (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>). 2. Invitați grupurile să-și prezinte pe rând produsele în grupul comun. 3. Propuneți grupurilor să evalueze produsele conform <i>Fișei de lucru nr. 1</i> .
Reflecție	Discuții de grup 1. După încheierea prezentării, discutați cu întreaga echipă: ✓ <i>Cum v-ați simțit în timpul prezentării?</i> ✓ <i>Credeți că produsele voastre ar preveni discriminarea? De ce „da” sau „nu”?</i> 2. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma unității de învățare.
Extindere	Propuneți-le elevilor să discute cu părinții despre lecțiile învățate în această unitate.

Fișa de lucru nr. 1. „Fișa de evaluare a produselor”

Grupul _____

Criteriul	DA	NU	Parțial	Observații
Produsul are validitate în raport cu:				
TEMA				
OBIECTIVELE				
CRITERIILE:				
◆◆ Informează publicul despre problemă;				
◆◆ Este formulat laconic și clar pentru un anumit grup sau mai multe grupuri;				
◆◆ Prezintă o soluție practică cu elemente de originalitate;				
◆◆ Produsul are aplicabilitate în școală și în afara ei;				
◆◆ Numărul total de puncte.				
Pentru aprecierea cu: da – 1 punct, nu – 0 puncte, parțial – 0,5 puncte.				

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2

DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI

2.1. NEVOI ȘI DORINȚE

CDC. ARTICOLUL 27

1. Statele-părți recunosc dreptul oricărui copil de a beneficia de un nivel de trai care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.
2. Părinților și oricărei alte persoane care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare în vederea dezvoltării copilului.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** activitatea „Mingea călătoare”, activitatea „Necesități și dorințe”, discuția dirijată;
- **Resurse materiale:** minge, fișa de lucru „Necesități și dorințe”;
- **Forme de organizare:** în perechi, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Nevoile sunt **necesități** vitale ale oamenilor, manifestate sub diferite forme. Caracteristic unei nevoi este că aceasta trebuie satisfăcută într-o anumită perioadă de timp.

Astfel, o *nevoie vine din interior*: nevoia de a mânca, nevoia de odihnă, nevoia de haine, nevoia de a te deplasa, nevoia de a comunica și altele asemenea.

Maslow identifică cinci tipuri de nevoi specifice fiecărui tip, fiecareia fiindu-i asociat un etaj al piramidei:

1. Pe nivelul cel mai jos sunt plasate nevoile fiziologice: nevoia de hrană, de apă, de adăpost, odihnă.

2. Al doilea nivel este dedicat așa-numitelor nevoi ce

	<p>țin de siguranța personală: siguranța fizică, siguranța financiară, siguranța locului de muncă, siguranța care-ți permite acel confort psihic și fizic etc.</p> <p>3. Al treilea nivel este dedicat nevoilor sociale, de apartenență. Omul simte acest imbold de a intra în relații cu ceilalți, de a se încadra în grupuri sociale precum familia, prietenii sau colegii.</p> <p>4. Pe nivelul al patrulea este nevoia de recunoaștere socială, încrederea în sine, respectul de sine.</p> <p>5. În sfârșit, ultimul nivel, al cincilea, este rezervat autorealizării.</p> <p><i>Dorințele vin din exterior, sunt stări sufletești ale oamenilor care aspiră către ceva:</i> am chef să merg în Hawaii, mi-e poftă să mănânc o pizza, am dorința de a merge în vacanță la mare, aș vrea să-mi cumpăr o haină de o anumită marcă. Totuși, aceasta nu înseamnă că nu trebuie să acordăm nicio importanță dorințelor. Dorințele ocupă un loc important în viața tuturor oamenilor; fără ele viața își pierde rostul. Faptul că dorințele profunde îi sunt recunoscute îi permite copilului să-și trăiască viața cu pasiune. De aceea, fiecare năzuință a copilului, chiar și dacă nu este menită a fi satisfăcută, are nevoie să fie ascultată și recunoscută de către părinte.</p>
Cuvinte-cheie	Nevoi, dorințe.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să numească o serie de nevoi ale omului; ✓ Să facă distincția între necesități și dorințe; ✓ Să dezvolte abilități de negociere, cooperare și luare a deciziilor.
Evocare	<p>Mingea călătoare</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să se așeze în cerc. 2. Solicitați-le elevilor să transmită mingea, completând enunțul propus: <ul style="list-style-type: none"> ✓ „Pentru că sunt om, am nevoie de...” 3. Precizați că în decursul vieții oamenii tind, mai mult sau mai puțin, să-și satisfacă numeroase nevoi și dorințe. Fiecare dintre ei percep aceste două noțiuni într-un mod diferit, și chiar dacă între ele există o mare diferență, care este acea diferență urmează să descopere ei înșiși.

**Realizarea
sensului****Activitatea „Necesități și dorințe”**

1. Grupăți elevii câte doi și repartizați fiecărei perechi *Fișa de lucru nr. 1 „Necesități și dorințe”*.
2. Propuneți-le participanților să-și imagineze că în țara lor a fost ales un alt guvern. Acest guvern vrea să-i asigure pe toți copiii cu cele mai importante lucruri pe care aceștia și le doresc și de care au nevoie. Fișa reprezintă lista întocmită de guvernanți.
3. Oficialitățile doresc ca înșiși copiii să adauge unele lucruri care lipsesc în lista lor. Rugați-i să decidă împreună care ar fi acele patru lucruri și să le înscrie în fișele curate.
4. Anunțați grupurile că din motive politice și economice guvernul dispune de un buget care poate să asigure doar 12 lucruri din cele 18 care sunt în listă. Rugați participanții să decidă care sunt acele 6 lucruri de care ei se pot lipsi. Unitățile la care se renunță sunt tăiate din lista de pe fișă.
5. Anunțați perechile că din aceleași cauze bugetul guvernului a fost redus și acum vor putea fi asigurate doar 7 lucruri, adică cu 5 mai puțin. Rugați-i pe participanți să decidă care alte 5 lucruri vor fi eliminate.
6. Anunțați perechile că din cauza acelorași probleme bugetul noului guvern poate asigura doar 4 lucruri de pe listă, adică cu 3 mai puțin. Perechile trebuie să decidă din nou la care alte 3 lucruri pot renunța.

Reflecție**Discuție dirijată**

1. Inițiați o discuție folosind întrebările de mai jos:
 - ✓ *Care lucruri au fost eliminate în prima rundă? De ce?*
 - ✓ *A fost mai ușor sau mai dificil să eliminați unități în a doua rundă decât în prima? De ce?*
 - ✓ *Care dintre subiectele propuse erau dorințe și care dintre ele erau necesități?*
 - ✓ *Care este diferența dintre dorințe și necesități?*
 - ✓ *Există deosebiri între necesități?*
2. Formulați concluzii cu referire la faptul că satisfacerea nevoilor este esențială pentru dezvoltarea noastră, în timp ce dorințele „pot să mai aștepte”.

Extindere

Propuneți-le elevilor să discute cu părinții despre necesitățile unui copil și cele ale unui adult.

Fișa de lucru nr. 1. „Necesități și dorințe”

APĂ POTABILĂ	TELEVIZOR
ÎMBRĂCĂMINTE CORESPUNZĂTOARE ANOTIMPULUI ȘI VÂRSTEI	BICICLETĂ
TELEFON MOBIL	DULCIURI
COMPUTER	EDUCAȚIE
HRANĂ	BANI DE BUZUNAR
PLAYER	HAINA LA MODĂ
SPAȚIU DE JOACĂ	PROTECȚIE

2.2. NEVOI ȘI DREPTURI

CDC. ARTICOLUL 27

1. Statele-părți recunosc dreptul oricărui copil de a beneficia de un nivel de trai care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

2. Părinților și oricărei alte persoane care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare în vederea dezvoltării copilului.

Strategii didactice:

- ✓ **Resurse procedurale:** brainstorming, activitatea „Pe o insulă pustie”, GPP;
- ✓ **Resurse materiale:** fișe de lucru, foi A4;
- ✓ **Forme de organizare:** individual, în grupuri, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Oamenii au multe necesități, dorințe și aspirații, care variază de la necesități de bază și până la luxuri, însă nu toate sunt echivalente cu drepturile. Fiecare persoană, copil sau adult, are necesități de bază, începând de la hrană, apă și adăpost și terminând cu asistență medicală, educație și protecție. Copiii și tinerii le consideră ca pe ceva firesc ființei umane, care vin de la sine, și nu le percep ca pe niște drepturi ale lor. Pentru ca acestea să fie percepute și vizualizate ca niște drepturi, copiii trebuie să le recunoască importanța în supraviețuirea, creșterea, dezvoltarea, protecția și participarea lor, și bineînțeles, să le realizeze.

Drepturile omului sunt un element central al bunăstării acestuia. Ele garantează atât demnitatea, cât și identitatea unei persoane (individuală și colectivă), și astfel dau scop și valoare existenței umane. Ele garantează integritatea fizică a individului și securitatea umană a tuturor popoarelor. Definiția unui drept poate fi următoarea: „ceea ce o persoană este îndreptățită să aibă, să facă sau să primească de la alții, fiind garantat prin lege”.

	<p>Drepturile omului sunt garanții juridice universale care protejează persoane și grupuri de acțiunile, omisiunile și eșecurile care le afectează libertatea și demnitatea umană. Drepturile omului aparțin tuturor oamenilor, indiferent de sex, rasă, culoare, limbă, origine etnică, vârstă, clasă, religie sau convingeri politice, stare socială și de sănătate. Ele sunt universale, inalienabile, indivizibile și interdependente.</p> <p>Refuzarea oricăruia dintre drepturi unui om va afecta posibilitatea acestuia de a se bucura de celelalte. Toate drepturile sunt legate între ele și au efecte reciproce:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Prin negarea unui drept sunt afectate și celelalte drepturi ale unei persoane; ✓ Posibilitatea unei persoane de a se bucura de un drept nu trebuie să fie rezultatul suprimării drepturilor altor persoane.
Cuvinte-cheie	Nevoi, dorințe, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice diferența între satisfacerea nevoilor unui copil și a unui adult; ✓ Să explice că drepturile sunt necesare pentru o viață decentă.
Evocare	<p>Graficul T</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți-le elevilor să articuleze nevoile unui copil și ale unui adult (notați ideile pe o foaie de flipchart). 2. Rugați elevii să găsească similitudinile și deosebirile dintre nevoile copiilor și cele ale adulților. 3. Explicați că adulții își satisfac singuri nevoile, în timp ce copiii au nevoie de ajutorul adulților pentru satisfacerea nevoilor. 4. Anunțați copiii că la oră veți discuta despre nevoile personale și Drepturile Omului. 5. Precizați că drepturile omului sunt înscrise în DUDO.
Realizarea sensului	<p>Activitatea „Viața pe o insulă pustie”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Divizați clasa în grupuri de până la 6 elevi. 2. Propuneți-le elevilor să-și imagineze că ei vor pleca pe o insulă pustie să locuiască o perioadă îndelungată. 3. Distribuți-le grupurilor câte o Fișă de lucru „Viața pe o insulă pustie”.

	<p>4. Rugați fiecare grup să selecteze 5 obiecte din fișă pe care le consideră necesare pentru a putea supraviețui pe această insulă.</p> <p>5. Apoi, propuneți fiecărui grup să selecteze încă 5 obiecte suplimentare care nu sunt în listă, dar pe care de asemenea le consideră necesare pentru a putea supraviețui pe această insulă, și să completeze prima listă din 5 obiecte.</p> <p>6. Rugați grupurile să scrie o scrisoare adresată Înalțului Consiliu în care să indice:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Obiectele incluse în lista lor;</i> ✓ <i>Modul în care fiecare obiect de pe lista lor îi vor ajuta să ducă o viață decentă, sănătoasă și fericită pe insula pustie;</i> <p>7. Propuneți grupurilor să dea citire scrisorilor. Explicați-le elevilor că, atunci când suntem de acord că toată lumea trebuie să beneficieze de anumite lucruri pentru ca să poată trăi decent, atunci aceste lucruri se mai numesc DREPTURI. <i>De exemplu, toate ființele umane au dreptul la hrană și apă potabilă.</i></p>
Reflecție	<p>GPP</p> <p>1. Solicitați copiilor să formeze perechi, apoi să aleagă împreună 3 obiecte/lucruri și pentru fiecare din ele să scrie câte un drept.</p> <p><i>Exemplul: hrană – dreptul la o alimentație sănătoasă.</i></p> <p>2. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe.</p>
Extindere	<p>Rugați elevii să discute cu părinții despre ceea ce are nevoie fiecare din ei pentru a se simți fericiți împreună și protejați.</p>

2.3. DREPTURILE COPILULUI ȘI NEVOILE LUI

CDC

Având în vedere că, așa cum s-a arătat în Declarația drepturilor copilului, dată fiind lipsa sa de maturitate fizică și intelectuală, copilul are nevoie de protecție și îngrijire specială, inclusiv de o protecție juridică adecvată, atât înainte, cât și după nașterea sa.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** GPP, activitatea „Drepturile Copilului”;
- **Resurse materiale:** CDC, fișe de lucru, foi A4, flipchart;
- **Forme de organizare:** individual, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	<p>Nevoile devin drepturi când sunt recunoscute ca imperative pentru protecția și calitatea vieții copilului. Aceste drepturi au fost introduse în Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului(CDC). CDC este un acord internațional, care stabilește ce drepturi au copiii din întreaga lume. Convenția a fost necesară pentru ca toți copiii să fie protejați, să se dezvolte și să participe, fără nicio discriminare. Ele se bazează pe aprecierea colectivă a condiției umane și sunt universal aplicabile față de toți indivizii, în toate contextele și culturile.</p> <p>Deci, oriunde s-ar afla, copiii au aceleași drepturi care le garantează sănătatea, dezvoltarea și starea de bine a individului.</p> <p>Copiii sunt persoane și au propria lor individualitate:</p> <ul style="list-style-type: none">• ei nu sunt proprietatea părinților sau a statului;• ei au un statut egal cu ceilalți membri ai familiei;• ei au dreptul să fie respectați, ascultați și luați în serios.
Cuvinte-cheie	Nevoi, drepturi, Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (CDC).
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să identifice nevoile copilului;✓ Să asocieze nevoile personale cu drepturile omului/copilului;✓ Să constate că CDC este strâns legată de nevoile copiilor.

Evocare	<p>GPP</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rugați participanții să se gândească de ce are nevoie fiecare din ei pentru a se simți fericiți și protejați. 2. Împărțiți participanții în perechi și rugați-i să alcătuiască câte o listă din 4 puncte, iar după aceasta să întocmiți o listă comună. 3. Afișați-o în sală la un loc vizibil și lăsați-o acolo pe toată durata orei. 4. Spuneți-le elevilor că veți discuta despre Drepturile Copilului. 5. Precizați că drepturile copiilor sunt înscrise în Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (CDC). 6. Distribuți CDC sau foi/pliante cu cele 42 de articole, câte una pentru fiecare participant, așa încât toți să poată vedea o copie.
Realizarea sensului	<p>Activitatea „Drepturile Copilului”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rugați participanții să formeze grupuri de 4–5 persoane. 2. Explicați că aceasta este o activitate care ne ajută să devenim mai familiari cu Convenția privind Drepturile Copilului și să explorăm ce înseamnă drepturile pentru copii și tineri. 3. Distribuți câte o copie a <i>Fișei de lucru nr. 1 „DREPTURI, NEVOI, ARTICOL CDC”</i>, pentru fiecare grup. 4. Propuneți elevilor să asocieze propriile lor nevoi cu drepturile copilului incluse pe lista simplificată a drepturilor copilului, <i>Fișa de lucru nr. 1 „DREPTURI, NEVOI, ARTICOL CDC”</i>. 5. Ajutați elevii ca, prin intermediul versiunii simplificate a drepturilor copiilor, să recunoască că drepturile omului au fost dezvoltate pe baza nevoilor cotidiene. 6. Invitați elevii să prezinte sarcina în grupul comun și elaborați o listă mare a nevoilor clasei pornind de la prezentările grupurilor.
Reflecție	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formulați întrebări pentru a ajuta elevii să reflecteze asupra sarcinii de grup: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum a fost să vă identificați nevoile?</i> ✓ <i>Cum a fost să asociați propriile nevoi cu drepturile copilului?</i>

	<p>✓ <i>Ce putem face noi atunci când simțim că nu ne sunt satisfăcute nevoile? Cui ne adresăm?</i></p> <p>2. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe.</p> <p>3. Formulați concluzii cu referire la faptul că este important de înțeles că drepturile copilului au fost dezvoltate pe baza nevoilor copiilor.</p>
Extindere	Propuneți-le elevilor să colecteze din ziare și reviste sau de pe internet diverse imagini cu copii (Atenție! Imaginile să nu fie cu copii pe care îi cunosc personal).

Fișa de lucru nr. 1. „Drepturi, nevoi, articol CDC”

Lista drepturilor copiilor	„Nevoile” definite	De care articol din CDC aparține aceasta?
<i>Dreptul la viață</i>		
<i>Dreptul la un nume și o naționalitate</i>		
<i>Dreptul la educație/informare</i>		
<i>Dreptul la identitate culturală/religioasă</i>		
<i>Dreptul la asistență medicală</i>		
<i>Dreptul la joc, odihnă, recreere</i>		
<i>Dreptul de a avea o familie</i>		
<i>Dreptul de a fi protejat</i>		
<i>Dreptul de a-și exprima opinia</i>		
<i>Dreptul la asociere</i>		

2.4. DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI

DUDO. AICOLUL 29

1. Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și ca să fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** prezentările individuale pe cerc, jocul „Găsește perechea”;
- **Resurse materiale:** CDC, fișe de lucru „Drepturi & Responsabilități”;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Drepturile omului nu sunt fără limite. Drepturile vin împreună cu responsabilitățile. În timp ce avem drepturi, avem de asemenea și anumite responsabilități care asigură respectarea drepturilor celorlalte persoane. Una din principalele responsabilități ale unui copil este să respecte drepturile celorlalți copii și drepturile adulților, în special, ale părinților săi. De exemplu, *avem dreptul de a ne exprima liber opinia, de a fi ascultați și luați în serios și responsabilitatea să ascultăm și să respectăm opiniile altor persoane, să oferim și celorlalți posibilitatea să-și spună părerile.* Fiecare copil are dreptul să fie crescut, îngrijit și educat de către părinții săi și are responsabilitatea de a-i respecta și prețui pe aceștia.

La nivel individual, fiecare persoană, adică **titularul de drepturi**, are îndatorirea morală, **responsabilitatea** de a nu încălca demnitatea personală a altei persoane – „*persoana are responsabilitatea ...*”. Când vorbim despre **titularii de obligații**, adică statul cu toate instituțiile și reprezentanții acestuia, utilizăm termenul „**obligații**” – „*statul are obligația...*”

	<p>Articolul 4 din Convenție spune că statul este obligat să ia toate măsurile posibile pentru a asigura respectarea drepturilor. Obligația de asigurare a drepturilor unui copil le revine atât instituțiilor statului, cât și părinților săi sau persoanei/lor în grija căreia/cărora se află copilul. Ceilalți adulți din preajma copilului (profesorii, asistenții sociali, medicii și alții) de asemenea sunt obligați să respecte drepturile copilului. Statul trebuie să adopte legi, să-i ajute pe părinți, să creeze instituții și servicii pentru ca toți copiii să se bucure de toate drepturile din Convenție.</p> <p>Statul este obligat să facă totul, în măsura posibilităților pe care le are, pentru a asigura respectarea drepturilor copilului. Autoritățile sunt obligate să adopte legi, să creeze instituții, să planifice și să distribuie resursele așa încât toți copiii să se bucure de drepturile pe care le oferă CDC. Convenția recunoaște faptul că unele state au mijloace financiare necesare pentru asigurarea tuturor drepturilor copilului la un nivel înalt, iar alte state au mai puține posibilități. De aceea, Convenția acceptă ca unele drepturi să fie realizate treptat, în măsura posibilităților pe care le are statul. Însă așa drepturi ca dreptul la viață, la opinie și liberă exprimare, la asistență medicală, la protecție împotriva exploatării și abuzului trebuie realizate pe deplin de toate statele. Guvernele, prin aderarea la acordurile internaționale, sunt obligate prin constituțiile lor proprii să asigure aceste drepturi.</p>
Cuvinte-cheie	Responsabilități, obligații, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să explice în ce mod se bucură/beneficiază de un drept în baza observațiilor cotidiene; ✓ Să determine responsabilități pentru anumite drepturi; ✓ Să argumenteze relația dintre drepturi și responsabilități.
Evocare	<p>Prezentări individuale pe cerc</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să spună de ce drept s-au bucurat în această zi, de când s-au trezit și până în acest moment. 2. Sugerăți-le elevilor să vorbească pe rând, iar drepturile pe care le numesc, așa cum le simt și le formulează,

	<p>scrieți-le pe o foaie de flipchart.</p> <p>3. Întrebați elevii cum se simt beneficiind de toate drepturile enunțate. Dar cum s-ar simți dacă toate acestea nu s-ar asigura sau respecta?</p> <p>4. Spuneți-le elevilor că la ora aceasta veți discuta despre Drepturile Copilului, dar și despre ale cui sunt obligațiile și responsabilitățile în legătură cu acestea.</p> <p>5. Explicați că responsabilitatea este asumarea unei „obligații” în mod benevol de către orice individ de a efectua un lucru, de a răspunde, de a da socoteală de ceva, de a accepta și suporta consecințele. Fiecare drept implică responsabilități corespunzătoare, iar unele din ele devin obligații în fața legii.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Joc didactic: „Găsește perechea!”</p> <p>1. Desenați pe o foaie de hârtie la mijloc un cerc care are în interior imaginea unui copil. Pornind de la acesta, faceți altele în jurul lui, prin intermediul cărora să identificați instituțiile și persoanele responsabile de asigurarea drepturilor copilului. Începeți cu familia, care este în același cerc cu copilul, apoi cercetați cine sunt responsabilii la nivel local (primărie, școală, grădiniță, spital, consiliu raional), la nivel național (președinte, parlament, guvern) și, în ultimul cerc, la nivel internațional (ONU).</p> <p>2. Propuneți-le elevilor să extragă în perechi câte un bilețel pe care sunt înscrise trei drepturi (<i>Fișa de lucru nr. 1 „Drepturi&Responsabilități”</i>).</p> <p>3. Invitați elevii să examineze dreptul și să găsească obligațiile corespunzătoare ale statului și ale familiei, dar și responsabilitățile copilului.</p> <p>4. După ce au notat responsabilitățile corespunzătoare, răspunsurile sunt notate în tabelul comun, conform <i>Fișei de lucru nr. 1 „Drepturi & Responsabilități”</i>.</p> <p>5. Plasați posterul în sală la un loc vizibil pentru toată perioada de desfășurare a modulului, referindu-vă la el în timpul activităților.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>1. Formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra sarcinii de grup și frontale:</p> <p>✓ <i>Cum a fost să decideți asupra responsabilităților? De ce?</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum credeți, familia voastră pune mai mult accent pe drepturile sau pe responsabilitățile voastre? Care este situația în acest sens la școală?</i> ✓ <i>Dar în comunitate?</i> ✓ <i>Ce vă ajută să vă îndepliniți responsabilitățile? Care sunt dificultățile?</i> <p>2. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe.</p> <p>3. Formulați concluzii cu referire la faptul că în scopul de a fi protejat și realizat, fiecare drept implică responsabilități corespunzătoare, atât pentru cetățeni, cât și pentru autorități (stat).</p>
Extindere	Propuneți-le elevilor să reflecteze asupra responsabilităților personale.

Fișa de lucru nr. 1. „Drepturi & Responsabilități”

Drepturi	Obligațiile statului	Responsabilitățile/obligațiile familiei	Responsabilitățile copilului
1. Am dreptul la un nume.			
2. Am dreptul la viață.			
3. Am dreptul la familie.			

Drepturi	Obligațiile statului	Responsabilitățile/obligațiile familiei	Responsabilitățile copilului
1. Am dreptul la educație.			
2. Am dreptul la asistență medicală de calitate.			
3. Am dreptul să-mi le exprim liber opinia.			

Drepturi	Obligațiile statului	Responsabilitățile/obligațiile familiei	Responsabilitățile copilului
1. Am dreptul la religie.			
2. Am dreptul de a primi și distribui informații.			
3. Am dreptul la alimentație și apă potabilă.			

Drepturi	Obligațiile statului	Responsabilitățile/obligațiile familiei	Responsabilitățile copilului
1. Am dreptul la un mediu curat.			
2. Am dreptul de a fi protejat.			
3. Am dreptul la joacă, odihnă, recreere.			

2.5. DEMNITATEA UMANĂ ȘI DREPTURILE OMULUI

DUDO. ARTICOLUL 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință, și trebuie să se comporte unii față de altele în spiritul fraternității.

ARTICOLELE 2 ȘI 7

Fiecare persoană are aceleași drepturi. Cu toții avem dreptul de a fi tratați în mod egal și dreptul de a fi protejați de discriminare.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** scrierea liberă, expoziția de muzee, discuția dirijată;
- **Resurse materiale:** foite cu adevize, fotografii, imagini ale copiilor din reviste și ziare, internet;
- **Forme de organizare:** individual, în perechi, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Este important să fim capabili să facem deosebire între o dorință și o nevoie de bază. Nevoile de bază ale ființelor umane, care trebuie îndeplinite pentru a le da acestora posibilitatea de a trăi cu demnitate, pot fi considerate baza pe care au fost formulate drepturile omului.

Sentimentul demnității umane nu trebuie să depindă de împrejurări — nici de avere, nici de proveniență socială, nici de alte circumstanțe. El trebuie să rămână mereu între oameni, ca un element indispensabil oricărei societăți.

Demnitatea îl face pe om să fie respectat de alți oameni, ca egal între egali. Din această realitate derivă, de fapt, conceptul echității: oamenii sunt egali între ei, toți au aceeași demnitate — iată formula demnității umane.

Doar o societate democratică poate să aspire la respectarea demnității umane, la asigurarea egalității șanselor pentru toți membrii săi. Numai într-o astfel de societate este posibil să existe legi care să-i ajute pe cei defavorizați, ameliorând astfel inegalitatea șanselor. În concluzie, manifestarea demnității umane presupune mai mult decât egalitatea în fața legii, ea presupune egalitatea șanselor tuturor oamenilor.

Cuvinte-cheie	Demnitate umană, egalitate, Drepturile Omului.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice nevoile copiilor; ✓ Să stabilească legătura dintre nevoile, drepturile copilului și demnitatea umană; ✓ Să enumere responsabilii pentru satisfacerea nevoilor diferitelor grupuri de copii.
Evocare	<p>Scriere liberă</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți-le elevilor să completeze enunțul: ✓ „Fiindcă sunt om, eu merit ...”. 2. Conveniți cu elevii să vorbească pe rând și să plasați răspunsurile pe o foaie de flipchart. 3. Spuneți-le elevilor că la această oră veți discuta despre demnitatea umană și drepturile omului. 4. Precizați că, conform DUDO, fiecare om merită să fie tratat cu demnitate, pur și simplu pentru că suntem cu toții oameni și avem dreptul de a fi tratați în mod egal.
Realizarea sensului	<p>Expoziție de muzee</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Amenajați în clasă o expoziție de fotografii/imagini cu copii, printre care copii care muncesc, cerșesc, se deplasează în cărucior, trăiesc în sărăcie, cerșesc în stradă etc. 2. Formați perechi și rugați-i să se oprească la o singură imagine, s-o privească și să discute cu colegul din pereche următoarele aspecte: ce vârstă aproximativă are copilul, care sunt nevoile lui, dacă îi sunt respectate toate drepturile, ce simte sau ce crede copilul din imagine. 3. Invitați copiii să prezinte sarcina în grupul comun.
Reflecție	<p>Discuție dirijată</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. După ce copiii au prezentat sarcina în grupul comun, facilitați o discuție despre ce au observat la expoziție, utilizând următoarele (și alte) întrebări: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Toți copiii din imagini au aceeași vârstă? ✓ Toți copiii din imagini au aceleași nevoi? ✓ Credeți că toți copiii din imagini sunt tratați cu respect? ✓ De ce depinde satisfacerea acestor nevoi? ✓ Care dintre aceste nevoi mai pot fi numite drepturi și de ce? ✓ Toți copiii trăiesc aceeași copilărie?

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care sunt factorii și condițiile care determină copilăria?</i> ✓ <i>Cine este responsabil de realizarea nevoilor și drepturilor copiilor?</i> ✓ <i>La noi în localitate avem copii nevoile cărora nu sunt satisfăcute?</i> <p>2. Invitați elevii să formuleze mesaje despre ceea ce au învățat, ceea ce au simțit în urma acestei experiențe.</p> <p>3. Formulați concluzii cu referire la faptul că ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi, de aceea toți oamenii/copiii trebuie tratați cu respect și demnitate.</p>
Extindere	Propuneți-le elevilor să discute cu 3 oameni diferiți și să-i întrebe cu ce asociază drepturile omului.

2.6. ȘANSE EGALE LA EDUCAȚIE

DUDO. ARTICOLUL 29

1. Orice persoană are dreptul la învățătură. Învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce privește învățământul elementar și general. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie la îndemâna tuturor, iar învățământul superior trebuie să fie de asemenea accesibil în mod egal tuturor, pe bază de merit.

CDC. ARTICOLUL 28

1. Statele-părți recunosc dreptul copilului la educație și, în vederea asigurării exercitării acestui drept în mod progresiv și pe baza egalității de șanse, în special, statele membre vor avea obligația:

- a) de a asigura învățământul primar obligatoriu și gratuit pentru toți;
2. Statele-părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura aplicarea măsurilor de disciplină școlară într-un mod compatibil cu demnitatea copilului ca ființă umană și în conformitate cu prezenta Convenție.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** activitatea „Coșul și mingea”, activitatea „Ești de acord sau nu?”, scrierea liberă;
- **Resurse materiale:** coș, minge, foi A4, fișe „Sunt de acord” sau „Nu sunt de acord”;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Cadrul normativ al Republicii Moldova conține prevederi privind egalitatea de șanse în realizarea accesului la educație pentru toți copiii.

Egalitatea șanselor semnifică, în fapt, oferirea de opțiuni multiple pentru capacități și aptitudini diferite, „o educație pentru toți și pentru fiecare”, o educație deschisă pentru toate persoanele, indiferent de vârstă și de condiții socio-economice. În același timp, trebuie să existe și o educație pentru fiecare, în funcție de nevoile sale specifice, evitându-se omogenizarea și încurajându-se diversitatea, care creează premisele egalității șanselor de acces în viața socială.

	<p>Cea mai bună soluție pentru un sistem educativ care să răspundă nevoilor tuturor elevilor se dovedește a fi educația incluzivă. Aceasta e caracterizată prin următoarele principii: fiecare elev are dreptul la educație pe baza egalității șanselor; niciun elev nu poate fi exclus din educație sau supus discriminării pe motive de rasă, religie, culoare, etnie, sex, limbaj sau dizabilități; școala se adaptează la nevoile elevilor; diferențele individuale între elevi constituie o sursă de bogăție și diversitate, și nu o problemă.</p>
Cuvinte-cheie	Egalitate, șanse egale.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să descopere caracteristicile conceptului șanse egale la educație; ✓ Să explice de ce copiii trebuie să se bucure pe deplin de dreptul la educație.
Evocare	<p>Activitatea „Coșul și mingea”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Distribuți-le participanților câte o foaie de hârtie și rugați-i să le facă ghem, ca pe niște bulgări; 2. Puneți în sală un coș, undeva aleatoriu. Aveți grijă ca acest coș să nu se afle exact în mijlocului grupului, ci să stea mai aproape de unii elevi și mai departe de alții; 3. Rugați elevii să arunce bulgării de hârtie în coș, iar cei care vor nimeri ținta să iasă în față. <p>Detalierea activității:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit atunci când ați nimerit coșul?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit atunci când nu ați nimerit coșul?</i> ✓ <i>În timpul jocului s-au creat condiții egale pentru toți elevii?</i> ✓ <i>Ce legătură există între acest joc și viața școlară?</i> ✓ <i>Cu ce ați asocia coșul?</i> ✓ <i>Cine este responsabil de asigurarea șanselor egale în mediul școlar?</i> <ol style="list-style-type: none"> 4. Explicați-le copiilor că egalitatea șanselor semnifică, de fapt, oferirea de opțiuni multiple pentru capacități și aptitudini diferite, „o educație pentru toți și pentru fiecare”, o educație deschisă pentru toți copiii, indiferent de vârstă și condiții socio-economice, capacități intelectuale sau fizice, încurajându-se diversitatea și creându-se premise de egalitate de șanse și acces la viața socială.

Realizarea sensului	Activitatea „Ești de acord sau nu?” 1. Invitați elevii în centrul sălii. Explicați-le că le veți citi câteva afirmații. După ce au ascultat afirmațiile, ei trebuie să se deplaseze spre perete în drept cu inscripția „Sunt de acord” sau „Nu sunt de acord” pentru a-și pune semnătura. Dacă nu sunt siguri, rămân în centru. 2. Odată ce au decis asupra unei opțiuni, solicitați-le să-și argumenteze opinia. Ei au posibilitatea de a se abține, dacă doresc. După ce ascultă opiniile altor copii, și-ar putea schimba opțiunea. 3. Explicați-le felul în care unii copii sunt uneori lipsiți de anumite drepturi din cauza unor circumstanțe sau din cauza atitudinii anumitor persoane.
Reflecție	1. Invitați elevii la o discuție despre semnificația dreptului la educație, adresând întrebările: ✓ <i>Considerați că educația este importantă sau nu?</i> ✓ <i>Care sunt avantajele/posibilele dezavantaje ale faptului de a avea acces la educație?</i> ✓ <i>Care sunt (posibilele) consecințe pentru cei care nu au acces la educație?</i> ✓ <i>Cum ar fi viața voastră dacă nu ați avea acces la educație?</i> 2. Cereți-le elevilor să formuleze lecții învățate în urma acestei discuții. 3. Formulați concluzii cu referire la faptul că responsabilitatea respectării dreptului la educație le revine în primul rând adulților, în special autorităților, și mai apoi părinților. Desigur, fiecare copil, în funcție de vârsta lui, are anumite obligații acasă, la școală și în comunitate.
Extindere	Sugerați-le elevilor să elaboreze un mesaj/motto/slogan care ar reprezenta angajamentul școlii de a respecta dreptul la educație pentru toți copiii.

Fișa de lucru nr. 1. „Afirmații”

AFIRMAȚII

- ◆ Școala trebuie să fie deschisă pentru toți copiii;
- ◆ Școala trebuie să răspundă nevoilor de învățare ale tuturor elevilor;
- ◆ Elevii care au reușita mai mare trebuie să stea în primele bănci;
- ◆ Fiecare elev să fie tratat cu respect;
- ◆ Toți elevii au dreptul să participe la toate activitățile incluse în programa unei școli obișnuite;
- ◆ Elevii trebuie să aibă dreptul de a face greșeli;
- ◆ Fiecare copil trebuie să se simtă în siguranță la școală;
- ◆ Uneori elevii trebuie să aibă posibilitatea de a participa la lecții;
- ◆ Profesorii nu trebuie să ridice vocea;
- ◆ Profesorii trebuie să înceapă și să termine orele la timp;
- ◆ Elevilor trebuie să li explice toate lucrurile neclare;
- ◆ Elevilor trebuie să li se permită să mestece gumă în timpul orelor;

2.7. DIVERSITATEA UMANĂ ÎN ȘCOALĂ

CDC. ARTICOLUL 2

Fiecare copil are drepturi egale și trebuie să fie protejat de toate formele de discriminare.

ARTICOLUL 12 ȘI 13

Fiecare copil are dreptul de a se exprima și de a fi ascultat. Toți copiii au dreptul de a se exprima liber.

ARTICOLUL 14

Fiecare copil are dreptul de a gândi în mod liber și de a practica propria religie.

ARTICOLUL 30

Fiecare copil are dreptul de a învăța despre și de a se bucura de propria cultură, tradiții și limbă.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** prezentarea pe cerc, studiul de caz, discuția ghidată.
- **Resurse materiale:** flipchart, fișa de lucru nr. 1 „Școala de la marginea pădurii”.
- **Forme de organizare:** frontal, individual, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Oamenii diferă unii de ceilalți. Nu avem o opțiune sau putere de decizie de a fi sau a nu fi diferiți. Acolo unde avem două sau mai multe persoane, avem diversitate. Diversitatea înseamnă să acceptăm faptul că oamenii sunt diferiți în privința aspectului exterior, de personalitate, de credință, de gen, de vârstă, de orientare sexuală sau de cultură. Diferențele dintre noi ne dau niște avantaje și caracteristici unice și o perspectivă distinctă asupra vieții.

Sintagma „școala pentru diversitate” este echivalentă cu ideea de școală pentru toți și reprezintă dezideratul maximei toleranțe în ceea ce privește diferențele fizice, socio-culturale, lingvistice și psihologice existente între copii/elevi. Misiunea școlii pentru fiecare este aceea de a le oferi tuturor posibilitatea de a învăța în funcție de ritmul, capacitățile și nevoile proprii, precum și de a se exprima conform trăsăturilor individuale de personalitate.

	Totodată, fiecare școală trebuie să fie deschisă și flexibilă, punând în centrul atenției sale persoana ca ființă umană originală, unică și irepetabilă, accentuând ideea că în fiecare societate există personalități, grupuri, motivații, rațiuni și puncte de vedere diferite.
Cuvinte-cheie	Diversitate umană, școală pentru diversitate.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să explice diferențele individuale; ✓ Să analizeze formele de manifestare a diversității în școală; ✓ Să aprecieze impactul acceptării diversității umane.
Evocare	<p>Prezentarea pe cerc</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți elevilor să prezinte mesajele/motto-urile/sloganele care ar reprezenta angajamentul școlii de a respecta dreptul la educație pentru toți copiii, pe care le-au pregătit acasă. 2. Cereți elevilor să prezinte pe rând și să numească produsele care i-au impresionat. 3. Întrebați elevii în ce situații le place să fie asemănători și în ce situații le place să fie diferiți de colegii lor. 4. Spuneți-le elevilor că veți discuta la această oră despre diversitatea umană în școală. 5. Precizați că școala trebuie să fie deschisă și flexibilă pentru toți copiii, indiferent de diferențele fizice, socio-culturale, lingvistice și psihologice existente între ei.
Realizarea sensului	<p>Studiu de caz</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Distribuți povestea „Școala de la marginea pădurii” (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>) și propuneți-le elevilor să citească individual povestea. 2. Invitați elevii să discute în perechi despre ceea ce li s-a părut surprinzător sau interesant în poveste. 3. Propuneți-le elevilor să-și împărtășească ideile în grupul comun.
Reflecție	<p>Discuție ghidată</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Facilitați o discuție: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce v-a surprins în poveste?</i> ✓ <i>Cine ar fi vrut să incendieze școala?</i> ✓ <i>Ce motive ar fi putut avea?</i> ✓ <i>Cine are de câștigat și cine are de pierdut în cazul în care școala nu este reconstruită?</i>

	<p>Îndrumați acum elevii să se concentreze pe rolul profesorului din poveste, adresând câteva întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Îl admirați sau îl disprețuiți pe profesor pentru ceea ce a încercat să facă?</i> ✓ <i>Care credeți că au fost motivele sale personale?</i> ✓ <i>Ce ar trebui să facă el acum și de ce? (Să încerce din nou sau să renunțe?)</i> ✓ <i>Credeți că există oameni ca profesorul din poveste în localitatea voastră?</i> ✓ <i>Dacă ați fi elev la această școală, ați accepta să aveți drept colegi niște copii de altă religie, cu alte convingeri?</i> ✓ <i>Credeți că „școala de la marginea pădurii” răspundea nevoilor de învățare ale tuturor elevilor?</i> ✓ <i>Care sunt problemele cu care se confruntă școlile și profesorii atunci când sunt în situația de a educa împreună mai mulți copii cu valori diferite și de religii diferite? Cum pot fi rezolvate acestea?</i> <p>2. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe.</p> <p>3. Formulați concluzii cu referire la faptul că este nevoie ca ei să învețe cum să depășească conflictele în mod constructiv, să se sprijine reciproc, să se ajute unii pe alții, să se accepte, și că astfel se vor simți valoroși.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să observe timp de o săptămână adulții/copiii care sunt tratați injust sau nedreptățiți.</p>

Fișa de lucru nr. 1. „Școala de la marginea pădurii”

A fost odată un sat de oameni care locuiau în pădurile bogate de la poalele unui lanț de munți. Erau oameni credincioși, care își creșteau copiii doar pentru a-i venera pe zeii poporului lor. În religia lor se considera că nu există diferențe între bărbați și femei.

Între munți și cel mai îndepărtat capăt al ținutului se afla o câmpie foarte întinsă. Pe această câmpie locuia o altă comunitate. Oamenii de aici nu aveau nicio religie, însă munceau din greu unii pentru alții. Erau un neam de luptători curajoși, iar bărbații reprezentau sexul dominant. Femeile erau respectate, însă nu li se permitea să devină lideri.

Locuitorii pădurii nu aveau nimic în comun cu oamenii de la câmpie. Se urau reciproc și se temeau unii de ceilalți. Uneori, se iscau și conflicte între ei.

Într-o zi, un tânăr a ajuns la marginea pădurii. A anunțat că vrea să construiască o școală, astfel încât copiii ambelor comunități să poată fi educați împreună, iar în final să fie pace între cele două popoare.

Nu peste mult timp, a fost construită o clădire simplă din lemn și a sosit ziua în care profesorul a deschis școala pentru prima dată. Câțiva copii din ambele comunități au venit să vadă cum ar fi să frecventeze o astfel de școală. Părinții și liderii celor două comunități erau neliniștiți.

La început, copiii nu se înțelegeau prea bine. Își adresau injurături și deseori se certau. Însă în timp, copiii și-au dat seama cât este de important să meargă la școală. Încetul cu încetul, lucrurile au început să se liniștească. Profesorul era sever, dar corect, tratându-i pe toți elevii în mod egal. Spunea că respectă ambele stiluri de viață, iar copiii au fost învățați la școală despre modurile lor diferite de viață.

Din ce în ce mai mulți copii au început să frecventeze școala de la marginea pădurii.

Totuși, în curând a devenit limpede că la școală mergeau mai mulți copii de la câmpie. Copiii de la pădure reprezentau doar un sfert din numărul total al elevilor. Profesorul a discutat cu părinții copiilor din ambele sate, pentru a-i încuraja și a-i liniști.

Însă într-o dimineață, profesorul a aflat că cineva a dat foc școlii, iar aceasta a ars din temelii.

*(Pe baza unei povești
de Ted Huddleston de la Citizenship Foundation)*

2.8. CE ESTE BULLYINGUL?

CDC. ARTICOLUL 19

1. Statele-părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare, în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane a căreia i-a fost încredințat.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția frontală, lucrul cu imaginea, discuția dirijată.
- **Resurse materiale:** minge, flipchart, fișa de lucru nr. 1 „Bulling-ul în imagini”, fișa de lucru nr. 2 „Chestionar” (multiplicate).
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Bullying-ul este un comportament ostil/de excludere și de luare în derâdere a cuiva, de umilire. Un copil este etichetat, tachinat, batjocorit în cercul său de cunoștințe sau de către colegi care îl strigă într-un anume fel (făcând referire la aspectul fizic sau probleme de ordin medical/familial). Uneori, aceste tachinări se transformă în îmbrânceli sau chiar, în unele cazuri, în atacuri fizice. Bullying-ul reprezintă o formă de abuz emoțional și fizic, care are trei caracteristici:

Este **intenționat** – agresorul are intenția să rănească pe cineva;

Este **repetat** – aceeași persoană este rănită mereu;

Există un **dezechilibru de forțe** – agresorul își alege victima care este percepută ca fiind vulnerabilă, slabă și nu se poate apăra singură.

Cazurile de bullying implică cel puțin un agresor și o victimă, iar, în unele cazuri, există și martori. Astfel, putem discuta despre bullying fizic, verbal, sexual sau psihic.

	Fenomenul „bullying” se întâmplă pe coridoarele școlii, în curte, pe străzi sau în sălile de clasă. Nedepistat la timp, bullying-ul poate lăsa traume și repercusiuni ireversibile asupra adaptabilității copilului în societate, precum și asupra sănătății lui.
Cuvinte-cheie	Bullying, violență, Drepturile Copilului.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să numească factorii ce favorizează siguranța în școală; ✓ Să analizeze fenomenul bullying-ului în școală; ✓ Să identifice strategii de a interveni în situații de bullying și hărțuire.
Evocare	<p>Mingea călătoare</p> <p>1. Invitați elevii să așeze în cerc. Fiecare participant, pe rând, va ține mingea în mână și va răspunde la întrebarea: ✓ <i>De ce aveți nevoie pentru a vă simți în siguranță la școală?</i></p> <p>2. Organizați elevii să prezinte pe rând, iar răspunsurile să fie notate pe o foaie de flipchart.</p> <p>3. Spuneți-le elevilor că veți discuta la această oră una dintre cele mai complexe forme de comportament agresiv și violență: bullying-ul, un fenomen ce influențează negativ siguranța elevilor atât la școală, cât și în comunitate.</p>
Realizarea sensului	<p>Lucru cu imaginea</p> <p>1. Repartizați elevii în grupuri a câte 4–6 persoane.</p> <p>2. Distribuți fiecărui grup câte o imagine cu o situație de bullying în școală (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>).</p> <p>3. Solicitați-le elevilor să cerceteze imaginea primită și s-o discute conform întrebărilor indicate.</p> <p>4. Invitați elevii să prezinte sarcina în grupul comun.</p>
Reflecție	<p>Discuție dirijată în grupul comun</p> <p>1. Formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra sarcinii de grup:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce au încercat „făptașii” să obțină prin comportamentul lor?</i> ✓ <i>Ce relații de putere ați observat? Cine are putere și de ce?</i> ✓ <i>Ce ar fi trebuit să facă personajul abuzat? Ce ar putea să îl împiedice să vorbească sau să facă ceva?</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum credeți că se simte personajul abuzat?</i> ✓ <i>Cui îi revine datoria de a asigura siguranța în școală?</i> ✓ <i>Dacă ați fi prietenul personajelor, cum i-ați sfătui să procedeze? Cum i-ați ajuta?</i> ✓ <i>Cum ne dăm seama că un anumit elev/coleg este afectat de bullying?</i> <p>2. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe.</p> <p>3. Formulați concluzii cu referire la faptul că tăcerea, neimplicarea și negarea doar perpetuează problema și nu întrerup ciclul violenței/bullying-ului.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să formeze grupuri de câte 4–6 elevi și să realizeze un sondaj în școală (1–3 elevi) cu privire la fenomenul violenței/bullying-ului (<i>Fișa de lucru nr. 2</i>).</p> <p>Explicați-le elevilor structura și regulile de completare a chestionarelor, pentru a asigura confidențialitatea datelor.</p>

Fișa de lucru nr. 1. „Bullying-ul în imagini”

- ❖ Ce tip de imagine este (o fotografie, un tablou, o gravură, un desen, un colaj, un portret, un peisaj, o caricatură)?
- ❖ Ce vedeți în imagine?
- ❖ Cum vă simțiți când vă uitați la imagine?
- ❖ Ce titlu ați da imaginii?
- ❖ Unde a fost realizată imaginea?
- ❖ Descrieți imaginea cu propriile cuvinte (culori, elemente, emoții și așa mai departe).

- ❖ Ce tip de imagine este (o fotografie, un tablou, o gravură, un desen, un colaj, un portret, un peisaj, o caricatură)?
- ❖ Ce vedeți în imagine?
- ❖ Cum vă simțiți când vă uitați la imagine?
- ❖ Ce titlu ați da imaginii?
- ❖ Unde a fost realizată imaginea?
- ❖ Descrieți imaginea cu propriile cuvinte (culori, elemente, emoții șiș așa mai departe).

- ❖ Ce tip de imagine este (o fotografie, un tablou, o gravură, un desen, un colaj, un portret, un peisaj, o caricatură)?
- ❖ Ce vedeți în imagine?
- ❖ Cum vă simți când vă uitați la imagine?
- ❖ Ce titlu ați da imaginii?
- ❖ Unde a fost realizată imaginea?
- ❖ Descrieți imaginea cu propriile cuvinte (culori, elemente, emoții și așa mai departe).

- ◆ Ce tip de imagine este (o fotografie, un tablou, o gravură, un desen, un colaj, un portret, un peisaj, o caricatură)?
- ◆ Ce vedeți în imagine?
- ◆ Cum vă simțiți când vă uitați la imagine?
- ◆ Ce titlu ați da imaginii?
- ◆ Unde a fost realizată imaginea?
- ◆ Descrieți imaginea cu propriile cuvinte (culori, elemente, emoții și așa mai departe).

Fișa de lucru nr. 2. „Chestionar”

Salut! Ți propunem să completezi acest chestionar despre siguranța elevilor în școală. Acest chestionar este anonim și nu trebuie să-l semnezi. Răspunde sincer la toate întrebările – fii sigur(ă) că nimeni nu va afla ce ai scris.

Încercuiește răspunsul la întrebări.

1. Ce vârstă ai?

A. Până la 11 ani **B.** 12–15 ani **C.** 16–18 ani

2. Ești...

A. Fată **B.** Băiat

3. Te simți în siguranță la școală?

a. Da b. Nu c. Uneori

4. La școală, ai fost vreodată:

A. Insultat **B.** Umilit **C.** Bătut **D.** Poreclit **E.** Amenințat

F. Exclus din grup **G.** Lovit **H.** Împins

I. Altele _____

5. Unde au loc comportamentele umilitoare față de elevi?

A. În sălile de clasă **B.** Pe hol **C.** În curtea școlii **D.** În WC

E. În altă parte _____

6. Abuzatorii sunt:

A. colegi **B.** alți tineri din localitate

Chestionarul poate fi modificat sau adaptat.

2.9. EXISTĂ BULLYING ÎN ȘCOALA/CLASA ÎN CARE ÎNVĂȚ?

CDC. ARTICOLUL 19

1. Statele-părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția frontală, lucrul cu chestionarul, discuția dirijată;
- **Resurse materiale:** flipchart, fișa de lucru nr. 1 „Formular de prelucrare a datelor”;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport Informațional

Bullying-ul este un factor de risc pentru abandonul școlar și delincvența juvenilă. Cel mai adesea, un copil care a fost agresat sever ajunge să întrerupă școala din teama că ar putea să fie agresat din nou. Chiar și în cazul celor mai ușoare forme, expunerea repetată la o experiență de agresare îi predispune pe copii la dezvoltarea unor numeroase probleme de sănătate mentală, cum ar fi depresia, anxietatea sau tulburările de comportament alimentară.

Un copil care este victimă a bullying-ului are nevoie de sprijinul adulților din jurul lui. Cu ajutorul adulților copiii învață cum să facă față comportamentelor de tachinare, poreclire sau altor forme mult mai grave de hărțuire.

Bullying-ul apare de obicei în comunitățile de copii – de aceea, acest fenomen trebuie să fie preîntâmpinat atât la școală, cât și acasă. Bullying-ul îi afectează pe toți elevii din grup și nu se reduce doar la copilul care agresează

	<p>și la victimă. Este important să îi învățăm pe copii ce să facă dacă sunt martorii unui asemenea eveniment. Martorii bullying-ului, care sunt de obicei ceilalți copii, de multe ori se simt ușurați în secret că nu sunt ei ținta bullying-ului și tind să evite agresorul, nefiind dispuși să intervină în apărarea copilului agresat. Bullying-ul creează o atmosferă generală și nedefinită de intimidare, frică și tăcere în rândul copiilor.</p> <p>Important de reținut! Toți adulții care au legătură cu școala – cadrele didactice și părinții – trebuie să fie vigilenți în a identifica fenomenul bullying-ului și a interveni pentru a schimba situația. Odată identificat fenomenul, este necesar ca adulții să respecte cele 3 principii de intervenție:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. SĂ ACȚIONEZE IMEDIAT. 2. SĂ-I OFERE SIGURANȚĂ COPILULUI AGRESAT. 3. SĂ IA MĂSURI PENTRU A DIMINUA PUTEREA CELUI CARE AGRESEAZĂ.
Cuvinte-cheie	Bullying, violență, Drepturile Copilului.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să prezinte rezultatele cercetării privind fenomenul bullying-ului în școală; ✓ Să analizeze rezultatele sondajului privind fenomenul bullying-ului în școală.
Evocare	<p>Discuție frontală</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii la o discuție în baza întrebărilor: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit în timpul sondajului?</i> ✓ <i>Ce v-a ieșit bine, ce ați reușit în timpul sondajului?</i> ✓ <i>Cum au reacționat copiii?</i> ✓ <i>Ce dificultăți ați avut?</i> ✓ <i>Ați dori să mai completați/modificați ceva în chestionar?</i> 2. Spuneți-le elevilor că veți discuta la această oră despre manifestarea bullying-ului în școala în care învață.
Realizarea sensului	<p>Lucru cu chestionarul</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să formeze grupuri în aceeași componență cum au realizat chestionarea. 2. Distribuți fiecărui grup câte un formular de colectare a datelor (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>). 3. Explicați procedura de codificare a chestionarelor,

	<p>precum și completarea formularelor de prelucrare a datelor, după care invitați elevii să analizeze datele chestionarelor.</p> <p>4. Solicitați-le grupurilor să prezinte rezultatele și notați răspunsurile într-un formular comun, pe o foaie de flip-chart.</p>
Reflecție	<p>Discuție dirijată</p> <p>1. Formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra rezultatelor finale completate pe poster:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Există fenomenul de bullying în școala/clasa în care învățați?</i> ✓ <i>Cine sunt victimele (genul, vârsta) bullying-ului în școala/clasa în care învățați?</i> ✓ <i>Cine sunt abuzatorii din școala în care învățați?</i> ✓ <i>Unde au loc cele mai grave forme de abuz?</i> <p>2. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe.</p> <p>3. Formulați concluzii cu referire la faptul că participarea copiilor la prevenirea și identificarea bullying-ului se poate dovedi un pas eficient împotriva bullying-ului în școală.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să discute cu părinții despre cine sunt persoanele responsabile de asigurarea siguranței în școală.</p>

Fișa de lucru nr. 1. „Formular de prelucrare a datelor”

	Codul persoanei chestionate	Total
Vârsta		
a. Până la 11 ani		
b. 12-15 ani		
c. 16-18 ani		
Este...		
a. Fată		
b. Băiat		
În școală se simte în siguranță...		
a. Da		
b. Nu		
c. Uneori		
La școală a fost...		
a. Insultat(ă)		
b. Umilit(ă)		
c. Bătut(ă)		
d. Poreclit(ă)		
e. Amenințat(ă)		
f. Excluz(ă) din grup		
g. Lovit(ă)		
h. Împins(ă)		
i. Altele		
Locurile unde au loc comportamente umiltoare față de elevi sunt...		
a. În sălile de clasă		
b. Pe hol		
c. În curtea școlii		
d. În WC		
e. Altele		
Abuzatori...		
a. Colegi		
b. Alți tineri din localitate		

Codurile persoanelor chestionate pot fi:

Gr. I – A1, A2, A3..., **Gr. II** – B1, B2, B3..., **Gr. III** – C1, C2, C3...,

Gr. IV – D1, D2, D3..., **Gr. V** – E1, E2, E3...

2.10. O ȘCOALĂ/CLASĂ FĂRĂ BULLYING

CDC. ARTICOLUL 19

1. Statele-părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane a căreia i-a fost încredințat.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția dirijată cu notarea ideilor pe tablă, turul galeriei;
- **Resurse materiale:** flipchart, fișa de lucru nr. 1 „Condiții pe care trebuie să le îndeplinească sloganul”, fișa de lucru nr. 2 „Formular de evaluare”;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup, individual.

DEMERSUL DIDACTIC

Cuvinte-cheie	Bullying, violență, Drepturile Copilului.
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să identifice impactul bullying-ului asupra copilului;✓ Să propună soluții de intervenție și prevenire a cazurilor de bullying.
Evocare	<p>Discuția dirijată cu notarea ideilor pe tablă</p> <p>1. Invitați participanții să formeze perechi. Solicitați-le timp de 2 minute să discute despre rezultatele chestionarelor în baza întrebărilor:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ <i>Ce au descoperit în urma sondajului?</i>✓ <i>Cum s-au simțit atunci când au văzut rezultatele sondajului?</i>✓ <i>Ce drepturi le sunt încălcate victimelor bullying-ului?</i>✓ <i>Ce pot face pentru a schimba situația?</i> <p>2. Pe rând, propuneți-le perechilor să lanseze idei cu referire la ce pot face ei pentru a preîntâmpina fenomenul bullying-ului în școală/clasă, apoi notați ideile pe o foaie de flipchart.</p>

	<p>3. Spuneți-le elevilor că urmează să elaboreze niște slogane anti-bullying pentru a combate comportamentele de intimidare în școala în care învață.</p>
Realizarea sensului	<p>Turul galeriei</p> <p>1. Formați grupuri a câte 4-6 elevi.</p> <p>2. Explicați-le participanților condițiile pe care trebuie să le îndeplinească sloganul (<i>Fișa de lucru nr. 1</i> „Condiții pe care trebuie să le îndeplinească sloganul”). Aduceți exemple de slogane.</p> <p>3. Invitați grupurile să creeze timp de 15 minute sloganele.</p>
Reflecție	<p>1. Expunerea și prezentarea produselor</p> <p>Solicitați-le grupurilor să expună sloganele pe pereții clasei, transformându-i într-o veritabilă galerie.</p> <p>Invitați grupurile să treacă pe rând pe la fiecare poster pentru a examina sloganele realizate de colegi.</p> <p>Propuneți-le grupurilor să lase comentarii și sugestii pe posterul de analiză.</p> <p>După ce se încheie turul galeriei (grupurile revin la poziția inițială, înainte de plecare), invitați fiecare echipă să-și reexamineze produsul muncii lor comparativ cu ale celorlalți și să discute observațiile și comentariile notate de colegi pe propriul poster de analiză.</p> <p>2. După încheierea prezentării, discutați cu întreaga clasă:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit în timpul prezentării?</i> ✓ <i>Credeți că produsele voastre ar preîntâmpina comportamentele de intimidare în școala în care învățați? De ce da sau nu?</i> <p>3. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma activității.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să completeze un formular de reflecție, cu referire la unitatea de învățare (<i>Fișa de lucru nr. 2</i> „Formular de reflecție”).</p>

Fișa de lucru nr. 1.

„Condiții pe care trebuie să le îndeplinească sloganul”

1. Să fie memorabil;
- 2 Să inducă atitudini pozitive cu privire la fenomen;
3. Să fie original;
4. Să fie credibil.

Fișa de lucru nr. 2. „Formular de reflecție”

Am învățat

.....

.....

Mi-a plăcut

.....

.....

Aș schimba

.....

.....

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3

RESPONSABILITATEA

3.1. CE FACE O PERSOANĂ RESPONSABILĂ?

DUDO. ARTICOLUL 29

1. Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora, precum și ca să fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** activitatea în grup, scrierea liberă;
- **Resurse materiale:** fișa de lucru nr. 1 „Persoana responsabilă”;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup, individual.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

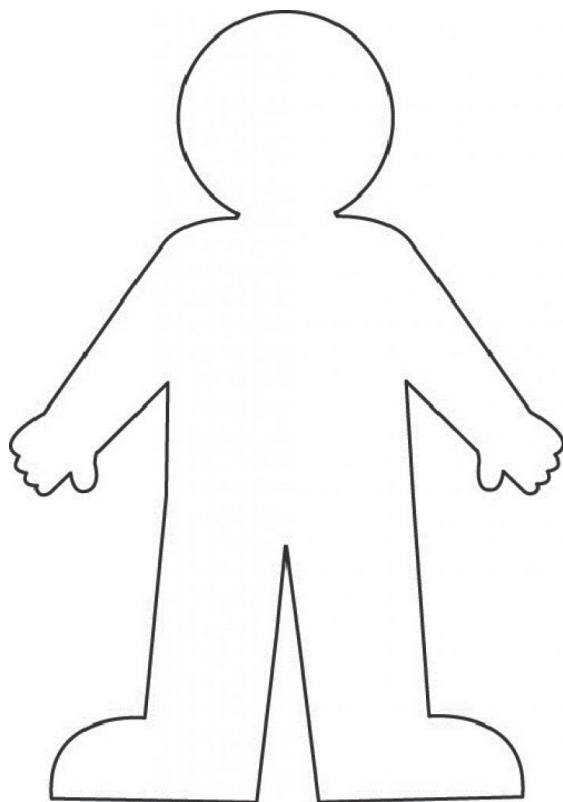
Orice ființă umană, pe lângă propriile drepturi, mai are și responsabilitatea sau îndatorirea de a nu încălca drepturile altei ființe umane și de a-i ajuta pe cei ale căror drepturi sunt încălcate. Obligația generală a tuturor oamenilor este de a-i respecta pe ceilalți și a-i trata cu respect, oricare ar fi diferențele existente între ei. Aceste îndatoriri reies din însăși natura drepturilor omului, fiecărui drept aparținându-i și îndatorirea celorlalte persoane de a nu-l încălca.

Responsabilitățile sunt o consecință logică a drepturilor omului. În scopul de a fi protejat, fiecare drept implică

	responsabilități corespunzătoare, atât pentru cetățeni, cât și pentru stat. Fiecare individ are o datorie morală de a nu încălca demnitatea personală a altei persoane. Guvernele, prin aderarea la acordurile internaționale și obligate prin constituțiile lor proprii, au nu doar o obligație morală, ci și o obligație legală în acest sens.
Cuvinte-cheie	Drept, responsabilitate.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să descopere relația dintre drept și responsabilitate; ✓ Să identifice comportamentele unei persoane responsabile; ✓ Să demonstreze că o persoană este responsabilă.
Evocare	<p>Brainstorming</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să-și amintească ce este un drept. 2. Conveniți cu elevii să ofere pe rând răspunsurile lor așa cum le simt și le formulează, apoi scrieți-le pe o foaie de flipchart. Fără a subestima ideile copiilor, sugerați-le că cele mai multe persoane percep drepturile ca fiind necesitățile de bază ale oamenilor sau standarde minime de viață. 3. Explicați-le elevilor că în timp ce avem drepturi, avem de asemenea și anumite responsabilități care asigură respectarea drepturilor celorlalte persoane. 4. Spuneți-le elevilor că la această oră vor studia conceptul de responsabilitate, cu referire, în mod special, la ceea ce face o persoană responsabilă.
Realizarea sensului	<p>Activitate de grup</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Distribuți fiecărui elev câte o foaie A4 pe care este desenată silueta unui om (<i>Fișa de lucru nr. 1</i> „Persoana responsabilă”). 2. Rugați participanții să completeze silueta cu părți ale corpului și ce responsabilități corespunzătoare îndeplinesc cu ele. <i>Ex. Urechi – să ascult atent când vorbește o persoană.</i> 3. Aceste responsabilități urmează să fie reprezentate pe silueta dată sub formă de desen, simbol sau scriere. 4. Invitați participanții să prezinte sarcina în grupul comun. 5. Invitați elevii la o discuție:

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cum a fost să găsiți responsabilitățile? ✓ Credeți că definiția unei persoane responsabile ar implica și alte responsabilități?
Reflecție	<p>Scriere liberă</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți-le elevilor o scriere liberă la subiectul „Cunosc o persoană responsabilă. Eu cred că el/ea (fără a da nume) este responsabil(ă) deoarece...” 2. La dorință, solicitați-le elevilor să prezintă scrierile. 3. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe. 4. Formulați concluzii cu referire la faptul că responsabilitatea se manifestă diferit.
Extindere	Propuneți-le elevilor să discute cu părinții despre cum se simt atunci când își asumă o responsabilitate.

Fișa de lucru nr. 1. „Persoana responsabilă”

3.2. NATURA RESPONSABILITĂȚILOR UMANE

CDC. ARTICOLUL 29

Statele-părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:
d) pregătirea copilului pentru a-și asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, păcii, toleranței, egalității între sexe și prieteniei între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și persoanele de origine autohtonă.

Strategii didactice:

- ✓ **Resurse procedurale:** prezentarea pe cerc, studiul de caz, scrierea liberă;
- ✓ **Resurse materiale:** ghem de ață, fișa de lucru nr. 1 „Studiu de caz: Milan alege”;
- ✓ **Forme de organizare:** frontal, individual.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Responsabilitățile sunt o consecință logică a drepturilor omului. În scopul de a fi protejat, fiecare drept implică responsabilități corespunzătoare, atât pentru cetățeni, cât și pentru autorități (stat).

Astfel, responsabilitățile pot fi legale, morale sau sociale, în funcție de cum apar.

Fiecare individ are o datorie morală de a nu încălca demnitatea personală a altei persoane, iar aceasta poartă numele de responsabilitate morală.

Îndatoririle oamenilor față de comunitatea mai largă poartă numele de responsabilități civice. Acestea apar din cauza faptului că a fi membru într-o societate presupune să beneficiezi de anumite drepturi în schimbul responsabilităților.

Cetățenii au responsabilități legale față de stat și față de ceilalți cetățeni. Responsabilitățile cetățenilor din societățile democratice sunt uneori rezumate la trei îndatoriri principale, și anume: să voteze, să plătească impozitele și să respecte legea.

Uneori, pot apărea conflicte morale atunci când oamenii pun unele responsabilități mai presus de altele, deoarece aceste alegeri sunt dificile.

Cuvinte-cheie	Responsabilitate legală, responsabilitate morală sau socială, responsabilitate civică.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să prezinte o responsabilitate personală; ✓ Să explice de ce uneori responsabilitățile se află în conflict unele cu altele; ✓ Să aprecieze importanța raționamentului moral în luarea deciziilor.
Evocare	<p>Prezentare pe cerc</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți-le elevilor să completeze enunțul de mai jos cu idei referitoare la responsabilitatea personală. <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Eu sunt responsabil ...</i> 2. Solicitați-le să prezinte sarcina. 3. Spuneți-le elevilor că veți discuta despre responsabilitățile pe care le au, în special despre natura responsabilităților. 4. Precizați ideea că toată lumea are responsabilități de un anumit fel. Uneori pot apărea probleme atunci când oamenii pun unele responsabilități mai presus de altele, căci aceste alegeri sunt dificile.
Realizarea sensului	<p>Fișa de lucru nr 1. Studiu de caz: „Milan alege”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Citiți-le elevilor povestea „Milan alege” și solicitați-le să se gândească la responsabilitățile pe care le avea Milan. 2. Formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra studiului de caz: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce responsabilități are Milan? Notați responsabilitățile schematic pe un poster.</i> ✓ <i>Ce credeți ce ar trebui să facă Milan și de ce? Este de acord toată lumea din clasă?</i> ✓ <i>Cât de dificilă credeți că este decizia pe care trebuie să o ia Milan? Ce o face dificilă?</i> ✓ <i>Ce responsabilități are tatăl lui Milan?</i> ✓ <i>Credeți că tatăl lui Milan a avut dreptate să-i ceară să stea acasă?</i> ✓ <i>Cât de grav ar fi dacă Milan nu l-ar asculta pe tatăl său? Acest lucru ar fi o decizie dificilă pentru Milan? Argumentați-vă răspunsul.</i>

Reflecție	Scrisoare liberă 1. Propuneți-le elevilor să încerce să scrie cu propriile lor cuvinte ceea ce cred că i-a scris Milan tatălui său, iar mai apoi să împărtășească ideile lor cu clasa. 2. Explicați-le că unele dintre responsabilitățile lui Milan au venit în conflict cu altele. Rugați-i să se gândească la câteva exemple proprii în care responsabilitățile oamenilor ar putea veni în conflict unele cu altele.
Extindere	Spuneți-le elevilor să discute cu părinții cazuri similare și modul în care rezolvă aceste conflicte de responsabilitate.

Fișa de lucru nr. 1. „Milan alege”

Milan aproape își terminase pregătirile pentru a pleca la școală, când tatăl său a intrat în bucătărie.

„Milan, chiar am nevoie de ajutorul tău azi la câmp. Nu poți rămâne acasă, să nu te duci la școală? Recoltele vor avea de suferit dacă le mai lăsăm pe câmp.”

Milan nu era încântat.

„Tată, chiar trebuie să mă duc la școală azi”, spuse el, „este prima întâlnire a consiliului elevilor și eu tocmai am fost ales să fiu unul dintre reprezentanții clasei a opta.”

„Dar nu o să fii singurul, nu?”, spuse tatăl, „nu va conta dacă nu te duci. Mai sunt și alți reprezentanți ai clasei a opta, nu?”

„Da, dar dacă nu mă duc ar însemna să dezamăgesc oamenii care m-au ales. În plus, avem ora de științe azi. Nu vreau să o pierd. Trebuie să trec examenele, dacă vreau să fiu admis la universitate.”

Tatăl lui Milan mormăi dezaprobator.

„Vorbești despre plecatul la universitate ca și când familia nu ar conta. De ce nu îți dai seama că avem nevoie de tine acasă? Ce fel de ajutor ne vei da dacă pleci la universitate? Și unde o să te duci după ce îți iei diploma? E puțin probabil că te vei întoarce aici, asta-i sigur.”

„Ar trebui să te bucuri că vreau să mă descurc în viață,” strigă Milan înfuriat, „spre deosebire de majoritatea băieților de pe aici. Nu au nicio ambiție. Vor sfârși prin a face ce au făcut tații lor.”

„Nu există nimic greșit în a avea puțin respect pentru generația mai în vârstă,” răspunse tatăl lui Milan, din ce în ce mai enervat. „Toată vorbăria asta despre educație în ultimul timp mă scârbește. Mi se pare că ai uitat valorile

strămoșești, atunci când aveam un țel comun. Te interesezi numai de tine.”

Milan oftă. Mai auzise toate astea și înainte.

„Tată, dacă obțin o slujbă bună, nu voi uita de tine și de familie. Cum poți să crezi că aș face așa ceva? Chiar vrei să renunț la școală și să nu mai realizez ce știu că sunt în stare să fac? Toți profesorii mei spun că aș putea fi un bun om de știință. Poate, într-o bună zi, voi face descoperiri care vor ajuta întreaga lume.”

Tatăl lui Milan bătu în masă. „Prima ta datorie este față de familie și comunitatea asta, mai ales acum, când vremurile sunt așa de grele. Ți-ai umplut capul cu vise. Cum nu îți pasă de lumea reală?”

Aceste cuvinte îl durură pe Milan, dar nu vru să o arate. Preț de o secundă, se uită fix la tatăl său, într-o tăcere sfidătoare. Apoi, bătrânul se întoarse și ieși din casă, trântind ușa la plecare.

Milan se așeză și oftă. Se gândi un minut și se hotărî. Apucă geanta de școală și se îndreptă spre ușă. Apoi se opri, scoase o foaie de hârtie și se așeză și scrise un bilet tatălui. A fost cel mai greu lucru pe care l-a făcut în viața lui.

3.3. CINE ESTE RESPONSABIL DE REALIZAREA DREPTURILOR COPILULUI?

CDC. ARTICOLUL 4

Statele-părți se angajează să ia toate măsurile legislative, administrative și de orice altă natură necesare în vederea punerii în aplicare a drepturilor recunoscute în prezenta Convenție. În cazul drepturilor economice, sociale și culturale, statele-părți se obligă să adopte aceste măsuri fără a precupeți resursele de care dispun și, dacă este cazul, în cadrul cooperării internaționale.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, studiul de caz, discuția ghidată;
- **Resurse materiale:** minge, câte un exemplar din fișa de lucru nr. 1 „Istoriile” pentru fiecare grup, câte un exemplar al Convenției privind Drepturile Copilului, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Faptul că Republica Moldova a ratificat Convenția înseamnă că statul recunoaște copiii ca *deținători (sau titulari) de drepturi* și stabilește o gamă largă de obligații față de copii, pe care le au autoritățile statului și organizațiile naționale și internaționale, care sunt văzuți ca *deținători (sau titulari) de obligații*. Drepturile sunt tratate atunci când funcționează relația dintre titularul de obligații și titularul de drepturi.

Obligația statului este de a veghea ca drepturile prevăzute în Convenție să fie respectate, protejate și realizate. Titularii de drepturi sunt și ei responsabili pentru respectarea și neîncălcarea drepturilor altor persoane.

Pentru ca să funcționeze sistemul prezentat în următoarea schemă, acei care au obligații și responsabilități trebuie să fie capabili să-și îndeplinească obligațiile, iar cei care au drepturi trebuie să fie informați despre acestea și împuterniciți să ceară respectarea lor.

Prin urmare, în scopul de a ajuta instituțiile și organizațiile statale, dar și pe cele neguvernamentale

	să reflecteze asupra acțiunilor pe care le întreprind ca să asigure drepturile copilului, este nevoie de monitorizarea Drepturilor Copilului.
Cuvinte-cheie	Drepturile Omului/Copilului, responsabilități, instituții de protecție a Drepturilor Omului/Copilului.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice instituții și acțiuni ce asigură promovarea și respectarea Drepturilor Omului/Copilului; ✓ Să analizeze situații de promovare a Drepturilor Omului/Copilului.
Evocare	<p>Brainstorming</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rugați participanții să se așeze în cerc. 2. Transmiteți mingea pe cerc și solicitați-le să spună câte un cuvânt care ar ajuta să mențină globul pământesc în siguranță pe viitor. 3. După ce copiii au propus ideile lor, explicați-le că în continuare vor afla despre persoane și grupuri de persoane care sunt responsabili să vegheze ca drepturile prevăzute în DUDO/CDC să fie respectate, oameni care lucrează pentru promovarea drepturilor omului/copilului.
Realizarea sensului	<p>Studiu de caz</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Divizați clasa în grupuri și oferiți fiecărui grup câte un exemplar din <i>Fișa de lucru nr. 1 „Istoriei”</i>. 2. Propuneți fiecărui grup să citească istorioara și să decidă: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Care drept este abordat? (Se va face referire la articolele din Convenția cu privire la Drepturile Copilului.) ✓ Care este organizația despre care se vorbește în istorioară? ✓ Care au fost acțiunile persoanei sau ale grupului de persoane pentru a susține un anumit drept? 3. Invitați fiecare grup de elevi să prezinte sarcina.
Reflecție	<p>Discuție ghidată</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. După prezentarea grupurilor formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra sarcinii de grup: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Cum v-ați simțit în timpul lucrului în grup? ✓ A fost complicat să realizați sarcina? ✓ V-a surprins/impresionat numărul de persoane și grupuri, organizații care activează pentru Drepturile Omului/Copilului?

	<p>2. Invitați elevii să numească instituții, persoane, grupuri de persoane care trebuie să asigure respectarea și protecția drepturilor copilului. Notați răspunsurile pe un poster.</p> <p>3. Concluzionați că respectarea și protecția drepturilor copilului este responsabilitatea adulților care activează la toate nivelurile: local, raional/orășenesc și național, în calitate de cetățeni, de părinți sau de reprezentanți ai unor instituții și organizații.</p>
Extindere	Propuneți să discutați cu părinții ce instituții, persoane și grupuri de persoane trebuie să asigure respectarea, promovarea și protecția drepturilor copilului la nivel local, național sau internațional.

Fișa de lucru nr. 1. „Istorii”

ISTORIOARA NR. 1

La 23 octombrie 2017, angajații Direcției drepturile copilului din cadrul Oficiului Avocatului Poporului Tamara Tentiuc, Victoria Manolachi și Dumitru Darea au desfășurat șase activități de promovare a drepturilor copiilor cu elevii din clasele a șasea, a șaptea și a opta de la Liceul Teoretic „Hyperion” din satul Gura-Galbenei, raionul Cimișlia. Elevii au fost informați despre prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și cadrul legal național în domeniul protecției drepturilor copilului, au aflat despre Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor copiilor (Ombudsmanul Copiilor), cine este și cum apără drepturile copiilor. Elevii au fost informați despre mai multe evenimente din activitatea Avocatului Poporului pentru drepturile copilului.

ISTORIOARA NR. 2

Un grup de copii din satul Sîrcova, raionul Rezina, Republica Moldova au posibilitatea să participe la Turnamentul Republican în domeniul Drepturilor Omului/Copilului.

În cadrul acestui concurs, grupurile de elevi au colectat informații despre felul în care se respectă dreptul copilului la viață, referindu-se la securitatea în trafic.

Ulterior, copiii au alcătuit un raport ce conține principalele constatări și recomandări făcute în urma procesului de monitorizare. Rapoartele au fost prezentate administrației școlare, autorităților publice locale și poliției rutiere. Ei au solicitat ca administrația instituției de învățământ să desfășoare ore de

dirigenție la tema securității în trafic, autoritățile locale să întreprindă măsuri de reparare și amenajare a drumurilor, iar poliția rutieră să monitorizeze traficul rutier în preajma instituției de învățământ.

ISTORIOARA NR. 3

Un grup de copii de la o școală din Ballymena realizau un proiect în domeniul drepturilor omului. Ei au decis să oprească bullying-ul/agresiunea în școala lor. Copiii au adunat informații și au realizat o expoziție, pentru a informa toți copiii despre bullying. De asemenea, au alcătuit și niște jocuri de rol pe care le-au interpretat în fața altor copii mai mici, pentru ca aceștia să înțeleagă daunele bullying-ului și cum trebuie stopat.

ISTORIOARA NR. 4

Un grup de adolescenți ce administrează Platforma Copiilor participă la o serie de consultări globale despre cum e să fii apărător al drepturilor omului. Consultările au loc în contextul organizării de către Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului a evenimentului anual General Day of Discussion (Ziua Generală a Discuțiilor). Comitetul este cel mai important grup de experți la nivel internațional ce analizează cum se respectă drepturile copilului în întreaga lume și face recomandări statelor pentru a îmbunătăți situația. În acest an, cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la adoptarea Declarației privind apărătorii dreptului omului, Comitetul a planificat să discute despre copii în calitate de apărători ai drepturilor omului.

În cadrul evenimentului planificat pentru septembrie 2018, membrii Comitetului și-au propus să discute cu reprezentanții guvernelor, ai societății civile și cu diferiți experți despre:

- rolul copiilor în apărarea drepturilor omului;
- ce-i ajută pe copii să fie și să acționeze în calitate de apărători ai drepturilor omului;
- cu ce dificultăți și riscuri se confruntă apărătorii drepturilor omului;
- cum pot fi protejați copiii apărători ai drepturilor omului;
- cum pot fi susținuți și încurajați copiii să fie și să acționeze ca apărători ai drepturilor omului.

Întreaga activitate a grupului de adolescenți a fost ghidată de echipa Centrului de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC). Având o experiență de peste 15 ani de promovare a drepturilor copilului, echipa centrului este convinsă că cei care știu cel mai bine situația respectării drepturilor copilului sunt chiar copiii. Această platformă a fost creată pentru a oferi un spațiu sigur unde copiii ar putea vorbi deschis despre experiențele și așteptările lor.

ISTORIOARA NR. 5

Amnesty International face un apel către UE să întreprindă măsuri urgente de stopare a discriminării persoanelor de etnie romă.

Apelul este prilejuit de Ziua Internațională a Romilor, sărbătorită în fiecare an la data de 8 aprilie. În această zi, în majoritatea țărilor lumii, au loc diferite acțiuni publice cu scopul de a atrage atenția societății asupra problemelor cu care se confruntă romii.

Amnesty International Moldova, în colaborare cu Centrul Național al Romilor și Institutul de Instruire în Dezvoltare „MilleniuM”, a organizat în Chișinău un flashmob cu genericul „Nu discriminării! Toți pentru egalitate.” Participanții la acțiune au prezentat situații în care este restricționat dreptul romilor la serviciile sociale.

ISTORIOARA NR. 6

Farid Murtazin, avocatul unuia dintre acuzații din „dosarul Bolotnaya” le mulțumește activiștilor Amnesty International pentru participarea la acțiunea urgentă.

Ieri Farid a fost sunat de la Uniunea Avocaților din Tula și i s-a transmis că după ce au primit câteva sute de scrisori din partea activiștilor pentru Drepturile Omului, ei „au înțeles totul” și roagă să fie oprit fluxul de scrisori. Avocatul a primit asigurări că nu i se va retrage licența de avocat și că va putea să-l apere în continuare pe clientul său, pe Artiom Saviolov.

Vă mulțumim foarte mult pentru faptul că ați luat parte la această acțiune. Este foarte important să continuăm și mai departe să fim pregătiți să intervenim în cazurile în care există riscul să fie încălcate drepturile omului.

3.4. RESPONSABILITĂȚI INDIVIDUALE ȘI COLECTIVE

DUDO. ARTICOLUL 29

1. Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura convenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora, precum și ca sa fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, activitatea „Drepturi și responsabilități”, discuția de grup;
- **Resurse materiale:** flipchart, fișe de lucru nr. 1 „Drepturi și responsabilități”;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Responsabilitatea este o valoare importantă într-o democrație, reprezentând garantul drepturilor și libertăților cetățenești. Responsabilitățile pot fi individuale și colective. Responsabilitățile individuale, pe care fiecare le are față de ceilalți sau față de comunitate, sunt asociate drepturilor și libertăților persoanei: responsabilizarea unei promisiuni, față de unele acțiuni individuale etc. Responsabilitățile colective aparțin unor grupuri de interese sau chiar autorităților statului. Responsabilitatea individuală și cea de grup se poate învăța la școală, în mod intenționat, conștient, organizat, prin raportarea elevilor la sarcinile diferențiate ale învățării, prin integrarea lor în activitățile formale, non-formale și informale, prin relația democratică cu profesorii, prin creșterea caracterului creativ al învățământului, prin transformarea educației în auto-educație.

O persoană responsabilă știe că poate da socoteală pentru faptele ei. Consecința responsabilității este răspunderea pentru faptele proprii și, uneori, chiar pentru faptele altora.

	De ex., părinții copiilor răspund pentru faptele acestora. Există și reponsabilități colective pe care oamenii și le asumă în calitate de membri ai diferitelor grupuri sociale. De exemplu, toți locuitorii unui oraș au responsabilitatea de a contribui la curățenia orașului.
Cuvinte-cheie	Drepturi, responsabilitate individuală, responsabilitate colectivă.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să reflecteze asupra emoțiilor personale atunci când își asumă o responsabilitate; ✓ Să delimiteze responsabilitățile individuale de cele colective; ✓ Să analizeze cum drepturile omului sunt legate de responsabilitățile statului și ale individului.
Evocare	<p>Prezentarea „Mingea călătoare”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să se așeze în cerc și să-și amintească o situație când și-au asumat o responsabilitate. 2. Propuneți-le elevilor să arunce pe rând mingea și să mimeze emoția (expresia feței), pe care a trăit-o atunci când a fost responsabil/ă, să descrie situația trăită în care a simțit acea emoție și felul în care a gestionat-o. 3. Ascultați elevii cum prezintă pe rând starea. 4. Explicați-le participanților că asumarea responsabilităților impune și trăirea unei stări emoționale deosebite. 5. Spuneți-le elevilor că la lecție se va discuta despre responsabilități individuale și colective.
Realizarea sensului	<p>Activitatea „Drepturi și responsabilități”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Distribuți fiecărui grup un drept și propuneți-le să discute în grup acum și să completeze două niveluri de responsabilitate care corespund fiecărui drept notat (<i>Fișa de lucru nr. 1 „Drepturi și responsabilități”</i>): <ul style="list-style-type: none"> - Primul nivel: responsabilitățile pe care indivizii trebuie să le asigure pentru ca alții să se bucure de acest drept (acest lucru ar trebui să fie scris în a doua coloană). - Al doilea nivel: responsabilitățile (în cazul în care acestea există) ca autoritățile (cum ar fi școala sau autoritățile locale) să asigure acest drept. 2. Solicitați fiecărui grup să prezinte dreptul și responsabilitățile corespunzătoare din listele lor. Analizați nivelurile de responsabilități.

Reflecție	<p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce ați învățat nou din activitate?</i> ✓ <i>Ce credeți că trebuie să întreprindă elevii atunci când alți elevi, angajații școlii sau autoritățile nu-și asumă responsabilitatea pentru asigurarea unui drept?</i> <p>Formulați concluzii cu referire la faptul că responsabilitatea respectării drepturilor copilului revine în primul rând adulților, în special statului, și mai apoi părinților și desigur fiecărui copil. În funcție de vârstă, copiii au anumite obligații acasă, la școală și în comunitate. Este important ca fiecare individ să-și asume responsabilitatea individuală, dar și pe cea colectivă.</p>
Extindere	<p>Spuneți-le elevilor să ia un alt drept decât cel pe care l-au examinat în clasă și, aplicând algoritmul propus, să determine nivelurile de responsabilități.</p> <p>Solicitați opinii despre utilitatea lecției și procesul de lucru.</p>

Fișa de lucru nr. 1. „Drepturi și responsabilități”

Drept al copilului	Responsabilitățile individuale aferente acestui drept	Responsabilitățile școlii/autorității aferente acestui drept

Exemplu:

Drept al copilului	Responsabilitățile individuale aferente acestui drept	Responsabilitățile școlii/autorității aferente acestui drept
Dreptul la educație	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>să nu distrag atenția altor copii de la lecție;</i> ✓ <i>să mă abțin de la acțiuni care ar perturba orele sau activitatea școlară;</i> ✓ <i>să nu vorbesc în timp ce profesorul explică tema etc.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>să valorifice potențialul fiecărui elev;</i> ✓ <i>să asigure o predare de calitate pentru toți elevii etc.</i>

3.5. PARTICIPAREA ESTE O RESPONSABILITATE A OMULUI ÎN COMUNITATE?

DECLARAȚIA PRIVIND DREPTUL ȘI RESPONSABILITATEA PERSOANELOR FIZICE, GRUPURILOR DE PERSOANE ȘI ORGANELOR SOCIETĂȚII DE A PROMOVA ȘI PROTEJA DREPTURILE OMULUI UNIVERSAL RECUNOSCUTE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE

ARTICOLUL 2

1. Fiecare Stat se obligă să-și asume responsabilitatea și sarcina primară de a proteja, promova și implementa toate drepturile omului și libertățile fundamentale, printre altele, prin adoptarea tuturor măsurilor pentru a crea toate condițiile necesare în domeniile social, economic, politic și de alt fel, precum și garanțiile legale necesare pentru a garanta că toate persoanele aflate în jurisdicția sa vor putea să beneficieze de aceste drepturi și libertăți în practică, atât în mod individual, cât și în parteneriat cu alții.

CDC. ARTICOLUL 12

1. Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îi privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** scrierea liberă, activitatea „Scala cu fețe”, minidiscuția dirijată;
- **Resurse materiale:** foițe cu adeziv, flipchart, posterul „Scala fețelor”, buline cu adeziv, fișe de lucru „Scala fețelor”;
- **Forme de organizare:** individual, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Comunitatea locală constituie unitatea de baza a unei țări. Importanța dezvoltării comunității este incontestabilă, iar forța motrice a evoluției sunt oamenii. Într-o comunitate civilizată oamenii se susțin reciproc, au încredere unii în alții și participă la soluționarea problemelor.

	<p>O comunitate este puternică dacă membrii nu sunt indifereți față de problemele cu care se confruntă aceasta și se simt responsabili pentru viața lor în comun, au încredere și cooperează pentru rezolvarea problemelor existente.</p> <p>Cetățeanul este un subiect aflat într-o legătură juridică cu statul, precum și un individ care trebuie să-și cunoască drepturile și obligațiile sale, să manifeste un spirit participativ în activitatea societății, să fie conștient de datoria sa civică și de responsabilitatea pe care o implică statutul de cetățean. Sub acest aspect, cetățeanul devine purtătorul fenomenului numit „civism” (cetățenie activă).</p> <p>Prin „cetățenie activă” înțelegem faptul că membrii societății participă în mod activ la viața comunității lor și se simt responsabili să intervină în soluționarea problemelor care o afectează.</p> <p>Un cetățean activ este conștient de drepturile și responsabilitățile sale, este informat cu privire la viața politică și socială, problemele și evenimentele locale și naționale, este preocupat de binele altora, este cel care are curajul să-și exprime argumentat opiniile, se implică în rezolvarea problemelor comunității din care face parte și este responsabil de acțiunile pe care le exercită în calitate de cetățean activ.</p>
Cuvinte-cheie	Comunitate, cetățean, Drepturile Omului.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să determine starea comunității locale; ✓ Să conștientizeze care este impactul participării în viața comunității.
Evocare	<p>Sciere liberă</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să completeze în scris pe foițe adezive: <i>Cred că cel mai minunat lucru/loc/fapt/eveniment în comunitatea mea este...</i> 2. Organizați elevii să vorbească pe rând și să notați ideile pe o foaie de flipchart. 3. Întrebați elevii cum se simt atunci când vorbesc despre aceste lucruri. Dar cum s-ar simți dacă toate aceste evenimente/lucruri n-ar exista sau s-ar afla într-o altă stare? Cine sunt responsabili pentru ca aceste lucruri/ evenimente/fapte să existe?

	<p>4. Precizați că în calitate de cetățeni ai unui stat și locuitori ai unei comunități, se bucură de drepturi civile și politice, dar au și anumite obligații și responsabilități.</p> <p>5. Spuneți-le că în ceea ce urmează veți discuta despre starea comunității în care trăiesc.</p>
Realizarea sensului	<p>Activitatea „Scala cu fețe”</p> <p>1. Pregătiți din timp un tabel „Scala fețelor” (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>) și plasați posterul pe tablă, la nivelul membrilor grupului.</p> <p>2. Explicați-le elevilor elementele tabelului și propuneți-le să-l completeze cu elemente, dacă e cazul.</p> <p>3. Cereți-le elevilor să-și exprime părerea cu referire la enunțul „Starea comunității mele este...”, bifând în dreptul uneia din fețe pentru fiecare element propus (se pot utiliza buline adezive).</p> <p>4. După ce au votat fiecare, se calculează media pentru fiecare idee și se generalizează starea comunității.</p>
Reflecție	<p>Mini discuție dirijată</p> <p>1. Formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra stării comunității:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum a fost să identificați starea comunității?</i> ✓ <i>Care este starea comunității, reflectând asupra datelor din tabel?</i> ✓ <i>Cui îi revine obligația de a asigura și de a soluționa problemele vitale ale comunității?</i> ✓ <i>Cum ar putea cetățenii să influențeze luarea deciziilor privind starea comunității?</i> <p>2. Invitați elevii să formuleze lecțiile învățate în urma acestei experiențe.</p>
Extindere	<p>Explicați-le elevilor că rezolvarea problemelor oamenilor din comunitate se face, de regulă, în ordinea priorităților, astfel că este important să identificăm problemele cu care se confruntă și alți oameni din comunitate. Propuneți-le elevilor, ca sarcină, să discute cu 2-3 persoane din comunitate privind starea comunității lor și să completeze „Scala cu fețe”.</p>

Fișa de lucru nr. 1. „Scala cu fețe”

Starea actuală a comunității este:

Elemente de infrastructură	Într-o stare foarte bună 	Într-o stare acceptabilă 	Într-o stare deplorabilă
Apă			
Drumuri			
Construcții			
Transport			
Deșeuri			
Terenuri de joacă pentru copii			
Terenuri de sport			
Parcuri			

Se poate propune o „scală cu fețe” pentru stabilirea stării comunității școlare.

3.6. CUM IDENTIFIC ȘI CERCETEZ O PROBLEMĂ?

DUDO. ARTICOLUL 29

1. Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora, precum și ca să fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** activitatea „Găsește pe cineva care...”, exercițiul de cercetare a problemei, prezentarea problemei;
- **Resurse materiale:** fișa de lucru nr. 1 „Cercetarea problemei” pentru fiecare grup, flipchart;
- **Forme de organizare:** în perechi, frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Problemele din comunitate sunt foarte diverse. Sunt probleme cu care se confruntă persoana în parte, familia, grupuri de populație, dar și probleme ce afectează comunitatea în general.

Pentru soluționarea unei probleme din comunitate este necesar în primul rând ca problema să fie definită exact, să fie determinați factorii implicați, să fie stabilite dificultățile și să se decidă asupra celor mai importante aspecte ale problemei.

Astfel, se va cerceta în profunzime problema, utilizând diverse metode și instrumente adaptate vârstei și capacităților elevilor.

Puteți analiza o problemă folosind una sau mai multe dintre următoarele metode și tehnici:

- Anchetă pe bază de chestionar;
- Interviu;
- Discuția în focus-grup sau interviul de grup;
- Harta mentală;
- Observația directă.

Cuvinte-cheie	Problemă, problemă comunitară, participare, implicare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice problemele prioritare din comunitatea lor; ✓ Să analizeze probleme comunitare.
Evocare	<p>Găsește pe cineva care...</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propuneți-le elevilor să circule prin clasă și să culegă opinii cu referire la problemele stringente identificate de colegii lor în comunitate. În timp ce colegii răspund, spuneți-le să bifeze în dreptul problemei respective. 2. La finele activității adresați-le următoarele întrebări: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ați găsit adepți ai problemei identificate de voi?</i> ✓ <i>De ce la unii colegi prevalează alte probleme comunitare?</i> ✓ <i>Care sunt problemele la care ați găsit adepți?</i> 3. Notați răspunsurile pe o foaie de flipchart și stabiliți 3–5 probleme prioritare în funcție de numărul de participanți. 4. Spuneți-le elevilor că în cadrul orei veți discuta despre problemele comunitare identificate, pe care le vor cerceta apoi.
Realizarea sensului	<p>Exercițiu de cercetare a problemei</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Întrebați elevii ce înseamnă pentru ei noțiunea de „problemă” și cum înțeleg ei acest termen. 2. Invitați elevii să formeze grupuri a câte 4–6 elevi. 3. Distribuți fiecărui grup câte o problemă și o fișă de cercetare a problemei (<i>Fișa de lucru nr. 1 „Cercetarea problemei”</i>), precum și o foaie de flipchart. 4. Solicitați fiecărui grup să cerceteze în comun problema conform <i>Fișei de lucru nr. 1</i> și să structureze informația sub forma unui organizator grafic sau a unei hărți mentale.
Reflecție	<p>Prezentare pe cerc</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați grupurile să prezinte produsele în grupul mare. 2. După fiecare prezentare, formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra sarcinii de grup: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit în timpul lucrului în grup?</i> ✓ <i>A fost complicat să realizați sarcina?</i> ✓ <i>Cum au fost luate deciziile?</i>

	<p>✓ <i>Pe parcursul activității s-au schimbat viziunile voastre în ceea ce privește importanța participării cetățenilor la viața comunității?</i></p> <p>✓ <i>Celelalte grupuri cu ce ar putea completa produsele colegilor?</i></p> <p>3. Invitați elevii să formuleze lecții învățate în urma acestei experiențe.</p> <p>4. Concluzionați că toate cele 3–5 probleme pe care le-ați identificat sunt importante, și că rămâne doar să decideți care este prioritară în acest moment.</p>
Extindere	Propuneți-le copiilor să discute cu părinții despre problemele identificate și să decidă pe care din ele o consideră prioritară.

Fișa de lucru nr. 1. „Cercetarea problemei”

1. Unde este localizată problema?
2. Care sunt cauzele problemei?
3. Cine este afectat de problemă?
4. De ce trebuie rezolvată problema?
5. Ce drepturi ale omului/copilului sunt afectate de acea problemă conform DUDO/CDC?
6. Cine și cum ar putea schimba situația?
7. Este urgentă rezolvarea ei și de ce?
8. Ce s-ar întâmpla dacă problema nu ar fi soluționată?
9. Ce face ca grupul nostru să fie capabil să rezolve problema?

Informația poate fi prezentată sub formă de organizator grafic sau hartă mentală.

3.7. CUM STABILESC OBIECTIVELE ȘI INDICATORII DE MONITORIZARE A PROBLEMEI?

DUDO. ARTICOLUL 10. LIBERTATEA DE EXPRIMARE

1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** exercițiul de prioritizare a problemelor, agenda cu notițe paralele, prezentarea pe cerc;
- **Resurse materiale:** fișa de lucru nr. 1 „Prioritizarea problemelor”, fișa de lucru nr. 2 „Criterii de formulare a obiectivelor”;
- **Forme de organizare:** în perechi, frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Rezolvarea problemelor oamenilor din comunitate se face, de regulă, în ordinea unor priorități. Astfel, se examinează toate problemele identificate și se decide care din ele este cea prioritară. Cele trei criterii pentru prioritizarea problemelor sunt (se pot propune și altele):

1. Frecvența (Cât de frecventă este problema? Apare des sau doar rareori?)
2. Importanța (Din punctul de vedere al beneficiarilor, care este cea mai importantă, cea mai urgentă problemă?)
3. Fezabilitatea (Este realist să putem rezolva problema?)

După identificarea problemei, urmează să monitorizăm problema, sau să stabilim clar ceea ce urmează să observăm, adică obiectului monitorizării. De exemplu: putem să ne stabilim obiectivul de a observa respectarea dreptului copilului la educație în general sau doar a unor aspecte ale acestuia.

Obiectivul este ținta sau sarcina pe care stabilim să o realizăm într-o anumită perioadă de timp.

Indicatorii sunt niște repere sau semne care ne *ghidează*

	observarea, ne ajută să descriem <i>situația</i> acelu drept și să măsurăm <i>schimbările</i> care au loc în timp în acel domeniu.
Cuvinte-cheie	Drepturile Omului/Copilului, libertate, responsabilități.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice problema prioritară a comunității lor; ✓ Să analizeze ansamble de probleme comunitare; ✓ Să se implice în mod responsabil în soluționarea problemelor comunitare.
Evocare	<p>Exercițiul de prioritizare a problemelor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați elevii să-și amintească cele 3–5 probleme prioritare. 2. Propuneți-i fiecărui participant să se implice în procesul de prioritizare votând de trei ori: câte o dată pentru fiecare din cele trei criterii ce apar în coloanele principale ale tabelului. În cadrul unei coloane-criteriu, un participant poate acorda maxim 3 puncte. Aceste trei puncte pot fi oferite pentru o singură problemă sau pot fi împărțite – de exemplu, câte un punct pentru trei probleme sau două puncte pentru o problemă și un punct pentru o altă problemă. Același procedeu se repetă pentru fiecare coloană-criteriu. În ultima coloană se calculează punctele acumulate de fiecare problemă, însumând punctele de pe cele trei coloane-criteriu. 3. Formulați concluzii cu referire la faptul că ați identificat problema prioritară, iar acum urmează să stabiliți obiective cu referire la această problemă.
Realizarea sensului	<p>Agenda cu notițe paralele</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Împărțiți elevii în grupuri (câte 4–6 elevi). Solicitați-le să-și amintească ce drepturi le sunt afectate de această problemă. Notați răspunsurile pe o foaie de flipchart. 2. Explicați regulile de formulare a obiectivelor (<i>Fișa de lucru nr. 2</i>). 3. Analizați un exemplu, apoi propuneți grupului respectiv să traseze o linie la mijlocul foi. După aceasta, spuneți-le să noteze în partea dreaptă problema și un drept afectat, iar în partea stângă să elaboreze un obiectiv care va fi ținta sau sarcina pe care să o realizeze până la sfârșitul semestrului.

Reflecție	<p>Prezentare pe cerc</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați grupurile să prezinte produsele în grupul comun. 2. Analizați împreună cu elevii obiectivele elaborate și decideți asupra 1-2 din ele, apoi notați-le pe o foaie de flipchart. 3. După prezentare solicitați-le elevilor să-și amintească după ce indicatori/semne au identificat că este o problemă. Notați ideile pe o foaie de flipchart. Anunțați că lista de indicatori poate fi revizuită sau completată. 4. Invitați elevii să reflecteze asupra obiectivelor stabilite, asupra indicatorilor și să numească o acțiune ori un proces ce urmează a fi desfășurat pe viitor.
Extindere	Propuneți-le elevilor să discute cu 2-3 oameni despre problema stabilită și să afle opinia lor despre acțiunile de rezolvare a problemei propuse de ei.

Fișa de lucru nr. 1. „Prioritizarea problemelor”

Probleme	Frecvența	Importanța	Fezabilitatea	Total
Problema nr. 1				
Problema nr. 2				
Problema nr. 3				
Problema nr. 4				
Problema nr. 5				

Fișa de lucru nr. 2. „Criterii de formulare a obiectivelor”

Modul în care formulăm obiectivul ne poate ajuta să-l atingem. Astfel, un obiectiv trebuie:

- ◆ să se refere la un domeniu concret și specific, să nu fie prea general sau vag;
- ◆ să se încadreze în anumite limite de timp, deci să se refere la o perioadă de monitorizare – de exemplu, o lună, un semestru, un an;
- ◆ să fie realizabil, adică să fie posibil de realizat în timpul, cu resursele și în condițiile de care dispunem.

3.8.–3.9. CUM IDENTIFICĂM SURSELE ȘI METODELE DE COLECTARE A DATELOR/INFORMAȚIILOR CU REFERIRE LA PROBLEMA MONITORIZATĂ?

CDC. ARTICOLUL 12

1. Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl/o privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** organizatorul grafic, cercetarea;
- **Resurse materiale:** foi A4, flipchart, fișa de lucru nr. 1 „Elemente structurale ale procesului de monitorizare”, Ghidul de monitorizare a drepturilor copilului;
- **Forme de organizare:** în perechi, frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

A face alegeri în mod liber este un drept al omului, dar această libertate implică responsabilități.

Trebuie să fim întotdeauna conștienți de impactul și consecințele pe care deciziile și acțiunile noastre le au pentru noi înșine și pentru alții.

Decizia despre sursele de informare potrivite pentru a completa indicatorii cu date este influențată de:

- Cunoașterea posibilităților noastre în acest sens – ce surse pot fi accesate în general și la care dintre acestea avem acces noi;
- Tipul de informație de care avem nevoie – cine ne poate spune ceea ce ne interesează;
- Informațiile existente – ce date din domeniul care ne interesează există deja și ne pot fi de folos.

Pentru completarea indicatorilor pot fi utilizate diverse metode de colectare a informației. Acestea ne ajută să identificăm situația indicatorilor sau schimbările care se produc în timp cu ei.

Atunci când se decide asupra metodelor prin care vor

	<p>fi adunate opinii și idei de la <i>copii</i> sau <i>adulti</i>, este important să se țină cont de mai multe caracteristici ale acestora, printre care: vârstă, nivel de încredere față de monitor, capacitatea de a-și exprima opiniile, experiența de a fi în situații de problemă și altele asemenea. De exemplu, copiii care nu știu să scrie nu vor putea completa un chestionar.</p>
Cuvinte-cheie	Drepturile Omului/Copilului, responsabilități, indicatori, surse de colectare a datelor, metode de colectare a informațiilor/datelor.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice surse și metode de colectare a informațiilor/datelor cu referire la problema monitorizată; ✓ Să proiecteze pașii de colectare și analiză a informației/datelor cu referire la problema monitorizată; ✓ Să se implice responsabil în procesul de monitorizare.
Evocare	<p>Organizator grafic</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Amintiți-le elevilor indicatorii stabiliți la ora precedentă. 2. Solicitați-le elevilor să noteze în perechi timp de 5 minute câte o sursă de colectare a informațiilor pentru indicatorii stabiliți. 2. Propuneți-le să numească pe rând câte o sursă de colectare a informațiilor și notați-le în organizatorul grafic în dreptul fiecărui indicator. Fiecare sursă se scrie numai o dată în dreptul unui indicator. La un singur indicator pot fi specificate una sau mai multe surse de colectare (<i>Fișa de lucru nr. 1</i> „Elemente structurale ale procesului de monitorizare”). 3. Întrebați participanții cum ar putea aduna informații despre indicatorii stabiliți și notați ideile lor în tabel în drept cu fiecare indicator. Explicați-le participanților că fiecare metodă de colectare a datelor trebuie să urmărească un obiectiv, deci trebuie aleasă și pregătită minuțios. 4. Anunțați elevii că în continuare veți discuta metodele și acțiunile de colectare a informațiilor.
Realizarea sensului	<ol style="list-style-type: none"> 1. Împărțiți elevii în grupuri (câte 4-6 elevi). 2. Distribuți fiecărui grup câte un indicator/sursă de

	<p>colectare a datelor și rugați-i să indice pe orizontală câte o metodă de colectare a datelor/informațiilor. Explicați-le că metoda este ceea cu ce vor aduna informația de care au nevoie, ea reprezintă modul de a acționa și de a aduna informații. Oferiți-le elevilor exemple simple de metode de colectare, cum ar fi observarea, discuția și altele. Încurajați elevii să opteze pentru cele mai simple metode de colectare.</p> <p>3. Cereți-le elevilor să prezinte produsele în grupul comun, conform algoritmului: indicatorul de monitorizare – sursele de colectare a datelor – metoda de colectare a datelor/informațiilor (<i>Fișa de lucru nr. 1 „Elemente structurale ale procesului de monitorizare”</i>).</p> <p>4. Se analizează minuțios fiecare exemplu propus.</p>
Reflecție	<p>Cercetarea</p> <p>1. Invitați grupurile să cerceteze în grup metoda de colectare (Sursa: <i>Ghidul de monitorizare a drepturilor copilului</i>).</p> <p>2. Rugați fiecare grup să proiecteze o schiță de implementare a metodei de colectare și analiză a datelor.</p> <p>3. Pentru eficiența procesului de monitorizare și siguranța copiilor în procesul de monitorizare, discutați cu elevii elementele ce pot îngreuna activitatea. Stabiliți împreună cu elevii reguli și sarcini de lucru în cadrul grupului.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să monitorizeze timp de o săptămână indicatorul nominalizat, conform sursei și metodei de colectare a datelor/informațiilor.</p>

Fișa de lucru nr. 1.

„Elemente structurale ale procesului de monitorizare”

Descrierea indicatorului	Sursa de colectare a datelor/informațiilor	Metoda de colectare a datelor/informațiilor	Concluzia	Responsabil
Gradul de implicare a elevilor în alegerea disciplinelor opționale	Elevii Profesorii Părinții	Discuția	S-a discutat... Au afirmat... Am constat... În concluzie...	Grupul I: ...
				Grupul II: ...
				Grupul III: ...
				Grupul IV: ...

3.10–3.11. CUM ELABOREZ ȘI CUI PREZINT RAPORTUL DE MONITORIZARE?

CDC. ARTICOLUL 12

1. Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl/o privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția ghidată, exercițiul de analiză și structurarea a informației, prezentarea pe cerc;
- **Resurse materiale:** foi A4, flipchart, laptop;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Organizarea informațiilor, analiza rezultatelor și formularea concluziilor sunt pași prin care oferim un sens tuturor datelor obținute în procesul de monitorizare. Chiar dacă aceste acțiuni sunt uneori dificile, de fapt, ele nu sunt altceva decât niște experiențe zilnice ale oamenilor – toți ne analizăm activitatea, observăm asemănări și diferențe, căutăm explicații și tragem anumite concluzii.

Raportul asupra monitorizării unui drept este o prezentare a constatărilor rezultate în urma activității de monitorizare. Conținutul raportului trebuie să reflecte cele mai importante idei la care ați ajuns în procesul monitorizării. Indiferent de forma pe care ați decis să o ia raportul, este nevoie să se elaboreze o variantă scrisă a lui. Acest exercițiu ajută la ordonarea ideilor și pregătirea pentru prezentarea lui.

Un raport bun este *structurat* logic. Într-un raport trebuie să se spună cine a făcut monitorizarea, cu ce scop, cât a durat aceasta, ce metode s-au folosit pentru a colecta și a analiza informațiile. După aceasta, trebuie formulate constatările și concluziile.

Un raport include de regulă analiza diferitor aspecte ale

	<p>cercetării efectuate și a legăturilor dintre aceste idei. Raportul trebuie să includă un sumar al <i>tuturor</i> ideilor și opiniilor exprimate de participanți în perioada de colectare a informațiilor. Ideile din raport pot fi însoțite de citate din discuțiile purtate.</p>
Cuvinte-cheie	<p>Drepturile Omului/Copilului, responsabilități, titulari de responsabilități, titulari de drepturi, indicatori, surse de colectare a datelor, metode de colectare a informațiilor/datelor.</p>
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să structureze informația/datele monitorizate într-un raport de monitorizare; ✓ Să reflecteze asupra responsabilităților personale în cadrul unui proces de monitorizare.
Evocare	<p>Discuție ghidată</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inițiați o discuție care ar ajuta elevii să reflecteze asupra procesului de monitorizare: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce am făcut la orele anterioare?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit în procesul de colectare a datelor/informațiilor?</i> 2. Spuneți-le elevilor că în continuare vor analiza datele și informațiile identificate, iar mai apoi le vor organiza într-un raport de monitorizare.
Realizarea sensului	<p>Exercițiu de analiză a informației</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elevii sunt aranjați în grupuri așa cum au fost repartizați inițial. 2. Încurajați elevii să scrie un rezumat pentru indicatorul monitorizat, în care să reflecte indicatorul monitorizat, sursa și metoda de colectarea a datelor, precum și niște constatări, concluzii și recomandări. 3. Solicitați-le grupurilor să delege un reprezentat care va prezenta rezultatele indicatorului monitorizat în grupul comun și câte un delegat care va elabora varianta tipărită cu rezultatele indicatorului monitorizat.
Reflecție	<p>Prezentare pe cerc</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați delegații grupurilor să prezinte pe rând rezultatele monitorizării. 2. Formulați întrebări pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra procesului de monitorizare:

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum a fost să vă asumați responsabilități în procesul de monitorizare?</i> ✓ <i>Toți membrii grupurilor au fost responsabili?</i> ✓ <i>Ce putem face atunci când cineva nu este responsabil?</i> ✓ <i>V-au surprins constatările celorlalte grupuri?</i> ✓ <i>Cui putem prezenta acest raport? Cum raportăm?</i> <p>3. Stabiliți împreună cu copiii cine, când, cum și cui vor prezenta raportul.</p>
Extindere	<p>Prezentați raportul autorităților responsabile.</p> <p>Propuneți-le elevilor să informeze și părinții despre rezultatele monitorizării.</p>

3.12. COPIII – PROMOTORI AI DREPTURILOR OMULUI/COPILULUI?

CDC. ARTICOLUL 12

Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl/o privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

ARTICOLUL 29

Statele-părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:

- dezvoltarea pleneră a personalității, a vocațiilor și a aptitudinilor mentale și fizice ale copilului;
- cultivarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și pentru principiile consacrate în Carta Națiunilor Unite;
- educarea copilului în spiritul respectului față de părinții săi, față de limba sa, de identitatea și valorile sale culturale, față de valorile naționale ale țării în care acesta locuiește, ale țării de origine, precum și față de civilizații diferite de a sa.

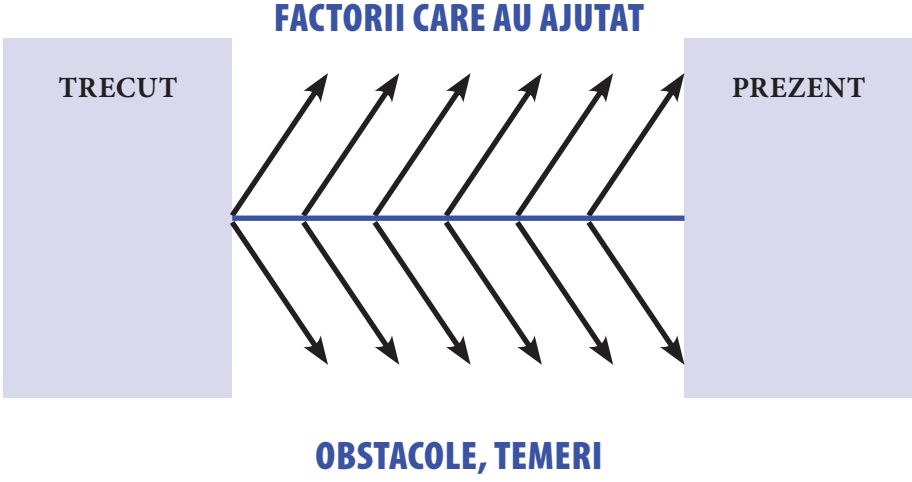
Strategii didactice:

- ✓ **Resurse procedurale:** exercițiul de exprimare a emoțiilor, exercițiul „Câmpuri de influențe”, prezentarea pe cerc;
- ✓ **Resurse materiale:** foi A4, flipchart, cariocă color, bandă adezivă;
- ✓ **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Cuvinte-cheie	Drepturile Omului/Copilului, responsabilități, titulari de responsabilități, titulari de drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să analizeze modul în care au evoluat în procesul frecventării cursului opțional EDO/ECD;✓ Să enumere factorii pozitivi și obstacolele întâlnite în procesul frecventării cursului opțional EDO/ECD;
Evocare	Exercițiul de exprimare a emoțiilor <ol style="list-style-type: none">Invitați participanții să formeze un cerc.Propuneți-i fiecărui participant să mediteze și spună cu ce culoare, plantă, animal sau obiect poate fi asemănată dispoziția sa de astăzi. Nu cereți explicații. Nu

	<p>întrebați participantul de ce trăiește o stare sau alta, ori ce a determinat dispoziția sa. Mulțumiți-i fiecărui participant, dar nu comentați asocierile făcute de ei. Dacă cineva vrea să explice afirmația pe care a făcut-o, încurajați copiii să se asculte reciproc.</p> <p>3. Inițiați o discuție în baza întrebărilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit?</i> ✓ <i>Ce ați observat pe parcursul jocului?</i> ✓ <i>Ați aflat ceva nou?</i> <p>4. Spuneți-le elevilor că astăzi veți face bilanțul unui an de studiu al cursului opțional EDO/ECD.</p>
Realizarea sensului	<p>Exercițiu „Câmpuri de influențe”</p> <p>1. Ajuțați participanții să formeze grupuri mici, de 3–5 persoane, apoi explicați atent sarcina de lucru.</p> <p>2. Prezentați-le participanților schema câmpului de influențe și rugați-i să scrie sau să deseneze în câmpul din stânga situația de la începutul studierii cursului – cu alte cuvinte, din trecut, iar în câmpul din dreapta – starea la finalul cursului, adică cea din prezent.</p> <p>3. Ulterior, rugați-i să analizeze factorii (de exemplu, resursele) care i-au ajutat sau le-au sporit evoluția până la situația actuală și rugați-i să-i noteze pe săgețile orientate în sus.</p> <p>4. Apoi, pe săgețile orientate în jos rugați-i să scrie obstacolele sau temerile care au influențat această evoluție.</p>
Reflecție	<p>Prezentare pe cerc</p> <p>1. Invitați grupurile să prezinte pe rând schema de influențe.</p> <p>2. Mulțumiți-le elevilor pentru prezentare.</p> <p>3. Apreciați eforturile elevilor și înmânați-le diplome: „Promotori ai Drepturilor Omului/Copilului”.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să promoveze și să monitorizeze DO/DC în continuare, căci cei mai buni experți în soluționarea problemelor copiilor sunt copiii înșiși.</p>

PROIECTE DIDACTICE

CLASELE

VII–VIII

Fișa de lucru nr. 1 pentru elevi

Lista drepturilor omului

Aceasta este o listă a drepturilor și libertăților omului cuprinse în Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO), Convenția Internațională cu privire la Drepturile Civile și Politice (CIDCP), Convenția Internațională cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale (CIDESC), Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și Carta Socială Europeană revizuită (CSE).

1. Dreptul la viață.
2. Fără tortură.
3. Fără sclavie.
4. Dreptul la libertate și securitate.
5. Dreptul la un proces corect.
6. Dreptul la reparație eficientă în caz de încălcare a drepturilor.
7. Fără discriminare; drept la egalitate.
8. Dreptul de a fi recunoscut ca persoană; dreptul la naționalitate.
9. Dreptul la intimitate și viața de familie.
10. Dreptul la căsătorie.
11. Dreptul la proprietate personală.
12. Dreptul la circulația persoanelor.
13. Dreptul la azil.
14. Libertatea de gândire, conștiință și religioasă.
15. Libertatea de expresie.
16. Libertatea de adunare și asociere.
17. Dreptul la mâncare, băutură și adăpost.
18. Dreptul la îngrijire medicală.
19. Dreptul la educație.
20. Dreptul la angajare.
21. Dreptul la odihnă și timp liber.
22. Dreptul la protecție socială.
23. Dreptul la participare politică.
24. Dreptul de a participa la viața culturală.
25. Interzicerea distrugerii drepturilor omului.
26. Dreptul la o ordine socială care recunoaște drepturile omului.
27. Responsabilitățile și îndatoririle individului.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1

EGALITATE. EȘTI MAI EGAL DECÂT MINE?

1.1. SUNT EGAL? SUNT DIFERIT?

DUDO. ARTICOLUL 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unii față de alții în spiritul fraternității.

CDC. ARTICOLUL 2

Statele-părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta Convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau originea socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

Statele-părți vor lua toate măsurile de protejare a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ținând de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

Strategii didactice:

Resurse procedurale: brainstorming, tehnica de grupare (clustering), runda de întrebări-răspunsuri, discuția ghidată, analiza, argumentarea;

Resurse materiale: fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere/carioci, tablă/flipchart;

Forme de organizare: frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Conceptul de egalitate recunoaște că fiecare persoană, indiferent de vârstă, sex, gen, religie, etnie sau alte criterii, are dreptul la aceleași drepturi.

Preambulul la Declarația Universală a Drepturilor

	<p>Omului (DUDO) începe cu cuvintele „recunoașterea demnității inerente și a drepturilor egale și inalienabile ale tuturor membrilor familiei umane constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume”. Conceptul de cetățenie nu poate fi separat de problemele de egalitate. Existența inegalităților între sau în cadrul societăților obstrucționează cetățenia efectivă. Ideea de egalitate este, prin urmare, în centrul Educației pentru drepturile omului/Educație pentru cetățenie democratică (EDO/ECD) de aceea, trebuie să se preocupe de problema egalității și ar trebui să împunernicească indivizii să acționeze împotriva tuturor formelor de discriminare. Diversitatea implică respect pentru diferențe și aprecierea acestora. Diversitatea este centrală pentru ideea de pluralism și multiculturalism și, ca atare, este o piatră de temelie a EDO/ECD. Prin urmare, EDO/ECD trebuie să includă ocazii de a analiza percepțiile și de a contesta părținirea și stereotipurile. Ea trebuie să vizeze, de asemenea, asigurarea că diferența este celebrată și înglobată în cadrul comunităților locale, naționale, regionale și internaționale. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului Europei)</p>
Cuvinte-cheie	Egalitate, diversitate/diferențe, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să explice egalitatea și diferențele dintre oameni; ✓ Să propună situații în care se atestă egalitatea și diferența; ✓ Să analizeze situații în care se atestă egalitatea și diferența; ✓ Să aprecieze atât egalitatea, cât și diferența;
Evocare	Propuneți-le elevilor completarea unui ciorchine (cluster), utilizând metoda Brainstorming (asaltului de idei), prin care să obțină cât mai multe cuvinte asociate cu termenul <i>Egalitate</i> .
Realizarea sensului	Repartizați-le elevilor câte o foaie de hârtie și câte un pix sau creion. Explicați-le că veți adresa un număr de întrebări la care vor trebui să răspundă cu „da” sau „nu”. Cereți-le elevilor să scrie literele A–R orizontal, în ordine alfabetică, lăsând spațiu suficient dedesubt, iar dvs.

scrieți același lucru pe tablă, apoi citiți o parte din întrebări. Elevii vor scrie răspunsul, punând câte un asterisk (*) pentru „da” și câte un minus (-) pentru „nu”.

Exemplu:

Întrebări: A B C D E F H G . . .

Răspunsuri: * - * * - - * * . . .

Spuneți-le că, chiar dacă au dubii în legătură cu oricare dintre răspunsurile lor, totuși ei ar trebui să noteze răspunsul care cred că este corect.

Solicitați câteva răspunsuri (8–10) de la clasă. În timp ce elevii citesc, completați pe tablă răspunsurile lor. Propuneți-le elevilor să analizeze răspunsurile date de colegi și să le compare pe scurt cu propriile lor răspunsuri. Puteți discuta puțin utilizând întrebările:

- ✓ *Ce diferențe vedeți între răspunsuri?*
- ✓ *Puteți rezuma unele din diferențele descoperite?*

Adresați apoi elevilor următoarea serie de întrebări, de data aceasta luate din Lista B. Din nou, ascultați câteva răspunsuri (8–10) de la clasă, înscriindu-le pe tablă, sub literele alfabetului. Susțineți o discuție în plen:

- ✓ *Ce diferențe vedeți aici între răspunsuri?*
- ✓ *De ce nu există aproape nicio diferență între grupuri de data aceasta?*
- ✓ *Puteți enumera câteva lucruri pe care cei mai mulți le au în comun?*

Reflecție

Propuneți-le elevilor următorul exercițiu: *Continuați fraza:*

* *Sunt unic prin ... Sunt diferit prin ...*

Experimentarea diferenței este crucială în adolescență. Tinerii vor să atragă atenția, să fie recunoscuți de adulți și respectați de ceilalți.

- ✓ Solicitați-le elevilor să-și imagineze, în scris, două situații în care este dificil să fii diferit. Acest lucru poate fi apoi discutat cu întreaga clasă.

Debrifare:

- ✓ *Cum v-ați simțit astăzi la oră?*
- ✓ *Dacă ar fi să oferiți un răspuns la subiectul lecției, care ar fi acesta?*
- ✓ *Ce învățăminte ați extras din lecția de astăzi?*

Extindere

Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în clasa/instituția lor astfel de situații care demonstrează respectarea principiului egalității și să le relateze apoi colegilor observațiile lor.

Fișa de lucru nr. 1 pentru elevi**Scenarii de situații ale drepturilor aflate în conflict**

Lista A	Lista B
B. Ai vizitat mai mult de o țară străină?	B. Te simți întotdeauna fericit(ă)?
C. Îți plac anumite sporturi?	C. Ești capabil(ă) să gândești cât de puțin?
D. Cânti la un instrument muzical?	D. Te-a născut o mamă?
E. Ai ochi căprui?	E. Poți zbura fără să folosești un echipament (ca o pasăre)?
F. Ambele bunici sunt încă în viață?	F. Poți trăi fără să bei nimic?
G. Porți ochelari?	G. Preferi maroul sau albastrul?
H. Îți place să stai în aer liber la țară?	H. Trăiești constant sub apă?
I. Ești mai degrabă o persoană tăcută?	I. Ai vreun fel de sentimente?
J. Ești mai degrabă înalt(ă) (peste medie)?	J. Poți merge pe apă (ca unele insecte)?
K. Ești mai degrabă o persoană tristă?	K. Ai căzut vreodată?
L. Răcești ușor?	L. Poți vedea prin pereți?
M. Îți place să călătorești?	M. Poți comunica cu alte persoane?
N. Îți place să mergi la coafor?	N. Îți place vremea frumoasă?
O. Îți place să lucrezi la calculator?	O. Te simți câteodată obosit(ă)?
P. Îți place să desenezi/pictezi?	P. Îți este frică de înălțime?

1.2. TOȚI DIFERIȚI, TOȚI EGALI!

DUDO. ARTICOLUL 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unii față de alții în spiritul fraternității.

CDC. ARTICOLUL 2

Statele-părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau originea socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

Statele-părți vor lua toate măsurile de protejare a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ținând de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, discuția ghidată, analiza, argumentarea.
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere/carioci, tablă/flipchart.
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Imaginea arată o fată care se uită la un băiat printr-o lupă (*Fișa de lucru nr. 1. pentru elevi/profesor*). Imaginea creată de lupă este similară, dar nu identică, cu băiatul din realitate. Băiatul nu știe cum arată imaginea lui. Aceasta poate fi greșită sau adevărată, având chiar și mai multe detalii de care băiatul nu este conștient sau pe care nu ar dori să le arate. Ambii zâmbesc, deci diferențele dintre percepție și realitate nu par să reprezinte o problemă. Fata zâmbește imaginii, nu băiatului. Ca oameni, cu toții ne îndreptăm privirea către alți oameni

	<p>și le stocăm imaginile în minte. Judecăm oamenii după aceste imagini mentale. Ele sunt materia primă din care creăm stereotipuri. În cazul în care stereotipurile se transformă în prejudecăți, în special negative, acestea pot semăna perturbări și ostilitate în societate.</p> <p>Elevii trebuie să fie ajutați să conștientizeze percepțiile lor și prejudecățile altora, să reflecteze critic asupra acestora și să le corecteze, dacă este necesar. Prin urmare, aici ne concentrăm pe dimensiunea socială a democrației și a drepturilor omului, pentru că percepțiile, prejudecățile și modalitățile noastre de a interacționa unii cu alții oferă baza pe care democrația și drepturile omului trebuie să prindă rădăcini.</p> <p>În general, elevii ar trebui să înțeleagă funcția stereotipurilor în reducerea complexității societăților noastre și a lumii în care trăim. Ei trebuie să înțeleagă, de asemenea, că stereotipurile pot fi periculoase, semănând sămânța ostilității în societate. Acest lucru se poate întâmpla în special atunci când întâlnim oameni care ne sunt străini și ne trezesc sentimente de frică. Educația îi ajută pe oameni să identifice prejudecățile și stereotipurile care induc în eroare și să le corecteze. Ei pot înțelege, de asemenea, că percepțiile și prejudecățile noastre contribuie, în cele din urmă, la o cultură care fie acceptă, fie subminează democrația și drepturile omului într-o comunitate. Literalmente, democrația începe cu mine și cu tine.</p> <p>(Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. VI Editura Consiliului European.)</p>
Cuvinte-cheie	Egalitate, diversitate/diferențe, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice situații în care se atestă egalitatea și diferența; ✓ Să descopere puncte comune de care nu erau conștienți înainte; ✓ Să aplice atitudini și bune practici legate de aprecierea diferențelor și a egalității;
Evocare	Propuneți-le elevilor jocul <i>Sunt și Eu printre Ei!</i> , utilizând <i>Fișa de lucru pentru elevi nr. 2</i> .

	<p>Menționați, rând pe rând, câte o caracteristică. De îndată ce aceasta este anunțată, cei care se recunosc formează un grup. Cunoscându-vă bine clasa, recomandăm să folosiți și 1–2 caracteristici care s-ar atribui unui singur elev, însă cu multă atenție la temele sensibile.</p>																								
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Ulterior, inițiați o discuție abordând următoarele aspecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>S-a aflat cineva în același grup cu un coleg cu care credea că nu avea nimic în comun?</i> ✓ <i>Cum este să faci parte dintr-un grup mare?</i> ✓ <i>Cum este să fii diferit?</i> <p>Formați trei grupuri a câte 5–6 persoane. Repartizați fiecărui grup câte o coală de hârtie, un marker/o cariocă și un model de tabel. Anunțați-le sarcina și timpul rezervat.</p> <table border="1" data-bbox="429 698 1101 1244"> <tr> <td>Situații în care este plăcut să fii asemănător</td> <td>De ce?</td> </tr> <tr> <td>a)</td> <td>a)</td> </tr> <tr> <td>b)</td> <td>b)</td> </tr> <tr> <td>c)</td> <td>c)</td> </tr> <tr> <td>Situații în care este plăcut să fii diferit</td> <td>De ce?</td> </tr> <tr> <td>a)</td> <td>a)</td> </tr> <tr> <td>b)</td> <td>b)</td> </tr> <tr> <td>c)</td> <td>c)</td> </tr> <tr> <td>Situații în care este neplăcut să fii diferit</td> <td>De ce?</td> </tr> <tr> <td>a)</td> <td>a)</td> </tr> <tr> <td>b)</td> <td>b)</td> </tr> <tr> <td>c)</td> <td>c)</td> </tr> </table> <p>Grupul delegă un purtător de cuvânt care prezintă răspunsurile întregii clase. Puteți lansa o discuție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>V-ați simțit identic ascultând toate răspunsurile? De ce da sau de ce nu?</i> ✓ <i>Ce tipuri de sentimente/emoții creează fiecare răspuns?</i> <p>Important este ca, după susținerea unei discuții în care să utilizați reperele documentare (<i>DUDO, CDC</i>), să reușiți să formulați câteva concluzii referitoare la subiectul lecției.</p>	Situații în care este plăcut să fii asemănător	De ce?	a)	a)	b)	b)	c)	c)	Situații în care este plăcut să fii diferit	De ce?	a)	a)	b)	b)	c)	c)	Situații în care este neplăcut să fii diferit	De ce?	a)	a)	b)	b)	c)	c)
Situații în care este plăcut să fii asemănător	De ce?																								
a)	a)																								
b)	b)																								
c)	c)																								
Situații în care este plăcut să fii diferit	De ce?																								
a)	a)																								
b)	b)																								
c)	c)																								
Situații în care este neplăcut să fii diferit	De ce?																								
a)	a)																								
b)	b)																								
c)	c)																								

Reflecție	Solicitați-le elevilor, păstrând grupurile existente, să completeze un tabel:								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Grupuri de oameni care sunt uneori rău tratate</th> <th>De către cine?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a)</td> <td>a)</td> </tr> <tr> <td>b)</td> <td>b)</td> </tr> <tr> <td>c)</td> <td>c)</td> </tr> </tbody> </table>	Grupuri de oameni care sunt uneori rău tratate	De către cine?	a)	a)	b)	b)	c)	c)
	Grupuri de oameni care sunt uneori rău tratate	De către cine?							
	a)	a)							
b)	b)								
c)	c)								
Ascultați răspunsul fiecărui grup. Explorați, în plus, drepturile care ar putea fi încălcate în cazurile prezentate. În acest scop, grupurile primesc o copie a listei drepturilor omului (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>).									
<p>Debrifare: Propuneți-le elevilor să se gândească la diferențele/egalitatea dintre oameni, după modelul: „Îmi dau seama că știu... ... dar am învățat ... Cea mai mare surpriză a mea a fost ...”</p>									
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să identifice în mediul lor (clasă, grup de prieteni) factori care ajută fiecare persoană să-și manifeste individualitatea/identitatea, fără a prejudicia identitatea altora și să le relateze apoi colegilor deducțiile lor.								

Fișa de lucru nr. 1

Scenarii de situații referitoare la diferențe și egalitate

Fișa de lucru nr. 2

Sunt și Eu printre Ei!

Exemple: Toți cei care ...

- ❖ poartă blugi
- ❖ au ochi albaștri
- ❖ sunt buni la sport
- ❖ au vizitat 2 țări din Europa
- ❖ frecventează cursul EDO
- ❖ citesc în mod regulat un ziar
- ❖ au fost discriminați
- ❖ au prieteni cu CES
- ❖ au prejudecăți

1.3. EȘTI MAI EGAL DECÂT MINE?...

DUDO. ARTICOLUL 2

Orice persoană are dreptul la toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nicio deosebire de niciun fel, cum ar fi rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau alt statut.

CEDO. ARTICOLUL 14

Exercitarea drepturilor și libertăților enunțate în prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare pe motive de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, asocierea cu o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut.

LEGEA NR. 121, DIN 25.05.2012, CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII ARTICOLUL 1

(1) Scopul prezentei Legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Rep. Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic, discuția ghidată, analiza, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere/carioci, tablă/flipchart;
- **Forme de organizare:** individual, frontal, grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

În multe privințe, solidaritatea poate fi considerată ca fiind capacitatea indivizilor de a trece dincolo de propriul spațiu și de a recunoaște și de a fi dispuși să acționeze în apărarea și promovarea drepturilor celorlalți. Este, de asemenea, un obiectiv cheie al EDO/ECD în măsura în care urmărește să ofere indivizilor cunoștințele, aptitudinile și valorile de care au nevoie pentru a trăi pe deplin

	<p>în cadrul comunităților lor. De fapt, actele de solidaritate sunt strâns legate de ideea de acțiune. Cu toate acestea, solidaritatea este în aceeași măsură o mentalitate, pe cât este un set de comportamente.</p> <p>Discriminarea poate fi practică direct sau indirect. Discriminarea directă se caracterizează prin intenția de a discrimina o persoană sau un grup, cum ar fi un birou de angajări care respinge un rom care solicită de lucru sau o companie imobiliară care nu închiriază apartamente imigranților. Discriminarea indirectă se concentrează pe efectul unei politici sau măsuri. Ea apare atunci când o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutră pune o persoană sau o anumită minoritate într-un dezavantaj de facto în comparație cu alții. Exemplele pot varia de la o cerință minimă de înălțime pentru pompieri (care poate exclude mult mai multe femei decât bărbați), la magazinul care nu angajează persoane cu fuste lungi, sau la biroul guvernamental sau regulamentul școlar, care interzice intrarea sau prezența oamenilor care poartă basmale. Aceste reguli aparent neutre cu privire la etnie sau religie pot dezavantaja în mod disproporționat membrii unei anumite minorități sau ai unor grupuri religioase. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. VI Editura Consiliului European.)</p>
Cuvinte-cheie	Egalitate, solidaritate, discriminare, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să recunoască semne ale discriminării observate în societate; ✓ Să analizeze diferite puncte de vedere cu referire la discriminare; ✓ Să ia atitudine față de diverse situații de discriminare;
Evocare	Inițiați cu elevii jocul „Soarele vieții”. Fiecare din ei, pe o foaie-rază de soare, urmează să continue fraza: <i>Viața ar fi mai frumoasă dacă...</i> . Ultima rază/idee poate fi a Dvs.: <i>Dacă oamenii ar fi tratați egal.</i>
Realizarea sensului	Propuneți-le elevilor să citească o poveste, fie cu voce tare de Dvs. sau de un elev, fie repartizându-le câte un exemplar

	<p>al Fișei de lucru nr. 1 pentru elevi, pentru a o citi singuri. Ulterior, puteți iniția o discuție în plen sau puteți repartiza elevii în 3-4 grupuri, pentru a aborda următoarele aspecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum te-ai simți dacă ceea ce i s-a întâmplat Vesnei ți s-ar întâmpla ție?</i> ✓ <i>Cum ai reacționa dacă prietena ta ți-ar spune că a fost invitată la interviu?</i> ✓ <i>De ce credeți că s-a purtat directorul magazinului astfel? Ați considera aceasta o formă de discriminare? De ce (sau de ce nu)?</i> ✓ <i>Ce ar putea face Vesna în legătură cu acest lucru? Credeți că ea ar putea schimba situația? Ce ar fi putut face alte persoane în numele ei?</i> <p>La expirarea timpului acordat cereți-le grupurilor răspunsul lor inițial la întrebări.</p> <p>Acest lucru se poate realiza adresând fiecărui grup o singură întrebare sau solicitând grupurilor să ofere răspunsuri scurte la mai multe întrebări.</p>
Reflecție	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Utilizați reperatele documentare (Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului) pentru a identifica care drepturi au fost încălcate și pentru a căpăta un răspuns clar la întrebarea: Este acesta sau nu un caz de discriminare?</i> <p>Debriefare:</p> <p>Propuneți-le elevilor să se gândească la cele discutate pentru a răspunde la întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Dacă ar fi să vă exprimați starea, de spirit în acest moment printr-un cuvânt, care ar fi acesta? De ce?</i> ✓ <i>Ce învățăminte ați extras din lecția de astăzi?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să formuleze o adresare scrisă directorului magazinului sau primarului orașului. În scrisoare ei ar trebui să descrie atât punctul de vedere personal, cât și punctul de vedere al Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Este important ca întreaga clasă să vadă aceste scrisori la următoarea lecție. Acestea pot fi apoi discutate cu întreaga clasă.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Scenarii din viață: Povestea Vesnei

Vesna, o femeie romă povestește ce i s-a întâmplat:

„Am văzut în vitrina unui magazin de haine un anunț privind un post de asistentă de vânzări. Aveau nevoie de cineva cu vârsta între 18 și 23 de ani. Am 19 ani, așadar m-am prezentat la magazin pentru a-i cere directoarei informații despre post. Mi-a spus să revin peste două zile întrucât nu își depuseseră candidatura suficiente persoane.

Am revenit de două ori și de fiecare dată mi s-a spus același lucru. Aproximativ cu o săptămână mai târziu m-am întors la magazin. Anunțul privind locul de muncă era încă afișat în vitrină. Directoarea era prea ocupată să mă vadă, însă mi s-a spus că postul fusese ocupat.

După ce am plecat din magazin, am fost atât de supărată, încât i-am cerut unei prietene care nu era de origine romă să între în magazinul respectiv și să se intereseze de post. Când a ieșit din magazin, mi-a spus că i s-a cerut să se prezinte la interviu luni.”

1.4. EȘTI MAI EGAL DECÂT MINE?...

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA. ARTICOLUL 14

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

LEGEA NR. 121, DIN 25.05.2012, CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII.

ARTICOLUL 6

Orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației.

ARTICOLUL 7

(1) Se interzice orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza criteriilor stabilite de prezenta lege, care au drept efect limitarea sau subminarea egalității de șanse sau tratament la angajare sau concediere, în activitatea nemijlocită și în formarea profesională. Interzicerea discriminării pe bază de orientare sexuală se va aplica în domeniul angajării în muncă și al ocupării forței de muncă.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic, discuția ghidată, analiza, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere/carioci, tablă/flipchart;
- **Forme de organizare:** individual, frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Solidaritatea se manifestă ca fiind capacitatea indivizilor de a trece dincolo de propriul spațiu, de a recunoaște și de a fi dispuși să acționeze în apărarea și promovarea drepturilor celorlalți. Este, de asemenea, un obiectiv cheie al EDO și ECD în măsura în care urmărește să le ofere indivizilor cunoștințele, aptitudinile și valorile de care au nevoie pentru a trăi pe deplin în cadrul comunităților lor. De fapt, actele de solidaritate sunt strâns legate

	<p>de ideea de acțiune. Cu toate acestea, solidaritatea este în aceeași măsură o mentalitate precum este și un set de comportamente.</p> <p>O prejudecată este o judecată pe care o facem despre o altă persoană sau alte persoane, fără a le cunoaște cu adevărat. Prejudecățile pot fi negative sau pozitive. Ele sunt învățate ca parte a procesului nostru de socializare și sunt foarte dificil de modificat sau de eliminat. Prin urmare, este important să fim conștienți de existența acestora.</p> <p>Discriminarea este o formă răspândită de comportament în societate. Nu numai autoritățile sunt implicate în discriminare, dar și multe alte organisme și indivizi. Începând cu o poveste adevărată referitoare la discriminare, elevii vor avea ocazia de a reflecta asupra propriului lor comportament. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. VI Editura Consiliului European.)</p>
Cuvinte-cheie	Constituție, egalitate, nediscriminare, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să recunoască semne ale discriminării observate în societate; ✓ Să analizeze diferite puncte de vedere cu referire la discriminare; ✓ Să compare situația descrisă în text cu situația din țara noastră, în privința problematicii abordate.
Evocare	<p>După salut, propuneți-le elevilor să rămână în picioare. Inițiați un joc, miza căruia este un răspuns care îi oferă autorului dreptul de a se așeza. De ex.:</p> <ul style="list-style-type: none"> •❖ Legea legilor în stat... <i>Constituția</i>; •❖ Document ce garantează drepturile copiilor... <i>Convenția cu privire la Drepturile Copilului</i>; •❖ Un apărător al drepturilor omului... etc.
Realizarea sensului	<p>Propuneți elevilor să citească sarcina de acasă: adresare către directorul magazinului sau primarul orașului, în care ei trebuiau să descrie atât propriul punct de vedere, cât și punctul de vedere al Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Selectați cele mai interesante idei pe tablă sau flipchart.</p>

	<p>Alternativ, puteți organiza turul galeriei și apoi fiecare din ei să anunțe care din mesajele colegilor protejează mai mult drepturile Vesnei.</p> <p>Ulterior, puteți iniția o discuție în plen pentru a aborda următoarele aspecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Vă așteptați ca legea să facă ceva în legătură cu o astfel de situație? Ce ar trebui să prevadă legea?</i> ✓ <i>Acest lucru s-ar putea întâmpla și în țara voastră? Dacă da, care grupuri ar fi afectate?</i> <p>După aceasta, analizați <i>extrasul din Legea nr. 121</i> din casetă cu documente.</p> <p>Spuneți-le elevilor că povestea Vesnei chiar s-a întâmplat în realitate, cu mai mult de un deceniu în urmă și că mai târziu, când i s-a solicitat motivul pentru comportamentul său, directorul magazinului a oferit un răspuns (<i>Fișa de lucru nr. 2</i>).</p> <p>Povestiți-le elevilor cum s-a încheiat povestea Vesnei (<i>Fișa de lucru nr. 3</i>).</p> <p>Propuneți analiza reperelor documentare (<i>extras din Constituția RM</i>), pentru a identifica cum își protejează statul nostru propriii cetățeni împotriva discriminării.</p>
Reflecție	<p>Utilizați metoda PRES (<i>Fișa de lucru nr. 3</i>), pentru a le solicita elevilor să-și exprime părerea asupra afirmației „<i>Discriminarea nu poate fi tolerată, nici îndreptățită</i>”.</p> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce experiențe de viață v-a oferit lecția de astăzi?</i> ✓ <i>Cum procedăm când întâlnim un caz de discriminare?</i> ✓ <i>Cea mai mare descoperire a mea a fost ...</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în instituție/comunitate un caz de discriminare și să propună propriile soluții pentru rezolvarea acestuia.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Scenarii din viață: Răspunsul directoarei

„Am avut sentimentul că pentru Vesna va fi dificil să lucreze aici din cauza distanței pe care ar fi fost nevoită să o parcurgă în fiecare zi pentru a veni la lucru. Practic ar fi vorba despre o călătorie de 13 kilometri pentru care ar trebui să schimbe două autobuze. Este foarte dificil să se asigure funcționarea magazinului dacă personalul întârzie întotdeauna. Prefer să numesc pe cineva care să locuiască în această zonă. Persoana căreia i-am oferit postul pare foarte potrivită.”

Fișa de lucru nr. 2

Atitudinea organismelor internaționale

„Vesna a adus cazul său în atenția unei instanțe europene speciale care aplică legislația privind discriminarea. Instanța a stabilit că a fost victima unei discriminări. Multe alte persoane care locuiau departe de magazin au fost acceptate pentru interviu. Fata căreia i s-a oferit postul avea doar 16 ani, aparținerea rasei albe și locuia la aceeași distanță de magazin ca și Vesna. Magazinul a fost obligat să îi ofere Vesnei o anumită sumă de bani drept compensație pentru lezarea sentimentelor.”

Fișa de lucru nr. 3

Metoda PRES

- P – părerea, opinia elevului cu referire la un anumit subiect/aspect abordat;
- R – raționament formulat în contextul opiniei expuse;
- E – exemplu reușit pentru opinia anunțată;
- S – sumar, concluzie la cele scrise mai sus.

1.5. FEMEI ȘI BĂRBAȚI: EGALI SAU INEGALI?

DUDO. ARTICOLUL 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unii față de alții în spiritul fraternității.

CDC. ARTICOLUL 2

Statele-părți vor lua toate măsurile de protejare a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ținând de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA. ARTICOLUL 14

- (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

LEGEA NR.121, DIN 25.05.2012, CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII ARTICOLUL 3

Subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat.

ARTICOLUL 5. MODALITĂȚILE DE ELIMINARE A DISCRIMINĂRII

- a) prevenirea oricăror fapte discriminatorii prin instituirea unor măsuri speciale, inclusiv a unor măsuri pozitive de protecție a persoanelor aflate în condiții dezavantajoase față de alte persoane. Măsurile pozitive se vor aplica până la instituirea egalității și includerea socială a persoanelor sau grupurilor de persoane aflate într-o poziție dezavantajată față de alte persoane;
- b) medierea prin soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor apărute în urma săvârșirii faptelor discriminatorii;
- c) sancționarea comportamentului discriminatoriu;
- d) repararea prejudiciului material și moral cauzat ca urmare a actului de discriminare.

ARTICOLUL 6.

Orice formă de discriminare este interzisă.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** metoda PRES, discuția ghidată, analiza, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere/carioci, tablă/flipchart;
- **Forme de organizare:** individual, frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Termenul „gen” se referă la rolurile construite social de bărbați și femei care sunt atribuite acestora pe bază de sex. Rolurile de gen, prin urmare, depind de un anumit context socio-economic, politic și cultural și sunt afectate de alți factori, inclusiv rasă, etnie, clasă, orientare sexuală și vârstă. Rolurile de gen sunt învățate și variază considerabil în interiorul culturilor și între culturi. Spre deosebire de sexul biologic al unei persoane, rolurile de gen se pot schimba.

Mai este mult până când femeile și bărbații să fie tratați în mod egal prin lege și în viața de zi cu zi. Situațiile diferite din familie, de la școală și de la muncă oferă oportunități de creștere a empatiei pentru aceste probleme și a înțelegerii referitoare la modul de a face față acestora. Această lecție este de asemenea o invitație de a modifica unele practici din clasă sau de la școală.

Drepturile economice și sociale sunt, în principal, preocupate de condițiile necesare pentru dezvoltarea deplină a individului și asigurarea unui standard de viață adecvat. Denumite „a doua generație” a drepturilor omului, aceste drepturi sunt mai greu de aplicat, deoarece se consideră că ele depind de resursele disponibile. Acestea includ drepturi, cum ar fi dreptul la muncă, dreptul la educație, dreptul la timp liber și dreptul la un standard adecvat de viață. Aceste drepturi sunt stipulate la nivel internațional în cadrul Convenției cu privire la Drepturile Economice și Sociale, care a fost adoptată de către Adunarea Națiunilor Unite în 1966. (Sursa: *A trăi în democrație (ECD/EDO)*, Rolf Gollob, Peter Krappf, Vol. III Editura Consiliului European.)

Cuvinte-cheie	Lege, egalitate, nediscriminare, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să observe manifestări ale discriminării în bază de gen în societate; ✓ Să analizeze modul în care sunt tratate fetele/femeile din clasa/școala/țara lor; ✓ Să ia atitudine față de situațiile de discriminare; ✓ Să compare situația descrisă în text cu situația din țara noastră, în privința problematicii abordate.
Evocare	După salut, propuneți-le elevilor metoda PRES pentru a se expune asupra problematicii abordate: <i>Femeile sunt egale în drepturi cu bărbații.</i>
Realizarea sensului	<p>Împărțiți clasa în grupuri de 4–5 elevi. Fiecărui grup i se dă una dintre cele trei povești din <i>Fișa de lucru nr. 1</i>. După ce elevii au terminat de citit, invitați-i să discute întrebările date la fiecare poveste.</p> <p>Conduceți apoi o scurtă discuție cu privire la fiecare poveste, cerând unui raportor din fiecare grup să dea un scurt rezumat al poveștii grupului și să prezinte rezultatele discuției de grup.</p> <p>După aceasta, solicitați elevilor să citească tabelul și textul de pe tablă cu atenție și apoi să dea câte un exemplu pentru fiecare diferență, pentru a se asigura că toți înțeleg definițiile date.</p>

Sexul	Genul
Este determinat biologic	Este stabilit social
Static, nu se poate schimba	Dinamic, posibilitate de schimbare
„Sexul se referă la variabilele naturale specifice bazate pe caracteristici biologice caracteristice ale femeilor, respectiv bărbaților.”	„Genul este un concept care se referă la diferențele sociale, opuse celor biologice, dintre femei și bărbați, și care au fost învățate, se pot schimba în decursul timpului și variază semnificativ în funcție de factori istorici, culturali, geografici, religioși, sociali, economici și de tradiție.”

Reflecție	Repartizați-le elevilor o foaie mare de hârtie și un marker. Propuneți-le să discute dacă cred sau nu că școala
------------------	---

	<p>lor promovează egalitatea de gen. Dacă răspunsul este „Da”, ei trebuie să dea 3 exemple prin care să-și susțină opinia. În cazul în care răspunsul este „Nu”, ei trebuie să enumere până la 3 lucruri care ar putea fi făcute pentru a promova egalitatea de gen în școala lor.</p> <p>Solicitați fiecărui grup să-și prezinte concluziile. (<i>Activitatea dată poate evolua într-un proiect, fiind alese una-două idei, stabilit obiectivul general, elaborat un plan de aplicare în școală și etapele care vor fi parcurse, persoanele responsabile etc.</i>)</p> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce experiențe de viață v-a oferit lecția de astăzi?</i> ✓ <i>Cum procedăm când ne ciocnim de un caz de discriminare?</i> ✓ <i>Cea mai mare descoperire a mea a fost ...</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în clasă/instituție/comunitate niște cazuri de discriminare în bază de gen și să propună propriile lor soluții pentru rezolvarea acestora.</p>

Fișa de lucru nr. 1.

Scenarii din viață: Bărbați și femei

Povestea 1

„Mi s-a întâmplat de mai multe ori. După cină, mama se așteaptă ca toți copiii ei să curețe masa, să spele vasele, să se asigure că totul este pus în dulapul din bucătărie și că este ordine și curățenie în toată bucătăria. Din nou, cei doi frați ai mei care sunt mai mari decât mine, mi-au spus că treaba asta nu este pentru ei și că eu trebuie să o fac, doar pentru că sunt fată. M-am plâns tatălui meu care mi-a spus că nu strică să am puțină practică și că lucrul acesta înseamnă o pregătire bună pentru a deveni soție casnică.”

Întrebări

1. Vă puteți imagina că acest lucru se întâmplă în familia voastră?
2. Imaginați-vă că sunteți această fată: ce ați vrea să le spuneți fraților voștri? Și tatălui vostru?
3. Sunteți de acord cu textul de la Articolul 1 din DUDO? Cum se aplică acesta la povestea de mai sus?

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi”.

Povestea 2

„Șase băieți stăteau în jurul meu în curtea școlii. Se uitau cu toții fix la mine și mă tachinau: „Băieți, sunteți siguri că este fată? Ce-ar fi să examinăm acest aspect mai amănunțit?”. Apoi, unul dintre ei s-a apropiat de mine, încercând să mă atingă. Însă în acel moment directorul școlii a intrat în curte și băieții au plecat.”

Întrebări

1. Vă puteți imagina că acest lucru se întâmplă în școala voastră sau în apropierea acesteia? Dați exemple.
2. Imaginați-vă că sunteți această fată – ce le-ați spune acestor băieți?
3. Imaginați-vă că un alt băiat a văzut ce s-a întâmplat de la distanță. Ar fi trebuit să intervină? De ce/de ce nu? Cum ar fi putut să facă acest lucru?
4. Considerați ce s-a întâmplat ca fiind „hărțuire sexuală” conform următoarei definiții?

„Hărțuirea sexuală reprezintă orice comportament care prin cuvinte, acțiuni sau efect psihologic de natură sexuală prin intenție sau rezultat, aduce atingere demnității unei persoane sau generează intimidare, ostilitate sau situații umilitoare, amenințătoare sau similare și care este motivat de apartenența la celălalt sex sau de manifestarea unei orientări sexuale diferite și care înseamnă pentru victimă un comportament nepotrivit de natură fizică, verbală, sugestivă sau de altă natură.”

Povestea 3

„Eram o tânără ingineră și mi-am depus candidatura pentru postul de director la o fabrică de materiale de construcții. Am fost invitată să particip la testele generale, tehnice și psihologice împreună cu alte 24 de candidați, cu toții bărbați. Ulterior, au fost selectate 5 persoane pentru un interviu cu directorul general. Deși după susținerea testelor m-am clasat a treia, nu am fost selectată. Atunci, am contactat directorul general. La discuție, l-am întrebat dacă au ținut cont de faptul că sunt femeie. A negat, spunând că trebuie recunoscut faptul că deseori femeile rămân însărcinate, iar pentru anumite posturi acest aspect creează probleme de continuitate. De asemenea, a precizat că postul ar fi destul de dificil pentru o femeie, întrucât toți muncitorii din echipa tehnică sunt bărbați și se poartă destul de brutal. Trebuie să mă consider norocoasă că nu am fost selectată.”

Întrebări

1. Vă puteți imagina că acest lucru se întâmplă într-o companie din regiunea voastră?
2. Imaginați-vă că sunteți această femeie: ce ați vrea să spuneți directorului general?
3. Credeți să directorul general acționează în acest caz împotriva legii din țara voastră? Dacă da, cum ați dovedi acest lucru?

„Toate formele de discriminare pe motiv de gen în cadrul procesului de ocuparea a forței de muncă, publicare a posturilor vacante, procedurilor de selecție, angajare și concediere contravin prevederilor legii.”

1.6. CUM FACEM FAȚĂ INEGALITĂȚILOR?

DUDO. ARTICOLUL 2

Orice persoană are dreptul la toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nicio deosebire de niciun fel, cum ar fi rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau alt statut.

CDC. ARTICOLUL 14

Exercitarea drepturilor și libertăților enunțate în prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare pe motive de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, asocierea cu o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic, discuția ghidată, analiza, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere/carioci, tablă/flipchart;
- **Forme de organizare:** individual, frontal, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Discriminarea poate fi practică direct sau indirect. Discriminarea directă se caracterizează prin intenția de a discrimina o persoană sau un grup. Discriminarea indirectă se concentrează pe efectul unei politici sau măsuri. Ea apare atunci când o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutru(ă) pune o persoană sau o anumită minoritate într-un dezavantaj *de facto* în comparație cu alții. Diferite persoane au diferite opinii și atitudini când vine vorba de modul în care societatea noastră trebuie să se ocupe de problemele de justiție socială. Aceste opinii și atitudini pot fi împărțite în linii mari în trei categorii:

1. Darwiniștii, care simt că indivizii sunt în întregime responsabili pentru propriile lor probleme și ar trebui să fie lăsați în pace să se ocupe de ele. Ei cred că oamenii au nevoie de stimulente, astfel încât aceștia să încerce mai

	<p>mult. Darwiniștii tind să stea departe de arena politicii sociale.</p> <p>2. Simpatizanții, care simt compasiune pentru cei care suferă și vor să facă ceva pentru a le ușura durerea. Ei consideră drepturile sociale și economice ca fiind obiective dorite ale politicii, mai degrabă decât drepturi ale omului. Acest fapt duce adesea la o abordare protectoare față de persoanele care se confruntă cu condiții sociale dificile.</p> <p>3. Cei care caută dreptatea, care sunt îngrijorați de faptul că oamenii sunt tratați nedrept, în mare parte ca urmare a deciziilor guvernului. Ei cred că trebuie să schimbe sistemele politice și economice, astfel încât oamenii să nu fie forțați să trăiască în sărăcie. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. VI Editura Consiliului Europei.)</p>
Cuvinte-cheie	Egalitate, inegalitate, solidaritate, discriminare, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să recunoască problemele legate de dreptatea socială; ✓ Să discute/analizeze problemele dreptății distributive; ✓ Să ia atitudine față de situații de nedreptate socială.
Evocare	Inițiați cu elevii jocul <i>Creația mea</i> . Fiecare din ei, pe o foaie, urmează să compună un enunț intitulat „ <i>Odă Dreptății și Egalității</i> ”.
Realizarea sensului	<p>Propuneți-le elevilor să formeze perechi și să lectureze o poveste. Lectura va fi realizată pe părți, iar după fiecare secvență puteți iniția o discuție, elevii urmând să-și argumenteze alegerea.</p> <p>Întrebarea după prima lectură: <i>Proprietarul insulei este moral obligat să permită acestor persoane să rămână pe insula lui?</i></p> <p>Variante de răspuns: <i>Proprietarul poate ...</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ refuza naufragaților să stea pe insula lui. ✓ refuza naufragaților să stea pe insula lui, dar le oferă alimente și apă. ✓ refuza șederea pe insula lui celor care nu sunt capabili de a plăti (cu bani, bijuterii sau prin muncă). ✓ să permită oamenilor șederea pe insula lui oricât este necesar.

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ să permită accesul necondiționat al naufragaților pe insulă și trebuie să îi considere co-proprietari. <p>Întrebarea după prima lectură: Ce obligațiuni morale ar avea naufragații față de proprietar?</p> <p>Variante de răspuns: Naufragații ar trebui...</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ să respecte intimitatea proprietarului... ✓ să respecte bunurile proprietarului... <p>Întrebarea după a II-a lectură: Cine ar trebui să aibă permisiunea de a utiliza adăpostul?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Femeia gravidă și copiii. ✓ Cei patru prieteni tineri, care sunt singurii în măsură să îl renoveze. ✓ Negustorul de bijuterii, care plătește pentru adăpost (prin urmare, permițându-le celorlalți să cumpere ceva de mâncare). ✓ Șeful echipajului și prietena lui, cu condiția ca aceștia să împartă hrana lor cu restul oamenilor. ✓ Avocata, care este capabilă să acționeze ca mediator și să soluționeze disputele dintre naufragați. <p>Întrebarea după a III-a lectură: Cine ar trebui să primească hrană din proviziile navei?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Șeful echipajului trebuie să aibă permisiunea de a păstra mâncarea pentru sine și prietena lui. ✓ Alimentele disponibile ar trebui să fie distribuite în mod egal tuturor naufragaților. ✓ Produsele alimentare disponibile ar putea fi cumpărate de către cel care oferă cel mai mare preț (cu bani, bunuri sau servicii).
<p>Reflecție</p>	<p>Inițiați o discuție în clasă pentru a ajuta elevii să aplice povestea:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ... în vecinătatea sau familia proprie? ... în țara noastră? ... la scară globală? ✓ Cu ce situații din viața reală putem asocia povestea despre distribuirea resurselor? <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Dacă ar fi să formulați o concluzie despre cele discutate, care ar fi aceasta? Argumentați. ✓ Ce învățăminte pot fi preluate din lecția de astăzi?

Extindere

Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze manifestări ale dreptății/nedreptății sociale în viața de zi cu zi. Exemplele selectate pot fi apoi discutate cu întreaga clasă.

Fișa de lucru nr. 1

Scenarii din viață: Naufragații

Partea I

„S-a scurs o oră din clipa în care s-a bătut alarma de scufundare și momentul în care vasul de croazieră s-a scufundat. Astfel, pasagerii s-au putut pregăti puțin înainte de a urca în bărcile de salvare.

Mai târziu, câteva ambarcațiuni au ajuns la o mică insulă stâncoasă. Singurii locuitori ai insulei erau membrii familiei Richalone, care trăiau într-o vilă luxoasă pe vârful dealului și care stăpâneau întreaga insulă. Nu exista nicio altă insulă la o distanță cât de cât rezonabilă.

Cu mulți ani în urmă, acea familie se stabilise pe insulă și rupsese legătura cu lumea din afară; dar aranjase să li se livreze lunar hrană proaspătă, combustibil și alte bunuri necesare. Viața lor era bine organizată și aveau cu toții parte de confortul vieții moderne.

În trecut, proprietarul, care fusese un om de afaceri de succes, în urma unui conflict cu autoritățile fiscale, s-a simțit dezamăgit de viață și a hotărât să se izoleze.

Proprietarul vilei a observat bărcile ancorate pe insula sa și s-a apropiat de naufragați.”

Partea a II-a

„Proprietarul insulei le-a permis naufragaților să rămână o perioadă acolo, și după cum ei încă aveau suficientă mâncare luată de pe navă, nu a fost de acord să le vândă nimic.

Naufragații erau 13 la număr, începând cu Victor și soția sa însărcinată, Josepha, împreună cu cei doi copii ai lor (de 3 și 7 ani). Apoi era Abramovici, negustor de bijuterii de 64 de ani, fără rude și prieteni, dar cu o colecție întreagă de inele de aur, diamante și alte bijuterii valoroase. Mai erau John, Kate, Leo și Alfred – patru prieteni puternici, sănătoși și foarte iscusiți, care locuiseră împreună într-o locuință socială amenajată de ei. În afară de ei, mai era și Maria, avocată, cu jumătate de normă la o universitate și care se deplasa foarte greu din cauza problemelor cu piciorul (ca urmare a unui accident).

Avocata era însoțită de Max, asistentul său, și călătoreau în SUA pentru a participa la o conferință. Ambii erau specialiști în drept penal, însă nu erau prea îndemânatici la treburile. În sfârșit, era și Marko cu prietena sa Vicky, membri ai echipajului, care au luat cu ei provizii cât au putut din depozitul navei: conserve, biscuiți, ulei, tigăi.

Toți naufragații aveau ceva bani, însă Marko avea o sumă foarte mare pe care o furase din ultimul port în care acostaseră.

Pe insulă exista un adăpost mic și vechi, pe coasta dealului, situat în apropiere de mare. Avea doar o cameră care putea adăposti 2 sau 3 oameni în condiții destul de primitive.”

Partea a III-a

„De asemenea, naufragații au fost nevoiți să hotărască ce să facă în privința rezervelor de hrană pe care le luase cu el șeful echipajului și pe care acesta nu avea de gând să le împartă cu ceilalți.

De fapt, dacă le-ar fi împărțit, ar fi însemnat că șansele de supraviețuire pentru el și prietena sa se reduceau foarte mult.”

1.7. MAJORITATEA CONDUCE! ÎNTOTDEAUNA DE ACORD?...

DUDO. ARTICOLUL 2

Orice persoană are dreptul la toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nicio deosebire de niciun fel, cum ar fi rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau alt statut.

CEDO. ARTICOLUL 5. DREPTUL LA LIBERTATE

Orice persoană are dreptul la libertate...

ARTICOLUL 14. INTERZICEREA DISCRIMINĂRII

Exercitarea drepturilor și libertăților enunțate în prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare pe motive de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, asocierea cu o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut.

Strategii didactice:

Resurse procedurale: jocul didactic, discuția ghidată, analiza, argumentarea;

Resurse materiale: fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere/carioci, tablă/flipchart;

Forme de organizare: individual, în grup, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Problema „majorității persistente”: într-un sistem democratic, majoritatea decide. Este de așteptat ca minoritatea să accepte atât acest principiu, cât și deciziile rezultate prin vot majoritar. Dar ce se întâmplă atunci când o minoritate este permanent ignorată?

Această lecție aduce în atenția elevilor problema „majoritate/minoritate”. Într-un caz fictiv, problema este relatată în cel mai simplu mod posibil. Un club sportiv este conceput ca o micro-comunitate formată doar din două grupuri: unul mare, unul mic. Problema care trebuie rezolvată – cum să se echilibreze drepturile majorității

	<p>și minorității – este identică cu cea din societate și din comunitatea politică.</p> <p>Structura membrilor clubului de sport este un exemplu simplu de pluralism. Societățile pluraliste au același tip de structură, doar că mai complexă. Grupuri diferite au interese diferite care ar putea fi în competiție. Cu cât o societate este mai complexă, cu atât există mai mult potențial pentru interese conflictuale. Democrația și drepturile omului oferă instrumente pentru a rezolva aceste conflicte în mod echitabil, adică pașnic. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. IV <i>Editura Consiliului European</i>.)</p>
Cuvinte-cheie	Egalitate, majoritate, minoritate, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice problema din studiul de caz propus lecturii; ✓ Să analizeze diferite abordări ale problemei; ✓ Să selecteze cazuri similare din viața din afara școlii.
Evocare	Propuneți-le elevilor comentarea spuselor lui Winston Churchill: „ <i>Nimeni nu pretinde că democrația e perfectă. De fapt, s-a spus că democrația este cea mai proastă formă de guvernare, cu excepția tuturor celorlalte forme care au mai fost încercate din când în când.</i> ”
Realizarea sensului	<p>Repartizați o copie a Fișei de lucru nr. 1. Anunțați elevii că ora va continua cu lecturarea unui studiu de caz, care va fi citit cu voce tare de un elev.</p> <p>Ulterior, cereți-le elevilor să identifice problema conturată în textul citit, oferindu-le ceva timp pentru gândire/notarea acestora.</p> <p>Ascultați ideile pe care elevii le-au notat. Încurajați-i să și explice ideile cu acuratețe („<i>ascultare activă</i>”). După ce aproximativ ½ dintre elevi au dat răspunsul, notați pe tablă declarațiile cheie care s-au conturat. Este de așteptat ca elevii să se refere la principiul-cheie al democrației, care pare să funcționeze în avantajul grupului mai mare, în timp ce grupul mai mic se poate referi la principiul nediscriminării (egalității). Legați ideile elevilor cu aceste categorii, care structurează și dau claritate discuției.</p>

O comunitate mică: clubul sportiv	
Problema	Soluții sugerate
Violarea egalității de drepturi Discriminarea (nerespectarea drepturilor egale) Câștigători și perdanți permanenți („majoritate persistentă”)	Și interesele minorității trebuie respectate (compromis) Jucătorii de șah părăsesc clubul (scenariul eșecului)
Democrația este pusă la îndoială Majoritatea decide – perdanții își exprimă dezacordul	Schimbarea definiției majorității

	Accentuați faptul că acest tip de conflict necesită o soluție. Exodul jucătorilor de șah ar dăuna intereselor tuturor. De exemplu, fiecare club ar trebui să facă față cheltuielilor suplimentare. Pe de o parte, problema „majoritate – minoritate” trebuie rezolvată în mod echitabil: minoritatea nu va accepta să-și vadă interesele și nevoile permanent ignorate. Pe de altă parte, democrația înseamnă că majoritatea are dreptate să ia decizia în mâinile sale. Așa că merită efortul de a găsi o soluție care să corespundă principiilor democrației: nediscriminare și egalitate.						
Reflecție	Propuneți-le elevilor să realizeze o cartografiere a școlii/comunității, de exemplu: <i>fete – băieți, confesiune ortodoxă – baptistă/catolică-ortodoxă</i> etc, apoi să o analizeze după modelul de mai sus.						
	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Școala/Comunitatea mea</th> </tr> <tr> <th>Problema</th> <th>Soluții sugerate</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Școala/Comunitatea mea		Problema	Soluții sugerate		
Școala/Comunitatea mea							
Problema	Soluții sugerate						
	Ascultați răspunsurile. Debrifare: Propuneți-le elevilor să se gândească la cele discutate pentru a răspunde la întrebări: ✓ <i>Dacă ar fi să apreciați regimul democratic printr-un singur cuvânt, care ar fi acesta? De ce?</i> ✓ <i>Ce învățăminte ne-a oferit lecția de astăzi?</i>						
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă o discuție cu părinții despre exemplele abordate la etapa <i>Reflecției</i> sau să identifice alte cazuri care conturează aceeași problemă. Acestea pot fi apoi discutate cu întreaga clasă.						

Fișa de lucru nr. 1

Este regula majorității nedreaptă pentru minoritate?

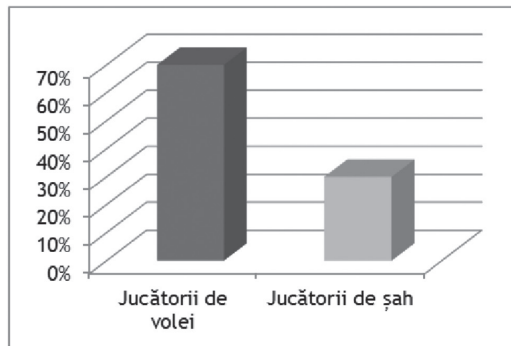
Povestea unui caz

Un club de sport are un număr mare de jucători de volei și un număr mic de jucători de șah. Ambele grupuri iau parte la concursuri și au atras cu succes noi membri. Fiecare membru plătește în fondul clubului aceeași contribuție anuală. O dată pe an, are loc o întâlnire în care toți membrii decid cum vor fi cheltuiți banii. Jucătorii de volei au o listă lungă de solicitări: achiziționarea de mingi noi, echipamente, reamenajarea terenului de volei și așa mai departe. Jucătorii de șah au nevoie de materiale de învățare pentru începători, o sală mai mare, mai multe table de șah, mese și scaune pentru noii membri.

Purtătorii de cuvânt ai grupurilor își prezintă cazul. Apoi este luată o decizie prin votul majorității. În fiecare an, grupul de șah este depășit ca număr de voturi de jucătorii de volei. Toți banii sunt alocați proiectelor de volei, iar jucătorii de șah trebuie să se mulțumească cu ce au.

Jucătorii de șah sunt frustrați: taxele lor sunt cheltuite pe proiectele de volei. Se simt ca și cum sunt membri de mâna a doua, iar unii s-au exprimat în favoarea împărțirii în două cluburi separate.

Mulți jucători de volei dezaprobă aceste idei. Majoritatea conduce – este democrație. Dacă ești depășit la voturi – asta e regula jocului. Însă câțiva jucători de volei simt că această perspectivă este un pic prea simplă și ar fi corect înseamnă ca interesele jucătorilor de șah să fie luate în calcul. Dar cum?

Studiu de caz adaptat după: David Miller, *Filosofie politică. O foarte scurtă introducere*. Oxford, 2003, p. 5.

Fișa informativă pentru profesor

Cum au grijă democrațiile de protecția minorităților?

Problema modului în care drepturile majorității și minorității pot fi echilibrate este o problemă cheie până la nivel de state. Pe de o parte, voința majorității trebuie respectată într-o democrație. Pe de altă parte, și interesele minorității trebuie respectate. Dacă există un grup care pierde permanent, care simte că este discriminat, atunci se poate ajunge la conflicte serioase.

În componența democrațiilor, două soluții sunt aplicate cel mai des – ambele pun limite deciziei majorității:

Limitarea puterii majorității prin acordarea drepturilor de autonomie unor entități mai mici (modelul federal sau cantonal).

Grupurile minoritare formează entități regionale în cadrul statului – state federale sau cantoane. SUA, Germania sau Belgia sunt exemple de federalism, în timp ce Elveția este un exemplu de model cantonal. În cadrul acestor entități mai mici, majoritatea decide, iar aceasta poate include dreptul de a decide asupra bugetului propriu sau de participare în procesul legislativ. Organizările democratice diferă în ce privește nivelul de autonomie pe care o acordă sub-entităților.

Idea poate fi dusă chiar mai departe prin schimbarea definiției pentru majoritate. Dacă anumite decizii necesită un cvorum de mai mult de 50-75% sau chiar 100%, grupurile minoritare pot influența deciziile politice și chiar pot avea drept de veto.

Încorporarea drepturilor omului ca drepturi civile. Astfel, aceste drepturi protejează anumiți indivizi și grupuri minoritare, **deoarece grupurile majoritare trebuie să respecte aceste drepturi.**

*Drepturile omului funcționează ca drepturi ale minorității prin stabilirea de limite pentru deciziile majorității. De exemplu, vedeți aceste articole din CtEDO din 4 noiembrie 1950: **Articolul 5. Dreptul la libertate ...**, **Articolul 14. Interzicerea discriminării...**, care se referă la două principii ale drepturilor omului – libertatea și egalitatea.*

Cetățenii unui stat membru al Consiliului Europei, ale căror drepturi au fost încălcate, pot face apel la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO).

Drepturile omului devin drepturi civile atunci când devin parte din constituție. În acest caz, sunt protejate mai bine, deoarece devin parte din sistemul legislativ, însă se aplică doar cetățenilor din respectivul stat. În unele țări, a fost instituită o curte constituțională pentru a proteja drepturile civile. Modificarea constituției necesită de obicei mai mult decât o simplă majoritate, astfel încât grupurile minoritare pot preveni schimbările care ar funcționa în dezavantajul lor.

1.8. MAJORITATE & MINORITATE, CUM ECHILIBRĂM INTERESELE?

DUDO. ARTICOLUL 2

Orice persoană are dreptul la toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nicio deosebire de niciun fel, cum ar fi rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau alt statut.

CEDO. ARTICOLUL 5. DREPTUL LA LIBERTATE...

Orice persoană are dreptul la libertate...

ARTICOLUL 14. INTERZICEREA DISCRIMINĂRII

Exercitarea drepturilor și libertăților enunțate în prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare pe motive de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, asocierea cu o minoritate națională, avere, naștere sau oarecare altă situație.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția ghidată, analiza, argumentarea, comparația, aprecierea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere/carioci, tablă/flipchart;
- **Forme de organizare:** în grup, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Discriminarea poate fi practică direct sau indirect. Discriminarea directă se caracterizează prin intenția de a discrimina o persoană sau un grup. Discriminarea indirectă se concentrează pe efectul unei politici sau măsuri. Ea apare atunci când o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutru(ă) pune o persoană sau o anumită minoritate într-un dezavantaj *de facto* în comparație cu alții. În același timp, solidaritatea poate fi considerată ca fiind capacitatea indivizilor de a trece dincolo de propriul spațiu, de a recunoaște și de a fi dispuși să acționeze în apărarea și promovarea drepturilor celorlalți. Este, de

	<p>asemenea, un obiectiv-cheie al EDO/ECD în măsura în care urmărește să ofere indivizilor cunoștințele, aptitudinile și valorile de care au nevoie pentru a trăi pe deplin în cadrul comunităților lor. De fapt, actele de solidaritate sunt strâns legate de ideea de acțiune. Cu toate acestea, solidaritatea este în aceeași măsură o mentalitate pe cât este și un set de comportamente.</p> <p>Suntem liberi să ne formăm o părere. Libertatea de gândire și de exprimare constituie un drept al omului. Înseamnă, așadar, că nu există opinii „greșite” sau „corecte”. Pentru a-i ajuta pe ceilalți să ne înțeleagă opiniile, trebuie să le oferim argumente, să le explicăm de ce am gândit așa. Pot exista diferențe privind calitatea argumentării: unele argumente sunt mai convingătoare, mai atent gândite decât altele. Când participăm într-o democrație, capacitățile de gândire critică și de argumentare bună sunt importante dacă dorim să obținem sprijinul altor persoane sau un anumit rezultat. De aceea, vom încerca să formăm capacitățile menționate prin intermediul acestor lecții.</p> <p>Merită de menționat încă un fapt: regulile, legile și Constituția sunt instrumente prin care se pot soluționa probleme și prin care pot fi gestionate sursele de conflict dintr-o societate. Acestea justifică/legitimează guvernarea și autoritatea. Ele pot servi, însă, și anumitor interese. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. VI Editura Consiliului Europei.)</p>
Cuvinte-cheie	Democrație, egalitate, solidaritate, discriminare, drepturi.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să exploreze criteriile abordării instituționale; ✓ Să propună soluții pentru rezolvarea problemei identificate; ✓ Să aprecieze/evalueze atât activitatea proprie, cât și activitatea colegilor.
Evocare	<p>Oferiți-le elevilor posibilitatea de a-și împărtăși cu colegii realizarea temei de acasă.</p> <p>Reamintiți esența studiului de caz de la lecția precedentă. Identificați asemănările observate.</p>

<p>Realizarea sensului</p>	<p>Propuneți-le elevilor să formeze 3–4 grupuri de lucru. Anunțați sarcina: <i>Schițarea profilului unei școli cu toleranță zero față de orice forme de discriminare</i>. Solicitați propuneri de la elevi pentru a elabora o listă de criterii definitorii pentru profilul propus.</p> <p>Prezentați <i>Fișa de lucru nr. 1</i>, completând cu criteriile propuse de ei coloana <i>Criterii-cheie</i>. Conveniți dacă doriți să includeți și alte întrebări care credeți că sunt importante. Pentru a reduce timpul de scriere la final, oferiți fiecărui grup coli de hârtie format A4. La momentul prezentării, ei le vor fixa în matricea care include întrebările-cheie. Stabiliți timpul acordat pentru realizarea acesteia.</p> <p>La expirarea timpului rezervat, solicitați grupurilor prezentarea lucrului realizat.</p> <p>Fiecare grup are maximum 5 minute pentru prezentare. Prezidați această sesiune de prezentări și nu acceptați discuții înainte de ascultarea tuturor grupurilor. Un membru al grupului va fixa foaia A4 în pătratul prestabilit din matricea-tabel, <i>Fișa de lucru nr. 2</i>. Încurajați-i pe cei care prezintă să privească spre clasă.</p> <p>Propuneți-le elevilor să compare proiectele înainte de a le evalua. În timp ce prezentările de grup au fost structurate pe verticală, în coloane, răspunzând succesiv întrebărilor cheie, elevii vor schimba acum perspectiva și vor citi matricea pe orizontală, comparând răspunsurile grupurilor la fiecare întrebare.</p> <p>Dirijați discuția și totodată notați în ultima coloană observațiile elevilor.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Utilizați <i>Fișa de lucru nr. 2 (Criterii de control)</i> și reperele documentare (articolele extrase din <i>DUDO</i>, <i>CEDO</i>) pentru a evalua care dintre profiluri este mai convingător, după părerea lor și de ce.</p> <p>Debriefare:</p> <p>Propuneți-le elevilor să gândească la cele realizate pentru a răspunde la întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum apreciați aceste activități practice la oră? De ce?</i> ✓ <i>Ce puncte forte/slabe ale acestui curs ați putea identifica?</i>

Extindere

Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să mediteze asupra celor realizate la oră, să discute cu părinții și să vină cu o propunere care ar putea fi ulterior încadrată ca un articol într-un statut al școlii care demonstrează respect față de diversitate.

Fișa de lucru nr. 1

Sarcină: Școala cu toleranță zero la discriminare

Criterii-cheie	Grup 1	Grup 2	Grup 3	Grup 4	Comparație
Participarea grupurilor la luarea deciziilor					
Acces la resursele școlii					
Acces la activități extracurriculare					
Protecție în caz de abuz					
Principiul non-discriminării (majoritate-minoritate)					

Fișa de lucru nr. 2

Elaborarea profilului școlii. Criterii de control

Corectitudine: Acest statut poate rezolva problema „majoritate-minoritate” în mod echitabil?

Democrație: Se respectă regula conform căreia majoritatea conduce/ia decizia?

Eficiență: Vor funcționa bine/ușor regulile privind luarea deciziilor?

Echilibrarea criteriilor și/sau stabilirea priorităților: Acest profil permite un compromis între diferitele interese și principii sau acordă prioritate unora în defavoarea celorlalte?

1.9. EVALUARE SUMATIVĂ

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE

„EGALITATE. EȘTI MAI EGAL DECÂT MINE?”

Clasa _____ Data _____

Nume și prenume elevului/ei _____

SUBIECTUL I (2 x 4 p. = 8 puncte)

Explică următoarele noțiuni:

Egalitate

.....

.....

Non-discriminare

.....

.....

SUBIECTUL II (5 puncte)

Enumeră 5 competențe necesare pentru a fi apreciat ca promotor/apărător al drepturilor omului.

1.

2.

3.

4.

5.

SUBIECTUL III (3 x 2 p. = 6 puncte)

Numeste trei învățăminte extrase din lecțiile acestui modul.

.....

.....

.....

.....

SUBIECTUL IV (6 x 3 p. = 18 puncte)

Completează tabelul cu 3 efecte pozitive ale egalității și 3 efecte negative ale discriminării.

Efecte pozitive ale egalității	Efecte negative ale discriminării
1.	1.
2.	2.
3.	3.

SUBIECTUL V (2 p. + 3 p. = 5 puncte)

Care, în opinia ta, este cea mai eficientă modalitate de rezolvare a problemei repartizării echitabile a resurselor? Argumentează-ți răspunsul.

.....

.....

.....

.....

.....

SUBIECTUL VI (12 puncte)

Aduceți un exemplu de discriminare observat în comunitate și analizați-l după următorul algoritm:

1. Exemplul selectat
2. Organ abilitat în soluționarea situației
3. Posibilele soluții
4. Cea mai bună/eficientă soluție

1.

2.

3.

4.

Puncte:	
Nota:	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2

DIVERSITATE ȘI PLURALISM

2.1. ASPECTELE DIVERSITĂȚII. CE NE UNEȘTE?

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile ... și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare, indiferent de rasa, culoarea, sexul, limba, religia, opinia publică ... de originea lor națională, etnică sau socială, de situația lor materială, de incapacitatea lor, de nașterea lor sau de altă situație.

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, studiul de caz, discuția dirijată, argumentarea, graficul conceptual;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Diversitate – caracterul sau însușirea a ceea ce este divers, varietate, felurime.

Diversitatea există nu numai în legătură cu etnia sau naționalitatea. Există multe alte tipuri de diferențe care separă oamenii unii de alții și care pot reprezenta cauze ale unor diferențe sociale semnificative, în special dacă cei care fac parte din majoritate sau cei cu putere și influență nu fac nimic, din cauza lipsei de înțelegere sau compasiune (Sursa: *A trăi în democrație (ECD/EDO)*, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului Europei).

	<p>Ceea ce ridică obstacole și ne împiedică să ne înțelegem unii cu alții este modul în care tratăm diferențele. De aici reiese și necesitatea de a recunoaște și valida/confirma diversitatea în tot spectrul ei cromatic.</p> <p>Elevii care urmează cursurile în materie de EDO/ECD ar trebui să fie ajutați să înțeleagă natura diversității sociale, politice, religioase, rasiale, dar și natura complexă a provocărilor care rezultă din această diversitate. Având în vedere că o mare parte a prejudecăților rezultă din lipsa conștientizării și înțelegerii, o mare parte din bigotism se poate reduce prin intermediul examinării raționale a atitudinilor în lumina cunoașterii și dezvoltării raționamentului empatic.</p> <p>Experimentând discuția democratică, elevii își vor dezvolta nu numai propriile lor aptitudini analitice și expresive, dar vor dezvolta, de asemenea, dispoziții de bază referitoare la toleranță față de diversitatea morală și politică. Ei își vor dezvolta capacitatea de a accepta situațiile de dezacord și controversă, și vor aprecia, de asemenea, nevoia de compromis, înțelegând diferența dintre un compromis echitabil și unul nedrept.</p> <p>Sarcina profesorului este de a crea condiții pentru stabilirea și menținerea relațiilor interpersonale constructive, bazate pe recunoașterea valorii fiecărui elev.</p>
Cuvinte-cheie	Diversitate, diferențe, asemănări.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să descopere diferite manifestări ale diversității; ✓ Să identifice barierele care apar atunci când comunități cu diferite valori și credințe încearcă să trăiască împreună în pace; ✓ Să analizeze cum pot fi depășite barierele ce reies din diversitate.
Evocare	<p>Joc energizant: <i>În timpul liber mie îmi place să ...</i></p> <p>Rugați fiecare copil să numească o anumită preferință. Vor fi și preferințe asemănătoare/comune.</p> <p>Inițiați o discuție despre faptul că ei sunt diferiți, propunându-le să descopere diversitatea și din imaginile afișate pe tablă: <i>rasă, etnie, limbă, sex, religie.</i></p>

<p>Realizarea sensului</p>	<p>Citiți povestea (profesorul sau elevul) „Școala de la marginea pădurii” (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>).</p> <p>Acordați-le elevilor suficient timp pentru a discuta în perechi și apoi a prezenta ideile selectate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce tip de diversitate identificat de ei se regăsește în poveste?</i> ✓ <i>Ce au descoperit surprinzător/interesant din poveste și de ce?</i> ✓ <i>Puteți întreba:</i> ✓ <i>Cine ar fi vrut să incendieze școala?</i> ✓ <i>Ce motive ar fi putut avea?</i> ✓ <i>Cine are de câștigat/cine are de pierdut în cazul în care școala nu este reconstruită?</i> <p>Aici puteți completa un grafic conceptual în <i>Fișa de lucru nr. 2</i> sau puteți iniția o discuție pe marginea întrebării „Cum ar fi o comunitate fără școală?”</p> <p>Îndrumați acum elevii să se concentreze pe rolul profesorului din poveste, adresând câteva întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care este opinia voastră referitoare la acțiunile profesorului?</i> ✓ <i>Care au fost motivele sale?</i> ✓ <i>De unde credeți că a obținut valorile sale?</i> ✓ <i>Ce ar trebui să facă el acum și de ce? (Să încerce din nou sau să renunțe?)</i> ✓ <i>Dacă ați fi elev la această școală, ce ați vrea să facă profesorul?</i> ✓ <i>Ce drepturi ale copilului apără/promovează profesorul?</i>
<p>Reflecție</p>	<p>Solicitați-le elevilor să identifice cel puțin un drept al copilului care a fost încălcat.</p> <p>Readucând în discuție Articolul 2 și Articolul 14 din CDC, deduceți împreună cine este garantul/responsabilul de respectarea drepturilor.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit astăzi la oră?</i> ✓ <i>Despre ce am discutat?</i>
<p>Extindere</p>	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în instituția lor prezența și respectarea diversității. Pot veni și cu propuneri de îmbunătățire a comunicării interpersonale în instituția lor.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Școala de la marginea pădurii

A fost odată un sat de oameni care locuiau în pădurile bogate de la poalele unui lanț de munți. Erau oameni credincioși, care își creșteau copiii doar pentru a-i venera pe zeii poporului lor. În religia lor se considera că nu există diferențe între bărbați și femei.

Între munți și cel mai îndepărtat capăt al ținutului se afla o câmpie foarte întinsă. Pe această câmpie locuia o altă comunitate. Oamenii de aici nu aveau nicio religie, însă munceau din greu unii pentru alții. Erau un neam de luptători curajoși, iar bărbații reprezentau sexul dominant. Femeile erau respectate, însă nu li se permitea să devină lideri.

Locuitorii pădurii nu aveau nimic în comun cu oamenii de la câmpie. Se urau reciproc și se temeau unii de ceilalți. Uneori, se iscau și conflicte între ei.

Într-o zi, un tânăr a ajuns la marginea pădurii. A anunțat că vrea să construiască o școală, astfel încât copiii ambelor comunități să poată fi educați împreună, iar în final să fie pace între cele două popoare.

Nu peste mult timp, a fost construită o clădire simplă din lemn și a sosit ziua în care profesorul a deschis școala pentru prima dată. Câțiva copii din ambele comunități au venit să vadă cum ar fi să frecventeze o astfel de școală. Părinții și liderii celor două comunități erau neliniștiți.

La început, copiii nu se înțelegeau prea bine. Își adresau injurături și deseori se certau. Însă în timp, copiii și-au dat seama cât este de important să meargă la școală. Încetul cu încetul, lucrurile au început să se liniștească. Profesorul era sever, dar corect, tratându-i pe toți elevii în mod egal. Spunea că respectă ambele stiluri de viață, iar copiii au fost învățați la școală despre modurile lor diferite de viață.

Din ce în ce mai mulți copii au început să frecventeze școala de la marginea pădurii.

Totuși, în curând a devenit limpede că la școală mergeau mai mulți copii de la câmpie. Copiii de la pădure reprezentau doar un sfert din numărul total al elevilor. Profesorul a discutat cu părinții copiilor din ambele sate, pentru a-i încuraja și a-i liniști.

Însă într-o dimineață, profesorul a aflat că cineva a dat foc școlii, iar aceasta a ars din temelii.

(Pe baza unei povești de Ted Huddleston de la Citizenship Foundation)

Fișa de lucru nr. 2 (grafic conceptual)

Școala de la marginea pădurii

Numele părții	Câștiguri	Pierderi
Elevi		
Părinți		
Preot		
Întreaga comunitate		
Alții?		

2.2. VALOAREA DIVERSITĂȚII. A ÎNVĂȚA DESPRE ȘI DE LA ALȚII

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile care sunt enunțate în prezenta Convenție și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare, indiferent de rasa, culoarea, sexul, limba, religia, opinia publică sau altă opinie a copilului sau a părinților sau a reprezentanților săi legali, de originea lor națională, etnică sau socială, de situația lor materială, de incapacitatea lor, de nașterea lor sau de altă situație.

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

ARTICOLUL 30

1. În statele în care exista minorități etnice, religioase sau lingvistice ori persoane de origine autohtonă, copilul aparținând unei astfel de minorități sau având origine autohtonă nu va fi privat de dreptul la viața culturală proprie, de dreptul de a-și declara apartenența religioasă și de a-și practica propria religie, precum și dreptul de a folosi limba proprie în comun cu alți membri ai grupului său.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, expunerea, studiul de caz, discuția dirijată, argumentarea, comparația;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, individual, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

De-a lungul timpului, diversitatea, ca o realitate în sine, a evoluat mult, căpătând astăzi un nou contur și devenind de fapt „provocarea” contemporaneității.

Pe teritoriul Europei, diversitatea este dată de însumarea caracteristicilor tuturor popoarelor care o alcătuiesc. Aceasta își face prezența puternic simțită atât în viața culturală sau religioasă, cât și în cea economică sau politică a țărilor.

	<p>La nivel național, diversitatea se referă, în mare parte, la imigranți și minorități. E greșit să credem că suntem primii puși în fața acestui fenomen de „amestec al civilizațiilor”, de vreme ce chiar pe clasicul nostru scriitor Ioan Slavici, lumea natală peștriță, în care ungurul și neamțul erau salutați fiecare în limba maternă, nu-l speria, ci, din contră, îl încuraja spre o cunoaștere binevoitoare a celuilalt.</p> <p>Deși a trecut destul timp de atunci, diversitatea e atestată la nivel local și astăzi. De aceea, fiind o realitate incontestabilă, neasumarea acesteia ar fi o eroare.</p> <p>Valorificarea diversității trece dincolo de simpla toleranță față de variate medii și concepții; ea recunoaște, apreciază și facilitează procesele implicate în explorarea și descoperirea a ceea ce nu este familiar, permițând o gamă largă de modalități de a gândi și de a comunica. Mai mult decât atât, valorificarea diversității conduce la întărirea relațiilor în cadrul comunității și mărește posibilitățile tinerilor de a se realiza într-o societate pluralistă, din ce în ce mai complexă. Aceștia vor învăța să înțeleagă și să respecte oamenii și punctele de vedere diferite de ale lor, deoarece aceasta este lumea în care ei vor trăi și își vor desfășura activitatea.</p> <p>Scopul esențial este dezvoltarea unui respect fundamental pentru moduri de viață și procedee de a munci și de a învăța diferite.</p>
Cuvinte-cheie	Diversitate, educație, toleranță, pluralism, democrație.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice consecințele care rezultă din diversitate; ✓ Să analizeze rolul instrumentelor internaționale referitoare la drepturile omului, în special în cazul manifestării diversității; ✓ Să conștientizeze faptul că rezolvarea pașnică a problemelor are o importanță vitală.
Evocare	<p>Propuneți-le elevilor să rezolvați împreună un puzzle prin care să obțineți definițiile pentru cele două cuvinte-cheie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Diversitate; ◆ Democrație.

	<p>Propuneți-le elevilor să identifice unele legături reciproce între acestea.</p>
Realizarea sensului	<p>Împreună cu elevii, citiți textul (profesorul sau un elev) „Mara” de Ioan Slavici (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>).</p> <p>Propuneți-le elevilor să identifice formele diversității atestate în text. Puteți discuta puțin despre acestea, oferind și anumite explicații în cazul când unii elevi au întrebări.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum interpretează autorul diversitatea din mahalaua sa?</i> ✓ <i>Cum considerați această atitudine a autorului (reușită, corectă, eronată)?</i> ✓ <i>Care este opinia voastră despre diversitatea din mahalaua lui Slavici?</i> ✓ <i>În cartierul/mahalaua unde locuiți se întâlnesc asemenea manifestări?</i> ✓ <i>Care este atitudinea voastră față de diversitatea din vecinătatea voastră?</i> <p>Ghidați acum elevii spre identificarea unor exemple din istorie prin care să evidențiați prezența diversității și consecințele ce s-au atestat, pentru ca ulterior să reușiți să ajungeți la gândul că au devenit necesare niște norme/reguli/instituții internaționale pentru promovarea/apărarea drepturilor omului/copilului sub aspectul diversității.</p> <p>Solicitați elevilor să discute în perechi despre consecințele diversității. Propuneți-le elevilor să anunțe consecința stabilită, atribuind-o la unul din aspecte (pozitiv/negativ) prin completarea un <i>Grafic „T”</i>.</p> <p>Puteți aprofunda discuția adresând câteva întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care aspect prevalează?</i> ✓ <i>De ce credeți că anume acesta?</i>
Reflecție	<p>Propuneți-le elevilor să facă legătura dintre diversitatea din povestirea lui Slavici și propria lor comunitate.</p> <p>Aprofundați discuția, făcând legătura cu articolele din <i>Convenția cu privire la Drepturile Copilului</i>, din casetă.</p> <p>Posibile întrebări includ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care din aspectele diversității enumerate în aceste articole sunt atestate în localitatea noastră?</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum apreciați manifestările diversității în comunitatea noastră? Propuneți exemple pentru ideea enunțată.</i> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce calificative ați acorda lecției de astăzi?</i> ✓ <i>Dacă ar fi să enunțăm câteva învățăminte extrase din lecție, care ar fi acestea?</i>
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să gândească ce/cum ar putea schimba spre <i>mai bine</i> relațiile din comunitatea lor, cu scopul de a valorifica diversitatea existentă?

Fișa de lucru nr. 1

„Mara” de Ioan Slavici (secvență)

„Ici fluier, colo cimpoi, mai departe o chitară, o vioară, o harmonică și iar un taraf de lăutari, pretutindenea câte o descărcătură de pușcă, o rachetă ori cel puțin câte un chiot de fiecare vadră turnată în butoi, și toți stau la povești, cântă, joacă, petrec în zburdalnică învălmășeală... .

Ce mulțime de oameni și ce amestecătură de tipuri și de porturi și de limbi! De parcă aici e mijlocul pământului, unde se întâlnesc toate neamurile. Pe-nserate s-aprind împrejurul orașului mii de focuri, la care stau de vorbă ori își petrec timpul cântând, aici români, colo unguri, mai departe șvabi ori sârbi, iar printre aceștia slovaci, ba până chiar și bulgari. Dar tot românul, săracul, e și aici cel mai de frunte, căci vine iarna geroasă și ajunge la preț cojocul călduros, la care nimeni atât de mult ca românul nu ține... Frumosul e frumos, nu-i vorbă, pretutindenea, dar cojoace frumoase ca la Arad nicăieri nu se găsesc, fiindcă mai rar găsești aiurea oameni care pot să le plătească.”

2.3. PLURALISMUL DE OPINII

DUDO. ARTICOLUL 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință, și trebuie să se comporte unii față de alții în spiritul fraternității.

DCD. ARTICOLUL 12

1. Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, lectura ghidată, discuția dirijată, argumentarea.
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Într-o democrație, cetățenii sunt de acord în esență cu un set de principii, norme de procedură și drepturi care le permit să nu fie de acord pe multe chestiuni, dar care le oferă, de asemenea, instrumente pentru a le permite să ajungă la un acord prin mijloace non-violente. Privită în acest fel, democrația susține pacea în societățile pluraliste mai curând prin formalizarea conflictului decât suprimarea acestuia. Interesul comun este ceva ce urmează să fie înțeles împreună și negociat, mai degrabă decât să fie definit în prealabil de către orice partid individual. Dezacordul și conflictul sunt normale și în niciun caz dăunătoare atât timp cât potențialul lor distructiv este ținut sub control. În democrație, ca formă de guvernare, cetățenilor le sunt acordate drepturi de bază, cum ar fi

	<p>libertatea de conștiință, credință și expresie. Când cetățenii folosesc aceste drepturi, vor crea dezacord și conflict și vor trebui să negocieze o soluție. Pentru a ne asigura că sunt de acord cu privire la normele referitoare la modul de a gestiona conflictele și a le rezolva în cele din urmă, considerăm că cetățenii democrațiilor pluraliste încheie un contract social cu toți ceilalți cetățeni, care va fi respectat în cadrul convențiilor sociale și politice din societatea respectivă.</p> <p>Pluralismul se dezvoltă într-o societate liberă și deschisă. Cu toate acestea, nicio societate nu poate funcționa fără un nivel minim de acord comun între membrii săi, astfel că identificarea unor valori sau norme ajută la depășirea nonvalorilor sau a intereselor divergente. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapp, Volumul III Editura Consiliului European.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Pluralism, acord, compromis.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice motivele pentru care oameni au opinii diferite referitoare la aspecte importante; ✓ Să exerseze capacitatea de a discuta aspecte contestabile; ✓ Să analizeze valorile care sunt necesare pentru a sprijini societățile democratice.
Evocare	<p>Joc energizant: <i>Dintre toate anotimpurile anului, cel mai frumos e</i></p> <p>Rugați fiecare elev să numească un anotimp. Probabil vor fi și răspunsuri diferite, dar și identice, însă motivairea va fi și mai diferită.</p>
Realizarea sensului	<p>Citiți cu voce tare afirmațiile afișate pe tablă (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>) și cereți-le elevilor să se grupeze la un anumit centru, în funcție de părerile lor cu privire la afirmația citită. Dacă nu se pot decide, rămân în mijlocul clasei.</p> <p><i>* Sunt pe deplin de acord. * Sunt de acord. * Nu sunt de acord. * Categorie resping ideea.</i></p> <p>Solicitați din fiecare centru motivarea alegerii. Evitați discuția la această etapă. Apoi, oferiți-le elevilor dreptul de a-și schimba locul, dacă s-au răzgândit.</p> <p>Oferiți cuvânt și elevilor care nu s-au hotărât (de exemplu:</p>

	<p><i>au nevoie de mai multe informații sau nu le este clar mesajul</i>). Exercițiul poate fi repetat de 2–3 ori cu afirmații diferite, pentru a obține motivele pentru care oamenii au opinii diferite.</p> <p>În plen, subliniați faptul că aceleași aspecte au adus răspunsuri diferite și introduceți conceptul de pluralism. Adresați clasei câteva întrebări, explicând că acestea pot ajuta la înțelegerea motivelor pentru care pluralismul există în societate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care din afirmațiile analizate provoacă cele mai puternice sentimente? De ce?</i> ✓ <i>De unde ne vin ideile, valorile și convingerile?</i> <p>- ideile părinților lor; - ceea ce cred prietenii lor; - religia sau cultura lor; - mass-media, cum ar fi ziare, TV, Internet; - profesori; - propria lor personalitate.</p> <p><i>(Acest lucru va ajuta elevii să vadă că ideile noastre cu privire la aspecte controversate pot veni din surse diferite.)</i></p>
Reflecție	<p>Împreună cu elevii, identificați o problemă actuală și discutați-o. Ulterior, propuneți-le elevilor să enumere unele valori sau norme care cred că ar ajuta la depășirea dezacordurilor/intereselor divergente. Printre acestea s-ar putea regăsi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Respectul; Empatia;</i> ✓ <i>Amintiți-vă că a vorbi este mai bine decât a te certa;</i> ✓ <i>Încercați să nu jigniți;</i> ✓ <i>Dați tuturor o șansă de a-și exprima părerea;</i> ✓ <i>Conceptul binelui comun.</i> <p>Dacă oamenii nu se pot pune de acord, avem nevoie de un mecanism, cum ar fi votul, cu scopul de a lua o decizie.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce valori au fost promovate în cadrul lecției de astăzi?</i> ✓ <i>Considerați că la puteți promova/respecta în viața de zi cu zi?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să observe/ selecteze modalități/exemple prin care dezacordul a fost depășit sau poate a servit drept punct de pornire.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Afirmații controversate

Sunteți de acord sau nu?

- ❖ Locul unei femei este acasă.
- ❖ Dacă un elev este seropozitiv la HIV, el nu ar trebui să fie în aceeași clasă cu copii sănătoși.
- ❖ Pacifiștii nu ar trebui să fie obligați să se alăture forțelor armate.
- ❖ Pedepsa capitală ar trebui interzisă.
- ❖ Este greșit ca oamenii să consume carne (animale).
- ❖ Copiilor sub 14 ani nu ar trebui să li se permită să muncească.
- ❖ Fumatul în spațiul public ar trebui interzis.
- ❖ Oamenii ar trebui să plătească impozite mai mari.
- ❖ Libertatea de exprimare nu este bună.

2.4. DE CE SUNT DREPTURILE IMPORTANTE?

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI, ADOPTATĂ DE ADUNAREA GENERALĂ A ONU, 10 SEPTEMBRIE 1948

Considerând că recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume,

Considerând că ignorarea și disprețuirea drepturilor omului au dus la acte de barbarie care revoltă conștiința omenirii,

Considerând că este esențial a se încuraja dezvoltarea relațiilor prietenești între națiuni,

Adunarea Generală proclamă prezenta Declarație ca ideal comun spre care trebuie să tindă toate popoarele și toate națiunile, pentru ca toate persoanele și toate organele societății să se străduiască..., ca prin învățatură și educație să dezvolte respectul pentru aceste drepturi și libertăți.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI, ADOPTATĂ DE ADUNAREA GENERALĂ A ONU, 20 NOIEMBRIE 1989

Statele-părți la prezenta convenție, ținând seama de faptul că un copil trebuie să fie pe deplin pregătit să trăiască independent în societate și să fie educat în spiritul idealurilor proclamate în Carta Națiunilor Unite și, în special, în spiritul păcii, demnității, libertății, toleranței, egalității și solidarității, recunoscând importanța cooperării internaționale destinate îmbunătățirii condițiilor de trai ale copiilor din toate țările..., convin:

ARTICOLUL 3

1. În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, de autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția dirijată, analiza critică, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

<p>Support informațional</p>	<p>Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a fost introdusă pentru a proteja drepturile persoanelor ale căror drepturi fundamentale, de exemplu, dreptul la viață, la libertate religioasă sau la justiție în temeiul legii, au fost refuzate. Toate guvernele care sunt membre ale Consiliului Europei au convenit să respecte articolele Convenției în ceea ce privește cetățenii lor. Fiecare țară trebuie să raporteze comunității internaționale cu privire la situația drepturilor omului specifică acesteia. Cetățenii, în particular, pot depune plângere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) în cazul în care consideră că țara ai cărei cetățeni sunt le refuză drepturile omului. O țară poate depune, de asemenea, o plângere împotriva altei țări cu privire la încălcări ale drepturilor omului, dar acest lucru nu se întâmplă foarte des.</p> <p>Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a fost atent modelată pe Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO), care a fost introdusă după genocidurile din al doilea război mondial. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului Europei.</i>)</p>
<p>Cuvinte-cheie</p>	<p>Drepturi, DUDO, CDC, consens.</p>
<p>Obiective</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să înțeleagă vulnerabilitatea indivizilor și a comunităților/societăților; ✓ Să identifice cauzele pentru care au fost elaborate instrumentele internaționale privind drepturile omului/copilului; ✓ Să exerseze capacitatea de a discuta aspecte contestabile; ✓ Să aprecieze valoarea instrumentelor în domeniul EDO pentru existența societăților democratice.
<p>Evocare</p>	<p>Inițiați o discuție vis-a-vis de spusele lui Blaise Pascal „<i>Dreptatea fără forță este neputincioasă, forța fără dreptate este tiranie</i>”.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Relatați-le elevilor despre o insulă, eventual cu ajutorul unei hărți pe tablă și descrieți locuitorii insulei, care au trăit acolo de generații (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>).</p>

Anunțați-i că un alt grup a sosit și vrea să se instaleze pe insulă. Acești oameni sunt foarte diferiți de locuitorii insulei. Descrieți coloniștii și modul lor de viață (*Fișa de lucru nr. 1*).

Propuneți-le elevilor să formeze două grupuri: locuitorii insulei și coloniștii. Apoi, propuneți-le elevilor să formeze perechi: o persoană joacă rolul locuitorului insulei și cealaltă -- rolul colonistului. Atenționați-i că trebuie să ia în considerare fiecare dintre situațiile descrise pe *Fișa de lucru nr. 2*, din punctul de vedere al propriului popor. Solicitați elevilor să intre în negocieri (presupunem că limba nu este o barieră). Aceștia ar trebui să încerce să se pună de acord asupra următoarelor:

✓ *Care sunt problemele cele mai grave pentru oamenii lor?*

✓ *Ce vor să obțină din negocieri?*

Propuneți elevilor să formeze grupuri: cei care au avut rolul locuitorilor insulei în perechile anterioare formează un grup, iar cei care au avut rolul coloniștilor în perechile anterioare – alt grup. Propuneți-le să joace o scenetă: întâlnirea celor două popoare în încercarea de a stabili un acord cu privire la ambele chestiuni și liniile de direcție pentru viitor.

Amintiți-le grupurilor că locuitorii insulei nu pot fi complet fericiți până când coloniștii nu părăsesc insula, pentru că întregul lor mod de viață poate fi amenințat. Pe de altă parte, coloniștilor le place aici și pot fi pregătiți să folosească forța pentru a rămâne aici.

Îndrumați acum elevii să se concentreze pe cele mai grave probleme (2–3), cu care se confruntă grupurile și să se ocupe de ele. Ascultați rezultatele discuțiilor.

Reflecție

Dezbateți cu elevii situațiile pe care le-au discutat cu ajutorul întrebărilor:

✓ *Au fost negocierile ușoare sau grele? De ce?*

✓ *A obținut fiecare grup ce voia din negocieri?*

✓ *A avut un grup mai multe drepturi morale în fiecare situație decât celălalt?*

✓ *Care este viitorul probabil pentru cele două grupuri pe insulă?*

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce ar putea împiedica dominația unui grup asupra celuilalt?</i> <p>Elaborați o listă de reguli sau principii care ar putea ajuta cele două grupuri să coexiste pașnic pe insulă.</p> <p>Propuneți-le elevilor să compare această listă a clasei cu drepturile omului din DUDO.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care dintre aceste prevederi ar putea fi de folos pentru a preîntâmpina ca oameni precum proprietarii insulei să-și piardă pământul, modul lor de viață și drepturile lor fundamentale?</i> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit astăzi la oră?</i> ✓ <i>Considerați valoroase asemenea lecții? De ce?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în instituție/comunitate modalitățile de dialog între reprezentanți ai diferitor grupuri. Pot veni și cu propriile propuneri pentru atingerea consensului.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Locuitorii insulei și coloniștii (cartonașe cu roluri)

Grupul 1. Locuitorii insulei

Sunteți un grup de locuitori ai insulei. Oamenii voștri trăiesc pe insulă de mii de ani. Strămoșii voștri sunt îngropați în locuri sacre în munte și credeți că spiritele lor sălășluiesc acolo.

Modul vostru de viață este foarte simplu. Femeile se ocupă de copii, în timp ce bărbații cutreieră insula pentru a vâna animale și a strânge hrană din vegetația luxuriantă. Oamenii voștri consideră că fiecare are responsabilitatea de a conserva natura și de a o lăsa moștenire generației viitoare. Folosiți ca arme doar niște sulițe, arcuri și săgeți, precum și capcane pentru animale.

Religia voastră se bazează pe închinarea în fața naturii, iar cultura voastră – pe importanța comunității. Atunci când nu este suficientă hrană, fiecare împarte cu celălalt, iar oamenii muncesc din greu unul pentru altul. Când există hrană din belșug, oamenii se adună pentru a cânta, a dansa și a spune povești. Oamenii voștri nu au nevoie să scrie.

Aveți foarte puține legi. Șeful tribului poate face legi noi dacă este cazul. De asemenea, poate juca rolul de arbitru în cazul în care apar conflicte între membrii comunității voastre.

Grupul 2: Coloniștii

Sunteți împreună cu un grup de persoane care au navigat din Europa în speranța de a găsi un mod de viață nou. Doriți să ajungeți la unul dintre ținuturile noi care au fost descoperite în celălalt capăt al lumii. Sperați să vă stabiliți acolo pentru a construi case, ferme și a deveni prosperi.

Luați cu voi unelte pentru a lucra pământul și arme de vânătoare. Cultura voastră se bazează pe educație și pe muncă asiduă. Fiecare își dorește să devină prosper și să trăiască în confort. Nu aveți o religie unică, ci credeți că oamenii trebuie să aibă dreptul de a-și alege propria credință.

Doriți ca în noua voastră comunitate deciziile să fie luate în mod democratic. Ați părăsit o societate în care doar un grup de elită deținea puterea și existau inegalități în ceea ce privește averea.

Doriți să înființați o societate în care toți oamenii sunt egali și în care fiecare are aceeași șansă de a reuși.

Fișa de lucru nr. 2

Cartonașe cu situații

Analizați următoarele situații și decideți în grupurile voastre ce acțiune credeți că ar trebui întreprinsă.

Locuitorii insulei	Coloniștii
1C GARDURI NOI Unii coloniști au început să ridice garduri în jurul caselor, de-a curmezișul cărărilor pe care le-ați folosit mereu pentru a mâna cirezile. Ați distrus câteva dintre aceste garduri.	1I GARDURI NOI Locuitorii insulei au distrus câteva dintre gardurile pe care le-ați ridicat pentru a îngrași animalele prinse de voi.
2C VIOLAREA PROPRIETĂȚII Un locuitor al insulei traversa o zonă care fusese împrejmuțată de către coloniști și a fost împușcat.	2I VIOLAREA PROPRIETĂȚII Locuitorii insulei au trecut ilegal dincolo de limitele terenului pe care l-ați împrejmuțat pentru a vă îngrași animalele. Unul dintre ei a primit un avertisment, după care a fost împușcat.

<p>3C MARIAJ MIXT</p> <p>Unul dintre locuitorii insulei s-a îndrăgostit de o femeie din tabăra coloniștilor. Vor să se căsătorească și să se stabilească într-una dintre comunitățile de coloniști. Familia bărbatului nu este deloc mulțumită de această situație.</p>	<p>3I MARIAJ MIXT</p> <p>Una dintre femeile din tabăra coloniștilor s-a îndrăgostit de un locuitor al insulei. Doresc să se căsătorească și să trăiască într-una dintre comunitățile de coloniști. Unii coloniști sunt nemulțumiți de această situație.</p>
<p>4C LOCURI SACRE</p> <p>Unii dintre coloniști fac săpături pentru a găsi minerale în munții în care, conform credinței voastre, trăiesc spiritele strămoșilor voștri. Aceste locuri sunt sacre pentru voi. În semn de protest, i-ați atacat pe unii dintre bărbații care făceau săpături.</p>	<p>4I LOCURI SACRE</p> <p>Ați descoperit minerale prețioase în munți. Veți putea vinde aceste minerale comercianților atunci când vă întoarceți acasă. Locuitorii insulei par să considere că munții sunt sacri, însă voi credeți că este doar o superstiție. Au atacat bărbații în timp ce făceau săpături.</p>
<p>5C EDUCAȚIE</p> <p>Unii dintre coloniști au deschis o școală și i-au invitat pe copiii voștri să vină și să învețe să citească și să scrie.</p>	<p>5I EDUCAȚIE</p> <p>Unii dintre coloniști au deschis o școală. Au invitat locuitorii insulei să își trimită copiii la școală.</p>

2.5. DREPTURILE OMULUI ȘI CARACTERISTICILE ACESTORA

CDC. ARTICOLUL 9

1. Statele-părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:

- a) dezvoltarea plenară a personalității, a vocațiilor, a aptitudinilor mentale și fizice ale copilului;
- b) cultivarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale...;
- c) educarea copilului în spiritul respectului față de părinții săi, față de limba sa, de identitatea și valorile sale culturale, față de valorile naționale ale țării în care acesta locuiește, ale țării de origine, precum și față de civilizații diferite de a sa;
- d) pregătirea copilului să-și asume responsabilitățile vieții într-o societate liberă, într-un spirit de înțelegere, de pace, de toleranță, de egalitate între sexe și prietenie între toate popoarele;
- e) educarea copilului în spiritul respectului față de mediul natural.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, jocul didactic, discuția dirijată, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Drepturile Omului sunt drepturi fundamentale, ceea ce înseamnă că nicio autoritate nu este în măsură să acorde aceste drepturi sau să ni le ia. Elevii trebuie să știe despre existența tratatelor de bază referitoare la Drepturile Omului, cum ar fi Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Ei au nevoie să înțeleagă că drepturile noastre au limite, care sunt stabilite de drepturile altora. Avem nevoie să aflăm singuri cum să facem acest lucru și, dacă este necesar, legislatorii și judecătorii vor trebui să decidă.

	<p>Totodată, este important să se conștientizeze faptul că Drepturile Omului pot fi încălcate; de aceea trebuie să fie protejate de legi și de mijloacele de aplicare a legii (poliție, un sistem de pedeapsă).</p> <p>După cum indică rapoartele Consiliului Europei și ale organizațiilor non-guvernamentale (ONG-uri), statul însuși poate fi, de asemenea, o amenințare la adresa Drepturilor Omului. În astfel de cazuri, cetățenii pot apela la instanțele constituționale ale țării lor sau la Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg.</p> <p>Sistemele democratice depind de democrații activi. Se poate și trebuie să înveți cum să participi la democrație. La orele de EDO/ECD corelarea drepturilor omului cu viața de zi cu zi le permite elevilor să-și vizualizeze experiența personală, dorințele și nevoile personale prin perspectiva drepturilor omului. Aceasta abordare este potrivită pentru elevii de orice vârstă.</p> <p>În context, citirea imaginilor este o abilitate-cheie în așa-numita societatea informațională și elevii ar trebui să fie instruiți în dobândirea acestei abilități. Reflectând asupra acestei experiențe la nivelul învățării conceptuale, ei pot ajunge să înțeleagă că libertatea de gândire și de expresie sunt nu doar niște condiții esențiale pentru luarea deciziilor în mod democratic, dar, de asemenea, îi ajută la lectură și învățare. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliul Europei.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Drepturi, pluralism, diversitate, consens.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să numească Drepturile Omului/Drepturile Copilului; ✓ Să valorifice conceptele de pluralism și diversitate prin prisma Drepturilor Omului/Copilului; ✓ Să prioritizeze implementarea Drepturilor Omului după anumite criterii. ✓ Să demonstreze interconexiunea drepturilor.
Evocare	<p>Joc energizant: „Să umplem sacii...”</p> <p>Propuneți-i fiecărui copil să extragă o imagine (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>) și să scrie pe un bilețel un drept ce corespunde</p>

	<p>desenului. Pregătiți 8–10 „saci” în care se vor plasa drepturile ce au reieșit din bilețelele asemănătoare/comune. (<i>Puteți omite jocul.</i>)</p> <p>Inițiați o discuție despre drepturile de care s-au bucurat pe parcursul zilei și propuneți-le să continue jocul.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Propuneți-le elevilor să formeze grupuri de 5–6 membri. Distribuiți fiecărui grup markere și o foaie mare de hârtie. Solicitați-le elevilor să deseneze un balon cu aer cald deasupra oceanului sau a peisajului local. Elevii vor lipi de poster sacii de balast, care simbolizează drepturile omului (<i>Fișa de lucru nr. 2</i>).</p> <p>Continuați, împreună cu elevii, <i>jocul didactic</i>. Propuneți-le elevilor să se imagineze călătorind cu „balonul drepturilor omului”. Balonul începe să coboare, iar pasagerii trebuie să arunce din balast 2 saci, pentru a evita un accident grav.</p> <p>Spuneți-le elevilor că au sarcina de a ierarhiza drepturile omului reprezentate de sacii de balast. Ei vor folosi criteriile precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Este un drept conținut implicit în altul?</i> ✓ <i>Are un drept o importanță specifică pentru democrație sau pentru nevoile noastre personale?</i> <p>Cu toate acestea, balonul continuă să coboare și trebuie aruncat mai mult balast – încă 3 saci. La un alt interval ei trebuie să arunce mai arunce 2 saci de balast. În sfârșit, balonul ajunge în siguranță la sol.</p> <p>Cereți fiecărui grup să-și prezinte lista întregii clase și să explice (unele dintre) prioritățile sale.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Inițiați o discuție în legătură cu lucrul în grupuri, accentuând felul în care s-a ajuns la o decizie (<i>conceptul de pluralism de opinii și cel al consensului</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>A fost greu să se cadă de acord?</i> ✓ <i>A fost greu să se acorde prioritate unor drepturi ale omului mai degrabă decât altora?</i> <p>Ulterior, listele se pot compara și observa diferențele (<i>Conceptul diversității</i>).</p> <p>Se va conveni că toate drepturile enumerate sunt importante, doar că, puși în situația de a alege, oamenii ar putea avea priorități diferite. Într-un sistem constituțional</p>

	<p>care funcționează corect, abolirea oricăror dintre aceste drepturi ar cauza o daună gravă democrației, creând premisa apariției unei dictaturi.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Cum apreciați utilizarea jocului la oră? ✓ Credeți că am putea repeta această practică?
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să examineze care drepturi au fost incluse în Constituția țării și cum sunt protejate acestea.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Drepturile noastre în imagini

Fișa de lucru nr. 2

Drepturile noastre

„Balastul” din balon constă în următoarele drepturi:

- ❖ dreptul la alegeri libere și democratice;
- ❖ dreptul la proprietate;
- ❖ dreptul la egalitate între femei și bărbați;
- ❖ dreptul la un mediu curat și sănătos;
- ❖ dreptul la alimentație sănătoasă și la apă curată;
- ❖ dreptul la educație;
- ❖ dreptul la libertate de gândire, conștiință și religie;
- ❖ dreptul la îmbrăcăminte și locuințe pentru toți cetățenii;
- ❖ dreptul la viață privată;
- ❖ dreptul la libertate de mișcare.

2.6. DACĂ AȘ FI ALES ...

CDC. ARTICOLUL 12

1. Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

ARTICOLUL 15

1. Statele-părți recunosc drepturile copilului la libertatea de asociere și la libertatea de întrunire pașnică.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate fi îngradită decât de restricțiile prevăzute în mod expres de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al siguranței sau ordinii publice ori pentru a proteja sănătatea publică sau bunele moravuri ori pentru a proteja drepturile și libertățile altora.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, studiul de caz, discuția dirijată, argumentarea, graficul conceptual;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** individual, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Centrarea pe trei concepte cheie: diversitate, pluralism și democrație permite explorarea unor legături care sprijină dezvoltarea atitudinilor și aptitudinilor de care au nevoie elevii pentru a participa la o societate pluralistă, guvernată democratic.

Școala, ca spațiu unde elevii pot învăța din experiența reală de viață, este o micro-comunitate și, într-o anumită măsură, ea poate deveni chiar un model de o societate mai bună sau mai democratică, deoarece membrii acestei

	<p>comunități pot participa la luarea deciziilor într-o mai mare măsură decât ar fi posibil în afara ei.</p> <p>Sistemele democratice depind de democrații activi. Se poate și trebuie să învățăm cum să participăm la democrație. Democrația nu poate funcționa fără un cadru instituțional protejat de o constituție. Dar asta nu este suficient. Ea trebuie să fie înrădăcinată în societate. Complexitatea cadrului instituțional și a problemelor în discuție necesită un nivel minim de cunoaștere și înțelegere. EDO/ECD se străduie să consolideze și să sprijine această dimensiune culturală a democrației. Participarea la dezbaterile publice, adică la competiția de idei și de interese, necesită abilități de a vorbi în public și de a negocia. Înțelegerea și aprecierea contractului social nescris care stă la baza culturii politice a comunităților democratice depinde de valorile și atitudinile la care a aderat un tânăr de aceea contează a sprijini tânără generație în devenirea ei ca cetățeni activi. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krampf, Volumul III Editura Consiliului European.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Pluralism, acord, compromis.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să determine calitățile unui ales din partea popoului; ✓ Să stabilească priorități în promovarea drepturilor omului din comunitate; ✓ Să analizeze multitudinea de opinii/poziții/platforme prezentate.
Evocare	<p>Joc energizant: „Portretul unui șef de clasă”.</p> <p>Solicitați-le elevilor să propună competențe/calități/valori pe care trebuie să le dețină/promoveze un șef al clasei ideal. Opiniile elevilor le puteți scrie pe o coală de hârtie.</p> <p>Propuneți-le elevilor să-și imagineze că tocmai au intrat în campania electorală și fiecare poate să-și înainteze candidatura la postul respectiv.</p>
Realizarea sensului	Propuneți-le elevilor completarea unei fișe cu titlul „ <i>Dacă aș fi șeful clasei, prioritatea mea nr. 1 ar fi...</i> ”, cu indicarea și a 1–2 motive.

Explicați-le elevilor că pot scrie o măsură concretă, care ar realiza un obiectiv imediat sau pot face un prim pas în atingerea unui obiectiv de lungă durată. Dacă au mai multe idei, le pot scrie în caiet.

La prezentare este de așteptat să existe elevi cu idei asemănătoare. Când se întâmplă lucrul acesta, sugerați gruparea acestora sub un titlu potrivit: „Acțiuni împotriva dezbinării”, „Îmbunătățirea comunicării”...

Rezultatul poate fi câteva decizii asemănătoare, care vor forma un grup și câteva declarații singulare. Puteți iniția o discuție pe marginea următoarelor idei:

- ✓ *Descrieți „peisajul politic” care l-ați creat;*
- ✓ *Care este conceptul de bază care leagă ideile dintr-un grup?*
- ✓ *Care sunt motivele pentru care alți elevi au ales o poziție diferită?*

Îndrumați elevii să se concentreze pe manifestările diversității. Având de-a face cu opțiuni pentru o decizie „politică” și nu cu un schimb deschis de idei, vor deveni conștienți de necesitatea de a ajunge la un acord – reunind anumite sugestii și excluzând altele. Bogăția de idei este produsul mai multor cetățeni care iau parte la discuție, exercitându-și libertatea de gândire, opinie și exprimare. Trebuie să se ia o decizie, dar de către cine? Solicitați-le elevilor să-și definească preferințele, grupându-se în 4 colțuri ale clasei, formând echipe (partide politice) pentru a promova obiectivele propuse și elaborând un mini-program.

Informați-i că elevii pot să-și exercite dreptul de participare, inclusiv politică. Ei sunt liberi să intre într-o echipă sau să o părăsească, să înființeze o nouă grupare sau să rămână în afara grupurilor. Programul prezintă un model de luare a deciziilor – de la obiectivele care îi preocupă pe oameni în parte, la acordul temporar cu privire la binele comun. Elevii care nu s-au alăturat unei echipe ar putea:

- ✓ *să-și revadă opțiunile suplimentare notate în caiet;*
- ✓ *să aștepte declarațiile liderilor de grup pentru a decide apoi.*

Explicați-le elevilor că în așa mod evoluează și viața politică în stat.

Reflecție	Solicitați-le să conecteze acțiunile realizate cu identificarea Drepturilor Copilului, readucând în discuție Articolul 12 , Articolul 14 și Articolul 15 din CDC. Deduceți împreună cine este garantul/responsabilul de promovarea acestor drepturi. Debriefare: ✓ <i>Cum apreciați atmosfera lecției de astăzi?</i> ✓ <i>Considerați utile astfel de discuții/exerciții?</i>
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să selecteze din <i>Fișa de lucru nr. 1</i> o problemă pe care o consideră prioritatea nr. 1 pentru comunitatea lor și să-și argumenteze alegerea.

Fișa de lucru nr. 1

Patru viziuni politice

Liberal: libertatea individuală pe primul loc, „Nu există riscuri, nu există nici libertate”.

- ◆ Principii-cheie: libertate personală și responsabilitate, protecția drepturilor umane și civile.
- ◆ Ajutoarele sociale generoase îi face pe oameni leneși.
- ◆ Un stat puternic – dar care se limitează la aplicarea legii.
- ◆ Comerțul liber și competiția ca motoare ale progresului, modernizării și creșterii bunăstării.

Social-democrat: egalitatea pe primul loc, „Unde-i unul nu-i putere, unde-s doi, puterea crește”.

- ◆ Principii-cheie: egalitate, solidaritate, securitate socială.
- ◆ Protecția celor slabi, a celor defavorizați, a celor mai puțin privilegiați.
- ◆ Avem nevoie de un sistem de securitate socială pentru a avea grijă de familii, persoane cu dizabilități, bolnavi, bătrâni, șomeri și săraci.
- ◆ Solidaritatea înseamnă că cei puternici îi sprijină pe cei care au nevoie de ajutor.

Conservator: securitatea pe primul loc, „Un stat puternic într-o economie sănătoasă”.

- ◆ Principii-cheie: securitate și stabilitate.
- ◆ Cetățenii trebuie să ceară sprijin doar dacă nu pot face față singuri problemelor.

- Un stat puternic este important pentru a proteja țara de pericole și amenințări.
- Un stat puternic se bazează pe o economie modernă și eficientă.
- Familia necesită protecție specială.

Ecologist: mediul natural pe primul loc, „Nu poți să mănânci bani”.

- Principii-cheie: protecția mediului natural, responsabilitatea față de generațiile viitoare.
- Avem o responsabilitate față de generațiile viitoare și față de întreaga planetă.
- Sunt necesare acorduri internaționale pentru a proteja mediul la nivel global.
- Schimbările mici din viața de zi cu zi contează.

2.7. CE OBIECTIVE PROMOVĂM?

CDC. ARTICOLUL 13

1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natură, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică ori prin orice alte mijloace, la alegerea copilului.

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** puzzle, discuția dirijată, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport Informațional

Pluralismul se referă la o calitate de bază a societăților moderne, unde este acceptată o gamă largă (dar nu atotcuprinzătoare) de convingeri religioase și politice – diversitate – și unde societățile ideale închipuite de partide politice diferite pot fi incompatibile unele cu altele. De exemplu, cetățenii-membri ai partidelor socialiste radicale depun eforturi pentru a realiza o societate care ar fi complet străină pentru cetățenii de orientare liberală, de dreapta. În societățile pluraliste, influența generală a multor tradiții și valori, inclusiv a credinței religioase, s-a diminuat. Indivizii pot și trebuie să înțeleagă singuri la ce valori aderă și cum doresc să-și trăiască viața. Societățile pluraliste reprezintă, prin urmare, o provocare: indivizii se pot bucura de un grad mai mare de libertate personală decât oricând înainte, dar, pe de altă parte, trebuie să muncească mai mult pentru a negocia acordul și compromisul, fără de care nicio comunitate nu poate supraviețui. Acest fapt ridică întrebarea cu privire la sistemul politic care poate oferi cel mai bun cadru pentru organizarea proceselor de luare a deciziilor într-o societate deschisă și pluralistă.

	<p>Într-un sistem autoritar – conducerea de către un singur partid, teocrație sau chiar dictatură – această problemă este rezolvată de un partid sau lider care are puterea de a decide în numele tuturor în legătură cu ceea ce este în interes comun. Această soluție răspunde provocării pluralismului prin evitarea lui, adică prin sacrificarea libertății indivizilor. Potențialul conflictului în societățile pluraliste este suprimat, dar prețul care trebuie plătit este mare: multe probleme nu sunt rezolvate în mod corespunzător și echitabil, deoarece acestea nu mai pot fi rezolvate atât de ușor.</p> <p>Învățarea „prin” EDO/ECD înseamnă că această comunitate este guvernată de principii democratice, iar învățarea „pentru” EDO/ECD înseamnă a învăța cum să participe într-o comunitate. Democrația se bazează pe o cultură politică pe care elevii trebuie să o învețe prin experiența din școală și prin reflectarea pe marginea acestei experiențe (învățare „despre”). (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krappf, <i>Volumele IV Editura Consiliului European.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Diversitate, pluralism, bine comun, acord.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să elaboreze profilul și agenda grupului/partidului pornind de la prioritățile identificate; ✓ Să distingă legătura dintre conceptele-cheie ale lecției; ✓ Să exerseze capacitatea de a discuta aspecte contradictorii.
Evocare	<p>Joc energizant: <i>Rezolvați puzzle-ul ...</i> Propuneți fiecărui din cele 5 grupuri o definiție a termenului <i>partid</i>, preluată din DEX.</p> <p>Inițiați o discuție despre ceea ce s-a realizat la lecția precedentă și stabiliți de la ce trebuie să reia activitatea.</p> <p>Anunțați-i că vor fi formate 5 grupuri, însă fiecare poate să-și schimbe preferințele politice.</p>
Realizarea sensului	<p>Lucru în grup</p> <p>Cereți elevilor să elaboreze profilul partidului utilizând fișele de lucru de la lecția precedentă. Urmăriți și ascultați, dar interveniți numai dacă vi se cere sprijinul sau în</p>

	<p>caz de probleme serioase. Acordați-le timp elevilor pentru a discuta și apoi a prezenta, timp de 2–3 minute, produsele elaborate (pliante publicitare, postere și altele). Informați elevii că în cadrul acestei activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>reprezentanții partidelor pot încerca să îi atragă pe acei elevi care nu au făcut încă o alegere.</i> ✓ <i>ei pot încerca să concureze cu celelalte partide.</i> ✓ <i>fiecare elev, fie că este sau nu membru al unui partid, poate decide să-și părăsească partidul după eveniment sau să se alăture unui alt partid.</i> <p>Faceți o scurtă prezentare despre binele comun. Fișa pentru profesori oferă o schiță pentru expunere. Acest punct de plecare vă va ajuta să faceți legătura între experiența elevilor și conceptele-cheie de diversitate și pluralism. Drept rezultat, se va produce un efect combinat între învățarea constructivistă și instruirea sistematică.</p> <p>Spuneți-le elevilor că pot cere clarificări suplimentare dacă este necesar și pot să se gândească la aceste informații în cadrul activităților următoare.</p>
Reflecție	<p>Solicitați-le elevilor să identifice drepturile copilului de care au beneficiat în cadrul lecției promovate, readucând în discuție Articolul 13 și Articolul 14 din CDC (casetă cu documente) și alte articole ale Convenției.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum vedeți legătura dintre lecția precedentă și cea de astăzi?</i> ✓ <i>E dificil să elaborezi un produs comun? De ce?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în clasa/instituția/comunitatea lor prezența și respectarea diversității. Pot veni și cu propuneri de îmbunătățire a comunicării interpersonale în clasa/instituția lor.</p>

Fișa de lucru pentru profesori

Ce este binele comun?

Profesorul trebuie să adapteze expunerea la nevoile de învățare ale elevilor și la contextul unității.

Într-o democrație, se înțelege că nimeni nu știe sigur care este binele comun și trebuie să decidem prin urmare împreună ceea ce considerăm că este cel mai bine pentru comunitate. Într-o dictatură, regimul decide care este binele comun – aceasta este una dintre marile diferențe dintre democrație și dictatură.

Participăm la un model foarte simplificat al procesului de luare a deciziilor. Am început prin a sugera ideile voastre personale despre binele comun – atunci când vă gândiți la ce priorități ați avea dacă ați fi primarul localității/șeful țării, vă gândiți de fapt la binele comun. Acum sunteți în curs de a forma partide politice.

La lecția următoare, veți negocia între voi pentru a afla dacă puteți forma o majoritate care definește binele comun – pentru moment.

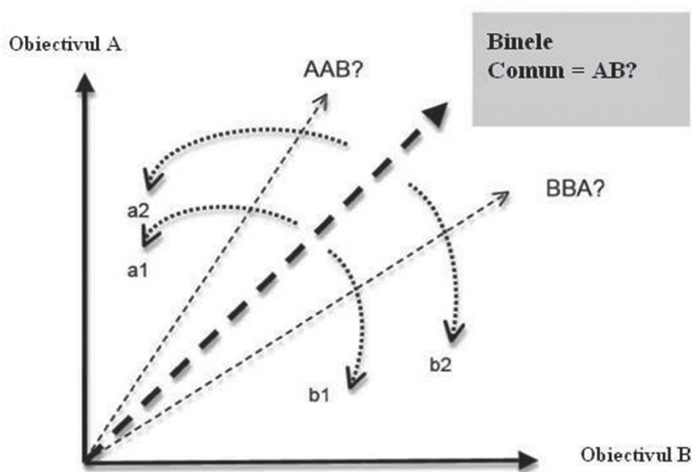

Diagrama arată ce se întâmplă într-un astfel de proces de luare a deciziilor.

Să presupunem că sunt două obiective de bază în discuție, **obiectivul A** și **obiectivul B** (acestea pot fi legate de obiective concrete pe care le-au prezentat partidele). Cele trei săgeți punctate indică alegerile finale pe care le susțin

partidele – unele ar vrea să acorde prioritate obiectivului A (variante AAB), altele obiectivului B (variante BBA). Acestea sunt diferite idei de compromis. Fiecare partid are o anumită agendă care susține anumite grupuri de interese în societate și se oferă să ia interesele celeilalte părți în considerare.

Partidele încearcă prin urmare să influențeze luarea unei decizii fiecare în propria lor direcție – partidele **a1** și **a2** în favoarea obiectivului AAB, iar partidele **b1** și **b2** trăgând spre direcția opusă (BBA).

Care opțiune este cea mai bună în ceea ce privește binele comun: AAB sau BBA? Sau poate este mai mult echilibru la mijloc: AB? O decizie trebuie să fie luată. Partidele negociază și încearcă să găsească un compromis cu care pot fi de acord și, prin urmare, îl pot sprijini împreună. În democrație, compromisul este prețul plătit pentru putere. Puterea de a decide rămâne în mâinile majorității. Minoritatea, sau indivizii, pot influența decizia printr-un bun raționament.

Deciziile luate în felul acesta sunt permanent supuse revizuirii critice. În definitiv, este posibil ca decizia să nu servească binelui comun. Condițiile se pot schimba. Majoritățile se pot schimba. Majoritatea poate fi convinsă printr-un raționament bun să-și schimbe părerea. O comunitate democratică este o comunitate care învață.

2.8. CE ESTE BINELE COMUN?

DUDO. ARTICOLUL 2

Fiecare om se poate bucura de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație fără niciun fel de deosebire... de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări.

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile ... și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare...

ARTICOLUL 4

Statele-părți se angajează să ia toate măsurile în vederea punerii în aplicare a drepturilor recunoscute în prezenta convenție. În cazul drepturilor economice, sociale și culturale, statele se obligă să adopte aceste măsuri fără a precupeți resursele de care dispun... .

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția algoritmică, argumentarea, discuția dirijată, cvintetul (poezia de cinci versuri);
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** în grup, frontal.

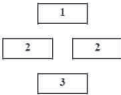
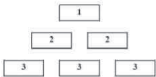
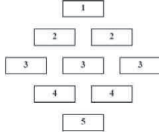
DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Într-o democrație, se înțelege că nimeni nu știe sigur care este binele comun și trebuie să decidem prin urmare împreună ceea ce considerăm că este cel mai bine pentru comunitate. Într-o dictatură, regimul decide care este binele comun – aceasta este una dintre marile diferențe dintre democrație și dictatură.

Oricine poate să ia parte și, de regulă, chiar ia parte la această discuție permanentă: partidele politice, grupurile de interese, mass-media, politicienii și cetățenii. În esență, la asta se referă participarea într-o democrație –

	<p>să dezbați și în final să decizi ceea ce este cel mai bine pentru țară (sau lume), dar și cum să atingi acest scop. Exercitându-și libertatea de gândire și de exprimare, cetățenii individuali creează un spectru foarte divers de opinii individuale cu privire la ceea ce este cel mai bine pentru țară. Cetățenii care sunt interesați să-și vadă obiectivele puse în practică formează organizații precum partidele, mișcările politice, grupurile de interes și altele asemenea sau se alătură acestora. Acesta este pluralismul organizat (a se vedea a1, a2, b1, b2 din diagramă).</p> <p>Pluralismul generează concurență pentru putere și influență politică. Pentru luarea unei decizii, este necesar ca unele obiective și interese să devină prioritare, în timp ce altele sunt respinse. Uneori este necesar un compromis pentru a obține o majoritate suficientă.</p> <p>Cetățenii care nu participă la acest joc formulându-și interesele și punctele de vedere tare și răspicat vor rămâne pe dinafară. Este în interesul tuturor să ia parte la democrație. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Volumul III Editura Consiliului European.)</p>
Cuvinte-cheie	Pluralism, negociere, compromis, integrare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice obiectivele prioritare ale grupului; ✓ Să analizeze diverse strategii pentru negocieri; ✓ Să exerseze capacitatea de a discuta aspecte contestabile; ✓ Să compare diferite modele de elaborare a unei agende publice pentru binele comun.
Evocare	<p>Propuneți-le elevilor să refacă cele 5 grupuri formate la ora precedentă (4 partide și neafiliații).</p> <p>Nu insistați asupra componenței acestora. Inițial, propuneți elevilor să-și noteze, pe o fâșie de hârtie, obiectivul/ele. Ulterior, sugerați-le să stabilească strategiile de negociere, în cadrul unei mese rotunde, care va da tuturor posibilitatea de a-și transpune pe agenda publică obiectivul personal legat de ideea binelui comun.</p> <p>Adresați-le următoarele întrebări:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care obiective vor avea prioritate?</i> ✓ <i>Ce partid sau partide vor să abordeze în prima rundă de discuții bilaterale?</i> ✓ <i>Câte delegații va avea partidul?</i> ✓ <i>Se pot forma coaliții?</i> <p>Solicitați-le și elevilor neafiliați să facă propuneri.</p>
<p>Realizarea Sensului</p>	<p>Propuneți-le elevilor să se așeze în formă de cerc pentru a facilita comunicarea. Cereți-le partidelor care au format o coaliție să se așeze unele lângă altele.</p> <p>Începeți discuțiile, solicitați-le să puncteze la ce acorduri au ajuns și să înainteze o propunere pentru o decizie comună. Cereți-le elevilor să așeze benzile de hârtie pe poada.</p> <p>Facilitați continuarea discuției:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Există propuneri care se potrivesc?</i> ✓ <i>Pot fi acestea reunite?</i> ✓ <i>Ce propuneri se exclud reciproc?</i> <p>Aici elevii trebuie să se uite cu atenție la propuneri.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Obiectivele se exclud unul pe altul?</i> ✓ <i>Sau obiectivele au în comun aceeași intenție, dar necesită foarte multe eforturi, resurse sau bani?</i> <p>Sugerați un model pentru elaborarea unei agende politice de obiective pentru binele comun. Marcând benzile de hârtie A4 cu numere așa cum se arată mai jos, prezentați modelul nr. 1, o versiune simplificată a modelului clasic „analiză diamant”. În varianta cu 4 obiective, unul devine prioritatea numărul unu. Două obiective se află pe locul doi, iar un obiectiv, considerat mai puțin important se află pe locul 3 (sau este omis complet).</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center; margin: 10px 0;"> <div style="text-align: center;"> </div> <div style="text-align: center;"> </div> <div style="text-align: center;"> </div> </div> <p>Acest model necesită negociere. Pe de altă parte, mai puține obiective sunt mai ușor de implementat decât o agendă de care toată lumea este mulțumită, dar care este greu de gestionat (<i>dilema alegerii între includere și eficiență</i>). Puteți transforma modelul 1 în modelele 2 și 3.</p>

	<p>În final, vedem că toate modelele au o singură prioritate numărul unu. Așadar, o altă opțiune ar fi să le propuneți elevilor să definească un obiectiv.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce model alegem – câte obiective dorim să includem?</i> ✓ <i>Căror obiective le acordăm prioritate? De ce?</i> <p>Am putea să fim cu toții de acord cu un singur obiectiv? <i>Ce obiective includem pe agenda noastră? Obiective care se sprijină unul pe altul sau care se exclud reciproc? Agenda are sens în ansamblu?</i></p> <p>Aici sunt necesare raționamentul și argumentarea cu atenție. Solicitați-le elevilor să creeze modelul lor de agendă (în formă de diamant sau de piramidă).</p>
Reflecție	<p>La sfârșitul întâlnirii, rugați elevii să voteze fie un set de obiective, fie modele diferite. Modelul acceptat este cel ce câștigă o majoritate de peste 50%, sau cel cu un număr mai mare de voturi.</p> <p>Puteți propune elaborarea unei poezii de cinci versuri prin care elevii să elogieze conceptul de <i>bine comun</i>.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum au decurs negocierile?</i> ✓ <i>Care a fost momentul mai dificil?</i> ✓ <i>Cum apreciați aplicarea votului la anumite etape ale lecției</i> ✓ <i>Ce părere aveți despre rolul votului în viața politică?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în clasa/instituția lor cum se respectă binele comun în deciziile diferitor organe de conducere, selectând 2–3 exemple.</p>

Fișa informativă pentru elevi/profesori

Participarea la democrație – reguli și principii de bază

Participarea la democrație înseamnă

participarea la negocierile pentru binele comun

Într-o democrație, oricine – indivizi sau grupuri – poate să participe și să își promoveze interesele și ideile. Este posibil ca decizia finală să nu corespundă obiectivelor noastre pe deplin, dar dacă nu participăm, nimeni nu va observa care sunt interesele noastre.

Într-o democrație, deciziile și soluțiile sunt găsite prin controverse și concurența intereselor și ideilor. Consensul se obține printr-un compromis pe care toate partidele, sau cel puțin majoritatea, îl pot accepta. O astfel de decizie poate fi considerată, pentru moment, ca o definiție a binelui comun.

Controversa (discuția în contradictoriu) și concurența politică generează un element de luptă. Este așadar foarte important ca toți jucătorii din arena politică să se pună de acord asupra unui set de reguli ce se bazează pe principiul respectului reciproc.

Reguli și principii de bază pentru negocieri și controverse în democrație

1. Claritate și respect reciproc: „Nu sunt de acord cu ceea ce spui, dar voi apăra până la moarte dreptul tău de a spune.” (Voltaire (1694–1778))

2. Drepturile omului sunt pentru toată lumea

Drepturile omului stabilesc principiul non-violenței și al non-discriminării. Concurența politică se desfășoară prin cuvinte, argumente, idei și înțelepciune.

3. Disponibilitatea față de compromis

- ❖ Încercați să găsiți soluții prin care toată lumea să aibă de câștigat.
- ❖ Dacă nu funcționează, asigurați-vă că ambele părți găsesc ceva cu care să fie de acord.
- ❖ Evitați situațiile de câștig-pierdere, indiferent de cine câștigă și cine pierde.

4. Sugestii pentru negociere

Trebuie să aveți o idee clară despre scopul pe care îl urmăriți.

Încercați să înțelegeți punctul de vedere al celuilalt. Căutați interese și preocupări comune și valorificați-le. Totuși, fiți foarte expliți cu privire la punctele care sunt importante pentru voi.

Nu acceptați soluții despre care credeți că sunt inechitabile sau ineficiente și nici nu le sugerați altora.

Încercați să vă concentrați pe aspecte care permit compromisul, practic orice care poate fi măsurat sau exprimat prin cifre – de exemplu, distribuția resurselor, bani, terenuri sau timp. Evitați disputele legate de identități colective (limbă, origine etnică).

2.9. VREAU ȘI POT!

PARTICIPAREA LA DEMOCRAȚIA PLURALISTĂ

CDC. ARTICOLUL 12

1. Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

ARTICOLUL 13

1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natură, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică ori prin orice alte mijloace, la alegerea copilului.

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

ARTICOLUL 15

1. Statele-părți recunosc drepturile copilului la libertatea de asociere și la libertatea de întrunire pașnică.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, scrierea reflexivă, discuția dirijată, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** individual, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Pluralismul este legat de conceptul constructivist al binelui comun. Mai întâi, toți cei implicați își formulează diferitele interese, iar apoi caută o soluție pe care toată lumea o poate accepta. Așadar, nu este nimic „egoist” în a-ți exprima clar interesele. Din contră, aceasta este o parte a procesului, dar nimeni nu trebuie să se aștepte să-și vadă interesele complet satisfăcute. Practica va arăta cât este de bună o soluție și se poate să fie nevoie ca aceasta să fie schimbată sau îmbunătățită – printr-o nouă rundă de discuții și negocieri.

	<p>Pentru unele grupuri minoritare, dezavantajul acestui fapt este că propria lor viziune radicală nu poate fi realizată niciodată prin intermediul urnei de vot. Pe de altă parte, astfel de societăți garantează drepturile minorităților politice de a-și urmări scopurile politice legitime fără a fi împiedicate de către stat. Astfel, democrațiile pluraliste trăiesc mereu cu posibilitatea alegerii guvernelor radicale, ai căror membri ar putea fi înclinați să restrângă activitățile oponenților politici. Acesta este motivul pentru care este important să existe o legislație pentru drepturile și libertățile omului care să fie încorporată în constituțiile țărilor democratice.</p> <p>Respingerea pluralismului implică cedarea în fața „tențației autoritariste”. Binele comun este definit de către o autoritate și oricine nu este de acord este oprimat, fiind considerat dușman. Partidele comuniste sunt un exemplu în acest sens. Ele au pretins să conducă de unele singure pe motiv că sunt capabile să definească binele comun prin mijloace științifice. Atât democrația liberală, cât și cea egalitaristă au fost respinse.</p> <p>În ultimă instanță, alternativa la democrația pluralistă este o formă de dictatură. Această idee se regăsește în remarcă lui Winston Churchill, care spunea că „<i>Nimeni nu pretinde că democrația e perfectă. De fapt, s-a spus că democrația este cea mai proastă formă de guvernare, cu excepția tuturor celorlalte forme care au mai fost încercate din când în când.</i>” Democrația pluralistă nu este lipsită de riscuri, dar pare a fi cea mai bună formă de guvernământ pentru a trata diversitatea membrilor săi în mod pașnic. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapf, Volumul IV Editura Consiliului Europei.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Pluralism, acord, compromis.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să înțeleagă că pluralismul sprijină luarea deciziilor în mod echitabil și eficient; ✓ Să exerseze capacitatea de a discuta aspecte contestabile; ✓ Să reflecteze asupra experienței căpătate, oferind feed-back cu privire la practicile democratice exersate pe parcursul unității de învățare.

<p>Evocare</p>	<p>Inițiați o discuție vis-a-vis de spusele lui Winston Churchill: „<i>Nimeni nu pretinde că democrația e perfectă. De fapt, s-a spus că democrația este cea mai proastă formă de guvernare, cu excepția tuturor celorlalte forme care au mai fost încercate din când în când.</i>”</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Aranjați pe perimetrul clasei patru coli de hârtie („<i>zidurile tăcerii</i>”) accesibile tuturor, cu 5–6 scaune așezate în semicerc în jurul lor și 2–3 markere de diferite culori. Pe cele 4 coli de hârtie scrieți întrebările care urmează a fi discutate.</p> <p>Pluralism. Cum am experimentat pluralismul?</p> <p>Consens prin disensiune? Care sunt motivele pentru care am reușit sau am eșuat să ne punem de acord asupra unei definiții a binelui comun?</p> <p>Distribuția diversificată a puterii. Cum ne-am simțit ca unul dintre jucătorii puternici sau jucătorii slabi?</p> <p>Drepturile omului. Ce drepturi ale omului ne-am exercitat în cadrul acestor lecții? (<i>Fișa de lucru nr. 1 și nr. 2</i>), Explicați-le elevilor cum să folosească „<i>zidurile tăcerii</i>”, motivând alegerea: este o metodă bună pentru a sprijini reflecția și comunicarea.</p> <p>Instrucțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Întreg exercițiul trebuie să se desfășoare în tăcere – de aici numele exercițiului, „Zidul tăcerii”. Este o discuție în scris.</i> ✓ <i>Fiecare elev poate să scrie atât cât dorește.</i> ✓ <i>Cerință minimă: două contribuții, fiecare pe două „ziduri ale tăcerii” diferite.</i> ✓ <i>Elevii pot scrie răspunsul la întrebarea-cheie sau pot comenta ceea ce a scris un alt elev. Pot fi folosite săgeți, linii și simboluri.</i> ✓ <i>Elevii se pot deplasa sau pot să stea lângă un poster.</i> <p>Acordați-le elevilor 10–15 minute pentru a scrie pe „zidurile tăcerii”.</p> <p>Inițiați o discuție, însă inițial îndrumați elevii să se concentreze pe subiectele pe care vor să le discute. Accentuați că este necesar să facă o alegere până la expirarea timpului disponibil. Asta ar însemna să se concentreze</p>

	pe unul sau două „ziduri ale tăcerii” mai curând decât să comenteze pe scurt despre fiecare, dar acest lucru trebuie să îl decidă elevii personal.
Reflecție	<p>Solicitați o rundă de declarații „fulger”, în cadrul căreia solicitați fiecărui elev să completeze următoarea afirmație: <i>„Cel mai interesant/mai important lucru pe care l-am învățat la această unitate este ...”</i></p> <p>Solicitați fiecărui elev, pe rând, să facă o scurtă declarație din 1-2 propoziții. Nu sunt permise comentarii. Elevii pot repeta sau accentua declarațiile făcute de colegii lor.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Credeti că astfel de metode/strategii pot fi utilizate și în cadrul orelor de la alte discipline școlare?</i> ✓ <i>Care ar fi impactul acestor lecții?</i>
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să gândească o continuare a poveștii discutate la prima lecție din unitate sau să propună o altă sarcină pentru tema de acasă.

2.10. EVALUARE SUMATIVĂ UNITATEA DE ÎNVĂȚARE „DIVERSITATE ȘI PLURALISM”

Clasa _____ Data _____

Nume și prenume elevului/ei _____

SUBIECTUL I (2 x 4 p. = 8 puncte)

Explică următoarele noțiuni:

Diversitate –

.....

Pluralism –

.....

SUBIECTUL II (4 x 3 p. = 12 puncte)

Răspunde cu adevărat (A) sau fals (F):

Toți au aceleași drepturi și libertăți. A F

Copiii nu trebuie să spună liber ce gândesc. A F

Toți oamenii de pe glob trebuie să împărtășească aceeași religie A F

Anume faptul că oamenii sunt diferiți face ca fiecare să fie special și unic. A F

SUBIECTUL III (6 x 2p. = 12 puncte)

Numește 3 lucruri/caracteristici care te fac unic și 3 lucruri/caracteristici prin care te asemeni cu ceilalți colegi de clasă.

Deosebiri	Asemănări
1.	1.
2.	2.
3.	3.

SUBIECTUL IV (5 puncte)

Describe ultimul tău succes/ultima ta reușită în domeniul drepturilor omului, cu referire la diversitate și pluralism.

.....

.....

.....

.....

SUBIECTUL V (3 x 4 p. = 12 puncte)

Numește 3 lucruri/condiții care te-au ajutat să realizezi succesul/reușita descris(ă).

1.

2.

3.

.....

SUBIECTUL VI (5 p. + 6 p. = 11 puncte)

Dacă aș fi șeful/șefa clasei, prioritatea mea nr. 1 ar fi:

.....

.....

.....

Argumentează:

.....

.....

.....

.....

Puncte:	
Nota:	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3

CONFLICTUL. EU ÎMPOTRIVA TA VERSUS EU ÎMPREUNĂ CU TINE

3.1. DICȚIONARUL CONFLICTELOR

DUDO. ARTICOLUL 29

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare va avea doar limitările stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și de a răspunde cerințelor de moralitate, ordine publică și de bunăstare generală într-o societate democratică.

CEDO. ARTICOLUL 14. INTERZICEREA DISCRIMINĂRII

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare ...

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți trebuie să se asigure că fiecare copil se bucură de toate drepturile, fără discriminare sau restricții de orice fel ...

ARTICOLUL 19

1. Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare pentru protejarea copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare ori abuz fizice sau mintale, de abandon sau de neglijare, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuzul sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului sau reprezentanților săi legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.

ARTICOLUL 31

1. Statele-părți recunosc copilului dreptul la odihnă
2. Statele-părți... încurajează punerea la dispoziția acestuia a mijloacelor adecvate de petrecere a timpului liber și de desfășurare a activităților recreative și culturale, în condiții de egalitate.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming scris, discuția dirijată, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Deoarece conflictele sunt o componentă atât de naturală, chiar indispensabilă a vieții sociale, dar și a vieții noastre cotidiene, este foarte greu să le dăm o singură definiție. La urma urmei, cum am putea reduce explicația la o singură definiție, când în lume există atâtea feluri de conflicte?

Cu toții suntem ființe unice, între care există diferențe de vârstă, de sex, de credințe religioase, de reușită școlară și altele asemenea. Ne deosebește și felul de a vedea lumea: ceea ce pentru o persoană poate însemna un comportament acceptabil este absolut inacceptabil pentru o altă persoană. Care este momentul în care dezacordurile dintre diferite puncte de vedere se transformă în conflicte?

În general, cum recunoaștem conflictele? Conflictele asociate cu violența fizică pot fi recunoscute cu ușurință. Este însă cu mult mai greu să identificăm conflicte legate de diferența de atitudini, valori percepții diferite.

Cuvântul *conflict* vine din limba latină, în original *conflictus* însemnând „a se lovi unul de altul”. (Sursa: *Conflictele și comunicarea: Un ghid prin labirintul de a face față conflictelor*, Editura ARC, 1998, Daniel Shapiro)

Elevii din fața noastră, viitorii tineri cetățeni care participă la democrație, acționează ca persoane libere, cu drepturi egale, dar cu oportunități inegale.

Ca membri ai societăților pluraliste dinamice care sunt interdependente la nivel global, ne confruntăm cu **provocări** din ce în ce mai complexe (de exemplu, schimbările climatice, epuizarea resurselor naturale, state falimentare) pentru care școala nu poate oferi soluții concrete, dar poate oferi **formarea de competențe** cu

	<p>scopul de a dota tânăra generație cu instrumente cu care să găsească soluții.</p> <p>Modul în care astfel de provocări pot fi abordate este o chestiune de încercare și eroare, de negociere a unor compromisuri între interese diferite. Rezultatul unor astfel de procese de luare a deciziilor poate fi înțeles ca o încercare de a atinge obiectivul de „bine comun”. Rezultatul este întotdeauna incomplet și deschis la discuții critice și la îmbunătățire. Prin urmare, o democrație pluralistă are o abordare constructivistă în elaborarea politicilor. În consecință, democrația este o stare precară care depinde literalmente de competențele și responsabilitatea fiecărei generații. Și constructivist este, de asemenea, principiul din spatele dezvoltării de competențe – din nou un proces fără sfârșit. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului Europei.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Conflicte, surse de conflicte, comunicare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să explice termenul „conflict” pe baza unor definiții personale; ✓ Să distingă între ceea ce este conflict și ceea ce nu este conflict; ✓ Să analizeze diferite moduri de rezolvare a conflictelor.
Evocare	<p>Ajutați elevii să formeze grupuri mici. Anunțați-i că vor avea de lansat idei (minim 5) pentru noțiunea de <i>conflict</i> (puteți afișa ca reper <i>Fișa de lucru nr. 1</i>). Propuneți-le să le clasifice: pe cele pozitive într-un cerc, pe cele negative într-un pătrat, apoi să elaboreze o definiție comună. Produsul final este prezentat clasei.</p> <p>Inițiați o discuție utilizând întrebările:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care din definițiile conflictului pare să fie cea mai clară pentru voi?</i> ✓ <i>V-ați gândit mai curând la definiții pozitive sau negative ale conflictului? De ce?</i> ✓ <i>Ce definiții pozitive puteți propune?</i> <p>Dacă aveți la îndemână un dicționar, puteți solicita unui elev să citească definiția cu voce tare, însă subliniați că aceasta nu este unica modalitate posibilă.</p>

<p>Realizarea sensului</p>	<p>Pornind de la cele discutate, observați ce fel de atitudini domină în înțelegerea de către elevi a <i>conflictului</i>, + sau –.</p> <p>Ajutați elevii să formeze 5 grupuri a câte 5–6 elevi și repartizați fiecărui grup unul din studiile de caz (<i>Fișa de lucru nr. 2</i>). Explicați sarcina: să citească studiul de caz; să identifice dacă este sau nu vorba de un conflict; să stabilească ce drepturi sunt vizate.</p> <p>Acordați-le timp elevilor pentru a discuta în grup și pentru a prezenta apoi viziunea grupului.</p> <p>Încurajați elevii la deschidere, să exprime ceea ce cred, gândesc și simt în legătură cu situațiile descrise. Puteți întreba:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce imagini vă apar în legătură cu pronunțarea cuvântului „conflict”?</i> ✓ <i>Ce asemănări există între diferite tipuri de conflicte?</i>
<p>Reflecție</p>	<p>Utilizând caseta cu articole din DUDO și CDC, propuneți clasei, pentru situațiile pe care le-au calificat drept conflictuale, să analizeze respectarea sau încălcarea anumitor drepturi.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce simțiți în legătură cu conflictele?</i> ✓ <i>Credeți că ele dăunează oamenilor sau le sunt de folos? De ce?</i> ✓ <i>Conflictul este dăunător pentru voi sau vă ajută? De ce?</i>
<p>Extindere</p>	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în instituția/comunitatea lor diverse moduri de soluționare a conflictelor. Pot veni și cu propriile viziuni sau propuneri de îmbunătățire a comunicării interpersonale în instituția/comunitatea lor.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Definim conflictul

Fișa de lucru nr. 2

Acesta este un conflict?

Sarcina: a) citiți studiul de caz; b) identificați dacă este sau nu vorba de un conflict; c) stabiliți ce drepturi sunt vizate.

1. Andra, Nica și Mona vorbesc între ele la ora de biologie. Ele se șușotesc și își scriu bilețele. Într-o zi, profesorul de biologie se înfurie, strigă la ele și le dă afară din clasă. Le aplică și o pedeapsă: vor șterge tabla în fiecare zi, timp de o lună.
2. Mira și Eva sunt prietene bune. Ele au scris săptămâna trecută un test la istorie și au luat note bune. Mira crede că Eva a luat o notă mai bună pentru că este eleva favorită a profesorului. Eva spune că a învățat mult și și-a meritat pe deplin nota. Cele două fete se ceartă și ridică vocea una la alta.
3. Lui Tom îi place să navigheze pe net, însă o face după ce termină temele, adică noaptea, destul de târziu. Tatăl său ar vrea ca el să se culce pentru că a doua zi trebuie să meargă la școală. Tom nu vrea să închidă calculatorul. Tatăl lui se înfurie, scoate din priză aparatul și strigă: „Nu mai ai acces la calculator toată săptămâna!”
4. Multor copii le place să se joace seara în curtea școlii. De curând, câțiva câini fără stăpân i-au mușcat pe doi copii în timp ce se jucau. Părinții le-au interzis copiilor să se mai joace în curtea școlii.
5. La o petrecere între elevi, aceștia se împart în două grupuri. Ianoș este liderul uni grup, iar Dina este conducătoarea celuilalt grup. În fiecare grup copiii râd și se amuză, însă fiecare grup îl ignoră pe celălalt.

3.2. DESPRE RĂDĂCINILE CONFLICTELOR. CE NE DESPARTE?

DUDO. ARTICOLUL 29

1. Fiecare persoană are îndatoriri față de comunitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare va avea doar limitările stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și de a răspunde cerințelor de moralitate, ordine publică și de bunăstare generală într-o societate democratică.

CEDO. ARTICOLUL 14 INTERZICEREA DISCRIMINĂRII

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare, indiferent de criterii precum sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming scris, turul galeriei, discuția dirijată, tehnica de grupare (clustering), argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Luptă. Indecizie. Furie. Acceptarea lipsește.

Conflictul este o componentă atât de naturală, aproape indispensabilă a vieții noastre cotidiene și a relațiilor noastre cu ceilalți, încât de regulă nu ne gândim la el, nu stăm să îl analizăm.

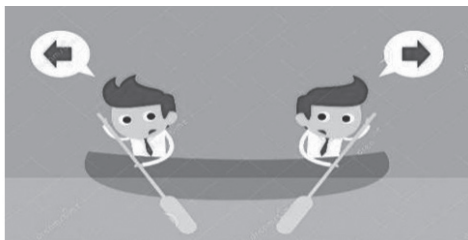
Totuși, zi de zi elevii au parte de conflicte: cu ei înșiși, în clasă, în familie sau în societate. Deși mulți oameni privesc conflictul ca pe o forță negativă și distructivă, el poate deveni o șansă pentru învățare și pentru maturizare. Dacă dezvoltăm anumite competențe specifice

	<p>pentru rezolvarea conflictelor, elevii pot analiza situații sociale, pot decide asupra căilor de acțiune înțelepte și pot deveni responsabili pentru consecințele acțiunilor lor. Capacitatea de abordare constructivistă a conflictelor nu doar contribuie la sănătatea mentală a fiecărui elev în parte, ci și are un impact pozitiv asupra societății în toate manifestările acesteia.</p> <p>Conflictele sunt alimentate adeseori de modurile diferite în care percepem lucrurile și de comunicarea inefficientă. Suntem mai bine pregătiți să facem față conflictelor când suntem în stare să înțelegem punctele de vedere ale altora și când suntem echipați cu competențe de comunicare.</p> <p>Este bine ca elevii să analizeze în mod nemijlocit conflictele, cercetând care sunt rădăcinile și care sunt consecințele acestora. Ei vor fi în măsură să înțeleagă mai bine că aproape orice conflict are un potențial pozitiv și că deschide multe posibilități pentru dezvoltare și pentru învățare. A deveni conștienți de propriile noastre prejudecăți și stereotipuri despre conflicte reprezintă primul pas spre o înțelegere mai profundă a acestora și spre schimbare. (Sursa: <i>Conflictele și comunicarea: Un ghid prin labirintul de a face față conflictelor</i>, Editura ARC, 1998, Daniel Shapiro.)</p>
Cuvinte-cheie	Conflicte, surse de conflicte, comunicare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să descrie propriile idei despre conflicte; ✓ Să explice sursele principale ale conflictelor; ✓ Să analizeze modul în care pot fi rezolvate conflictele în diferite contexte.
Evocare	<p>Joc energizant: <i>Percepția mea ...</i>; Întreabă clasa ce văd...</p> <p>Puteți afișa imaginile din <i>Fișa de lucru nr. 1</i>. Fiecare copil poate lansa ideile pe care le consideră potrivite.</p> <p>Inițiați o discuție, utilizând întrebările:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>De ce oamenii văd diferit?</i> ✓ <i>Poate fi aceasta o sursă de conflict?</i> ✓ <i>Ce fel de percepții au apărut în mod similar în opiniile voastre?</i> ✓ <i>Care pot fi consecințele unor percepții diferite?</i> ✓ <i>Ce alte surse mai sunt cauza percepțiilor noastre?</i>

<p>Realizarea sensului</p>	<p>Propuneți-le elevilor să formeze 6 grupuri a câte 4–5 elevi și repartizați fiecărui grup <i>Fișa de lucru nr. 2</i>, care prezintă sursele conflictelor. Propuneți-le sarcina de a relata pe scurt despre un conflict, fără a da nume, selectând sursa(ele) care i-ar servi drept origine.</p> <p>Acordați-le timp elevilor pentru a discuta în grup și pentru a prezenta apoi ideile selectate.</p> <p>Puteteți întreba:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce ați observat încercând să descoperiți sursa conflictului?</i> ✓ <i>Cum ne poate ajuta identificarea surselor unui conflict la soluționarea acestuia?</i> <p>Ulterior, încercați să evidențiați și câteva reguli care trebuie respectate în/promovate pentru depășirea conflictelor (de exemplu: <i>demnitatea umană, binele comun</i>).</p> <p>Păstrând grupurile, solicitați-le elevilor să lucreze în grup pe <i>Fișa de lucru nr. 3</i>, selectând de comun acord 3 comportamente care contribuie la soluționarea conflictului și 3 comportamente care împiedică soluționarea lui.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Solicitați-le elevilor, rămânând în grupurile precedente, să propună o modalitate de rezolvare a conflictului pe care l-au analizat. Apelând la caseta cu articolele DUDO și CDC (sau textul simplificat al CDC), rugați-i să identifice care drepturi ale copilului au fost încălcate.</p> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit astăzi la oră?</i> ✓ <i>Despre ce am discutat?</i>
<p>Extindere</p>	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în clasa sau instituția lor diverse conflicte și moduri de soluționare a acestora. Pot veni și cu propriile viziuni sau propuneri de îmbunătățire a comunicării interpersonale în clasa/instituția lor.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Conflictele în percepția noastră

Fișa de lucru nr. 2

Ce vrem?

Un comediant a făcut odată o glumă, spunând că există, probabil, mai multe conflicte decât fire de nisip. Cu toate acestea, deși există nenumărate conflicte, ele au în mod surprinzător doar foarte puține surse (origini). Cele mai multe sunt legate de următoarele:

1. Nevoile fundamentale, adică acele lucruri de care avem nevoie ca să supraviețuim, precum alimentele, apa, aerul.

2. Valorile diferite – ele există când oamenii împărtășesc credințe diferite.

3. Percepțiile diferite apar când oamenii văd sau gândesc diferit un anumit lucru. (Ex.: Două persoane se ceartă pentru că nu pot conveni ce culoare are cămașa cuiva. De fapt, se poate întâmpla că ei percep diferit culorile.)

4. Interesele diferite apar când oamenii au preocupări diferite. (Ex.: Doi prieteni se ceartă pentru că nu pot decide dacă să meargă la o petrecere sau într-o excursie.)

5. Resursele limitate

6. Nevoile psihologice sunt satisfăcute când avem stări, precum ne simțim capabili, responsabili, acceptați, importanți/apreciați și sănătoși.

Fișa de lucru nr. 3

Comportamente ce duc la radicalizarea/soluționarea conflictelor ...

Când este vorba de un conflict, cei mai mulți oameni:

- ❖ se ceartă; – au încredere unii în alții;
- ❖ încearcă să se înțeleagă unii pe alții; – se mint unii pe alții;
- ❖ se ajută unii pe alții; – își zâmbesc;
- ❖ se înfurie unii pe alții; – se află în concurență unii cu alții;
- ❖ colaborează; – se lovesc unii pe alții;
- ❖ se înșală unii pe alții; – discută împreună pentru a rezolva situația;
- ❖ se ascultă cu atenție unii pe alții; – încearcă să înțeleagă ce simt ceilalți;
- ❖ sunt suspicioși unii față de alții, – se învinuiesc unii pe alții;
- ❖ încearcă fiecare să câștige; – cer ajutorul altei persoane;
- ❖ încearcă să pună capăt conversației; – încearcă să obțină câștiguri pentru toți;

3.3. DREPTURILE – SCUTUL MEU DE PROTECȚIE

DUDO. ARTICOLUL 29

1. Fiecare persoană are îndatoriri față de comunitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare va avea doar limitările stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și de a răspunde cerințelor de moralitate, ordine publică și de bunăstare generală într-o societate democratică.

CEDO. ARTICOLUL 14. INTERZICEREA DISCRIMINĂRII

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare, indiferent de criterii precum sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut.

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile ... și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare ...

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic, studiul de caz, analiza algoritmică, discuția ghidată, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, dicționare explicative, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

De ce sunt încălcate adeseori drepturile omului în timpul conflictelor?

Există mai multe răspunsuri la această întrebare, în continuare însă vom prezenta unul din posibilele răspunsuri – adevărat, aplicat în raport cu multe situații.

	<p>Numeroși oameni reacționează ca și cum conflictele ar fi adevărate bătălii între puncte de vedere diferite, între idei, necesități sau valori. În mod normal, în perioada când nu există niciun conflict, oamenii se supun regulilor, normelor și legilor societăților lor. Dar chiar și în perioadele de conflict există anumite reguli. Oamenii fac tot ce pot pentru a-și atinge scopul. Pentru o mai bună înțelegere, gândiți-vă: cum evoluează o luptă între țări? La început, cel puțin o țară decide că are dreptul să acționeze într-o manieră specifică pentru a-și susține valorile, ideile, nevoile sau punctul de vedere. Cel puțin una din țări începe să-i devalorizeze pe cetățenii celeilalte sau să creeze prejudecăți împotriva celeilalte. În consecință, comunicarea dintre cele două țări este întreruptă, acestea intrând într-o perioadă dificilă, cu alte cuvinte într-o situație de conflict. În cele din urmă, una din părți ia legea în mâinile sale, creându-și propriile reguli, care-i permit să-și atingă scopurile. Intenția principală este să învingă.</p> <p>În mod similar evoluează și relațiile dintre indivizi, iar violența este adeseori folosită pentru rezolvarea situațiilor conflictuale. Atunci, inevitabil, drepturile omului sunt violate. (Sursa: <i>Conflictele și comunicarea: Un ghid prin labirintul de a face față conflictelor.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Drepturi, conflicte, violență, non-violență.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice ce drepturi ale omului sunt încălcate în situații de conflict; ✓ Să abordeze conflictele prin prisma respectării drepturilor omului.
Evocare	<p>Joc energizant: Noi, legislatori.</p> <p>Propuneți elevilor să formeze 5 grupuri. Explicați-le că fiecare echipă urmează să elaboreze o regulă de comportament pornind de la cuvântul-cheie pe care îl vor primi prin tragere la sorți. Acesta va fi unul din conceptele de <i>Respect, Egalitate, Drepturi, Libertate și Responsabilitate</i>. După expirarea timpului stabilit, propuneți fiecărui grup să-și prezinte produsul. Formulați regulile finale împreună și înscrieți-le pe tablă:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ne respectăm reciproc (vorbit pe rând, nu ne insultăm, nu criticăm persoana...)</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Suntem egali și avem aceleași drepturi!</i> ✓ <i>Avem libertatea de a alege modul în care acționăm! (nu uita regula nr. 1 și nr. 2)</i>
Realizarea sensului	<p>Păstrați cele 5 grupuri create și repartizați fiecărui grup unul din studiile de caz (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>). Propuneți-le analiza algoritmică a acestora:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Determinați dacă studiul prezintă o încălcare a drepturilor copilului.</i> ✓ <i>Identificați care drepturi au fost încălcate.</i> ✓ <i>Propuneți un mod de comportament în situația de conflict astfel încât să nu existe încălcări ale drepturilor copilului.</i> <p>Acordați-le timp elevilor pentru a discuta în grup și pentru a prezenta apoi ideile selectate. Studiul de caz poate fi citit pentru colegi, dar poate fi prezentat și prin joc de rol. Puteți întreba:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce este respectul?</i> ✓ <i>De ce este important să respectăm drepturile celorlalte persoane?</i> ✓ <i>Când suntem într-un conflict, ce drepturi avem?(să încercăm să rezolvăm problema; să iertăm/înțelegem cealaltă persoană; să învățăm din greșeli astfel încât să ne schimbăm punctul de vedere etc.)</i>
Reflecție	<p>Solicitați-le elevilor, rămânând în grupurile existente, să relateze despre un conflict remarcat în propria școală, în care au fost încălcate drepturile copilului, după care să propună strategii pentru rezolvarea acestuia bazate pe respectarea drepturilor omului.</p> <p>Notă: Dacă școala dispune de astfel de metode și proceduri, discutați-le pe acestea în loc să puneți în discuție drepturile omului. Este important ca ei să înțeleagă că s-a făcut deja un efort.</p> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Despre ce am discutat?</i> ✓ <i>Cum apreciați atmosfera orei de astăzi?</i> ✓ <i>Care considerați voi că este valoarea acestor lecții?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să caute răspunsuri la întrebarea „Cum poate clasa noastră să-i ajute pe elevi să devină mai conștienți de drepturile lor fundamentale?”</p>

Fișa de lucru nr. 1

Este încălcat un drept fundamental?

1. Un copil are o petrecere de ziua lui de naștere și îi are ca invitați pe toți prietenii săi. La mijlocul petrecerii, mama copilului sărbătorit strigă la el în fața prietenilor săi.

2. Matei și Nela discută între ei. El spune ceva cu care ea nu este de acord. Ei încep să se certe. Ea începe să gândească că părerea lui este stupidă fiindcă el nu este fată. Opiniile devin mai ostile, replicile mai tăioase. Ea îi spune: „Băiat prost”. El îi dă replica: „Toate fetele sunt prostănace și tu la fel”.

3. Max muncește mult la un proiect pentru școală și trebuie să se întâlnească cu profesorul pentru a discuta anumite detalii. La ora anunțată elevul îl așteaptă pe profesor, însă acesta nu mai vine.

4. Profesorul aduce înapoi în clasă lucrările pe care le-a corectat. Unul dintre elevi, supărat că are o notă mai mică decât colegul său, modifică lucrarea acestuia cu formule matematice greșite.

5. Înainte să înceapă ora de clasă, un elev spune ceva urât despre un coleg de-al său pe holul școlii. Câțiva elevi râd. Profesorul și restul clasei se prefac că nu au auzit remarca elevului.

3.4. CUM PUTEM FACE FAȚĂ NEÎNȚELEGERILOR?

DUDO. ARTICOLUL 29

1. Fiecare persoană are îndatoriri față de comunitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare va avea doar limitările stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și de a răspunde cerințelor de moralitate, ordine publică și de bunăstare generală într-o societate democratică.

CEDO. ARTICOLUL 14. INTERZICEREA DISCRIMINĂRII

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare, indiferent de criterii precum sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut.

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile ... și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare ...

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic, discuția ghidată, metoda celor 6 pași, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** în grup, frontal, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Neînțelegerile fac parte din viața de zi cu zi. Ele nu trebuie să fie considerate evenimente negative, ci conflicte de interese între indivizi sau grupuri. În politică, conflictele sunt chiar o parte importantă a discuției publice. Numai prin conflict deschis și căutarea compromisului

	<p>toate grupurile sociale diferite se simt auzite și integrate. Soluționarea conflictelor (căutarea compromisului) este o abilitate care poate fi învățată. Această lecție are scopul de a contribui la acest obiectiv și pe parcursul ei apar câteva descrieri ale soluționării unui conflict.</p> <p>Câștig–câștig: e situația în care ambele părți implicate beneficiază de pe urma soluției convenite pentru acel conflict și simt că au realizat ce și-au dorit. Aceasta de fapt este văzută ca o situație ideală de soluționare a conflictelor, deoarece ne ajută să ne asigurăm că acel conflict nu reappare mai târziu.</p> <p>Câștig–pierdere: aceasta e situația în care rezolvarea conflictului înseamnă că o parte a avut de pierdut, în timp ce cealaltă a avut de câștigat. Acest tip de situație semnaleză adesea că acel conflict va apărea din nou, întrucât cel care pierde a rămas nesatisfăcut.</p> <p>Pierdere–pierdere: astfel se descrie o situație în care nicio parte nu câștigă nimic din soluționarea conflictului. Această situație ne semnaleză adesea că acel conflict a dispărut doar temporar și că este foarte probabil să apară din nou. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului European.)</p>
Cuvinte-cheie	Drepturi, conflicte, violență, non-violență.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să construiască argumente pentru propriul punct de vedere; ✓ Să analizeze multiaspectual un conflict; ✓ Să abordeze conflictele într-un mod non-violent.
Evocare	<p>Joc didactic: tehnica fotolimbajului</p> <p>Scrieți pe două colțuri diferite ale tablei cuvintele <i>Conflict</i> și <i>Pace</i>. Împărțiți-le elevilor, repartizați în prealabil în 3 grupuri, câte un plic cu fotografia (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>), care pot fi aceleași sau diferite. Explicați-le că ei urmează să atribuie fiecare imagine unuia din cele două cuvinte, argumentându-și alegerea. După expirarea timpului stabilit, rugați fiecare grup să-și prezinte produsul. Puteți lansa o discuție utilizând întrebările:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Sunteți surprinși de vreunul din cuvintele alese?</i> ✓ <i>Toate imaginile asociate cu termenul <u>conflict</u> par a avea un mesaj negativ, în timp ce cele asociate cu <u>pace</u> au o conotație pozitivă?</i>

Realizarea sensului

• Solicitați-le elevilor exemple de conflicte pe care ei înșiși le-au avut sau care au avut loc în mediul lor. cereți-le să se gândească dacă acestea fac parte din categoria conflictelor care ar putea fi rezolvate (și care ar fi în acest caz primul pas spre compromis) sau din categoria conflictelor care nu pot fi rezolvate. Promovați ideea că nu toate conflictele duc neapărat la violență și că sunt posibile și abordări constructive.

• Prezentați un exemplu concret de conflict care poate apărea într-o familie: „*Mara, fiica de 18 ani, vrea sa se uite la un film pe care l-a primit recent de la un prieten. Fratele ei Martin, de 15 ani, ar dori să privească emisiunea TV preferată.*”

• Repartizați-le elevilor un exemplar al *Fișei de lucru nr. 2* și începeți analiza conflictului, utilizând metoda descrisă.

Realizați pașii 1 și 2 cu întreaga clasă. Insistați ca nevoile reale ale fiecărei părți să fie descrise într-un mod non-provocator, iar problema care stă la baza conflictului să fie formulată într-un mod pe care ambele părți îl pot accepta. Pasul 3 – gândirea la posibile soluții, fără comentarea acestora – ar putea avea loc în perechi, urmată de un schimb de opinii. Aici introduceți conceptul de abordări „pierdere-pierdere”, „câștig-pierdere”, „pierdere-câștig” sau „câștig-câștig” în analiza soluțiilor, și solicitați perechilor să evalueze soluțiile lor folosind acest concept (pasul 4). După prezentarea răspunsurilor, invitați clasa să decidă care este cea mai bună soluție (pasul 5).

Într-un conflict real, unde părțile sunt implicate direct în această abordare pentru soluționarea conflictului, ele trebuie să accepte soluția. Prezentați pasul 6: elementul esențial al acestuia este ideea că, după un anumit timp (câteva minute, ore, zile ori săptămâni, în funcție de natura conflictului) soluția este evaluată și, dacă este necesar, revizuită.

Reflecție

Sprijiți elevii să exploreze prin discuție dacă un astfel de instrument cum este metoda celor șase pași ar putea funcționa, în ce tip de situație, și care ar fi consecințele în cazul în care un asemenea mecanism ar fi cunoscut și utilizat la scară largă.

	<p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Cum apreciați utilitatea unui astfel e instrument în rezolvarea conflictelor? ✓ Încercați să identificați ce factori ar favoriza soluționarea situațiilor de conflict. ✓ Ce învățăminte putem extrage din lecția de astăzi?
<p>Extindere</p>	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă completarea Fișei de lucru nr. 3, dacă vor participa sau vor fi martorii unei situații de conflict, apoi să le relateze experiența colegilor.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Conflict & Pace – în percepția noastră

Fișa de lucru nr. 2

O abordare în șase pași pentru soluționarea conflictelor

1. Nevoile părții A. a) b) c)	1. Nevoile părții B. a) b) c)
2. Definiția problemei.	
3. Idei pentru soluții. a) b) c)	
4. Evaluarea soluțiilor pentru partea A. a) b)	4. Evaluarea soluțiilor pentru partea B. a) b)
5. Care soluție este cea mai bună?	
6. Decideți cum și când va fi evaluată soluția.	

3.5. ÎNVĂȚĂM SĂ REZOLVĂM CONFLICTUL

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile ... și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare

ARTICOLUL 5

Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare

ARTICOLUL 13

1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natură

2. Exercițarea acestui drept poate face subiectul restricțiilor, dar numai al acelor restricții expres prevăzute de lege și absolut necesare pentru:

a) respectarea drepturilor sau a reputației altora;

ARTICOLUL 19

1. Statele-părți vor lua toate măsurile pentru protejarea copilului împotriva oricăror forme de violență vătămare ori abuz fizice sau mintale, de abandon sau de neglijare, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuzul sexual.

ARTICOLUL 28

2. Statele-părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura aplicarea măsurilor de disciplină școlară într-un mod compatibil cu demnitatea copilului ca ființă umană

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic, discuția ghidată, metoda celor 6 pași, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** în perechi, în grup, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Rezolvarea conflictelor este, într-o anumită măsură, o abilitate care poate fi predată și, drept rezultat, învățată. Acesta este punctul central al prezentului modul. Sarcinile și strategiile propuse aici îi oferă elevului instrumente și moduri structurate de a acționa pentru rezolvarea și medierea conflictelor. În afară de aceasta, este

importantă corectitudinea rezolvării conflictelor, iar aceasta se referă la valorile și cultura comportamentului într-o situație de conflict. În mod ideal, un conflict ar trebui depășit printr-o soluție de tip câștig-câștig. În cazul în care nu este posibil, trebuie să se acționeze cu grijă pentru a nu genera învinși, ci mai degrabă pentru a găsi un compromis care menține un echilibru în împărțirea avantajelor și dezavantajelor. Privite dintr-o perspectivă mai largă, părțile interesate îi includ nu numai pe adversarii implicați direct, dar și comunitatea și mediul ca un tot întreg.

Respectiv, acestea încheie un angajament pentru soluționarea non-violentă a conflictelor și urmăresc să încurajeze capacitățile indivizilor și grupurilor astfel încât aceștia să fie în măsură să abordeze problemele sociale în mod constructiv. Pentru formatorii în materie de EDO/ECD, aceasta înseamnă, de asemenea, promovarea proceselor democratice în sălile de clasă, abordând probleme legate de putere sau abuz de putere și căutând în orice situație să încurajeze abilitățile de ascultare și de dialog constructiv, precum și un angajament de rezolvare a conflictelor. (Sursa: *A trăi în democrație (ECD/EDO)*, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului European.)

Este important să ținem cont de faptul că rezolvarea conflictelor presupune și un continuu proces de comunicare. Deși unele conflicte nu pot fi rezolvate, există practic în toate un potențial pozitiv. Chiar dacă nu se găsește o soluție, sunt exersate comportamente și formate competențe care să asigure atingerea consensului prin prisma respectării drepturilor omului/copilului.

Cuvinte-cheie	Drepturi, conflicte, constructivism.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să înțeleagă că un conflict poate fi rezolvat în diferite moduri; ✓ Să analizeze sentimentele și nevoile părților implicate într-un conflict; ✓ Să identifice soluții reciproc acceptabile ale conflictului.

Evocare

Ajutați elevii să formeze perechi și propuneți-le acestora să facă schimb de mesaje, utilizând „fețișoarele” din telefon care redau anumite emoții – emoticoanele & smile-urile. Cereți ca perechile să identifice 2 smile-uri ce exprimă emoțiile pe care le poate avea o persoană în urma soluționării unui conflict. Ar trebui să fie selectate: 😊 – bucurie și ☹️ – tristețe. Asociindu-le cu rezultatele conflictului, ele vor exprima **câștig** sau **pierdere**.

Solicitați clasei să propună toate variantele de combinații posibile. La final ar trebui să aveți un tabel cu următoarele răspunsuri:

câștig–câștig	😊 😊
pierdere–câștig	😊 ☹️
pierdere–pierdere	☹️ ☹️

Realizarea sensului

Ajutați elevii să formeze grupuri a câte 5 – 6 copii și repartizați-le câte o situație de conflict din *Fișa de lucru nr. 1*. Propuneți fiecărui grup sarcina de a realiza o analiză algoritmică a conflictului descris. Poate fi utilizată *Fișa de lucru nr. 2* de la lecția precedentă sau modelul de mai jos:

1. Sursa conflictului;
2. Sentimentele și nevoile părților implicate în conflict;
3. Identificarea unei soluții în parte pentru fiecare rezultat prezentat în tabelul de la evocare.
4. Determinarea unui drept al copilului care a fost încălcat în această situație de conflict, utilizând caseta cu articolele din CDC.

După ce grupurile au îndeplinit sarcinile, cereți purtătorilor de cuvânt din fiecare grup să prezinte produsul final.

După prezentările elevilor, puteți iniția o discuție la clasă despre soluții, folosind următoarele întrebări:

- ✓ *Care tip de soluție a fost mai dificil de identificat? De ce?*
- ✓ *Cum credeți, de ce ultimele două variante de răspuns nu reprezintă o abordare pozitivă a conflictului?*
- ✓ *Ce pericole comportă aceste două răspunsuri?*
- ✓ *Ce oportunități deschide primul răspuns?*

	Insistați asupra ideii că conflictele nu duc neapărat la violență și că sunt posibile și trebuie aplicate abordările constructive.
Reflecție	<p>Sprijiți o discuție referitoare la întrebarea dacă un astfel de instrument cum e metoda analizei ar putea funcționa. Acest lucru ar trebui să fie discutat în legătură cu diferite grupuri și contexte, cum ar fi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grupuri de același tip de persoane; • familie; – clasă; • școală; – stat; • pace; – război; <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum apreciați utilitatea unui astfel de instrument în rezolvarea conflictelor?</i> ✓ <i>Încercați să identificați care factori ar favoriza soluționarea situațiilor de conflict?</i> ✓ <i>Cum putem asigura totuși aplicabilitatea acestuia?</i>
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă, împărțind o foaie în două părți, să noteze pe partea stângă a acesteia conflicte pe care le-au văzut în școală, iar pe partea dreaptă ce drepturi ale omului/copilului au fost încălcate.

Fișa de lucru nr. 1

Situații de conflict

La ora de sport, un grup de băieți și un grup de fete, colegi de clasă, se ceartă pentru o minge de baschet.

Un elev a răspândit vorbe neadevărate, în rețelele de socializare, despre colegul de bancă.

Un elev îi povestește colegului o problemă de familie a unui prieten de-al său.

Mama, venind obosită de la serviciu, o ceartă pe Nuța că aceasta nu a pregătit cina. Fata însă și-a ajutat o colegă, căreia i se făcuse rău în drum spre casă.

3.6. DECIZII DIFICILE

DUDO. ARTICOLUL 29

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare va avea doar limitările stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și de a răspunde cerințelor de moralitate, ordine publică și de bunăstare generală într-o societate democratică.

CDC. ARTICOLUL 5

1. Statele-părți vor respecta responsabilitățile, drepturile și îndatoririle ce le revin părinților naturali ai copilului sau, după caz și conform tradiției locale, membrilor familiei lărgite sau comunității, tutorilor sau altor persoane care au, prin lege, copii în îngrijire, de a asigura, de o manieră corespunzătoare capacităților în continuă dezvoltare ale copilului, îndrumarea și orientarea necesare în exercitarea de către copil a drepturilor recunoscute în prezenta Convenție.

ARTICOLUL 16

Niciun copil nu va fi supus unei imixtiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondența sa, precum și niciunui fel de atac ilegal la onoarea și reputația sa. 2. Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixtiuni sau atacuri.

ARTICOLUL 18

1. Statele-părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au responsabilități comune pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Părinții sau, după caz, reprezentanții săi legali sunt principalii responsabili de creșterea și dezvoltarea copilului. Aceștia trebuie să acționeze, în primul rând, în interesul suprem al copilului.”

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic, discuția ghidată, studiul de caz, analiza algoritmică, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** în grup, frontal, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Support informațional

Modul în care ne comportăm într-o situație de conflict este influențat de o multitudine de factori. Pentru a rezolva cu succes conflictele, astfel încât relațiile noastre cu ceilalți să poată fi păstrate sau chiar îmbunătățite (și nu distruse), este important să ne dăm seama cum se leagă nevoile și dorințele noastre de felul cum acționăm. De exemplu, prietenii ajung uneori să se certe între ei din cauza unor lucruri lipsite de importanță. Dar cu cât se ceartă mai mult timp, cu atât devin mai furioși. Când cearta ia sfârșit, ei nu se mai consideră prieteni. În astfel de situații, oamenii aflați în conflict uită cât de mult contează pentru ei prietenia lor. Acest lucru se întâmplă pentru că acțiunile lor sunt controlate de emoții.

Felul în care ne comportăm mai este influențat și de societate. Prietenii, rudele, colegii de școală sau de serviciu și mulți alți oameni ne influențează interacțiunile noastre cu ceilalți.

Deoarece suntem supuși multiplelor influențe – societatea, familia, gașca, valorile, sentimentele, gândurile – este explicabil că în situații de conflict ne poate fi foarte greu să luăm decizii, să facem față unor dileme, inclusiv dilemelor morale. Adesea suntem nevoiți să alegem între variante nedorite, care vin în contradicție cu valorile, sentimentele, credințele noastre despre bine și rău. Adică rațiunea ne spune ceva, iar nevoile sau valorile noastre ne împing spre altceva.

De fapt nu există decizii perfecte, însă cunoașterea propriei persoane, a nevoilor, drepturilor și responsabilităților noastre ne permite să luăm decizii întemeiate și corecte la momentul respectiv.

Cuvinte-cheie

Drepturi, conflicte, dilemă morală.

Obiective

- ✓ Să explice ce este o dilemă morală;
- ✓ Să identifice factorii care ne influențează comportamentul într-o situație de conflict;
- ✓ Să analizeze opiniile și nevoile tuturor părților implicate în conflict.

<p>Evocare</p>	<p>Propuneți-le elevilor un joc didactic numit <i>Nava spațială</i>.</p> <p>Explicați-le condițiile jocului: <i>Suntem în anul 2500. Ești elev și pentru azi ți-ai terminat temele. Asculți radioul interplanetar. La un anumit moment, muzica se întrerupe și o voce anunță că o cometă se îndreaptă chiar acum spre Pământ. Tatăl tău dă buzna în cameră și îți spune că vă imbarcați pe o navă spațială, pentru a vă salva. Ai la dispoziție 5 minute pentru a lua cu tine 5 lucruri.</i></p> <p>Solicitați elevilor să realizeze sarcina. Apoi îi anunțați că jocul continuă: tatăl revine, vorbind doar despre 3 minute și, respectiv, 3 lucruri.</p> <p>Cereți elevilor să facă alegerea. În sfârșit, tatăl revine din nou și anunță că pericolul e depășit.</p> <p>Solicitați-le doritorilor să prezinte colegilor lista cu cele 3 lucruri și să explice de ce au ținut cont atunci când le-au ales.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Povestiți-le elevilor alte situații din viață când suntem indeciși fiindcă rațiunea ne spune ceva, iar nevoile sau valorile noastre ne împing spre altceva. Explicați-le că aceste situații semnalează de fapt niște <i>dileme morale</i> și se întâmplă să ne ciocnim de ele mai des decât ne-am dori.</p> <p>Rugați elevii să formeze 4 grupuri și repartizați-le acestora câte un scenariu de conflict din <i>Fișa de lucru nr. 1</i>. Propuneți fiecărui grup să lucreze la unul dintre scenarii, analizându-l după modelul:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Descoperiți dilema descrisă în situația propusă;</i> ✓ <i>Explicați cum v-ați comporta într-o atare situație.</i> <p>După ce grupurile, respectând timpul acordat, au realizat sarcinile, solicitați-le ca unul sau mai mulți purtători de cuvânt din fiecare grup (după cum decide grupul) să prezinte răspunsul.</p> <p>După prezentările elevilor, conduceți o discuție în clasă despre soluții, folosind următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>A fost dificil să luați o decizie?</i> ✓ <i>Există oare în fiecare situație o singură soluție corectă?</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Oamenii acționează întotdeauna cum își propun inițial? ✓ Ce ați pus în prim-plan la luarea deciziei? ✓ Confrunțați răspunsul vostru cu lista care ați elaborat-o la etapa evocării. Ce observați? Ce concluzii putem formula?
Reflecție	<p>Solicitați-le elevilor o corelare între Fișa de lucru nr. 1 și Caseta informațională, observând care drepturi vin în conflict.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Care principii v-au ghidat în luarea deciziei? ✓ Revenind la lista elaborată pentru a vă imbarca pe nava spațială, ați schimba ceva? <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Cum apreciați ora de astăzi? ✓ Care sunt punctele forte/momentele importante ale lecției? ✓ Dacă ar fi să o desfășurăm din nou, ce ați schimba?
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să identifice un caz în care să fie prezentă o dilemă morală. Să observe cum a procedat personajul implicat și să spună cum ar fi procedat el însuși sau ea însăși, motivându-și comportamentul.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Dileme morale

1. Jucai fotbal cu prietenii în curtea școlii. Unul dintre ei a lovit mingea foarte tare și aceasta, zburând spre geam, l-a spart. Un profesor iese afară și întreabă cine a spart geamul. Cum procedezi?

2. Un coleg de clasă primește cadou de ziua sa un penar nou. La școală, observi că un coleg îi ia penarul și îl pune în ghiozdanul său. Nu știi dacă este vorba de un furt sau de o glumă. Cum procedezi?

3. Părinții insistă să nu vorbești cu vecinii de peste drum, motivând că sunt oameni foarte răi. Cum procedezi?

4. Ești la piață, cumpărând fructe pentru familie. Vânzătoarea pune fructele pe cântar pentru a vedea cât costă. Observi că ea apasă cu degetul pe cântar, ceea ce face ca prețul afișat acolo să fie mai mare. Cum procedezi?

3.7. REZOLVĂM CONFLICTELE?

DUDO. ARTICOLUL 3

Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.

ARTICOLUL 5

Nimeni nu va fi supus torturii, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.

ARTICOLUL 18

Orice om are dreptul la libertatea gândirii, de conștiință și religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, singur sau împreună cu alții, atât în mod public, cât și în privat, prin învățatură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor.

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile ... și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare

ARTICOLUL 3

1. În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

ARTICOLUL 14

1. Niciun copil nu va fi supus unei imixtiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, în familia sa, în domiciliul sau ori în corespondența sa, precum și niciunui fel de atac ilegal la onoarea și reputația sa.
2. Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixtiuni sau atacuri.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** expunerea, discuția ghidată, analiza, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** în grup, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Support informațional	<p>Cei mai mulți dintre noi sunt condiționați de mediul nostru să reacționăm agresiv și violent. Învățăm să gândim, să simțim și să acționăm agresiv și violent, în unele cazuri. Oriunde am trăi, suntem supuși unei presiuni sociale și culturale care ne condiționează să citim despre violență, să privim violența și să auzim despre violență aproape constant. Programele de televiziune, reclamele, ziarele, jocurile video și industriile de film și muzicale contribuie foarte mult la această situație. Înainte de a ajunge la adolescență, un copil a văzut mii de crime și acte violente doar privind televizorul. Societățile noastre moderne, conștient sau nu, nu au nicio scuză pentru violență. Violența este văzută ca având o valoare pozitivă. În cele mai multe culturi, a spune nu violenței și a evita violența fizică sau confruntarea poate fi perceput ca un semn de slăbiciune, în special dacă e vorba de bărbați, care fac obiectul unei puternice presiuni din partea semenilor, de la vârstă foarte fragedă.</p> <p>Deși pacea în lume este considerată obiectivul suprem, nici legislația internațională privind drepturile omului, nici legislația umanitară internațională nu exclude utilizarea violenței în termeni absoluți. Această lecție are scopul de a contribui la gândirea critică a elevilor despre legalitatea utilizării violenței în anumite cazuri specifice. Elevii sunt invitați să reflecteze asupra conduitei lor analizând violența utilizată de ei sau de alții în mediul lor. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului Europei.)</p>
Cuvinte-cheie	Drepturi, conflicte, violență, non-violență.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să analizeze acceptabilitatea utilizării violenței în anumite situații de conflict; ✓ Să reflecteze asupra necesității de a examina conflictele din propriul lor mediu.
Evocare	<p>Afișați pe tablă câteva proverbe din literatura națională sau universală.</p> <p>De ex.: <i>Cine seamănă vânt, culege furtună; Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte; Cel ce spada ridică, de spadă va pieri</i> etc. Propuneți-le elevilor să explice sensul acestora.</p>

	<p>Puteți întreba dacă observă o analogie cu o situație de conflict și cum interpretează ei modalitatea de rezolvare a acestuia, pornind de la sensul proverbelor.</p>
Realizarea sensului	<p>Propuneți elevilor să formeze 2–4 grupuri și repartizați-le acestora câte un scenariu de conflict din <i>Fișa de lucru nr. 1</i>, (cazul 1 – pentru toți; cazul 2 – opțional). Sarcina grupului este să discute cazul folosind întrebările alăturate studiului de caz și să-și prezinte răspunsul verbal. Dvs. trebuie să fiți conștient că întrebarea fundamentală explorată este în ce măsură ar trebui acceptată utilizarea violenței. După ce fiecare grup a răspuns, puteți da unele informații suplimentare (le găsiți sub fiecare studiu de caz după întrebări) în legătură cu cazul dat înainte de a trece la cazul următor.</p> <p>După prezentările elevilor, conduceți o discuție în clasă despre soluții, folosind următoarele întrebări ca reper:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum înțelegem, de fapt, acceptabilitatea violenței în anumite cazuri de conflict?</i> ✓ <i>Cum determinăm „mijlocul de aur” în acceptarea violenței în cazul unui conflict?</i> ✓ <i>Am putea găsi și alte soluții decât cele propuse de grupuri, soluții care credem că ar fi mai bune și cu efect pe termen lung?</i> ✓ <i>Cum vedeți în aceste cazuri soluționarea conflictului după principiul „câștig–câștig”?</i>
Reflecție	<p>Solicitați-le elevilor, rămânând în grupurile existente (sau poate fi o activitate frontală), să relateze despre un astfel de conflict în care au fost implicați personal și să le împărtășească colegilor cum au procedat. Puteți iniția o discuție în care să folosiți următoarele întrebări ca reper:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Puteți explica de ce ați avut anume acest comportament?</i> ✓ <i>Dacă situația s-ar repeta, cum ați proceda? De ce ați păstra conduita sau de ce ați schimba ceva în comportamentul inițial?</i> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum considerați, e acceptabilă totuși utilizarea violenței în anumite cazuri? De ce da sau de ce nu?</i> ✓ <i>Credeți că expresia „Frica naște respect” este adevărată?</i>

Extindere

Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să încerce să descopere drepturile omului/copilului încălcate în cazurile studiate în cadrul lecției, lucrând cu *casetă de documente* (articolele din DUDO și CDC).

Fișa de lucru nr. 1

Studii de caz

Cazul 1

În timpul unei demonstrații anti-globalizare, un grup restrâns de persoane începe să arunce cu pietre într-o clădire în care își are sediul o companie multinațională vestită. Forțele de poliție prezente la fața locului sunt martore la această faptă și încearcă să aresteze persoanele implicate. În timpul intervenției, un polițist este prins de către persoanele care aruncă cu pietre și lovit cu putere.

Întrebări:

1. *Ar fi acceptabil ca forțele de poliție să folosească armele pentru a trage în oamenii care aruncă cu pietre?*
2. *Ar fi acceptabil ca poliția să intervină folosind mitraliere? (Utilizarea acestora ar avea efect mai rapid, însă în mod sigur ar face mai multe victime.)*
3. *Ar fi acceptabil ca poliția să aștepte până în momentul în care este capabilă să intervină folosind un tun de apă?*
4. *Ar fi acceptabil ca poliția să nu intervină prin forță pentru a evita agravarea conflictului?*

Informații

Conform standardelor internaționale, poliția poate face uz de forță în anumite condiții. Se va face uz de forță doar dacă este necesar și doar în măsura impusă de scopul intervenției. În cazul în care unui ofițer de poliție i se solicită de către superiorul său să intervină într-o manieră ce încalcă în mod clar această regulă, conform normelor ONU acesta trebuie să refuze executarea ordinului.

Cazul 2

Leo, 13 ani, este un adolescent. Adeseori este abuzat de băieții mai mari atunci când se joacă în curte. Într-o zi le spune că aceștia se comportă ca niște oameni needucați. Drept consecință, băieții mai mari încep să-l lovească. Prietenul lui Leo vede ce se întâmplă... și niște persoane în vârstă văd întâmplarea.

Întrebări:

1. *Prietenul lui Leo ar trebui să intervină în acest caz? În ce mod?*
2. *Ar trebui să intervină persoanele în vârstă? În ce mod?*
3. *Ce alte soluții ați sugera?*

Ca o sarcină suplimentară, elevii ar putea întocmi o scrisoare către băieții mai mari în care să explice ce cred despre comportamentul acestora. Aceasta ar putea fi o sarcină pentru tema pentru acasă sau pentru grupurile care lucrează mai rapid.

3.8. PEDEAPSA ȘI DEMNITATEA UMANĂ

DUDO. ARTICOLUL 29

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare va avea doar limitările stabilite prin lege...

CEDO. ARTICOLUL 14. INTERZICEREA DISCRIMINĂRII

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare, indiferent de criterii precum sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie..., origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut.

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile ... și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare ...

ARTICOLUL 14

1. Statele-părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul didactic, discuția ghidată, metoda celor 6 pași, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** în grup, frontal, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Doi tineri se ceartă. Ei stau față în față la o masă. Unul dintre ei flutură un steag, celălalt încleștează pumnul, dezvelindu-și dinții. Părul le este ridicat, ceea ce le conferă adversarilor un aspect fioros. În cazul în care asta ar fi tot, ne-am aștepta ca acest conflict să degereze: cei doi bărbați s-ar ridica în curând și ar recurge la violență fizică. Dar există un al doilea element în imagine: cei doi bărbați își strâng mâinile, ca un semn

	<p>de acord și compromis. Ei doar vorbesc – poate că strigă unul la altul, dar fără violență. Imaginea arată simultan ceea ce are loc succesiv în viața reală: dacă ne-am apăra interesele, opiniile și valorile, am fi implicați uneori în conflicte. Pentru a rezolva astfel de conflicte, trebuie să fim capabili și dornici să ajungem la un acord și, de asemenea, la un compromis. Mai întâi argumentarea și marcarea extremelor, apoi căutarea unui acord și a unui compromis constituie un proces de identificare și de rezolvare a conflictelor.</p> <p>Podeaua în formă de stea poate fi, de asemenea, semnificativă. Împărtășim o comunitate – de exemplu, planeta noastră, familia noastră, școala noastră. Nu avem alta în schimbul ei. Prin urmare, depindem unii de alții, iar abordarea conflictelor și rezolvarea acestora trebuie să fie guvernată de principii și reguli comune. Conflictul, ca atare, nu este un lucru rău. Drepturile omului conduc la pluralism și deci la concurența intereselor, ceea ce crește probabilitatea de conflict. Soluționarea adecvată a conflictelor poate duce la armonie, în timp ce încercarea de a suprima conflictul prin mijloace autoritare sau de a-l rezolva în mod nedrept pot conduce la perturbarea unei comunități. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol.VI Editura Consiliului European.)</p>
Cuvinte-cheie	Drepturi, conflicte, pedeapsă, abordare pozitivă.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice situații care pot provoca stări conflictuale; ✓ Să analizeze sancțiunile prin prisma respectului pentru demnitatea umană.
Evocare	<p>Faceți un asalt de idei (brainstorming) referitor la ce fel de pedeapsă li se aplică copiilor.</p> <p>Această introducere în tema lecției le solicită elevilor să-și valorifice propria experiență și propriile observații, punându-i în situația de „experți”. Ei pot adăuga deja comentarii.</p>
Realizarea sensului	<p>Rugați elevii să formeze grupuri mici, de 3–4 persoane. Distribuți-le materialul resursă <i>Fișa de lucru nr. 1</i> „Lista pedepselor” și solicitați-le să-l citească în liniște.</p>

	<p>După lecturarea listei, invitați elevii să discute în grupuri pedepsele care sunt bazate pe respectul demnității umane.</p> <p>Aici e binevenită o sesiune în plen. Ar fi bine ca grupurile să-și împărtășească reciproc rezultatele.</p> <p>Ulterior, rugați elevii să se întoarcă la grupurile lor. Scrieți pe tablă sau pe flipchart câteva situații:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Un elev întârzie la ore.</i> ✓ <i>Un elev nu și-a făcut tema.</i> ✓ <i>Un elev insultă un coleg de clasă din cauza originii sale etnice sau a convingerilor sale religioase.</i> ✓ <i>Un elev brutalizează o elevă.</i> ✓ <i>Un elev numește colegii cu cuvinte umilitoare.</i> <p>Apoi, invitați-i să discute pedeapsa care, dacă există, ar trebui aplicată în aceste situații.</p> <p>Desfășurați din nou o activitate în plen: propuneți elevilor să-și prezente rezultatele.</p> <p>După prezentările elevilor, discuția finală ar putea aborda următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Există soluții alternative pentru aplicarea unei pedepse (de exemplu, mediere între făptuitor și victimă)?</i> ✓ <i>De ce se întâmplă adesea că totuși se utilizează pedeapsa când există și alte soluții?</i> ✓ <i>Am putea găsi alte soluții care credem că ar fi mai bune pe termen lung?</i> <p>Insistați asupra ideii că nu toate conflictele duc neapărat la violență și că sunt posibile și trebuie aplicate abordările constructive.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Propuneți elevilor <i>Fișa de lucru nr. 2 „Scenariu de...”</i> (explicația atașată este doar pentru profesor). Solicitați-le ca, rămânând în grupurile existente, să creeze un scenariu în baza acesteia, atribuindu-l unei situații discutate la etapa reflecției. La dorință, pot să prezinte și o teatralizare a acestuia.</p> <p>Spre final, puteți susține o discuție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum considerați, e necesar să renunțăm la pedeapsă ca mecanism de rezolvare a conflictului?</i> ✓ <i>Puteți da exemple de situații când ați reușit să evitați aplicarea pedepsei?</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit?</i> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>În ce vedeți utilitatea lecției de astăzi?</i> ✓ <i>Cine credeți că ar mai trebui informat la acest subiect?</i>
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să selecteze de la televizor, din ziare sau din viața de zi cu zi un exemplu de conflict cu soluția de rezolvare care presupune o abordare pozitivă.

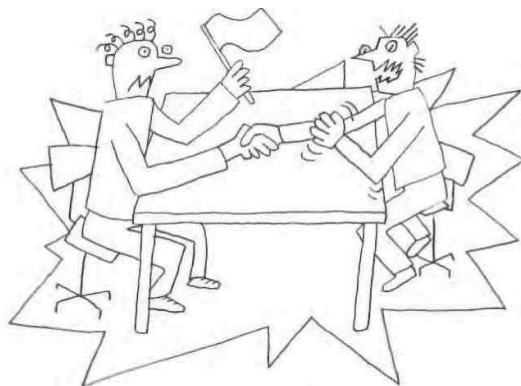
Fișa de lucru nr. 1

Lista pedepselor

1. Scrierea unei poezii	rul școlii
2. Citirea unei povești copiilor	10. Privarea de pauză
3. Zece abdomene pentru înjurat	11. Lucru suplimentar la una din materiile la care rezultatele sunt slabe
4. Statul în picioare în clasă, după ore, atâtea minute câte s-au întârziat dimineața	12. Plata unei amenzi care contribuie la acoperirea cheltuielilor comune
5. Statul în picioare în timp ce scrie	13. Scrierea unei scuze persoanei care a fost jignită
6. Curățarea zonei de recreere	14. Să spună 2 lucruri pozitive persoanei pe care a jignit-o
7. Curățarea clasei	15. Alte sugestii...
8. Eliminarea de la oră	
9. Alergarea de zece ori în jurul școlii	

Fișa de lucru nr. 2

Scenariu de ...

3.9.–3.10. DREPTURI SITUATE ÎN CONFLICT. CUM PROCEDĂM?

DUDO. ARTICOLUL 29

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare va avea doar limitările stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și de a răspunde cerințelor de moralitate, ordine publică și de bunăstare generală într-o societate democratică.

CDC. ARTICOLUL 2

1. Statele-părți se angajează să respecte drepturile ... și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nicio discriminare ...

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** cvintetul (poezia de 5 versuri), discuția euristică, studiul de caz, analiza, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Drepturile omului au trei elemente: titularul de drepturi, conținutul dreptului (ceea ce titularul are dreptul de a pretinde) și titularul de obligații (persoana sau instituția care trebuie să răspundă la solicitare). Îndatoririle sunt de obicei evaluate la trei niveluri:

A **respecta** înseamnă a se abține de la a priva, direct sau indirect, indivizii de drepturile lor, inclusiv a se abține de la instituirea unui sistem instituțional, care ar lipsi oamenii de drepturile lor, sau de la oferirea de stimulente altora pentru a lipsi oamenii de drepturile lor.

A **proteja** înseamnă a pune în aplicare acest respect; a-i împiedica pe cei care caută să îl priveze pe un altul de drepturi – fie că este vorba de oficiali guvernamentali, instituții internaționale, corporații private, lideri ai comunității, persoane vigilente sau membri ai familiei – de la a face acest lucru.

	<p>A îndeplini înseamnă a-i ajuta pe cei care au fost privați, inclusiv pe cei față de care există o responsabilitate specială, pe cei care sunt privați deoarece datoria de a respecta și datoria de a proteja drepturile lor nu au fost respectate, și pe cei care sunt victime ale catastrofelor naturale. Acest ajutor cuprinde măsuri legislative, bugetare, judiciare și altele, pentru a oferi cel mai bun mediu posibil pentru politica de protecție a drepturilor.</p> <p>Deși la prima vedere se pare că lanțul Dorințe-Nevoi-Drepturi-Responsabilități este unul logic, iar drepturile omului oferă răspunsuri clare, acest lucru nu se întâmplă întotdeauna. Într-adevăr, sunt multe situații în care dreptul cuiva vine în conflict cu dreptul altcuiva. Într-un asemenea caz, gândirea critică ne poate ajuta la evaluarea drepturilor implicate prin comparație unele cu altele și la determinarea propriei soluții. (Sursa: <i>A trăi în democrație (ECD/EDO)</i>, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului Europei.)</p>
Cuvinte-cheie	Drepturi, conflicte, drepturi în conflict, non-violență.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să recunoască situații în care drepturile omului pot fi în conflict; ✓ Să analizeze situații în care drepturile omului sunt în conflict; ✓ Să abordeze conflictele într-un mod non-violent.
Evocare	<p>Propuneți-le elevilor o numărătoare de la unu la patru. Apoi, rugați-i să formeze perechi, după principiul număr par+număr par și număr impar+număr impar. Ulterior, fiecare pereche va elabora un cvintet: perechile cu număr par vor avea la bază cuvântul <i>conflict</i>, iar perechile cu număr impar vor avea la bază cuvântul <i>drepturi</i>. După expirarea timpului oferit ascultați răspunsurile. Fiind promovate mai multe lecții la acest modul, încercați să observați dacă au intervenit schimbări în felul cum interpretează/tratează elevii conflictul. Solicitați-le câteva opinii cu referire la felul în care ei văd interdependența acestor două noțiuni (<i>conflict și drepturi</i>).</p>

**Realizarea
sensului**

Propuneți elevilor sau ajutați-i să formeze 5 grupuri și înmânați-le acestora câte un caz despre drepturile omului aflate în conflict din *Fișa de lucru nr. 1*, o coală mare de hârtie și un marker.

Mai întâi, invitați elevii să discute drepturile omului implicate în conflict. Pentru discuție grupul poate utiliza lista drepturilor omului (*Fișa de lucru nr. 2*). De îndată ce au convenit cu privire la drepturile aflate în conflict, anunțați-i că trebuie să împartă coala de hârtie după exemplul de mai jos:

Caz nr.
Drepturile omului implicate
–
–
–
Soluție
De ce?

Dvs. puteți pregăti această activitate pe tablă, menționând drepturile implicate în prima căsuță.

Cea de-a doua sarcină constă în a avea o discuție deschisă despre soluția despre care elevii cred că s-ar potrivi în acest conflict. Spuneți-le să formuleze motive pentru alegerea pe care o fac și să le adauge pe coala lor de hârtie.

Apoi, solicitați fiecărui grup să aleagă un purtător de cuvânt care să prezinte răspunsurile grupului întregii clase.

Puteți solicita elevilor din restul clasei să-și exprime părerile în legătură cu alegerile făcute și dacă sunt sau nu de acord cu ideile grupului.

Insistați asupra ideii că situațiile de drepturi ale omului situate în conflict unele cu altele nu duc neapărat la violență și că sunt posibile și trebuie aplicate abordările constructive.

Reflecție

Solicitați-le elevilor, rămânând în grupurile existente, să selecteze ei exemple de drepturi aflate în conflict și să propună soluții pentru situațiile selectate.

	<p>Dacă timpul vă permite, puteți cere clasei, după fiecare exemplu sau la sfârșit, să-și spună părerea cu privire la modul în care au soluționat grupurile situația de drepturi în conflict.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>De ce învățăm despre drepturi în conflict?</i> ✓ <i>Credeți că e necesar să împărtășim informația și experiența câpătată cu altcineva (familie, prieteni)?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să monitorizeze în clasa/instituția lor astfel de situații, soluționarea lor și să le relateze apoi colegilor propriile observații.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Scenarii de situații ale drepturilor aflate în conflict

Cazul 1

Max este un băiat de opt ani care a suferit traumatisme grave în urma unui accident și are nevoie urgent de o transfuzie de sânge la spital. Cu toate acestea, tatăl lui le interzice medicilor să facă această procedură, din motive religioase. Mama copilului și doctorii însă vor să-i salveze viața.

Cazul 2

Într-un spital, la serviciul de urgență lucrează un număr limitat de persoane. Este o seară agitată și mai este loc doar pentru un pacient pentru a i se acorda asistență medicală urgentă. Deoarece viețile altor două persoane sunt încă în pericol, deci nu pot fi externați, medicii trebuie să hotărască pe cine să ia la tratament pe cel de-al treilea loc: un copil mic sau un afacerist de succes.

Cazul 3

Gus este un membru respectat al unui partid politic de orientare religioasă, care pune foarte mare accent pe valorile familiei. Un ziarist care vizitează sediul partidului descoperă din întâmplare o serie de scrisori personale de la X, din care poate trage concluzia, fără nicio urmă de îndoială, că Gus are o aventură extraconjugală. Ziaristul publică știrea.

Cazul 4

Youtchou trăiește într-o țară din lumea a treia. Este sărac și reușește să își câștige traiul de bază, dar nimic mai mult. I-ar plăcea să înceapă să studieze, dar nu poate face rost de mijloacele necesare în acest scop. Țara lui nu îi poate asigura resursele necesare, deoarece economia se află într-o stare deplorabilă și toate resursele disponibile se folosesc doar pentru a acoperi nevoile primare ale populației.

Cazul 5

Autoritățile locale intenționează să construiască o școală nouă pe un teren care este unul dintre puținele locuri rămase pe care copiii mai pot încă să se joace.

3.11. EVALUARE SUMATIVĂ

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE „CONFLICTUL. EU ÎMPOTRIVA TA VERSUS EU ÎMPREUNĂ CU TINE”

Clasa _____ Data _____

Numele și prenumele elevului/ei _____

SUBIECTUL I (5 x 2 p. = 10 puncte)

Stabilește corespondențe corecte:

1. Conflict	a. Încurcătură, când cineva e obligat să aleagă între 2 soluții
2. Violență	b. Contact, relație, transmiterea și recepționarea informațiilor
3. Pedepsă	c. Lipsă de stăpânire în vorbe și fapte
4. Comunicare	d. Neînțelegere, contradicție, ciocnire de idei, dezacord
5. Dilemă	e. Măsură luată împotriva celui ce a încălcat unele norme/legi

SUBIECTUL II (5 x 2 p. = 10 puncte)

Numește 5 surse/cauze ale conflictelor:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

SUBIECTUL III (6 x 3 p. = 18 puncte)

Completează tabelul cu 3 efecte pozitive și 3 efecte negative ale conflictelor:

Efecte pozitive	Efecte negative
1.	1.
2.	2.
3.	3.

SUBIECTUL IV (2 p. + 3 p. = 5 puncte)

Care, în opinia ta, este cea mai eficientă modalitate de rezolvare a conflictului?

Argumentează-ți răspunsul.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SUBIECTUL V (5 puncte)

Enumeră 5 competențe necesare pentru a rezolva conflictele în abordarea „câștig-câștig”.

SUBIECTUL VI (12 puncte)

„La ora de matematică, profesoara a adus lucrările. Unul dintre elevi, nemulțumit de notă, mototoleşte lucrarea și o aruncă la coș.”

Analizează situația descrisă mai sus după următorul algoritm:

1. Sursa conflictului
2. Sentimentele și nevoile părților implicate în conflict
3. Posibilele soluții
4. Cea mai bună/eficientă soluție

1.

.....

.....

2.

.....

.....

3.

.....

.....

4.

.....

.....

Puncte:	
Nota:	

3.12. EVALUARE SUMATIVĂ

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE „CONFLICTUL. EU ÎMPOTRIVA TA VERSUS EU ÎMPREUNĂ CU TINE”

Clasa _____ Data _____

Numele și prenumele elevului/ei _____

- Inițiați un exercițiu de creativitate: Cum ar fi o clasă de elevi care rezolvă conflictele constructiv?
- Elaborați o listă cu caracteristici de bază.
- Inițiați o sesiune în plen în care să identificați situațiile de conflict care se întâlnesc în clasă.
- Realizați o ierarhie a acestora (foarte des, frecvent, arareori), și decideți ordinea elaborării sugestiilor.
- Solicitați-le elevilor, utilizând tehnica GPP, să elaboreze un ghid care i-ar ajuta să soluționeze conflictele în clasa lor.
- Propuneți-le să deducă valorile/principiile care stau la bază.

PROIECTE DIDACTICE

CLASA

IX

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1

MASS-MEDIA ȘI PARTICIPARE

1.1. CELE 7 CATEGORII DE MEDIA

CEDO. ARTICOLUL 10.1

Accesul liber la informații și libertatea presei.

DUDO. ARTICOLUL 19

Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere.

Atât creatorii, cât și consumatorii de mass-media exercită un drept uman fundamental. Cenzurarea acestor drepturi și libertăți face diferența între dictaturi și democrații. Aceste libertăți, alături de revoluția tehnologică produsă odată cu inventarea calculatoarelor și a internetului au dat naștere culturii mediatice în care trăim astăzi. Experiența este ambivalentă și tipică pentru procesele de modernizare: dacă putem gestiona potențialul, câștigăm; dacă nu putem face față provocărilor, pierdem. Din acest motiv, abilitățile mediatice reprezintă o competență cheie în domeniul EDO/ECD.

Odată cu dezvoltarea internetului și interconectarea acestuia cu televiziunea, cinematografia, DVD-urile, publicitatea, muzica, ziarele, revistele, cărțile și chiar comunicarea personală prin email, telefoane mobile și mesaje instantanee, cunoștințele și informațiile s-au schimbat semnificativ.

Totul a devenit mai vizibil. Lumea este în vizorul camerei, 24 de ore din 24 și 7 zile din 7, iar în ceea ce privește internetul, cantitatea de informații este practic infinită.

Deci, nevoia cetățeanului educat de mâine nu este de a obține doar mai multă informație, dar și de a-și dezvolta și internaliza un proces coerent și consecvent de analiză a conținutului și de gestionare a informațiilor.

Acest lucru este benefic nu numai în luarea deciziilor personale, ci și în dezvoltarea societății, deoarece acest cadru le permite cetățenilor să aibă discuții și dezbateri în baza unor abordări comune. Proiectele didactice din acest modul sunt o traducere adaptată a resursei Five Key Questions That Can Change the World, Center for Media Literacy (2005).

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția dirijată, problematizarea, graficul T, proiectul;
- **Resurse materiale:** anexa 1, foi A4, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Luăm parte la democrație prin mass-media

Participarea la viața societății și în politică înseamnă, în mod esențial, comunicarea cu alții – cu alte cuvinte, primirea și oferirea de informații, inclusiv prin intermediul mijloacelor de informare. Cetățenii care nu pot comunica prin aceste mijloace de informare nu pot participa în evenimente și procese sociale sau politice. Mass-media ne oferă o multitudine de moduri de comunicare și ne furnizează informații mai mult ca oricând, dar în același timp controlează ce și cum comunicăm. Trăim într-o lume a culturii media, ceea ce reprezintă o provocare pentru fiecare individ. Pe de o parte, mass-media oferă oportunități fascinante pentru acei cetățeni care au abilități mediatice și care pot folosi prin urmare mass-media în mod critic și conștientizat, fiind capabili să se descurce cu mari cantități de informații de diferite tipuri și de calitate diferită. Pe de altă parte, sfera media îi exclude de la participare pe toți cei care fie nu-și permit să cumpere produse mediatice, fie nu au abilitățile necesare pentru a le folosi sau pentru a evalua calitatea informațiilor.

Sursa: <http://mediacritica.md/ro/tag/mass-media/>.

DEX-ul spune că **mass-media** „*desemnează ansamblul mijloacelor și modalităților tehnice moderne de informare și influențare a opiniei publice, cuprinzând radioul, televiziunea, presa, internetul etc.; alte*

	<p>mijloace de comunicare în masă”. Cuvântul este folosit în principal la singular, deoarece înseamnă totalitatea de instituții și/sau produse media („mass-media din această țară este parțial liberă”), dar se întâmplă să fie folosit și la plural („mass-media sunt produsul societății în care acestea există”). Totuși, cei mai mulți preferă versiunea tradițională a singularului – „mass-media este a patra putere în stat”. Mass-media (engl. mijloacele de comunicare în masă) cuprinde mijloacele ce difuzează informații pentru un număr mare de consumatori (ziare, TV, radio, internet etc). Mass-media clasică (bazată pe transmisiune) se referă la reviste, ziare, TV și radio, pe care le folosim în principal ca sursă de informare și pentru divertisment. Mai nou însă avem mijloace de informare bazate pe internet (site-uri, email, bloguri, rețele de socializare), care se alătură serviciilor de mesagerie de tip Viber, Telegram, Whatsapp sau SMS, existente deja de ceva timp. Le folosim pe toate acestea în multe scopuri, dar în special pentru a comunica între noi. În prezent, trăim într-o cultură mediatică. Societatea este o rețea de interacțiune între membrii săi. Interacțiunea socială este, în mare măsură, comunicare. Comunicarea este susținută, canalizată și formată de mijloacele de comunicare (media), iar mesajele media nu numai că reflectă (adică oglindesc) realitatea, ci și o refractează (adică îi oferă un nou curs).</p>
<p>Cuvinte-cheie</p>	<p>Mijloace de comunicare (media) – orice instrument sau tehnologie utilizată pentru transmiterea și/sau recepționarea mesajelor.</p> <p>Mijloace de comunicare în masă (mass-media) – orice instrument sau tehnologie utilizate pentru transmiterea mesajelor de la o sursă către mai mulți receptori (mase). De obicei, în cazul mass-media este posibilă doar comunicarea într-un singur sens.</p> <p>Textul mass-media – orice mesaj transmis prin intermediul mass-media. Acestea pot fi cuvinte, imagini, sunete sau multimedia (adică toate împreună).</p>
<p>Obiective</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să se familiarizeze cu evoluția mass-mediei și a diferitelor forme de mass-media, „cele 7 media”; ✓ Să delimiteze diferite forme de mass-media; ✓ Să reflecteze critic asupra rolului mass-media într-o democrație.

<p>Evocare</p>	<p>Rugați elevii să vorbească despre sursele din care se informează și să argumenteze de ce folosesc anume această sursă/aceste surse. De asemenea, solicitați-le elevilor să motiveze când și în ce condiții optează pentru o sursă sau alta. (Când le puneți elevilor o asemenea sarcină, aceștia ar putea enumera alternativele unei surse de informații, în funcție de situație: acasă – TV-ul, în transportul public – sursele online, în mașină – radioul și așa mai departe.) Utilizați ca reper următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Când doriți să vă informați despre un eveniment, care este prima sursă la care apelați? (<i>Elevii ar putea răspunde că telefonează anumite persoane, contactează prin rețele de socializare un prieten, deschid televizorul, ascultă radioul sau citesc un ziar.</i>) De ce? (<i>Elevii ar putea sugera că sursa aleasă e mai rapidă sau mai sigură, mai interesantă sau mai accesibilă.</i>) ✓ Când ați urmărit ultima dată o emisiune TV? La ce post de televiziune? ✓ Când ați ascultat ultima dată un post de radio? Ce post de radio preferați? ✓ Când ați scris/primit un email? ✓ Când ați vorbit ultima oară prin Viber/Skype/WhatsApp? ✓ Când ați citit ultima oară un ziar? Ce ziar preferați? ✓ Care sunt cele mai recente informații despre comunitatea voastră apărute în mass-media?
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Propuneți-le elevilor să formeze 7 grupuri de lucru. Oferiți fiecărui grup câte o Fișă de lucru nr. 1 și rugați-i să-și aleagă informația despre o categorie mass-media: presa scrisă, radio, TV, internetul, telefonul mobil (poate fi prin tragere la sorți sau altă modalitate).</p> <p>Rugați elevii să examineze informația și să deducă 2 avantaje și 2 dezavantaje a unei categorii media (ar putea discuta despre viteză, accesibilitate, imagine, culori, sunet, dar și alte aspecte pe care le consideră importante atunci când alege o sursă de informare).</p> <p>Solicitați fiecărei echipe să prezinte informația pe poster, prin graficul T, argumentând necesitatea, avantajele și dezavantajele.</p>

Reflecție	<p>Propuneți-le elevilor să discute opinia unei persoane care crede că este suficient să existe doar un mijloc de informare. Ce cred ei despre acest lucru?</p> <p><i>Facilitați discuția astfel încât elevii să reflecteze critic asupra riscurilor de a se informa dintr-o singură sursă. Acest aspect va fi detaliat în temele următoare. Notați argumentele pe o fișă, ca la sfârșit de modul să reveniți la aceasta.</i></p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să realizeze un sondaj referitor la topul surselor mass-media în școală sau comunitate.</p>

Fișa de lucru nr. 1.

Din ce este compusă mass-media. Evoluția acesteia

Spre sfârșitul secolului 20 – începutul secolului 21 s-a conturat o clasificare cronologică a mass-mediei, numită convențional „cele șapte mass-media”. Aceasta începe cu produsele tipărite – „bătrânele” de peste 500 de ani, apărute odată cu revoluționarea tiparului de către metalurgistul german Johannes Guttenberg – și se încheie cu cele mai noi modele de telefoane mobile inteligente.

1. Tiparul	<p>1450 – Este perioada când în Europa se atestă tiparul, deși chinezii îl practicau încă de prin anul 594, tot ei fiind cei care au inventat și hârtia. Cuvântul tipărit a ușurat circulația informației și a cunoașterii, astfel că într-un timp relativ scurt întreaga Europă a fost atinsă de o adevărată explozie a mass-mediei. Tehnologiile au evoluat masiv în aceste peste cinci secole, și totuși tiparul și-a păstrat întâietatea în clasament. Potrivit unor cercetări, din 1500 și până astăzi, au fost puse în circulație mai bine de 9.000.000 de cărți. Alături de cărți, din mass-media tipărite mai fac parte broșurile, ziarele, revistele.</p>
2. Înregistrările	<p>Sfârșitul sec. 19. Deși reproducerea sunetelor pare să existe decât lumea, istoria ne spune că biografia înregistrărilor abia dacă a depășit un secol. E adevărat că și aici tehnologiile au evoluat destul de mult – astfel, discurile de gramofon, care altădată erau cea mai înaltă manifestare a progresului în domeniu, astăzi i-ar putea interesa doar pe colecționari. Alături de ele, au ajuns în arhivele istorice și progresistele, la timpul lor, benzi magnetice, casete, CD-uri și DVD-uri.</p>

<p>3. Filmul</p>	<p>Apr. 1900. Și industria <i>filmului</i> e destul de tânără. Prima proiecție cinematografică „oficială” a avut loc la 28 decembrie 1895 la Paris, când cinematografiștii Louis și Auguste Lumière au prezentat o peliculă de câteva minute, „Ieșirea din Uzinele Lumière din Lyon”. Louis Lumière este considerat și primul operator de „actualități” – în iunie 1895, el i-a filmat coborând de pe vapor pe participanții la Congresul de fotografie din Neuville-sur-Saone. Ulterior, cei doi frați au angajat operatori care să înregistreze aspecte din viața cotidiană, astfel fiind posibilă apariția „jurnalului de actualități”, a „documentarului” și a „reportajului”, dar și a montajului cinematic.</p>
<p>4. Radioul</p>	<p>Apr. 1910. Primul deceniu al secolului 20 este marcat de apariția <i>radioului</i> care, datorită undelor electromagnetice, a permis transmiterea informației la distanțe mari, fapt considerat consecința cea mai importantă a revoluției informaționale. Primul care a transmis un mesaj vocal prin undele radio a fost Reginald Fessenden, în 1900, în următoarele decenii radioul cunoscând o dezvoltare fulminantă. În ceea ce ține de mass-media, cel mai amplu radioul e folosit în radiodifuziune, inclusiv în televiziune. Totuși, domeniile principale ale radiocomunicațiilor, inclusiv cele spațiale, le reprezintă în continuare radiotelegrafia și radiotelefonie. În plus, să nu uităm de locul tot mai mare pe care, în ultimul deceniu, îl ocupă radioul digital și podcasturile.</p>
<p>5. Televiziunea</p>	<p>Apr. 1950. La 500 de ani de la „revoluția Guttenberg”, omenirea s-a pomenit în fața unei noi invenții ce avea să schimbe pentru totdeauna imaginea lumii, iar odată cu aceasta – să o cucerească și să și-o supună iremediabil: <i>televiziunea</i>. Cercetările au început încă în sec. 19, însă lucrurile au evoluat cu o viteză năucitoare mai ales în perioada interbelică. Bunăoară, dacă în 1936, Jocurile Olimpice de la Berlin au fost transmise în locurile publice din șase orașe germane, deja în 1952 încoronarea Reginei Elisabeta a II-a a fost urmărită de peste 20 de milioane de telespectatori. A fost primul eveniment transmis de televiziune în direct în mai multe țări europene și retransmis în SUA, dar și un prim prilej pentru ca toată planeta să participe la același eveniment. Și numărul de televizoare a crescut de la an la an, ajungând la un milion în 1952 în Marea Britanie, în 1957 în</p>

	<p><u>Germania</u> și în 1958 în <u>Franța</u>. În 1964, în gospodăriile americane erau instalate 60 de milioane de televizoare. Din păcate, invenția care a pornit drept cel mai puternic instrument de informare a devenit rapid și cea mai puternică armă de manipulare și dezinformare din lume.</p>
6. Internetul	<p>1990. Ca și alți „colegi” de progres informațional, internetul a cunoscut o perioadă mai lungă de cercetare, urmată de o adevărată explozie la nivel mondial. Ideea unei rețele care să permită comunicarea între utilizatorii aflați la diferite calculatoare a apărut în SUA încă în anii 1950-60. În 1969, pentru prima dată, au fost conectate calculatoarele din patru universități americane. În 1984 numărul calculatoarelor conectate la rețeaua globală atingea cifra de 1000; în 1987 – de 10.000, în 1989 – de 100.000, iar în 1996 – de 10.000.000. Din acel moment nimeni nu a mai pus la îndoială forța acestui nou și universal instrument de comunicare – și pe bună dreptate. Astăzi internetul e o adevărată lume paralelă în care sunt afișate informații de interes public în format de text, imagini și sunete (așa-numitele website-uri); care ne oferă servicii de poștă electronică email, transfer de <u>fișiere de date</u>, chat, video, telefonie și telefonie cu imagine, radio și televiziune. O lume în care putem face afaceri și operațiuni bancare, putem vinde produse materiale și intelectuale, putem organiza videoconferințe la distanță sau grupuri de discuții pe teme prestabilite. Lista ar putea continua, dar ne vom opri aici, cu mențiunea că astăzi, pentru mass-media, internetul este cel mai rapid și mai accesibil mod de a-și disemina produsul.</p>
7. Telefonul mobil	<p>Apr. 2000. Din start, micuțul dispozitiv pre nume telefonul mobil a fost conceput pentru a putea lua de oriunde, fără a depinde de fir, legătura cu rudele și prietenii – în caz că întârziem la cinema sau nu venim la cină... Dar, în mai puțin de două decenii, acesta a devenit un accesoriu indispensabil, care ne permite să fim conectați nonstop la fluxul informațional din întreaga lume. În plus, în ziua de azi, telefonul mobil nu mai e un simplu telefon – el e <i>smartphone</i>, e „inteligent”. Adică, este și <u>dictafon</u>, și <u>aparat de fotografiat</u> sau de filmat, și instrument pentru navigare pe <u>internet</u>, pentru privit filme și ascultat știri radio, și <u>GPS</u>, și multe altele. Iar o televiziune sau un portal de succes neapărat va ține să își creeze și o aplicație pentru telefon...</p>

1.2. COMUNICAREA „ÎNTR-UN SINGUR SENS” VS COMUNICAREA „ÎN AMBELE SENSURI”

DUDO. ARTICOLUL 10

Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere.

Strategii didactice:

- ✓ **Resurse procedurale:** discuția euristică, diagrama Venn, jocul de rol;
- ✓ **Resurse materiale:** tablă/flipchart, anexe cu desene, foi A4;
- ✓ **Forme de organizare:** individual, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Toate mesajele media sunt „construite”

Ceea ce trebuie să înțelegem este că textele din sursele mass-media, de cele mai multe ori, nu sunt „autentice”, deși par „reale”. Textele media sunt construite tot așa cum sunt construite blocurile de locuit, drumurile ori avioanele. Persoane diferite sunt plătite pentru a realiza anumite activități. Indiferent dacă urmărim știrile seara sau trecem pe lângă un panou publicitar, mesajul mediatic transmis de acestea a fost scris de cineva (sau probabil de mai multe persoane), o persoană a realizat o fotografie, apoi a editat-o, iar o echipă de creație a pus totul laolaltă. În tot acest proces de creație se fac anumite alegeri. Acesta este mai mult decât un proces fizic. Ceea ce a fost „construit” de doar câteva persoane devine apoi „o realitate” pentru noi, ceilalți. Dar ca destinatari ai mesajelor, nu ajungem să vedem sau să auzim cuvintele sau imaginile care au fost respinse. Vedem, auzim sau citim doar ceea ce a fost selectat și acceptat. În acest proces se fac diferite alegeri: ce cuvinte sunt scrise; care sunt omise; ce imagine este selectată din zeci de imagini, care aspect al problemei merită relatat, iar care nu merită nici măcar să fie măcar cercetate... Noi vedem,

	<p>auzim sau citim ceea ce a trecut deja printr-un proces de triere, acceptare și selecție! În mod normal, nimeni nu ne explică de ce s-au făcut anumite alegeri. Ca și aerul pe care îl respirăm, mass-media este luată ca atare și mesajele uneori nici nu sunt puse la îndoială. Astfel, ne creăm o impresie despre ceea ce se întâmplă în lume din informația primită de la cei care creează mesajele mediatice. Tradițional, mass-media, transmite zi de zi mesaje „în sens unic”, fără ne a oferi posibilitatea de a răspunde în mod real la unele mesaje sau de a adresa întrebări. Această comunicare „în sens unic” implică foarte multe limitări la care deseori nu ne gândim. Această activitate are ca scop demonstrarea diferenței dintre a primi informația de la TV, radio sau ziar („comunicarea în sens unic”) și schimbul de informații cu un prieten („comunicare în ambele sensuri”). Nu putem schimba dinamica mass-mediei, dar am putea înțelege limitările acesteia, iar acesta ar fi un prim pas în deprinderea de a gândi critic și a pune la îndoială informația și mesajele transmise de mass-media.</p>
Cuvinte-cheie	<p>Comunicare în sens unic – emițătorul îi transmite un mesaj receptorului, excluzând orice posibilitate de răspuns.</p> <p>Comunicare în ambele sensuri – aceasta reprezintă forma cel mai des întâlnită și cea mai agreată a comunicării. Ea implică un răspuns din partea celui care a primit mesajul.</p>
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să facă distincția dintre comunicarea în sens unic și comunicarea în ambele sensuri; ✓ Să explice limitele și avantajele comunicării mass-media; ✓ Să demonstreze că mesajele mass-media sunt construite.
Evocarea	<p>Inițiați o discuție cu elevii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce v-a ajutat în comunicarea cu oamenii când ați realizat tema pentru acasă (clasamentul preferințelor mass-media)?</i> ✓ <i>Ce obstacole ați întâmpinat în comunicare?</i>

	<p>Scrieți pe tablă 2 noțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> •◇ comunicarea într-un singur sens; •◇ comunicarea în ambele sensuri. <p>Rugați elevii să spună cum percep ei aceste 2 noțiuni și să facă conexiunea cu tema pentru acasă. De ce fel de comunicare au avut parte – într-un singur sens sau în ambele sensuri?</p> <p>Rugați elevii să ofere exemple de moduri de comunicare (elevii ar putea spune că persoanele comunică/primesc/transmit mesaje prin intermediul internetului, emailului, rețelelor de socializare, a mesageriilor Viber sau Whatsapp, prin discuții cu prietenii, scrisori, TV, radio, ziare și altele asemenea). Răspunsurile se notează pe flipchart sau tablă.</p> <p>Propuneți-le elevilor să repartizeze fiecare exemplu în una din cele 2 categorii: comunicare într-un singur sens și în sens dublu. Această sarcină poate fi realizată sub forma diagramei Venn, deoarece unele tipuri de comunicare se pot regăsi atât în categoria comunicării într-un singur sens, cât și în categoria comunicării în ambele sensuri.</p> <p>Întrebați elevii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care tip de comunicare prevalează?</i> ✓ <i>Care sunt avantajele și limitele, în cazul fiecărui tip de comunicare?</i> <p>Explicați-le elevilor că veți discuta despre ambele tipuri de comunicare, pentru a înțelege limitele și avantajele mass-media, în comparație cu comunicarea față-în-față.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Propuneți-le elevilor să se așeze în perechi, spate la spate. Spuneți-le că un elev din pereche va ține în mână o fișă cu o imagine (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>), astfel încât celălalt să nu o vadă, iar elevii să nu se atingă unul de altul.</p> <p>Elevii care transmit mesajul (cei care țin în mână imaginea): Spuneți-le să privească desenul de pe fișă și să-l descrie colegului care stă cu spatele, pentru ca acesta să-l deseneze. Elevilor care desenează spuneți-le că nu au voie să se întoarcă pentru a privi desenul ținut în mână de partener și nici să tragă cu ochiul la desenele celorlalte persoane din alte perechi. (Comunicare într-un singur sens).</p>

Receptorul (elevul care va desena): Instruiți-i să stea cu spatele la coleg, fără a vedea desenul și să asculte partenerul care descrie imaginea de pe fișă. În baza instrucțiunilor partenerului, aceștia desenează ceea ce înțeleg că este reprezentat pe fișă, având grijă să nu se întoarcă spre partener și nici să nu se uite la ceea ce desenează ceilalți elevi, din alte perechi. Atenționați elevii care ascultă că nu au voie să vorbească sau să adreseze întrebări.

Oferiți-le elevilor ce transmit mesajul o fișă cu un desen simplu (*Fișa de lucru nr. 1*). La dorință, desenul poate fi afișat pe tablă.

Anunțați apoi elevii că timp de câteva minute (2–3) **transmițătorul** explică **receptorului** cum să deseneze imaginea, îi oferă cât mai multe detalii, dar nu permite nicio întrebare din partea receptorului.

Când toți au terminat de desenat (sau sunt frustrați că nu le-a reușit), propuneți-le elevilor să ia o altă foaie și să înceapă o nouă rundă de desen. De data aceasta însă, anunțați-i că receptorii au voie să pună întrebări prin care să precizeze verbal detaliile desenului. Rămână valabilă regula că transmițătorul nu privește desenul receptorul, iar receptorul nu vede desenul pe care trebuie să-l realizeze (**comunicare în două sensuri**).

Dacă vă rămâne timp suficient, propuneți-le elevilor să facă schimb de roluri și să repete jocul, pentru a ca toți elevii să experimenteze atât rolul de transmițător, cât și rolul de receptor.

În cazul în care receptorul nu reușește să realizeze desenul nici după a doua rundă, le puteți acorda o a treia rundă, simplificând cerințele astfel încât transmițătorul să se întoarcă cu fața spre desenul realizat conform instrucțiunilor sale și să-și ajute colegul/colega cu instrucțiuni mai detaliate (comunicarea față în față).

Explorați cu elevii impresiile lor, servindu-vă drept reper de întrebarea:

✓ *La ce etapă a exercițiului v-a venit mai greu să vă descurcați?*

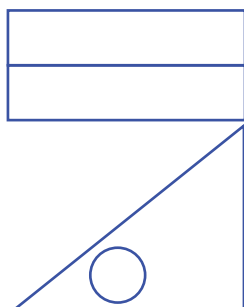
Întrebați elevii dacă își amintesc cum au realizat tema pentru acasă și rugați-i să spună la ce etapă a

	<p>interviului le-a fost cel mai complicat să comunice cu persoana interviuată și ce i-a ajutat să depășească obstacolele în comunicare.</p> <p>Propuneți-le elevilor să compare desenele și să analizeze rezultatul experimentului.</p> <p>✓ <i>Care sunt avantajele și dezavantajele comunicării într-un singur sens și comunicării în ambele sensuri?</i></p>
Reflecție	<p>Propuneți-le elevilor să identifice 2 secvențe cu o durată de 2 minute din 2 emisiuni TV sau radio. O secvență ar trebui aleasă dintr-o emisiune în care publicul nu are posibilitatea să adreseze întrebări (comunicarea într-un singur sens), iar altă secvență – dintr-o emisiune unde sunt permise apeluri telefonice, SMS sau comentarii online de la telespectatori sau radioascultători (comunicarea în ambele sensuri).</p> <p>Rugați elevii să-și expună părerea, făcând diferența dintre comunicarea într-un singur sens și comunicarea în ambele sensuri. Totodată, întrebați elevii care informație este mai convingătoare pentru public: cea comunicată într-un singur sens sau cea primită în urma unei comunicări în ambele sensuri? Rugați-i să-și argumenteze răspunsul.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să aducă, pentru ora următoare, câte 2 coperte/pagini de titlu din 2 publicații diferite, inclusiv publicații online, care au apărut în aceeași perioadă (zi, săptămână). Încurajați-i să aleagă pagini de titlu ce conțin atât text, cât și imagini cât mai diferite.</p>

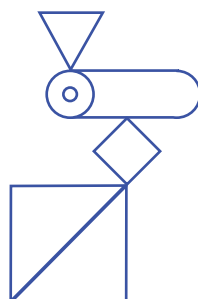
Fișa de lucru nr. 1.

Desenul

Variantă simplă

Variantă complexă

1.3. TOATE MESAJELE SUNT CONSTRUITE. LUMEA ÎN 22 DE MINUTE

LEGEA PRESEI NR. 243 DIN 26.10.1994

ARTICOLUL 4. LIBERTATEA DE EXPRIMARE ȘI LIMITĂRI DE PUBLICITATE

(1) Publicațiile periodice și agențiile de presă publică, potrivit aprecierilor proprii, orice fel de materiale și informații, ținând cont de faptul că exercițiul acestor libertăți ce comportă datorii și responsabilități este supus unor formalități, condiții, restrângeri și unor sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea crimei, ocrotirea sănătății, protecția moralei, protecția reputației sau apărarea drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea unor informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare.

(2) Publicațiile periodice și agențiile de presă sunt obligate să utilizeze un limbaj corect și nediscriminatoriu, în care statutul egal și rolul femeilor și al bărbaților sunt reflectate în aceeași măsură și tratate ca având aceeași valoare și aceeași demnitate, contribuind la diminuarea stereotipurilor sexiste.

(4) Publicațiile periodice și agențiile de presă sunt obligate să utilizeze un limbaj accesibil și să prezinte informația furnizată în așa mod încât aceasta să nu lezeze onoarea și demnitatea persoanelor cu dizabilități.

Recomandat: La decizia profesorului, lecția se predă în 1-2 ore.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** analiza comparativă, buletinul de știri;
- **Resurse materiale:** coli de hârtie, markere, fișe de lucru;
- **Forme de organizare:** în grup, frontal, individual.

DEMERSUL DIDACTIC

**Suport
informațional**

Cum este selectată informația pentru un buletin de știri. Pentru a înțelege că mesajele mass-media sunt construite, trebuie să recunoaștem că reprezentanții mass-mediei fac anumite alegeri și aceste alegeri pot influența oamenii și societatea în general. Mass-media ne

	<p>construiește imaginea pe care o avem despre lume. Are puterea să decidă ce trebuie să aflăm despre un anumit eveniment. Creatorii de mass-media iau constant decizii de a include sau nu anumite informații și de a omite alte informații. Doar o mică proporție a informațiilor care sunt trimise zilnic redactorilor de știri apare în mass-media. Redactorii de știri elimină ceea ce nu poate fi relatat. Un criteriu este dacă informația merită să devină știre – este relevantă sau destul de interesantă? Alt criteriu se referă, pur și simplu, la spațiul disponibil. Iar un al treilea criteriu este legat de echilibrul pe care îl așteaptă cititorii – între informație, divertisment, politică, afaceri, sport sau/și știri despre celebrități. Dar și cititorul elimină cea mai mare parte din ceea ce oferă ziarul. Toți știm din experiență că de obicei alegem câteva articole și subiecte, iar în final dăm la o parte ziarul după ce am citit 5–10% din ceea ce se oferă. Acest principiu de „selectare” se aplică tuturor tipurilor de mass-media, fie că este vorba de TV, radio, internet sau altceva.</p> <p>Astfel, redactorii de știri au o puternică influență asupra agendei politice. Aducând anumite probleme sau scandaturi în atenția publicului, acestea ajung apoi să fie discutate în societate și deseori factorii responsabili trebuie să reacționeze într-un fel. Aici, din nou, cititorii au rolul lor – cum răspund la problemele care le sunt supuse atenției? Jucând rolul unor producători media care trebuie să pregătească un buletin de știri de 22 de minute, elevii vor trăi experiența unor decizii importante cu privire la ce va fi difuzat și ce nu va apărea în buletinul de știri.</p>
Cuvinte-cheie	Mesaj media, știre, redactor de știri, mesaj construit.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să experimenteze practica editorului de știri; ✓ Să identifice factorii care influențează decizia editorilor de a alege anumite știri; ✓ Să exploreze modul în care sunt construite buletinele de știri și subiectivitatea care influențează știrile difuzate.
Evocare	<p>Rugați elevii să formeze grupuri a câte 4–6 elevi. Instruiți fiecare grup să analizeze paginile de titlu/copertile aduse. Detaliați sarcinile, după cum urmează:</p> <p>Comparați paginile de titlu. Ce știri sunt prezente pe prima pagină a tuturor publicațiilor? Care știre este doar</p>

	<p>pe prima pagină a unei publicații? Ce sentimente aveți sau ce impresii vă creează acele coperti?</p> <p>Comparați titlurile pentru aceeași știre din mai multe publicații. Cum diferă acestea în ceea ce privește tonalitatea sau implicarea? Cum ar putea influența titlurile modul de gândire al celui care citește știrea?</p> <p>Comparați fotografiile care însoțesc aceeași știre. Cât sunt de diferite și cât de mult se aseamănă? Ce sugerează fotografiile despre eveniment? Dar legendele acestora? În ce mod influențează titlurile sau fotografiile interpretarea știrilor?</p>
Realizarea sensului	<p>Construirea unui buletin de știri</p> <p>Distribuiți fiecărui grup câte o copie a <i>Fișei de lucru nr. 1</i> și o coală de hârtie cu markere.</p> <p>Propuneți fiecărui grup să aranjeze știrile, în ordinea importanței, în ordinea în care ei consideră că acestea trebuie să apară într-un buletin de știri de 22 de minute. Elevii vor evalua știrile disponibile, discutând despre importanța acestora, vor realiza o alegere strategică – ce știri să fie incluse în buletin și care să fie excluse, le vor aranja în ordinea importanței și în ordinea apariției în buletinul de știri. Explicați-le elevilor „Regulile exercițiului de știri TV” și necesitățile competitive ale fiecărei reguli.</p> <p>Recomandați fiecărei echipe să scrie știrile/titlurile pe o coală de hârtie pe care să le afișeze pe perete sau tablă. Spuneți-le că un reprezentat din fiecare echipă va prezenta „buletinul” sau ceea ce au selectat împreună cu colegii pentru buletin, explicând de ce au ales anumite știri și de ce au omis altele.</p>
Reflecție	<p>Diferențe și similitudini:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Comparați și discutați despre contrastul existent între listele de subiecte ale grupurilor;</i> ✓ <i>Ce similitudini și diferențe există?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit atunci când a trebuit să excludeți anumite știri?</i> ✓ <i>Care au fost cele mai grele decizii?</i> ✓ <i>Cum vă ajută acest exercițiu să analizați buletinele de știri pe care le priviți la TV?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor, pentru ora următoare, să aducă o imagine sau o fotografie din presă care i-a impresionat cel mai mult.</p>

Fișa de lucru nr. 1.

Lumea în 22 de minute

Exersăm raționamentul logic atunci când selectăm știri pentru un buletin informativ

În calitate de producători de știri la un post TV local, echipa dvs. va exersa „*raționamentul logic atunci când selectăm știri pentru un buletin informativ*” și veți selecta și aranja știrile pentru un buletin de știri care trebuie să-i țină în fața televizorului pe telespectatori.

Reguli pentru exercițiul de știri TV

Decizia de a include anumite știri într-un buletin informativ și de a le plasa într-o anumită ordine necesită o gândire strategică. Trebuie să țineți cont de anumite reguli:

Relevanța știrii – De ce o anumită știre este importantă? Conține știrea o informație crucială despre care trebuie să afle telespectatorii? Ce-i va face pe telespectatori să nu deconecteze televizorul sau să nu schimbe postul? Îi va marca această știre?

Faceți tot posibilul să asigurați echilibrul – Includeți atât informații pozitive, cât și negative, știri de ultimă oră, dar și povești de viață, istorii de succes, dar și conflicte.

Oportunitatea, temporalitatea – Este nevoie ca știrea să fie difuzată astăzi sau poate fi difuzată în altă zi?

Calitatea imaginii – Știrile TV necesită imagini de calitate pentru a-i ține pe telespectatori în fața ecranelor. Alegeți inteligent.

Restricții de timp – Știrile trebuie să „încapă” în cele 22 de minute.

Țineți minte:

Toate știrile, împreună, trebuie să nu depășească 22 de minute (alte 8 minute sunt rezervate pentru promo-uri, sumar etc).

Prima știre („știrea principală”) trebuie să fie cea mai captivantă, atât în materie de conținut, cât și de imagine. Doar nu vă doriți ca telespectatorul să schimbe postul din primele minute.

Știrile din acest exercițiu sunt neobișnuit de lungi deoarece este un exercițiu. Cele mai multe știri nu durează mai mult de 2 minute, unele având chiar 15 secunde.

Mostre de știri

	Sumarul știrii	Calitatea imaginii	Lungimea știrii
1.	Un grup de persoane dintr-o comunitate protestează contra depozitării deșeurilor toxice în preajma localității lor.	Medie	1.5 min.
2.	Prim-ministrul vine în vizită la școala din localitate.	Bună	2 min
3.	Muncitorii care au protestat au fost arestați după ce protestul a devenit violent.	Bună	2.5 min
4.	Deschiderea unui centru comunitar pentru copii în situație de risc.	Medie	2 min
5.	Fostul primar a murit subit de atac de cord.	Bună	3 min
6.	Echipa de fotbal din comunitate a intrat în etapa regională.	Medie	2.5 min
7.	O companie locală de asigurări este acuzată că a înșelat persoanele în etate din localitate.	Bună	2 min
8.	Un cântăreț apreciat vine în localitate la un eveniment de caritate, la un spital local.	Bună	2 min
9.	Beneficiarii de asistență socială se plâng că sunt nevoiți să prezinte tot mai multe documente pentru a încasa ajutoarele.	Medie	1 min
10.	Știre meteo cu grafică digitală, despre apropierea unei furtuni.	Bună	2 min
11.	Profil: o persoană din localitate are un garaj plin cu aparate TV.	Bună	2 min
12.	Un tsunami a devastat mai multe localități rurale din Indonezia.	Bună	1.5 min
13.	Economiștii prezic majorarea prețurilor la gaze naturale.	Medie	1 min
14.	Rodiile – noul aliment-minune.	Bună	2 min
15.	Un nou aparat gimnastic te ajută să capeți mai mulți mușchi cu mai puțin efort.	Bună	2 min
16.	Un model de mașină SUV („vehicul sportiv-utilitar”) a fost retras din vânzare din cauza unor defecțiuni la centura de siguranță.	Proastă	1.5 min.

1.4. CELE TREI „CĂRĂMIZI” ALE LIMBAJULUI VIZUAL DE BAZĂ

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția dirijată, jocul de rol;
- **Resurse materiale:** aparat de fotografiat, imagini din ziare sau reviste;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Pentru a ne captiva atenția, mass-media construiește mesajele utilizând tehnici creative și un limbaj creativ, cu reguli proprii.

Un mesaj mediatic include mai multe componente: nu doar titluri și text, dar și imagini, sunete, muzică sau infografice. Acesta este limbajul creativ, care influențează sentimentele și opinia. Deoarece aproape toate mesajele mediatice sunt însoțite de imagini vizuale, inclusiv știrile, este esențial ca elevii să învețe elementele de bază ale comunicării vizuale – iluminarea, compoziția cadrului, unghiul camerei, editarea, utilizarea recuzitei, limbajul corpului, simbolurile – precum și modul în care utilizarea acestora influențează perceperea mesajului de către public. Înțelegerea utilizării acestor tehnici nu doar că ne face mai puțin susceptibili la manipulare, dar și sporește înțelegerea și conștientizarea faptului că mass-media este un „text” construit. Cele mai multe informații, inclusiv știrile, sunt însoțite de imagini (video, foto) sau sunete. De aceea, este important ca elevii să cunoască elementele de bază ale comunicării vizuale. Această activitate introduce trei elemente fundamentale ale limbajului vizual: **unghiul camerei, iluminatul și compoziția** cadrului. Elevii vor fotografia cu iluminare diferită, din unghiuri diferite și în compoziții variate, ca să înțeleagă că aceste tehnici influențează sensul unui mesaj vizual. Prin observare, analiză și discuții, elevii învață să recunoască modul în care elementele de bază ale limbajului vizual – **iluminatul, unghiul camerei și compoziția** – sunt folosite în textele media din viața reală. Pe măsură

	<p>ce compară diferite fotografii (ar putea să ia ca exemplu fotografii de pe coperte de reviste, cu aceeași persoană), încep să observe cum tehnicile vizuale transmit atât semnificații evidente, cât și subtile. În acest proces, ei descoperă mult mai multe tehnici vizuale, cum ar fi limbajul corpului, simbolismul sau culoarea, care induc atât sentimente, cât și idei. Pentru o aplicație practică, elevii ar putea folosi chiar și unele fotografii realizate de ei, anterior, ale aceleiași persoane, dar din unghiuri diferite.</p>
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să conștientizeze că deciziile autorului fotografiei ar putea influența opinia publică; ✓ Să argumenteze în ce mod unghiul din care a fost realizată fotografia ar putea influența mesajul; ✓ Să utilizeze trei tehnici vizuale de bază pentru a realiza fotografii – unghiul camerei, iluminarea și compoziția.
Evocare	<p>Inițiați discuția cu elevii despre o imagine recentă (ar putea fi una din imaginile pe care le-au adus elevii) și întrebați-i care li s-a întipărit în memorie cel mai puternic și de ce. Întrebați elevii dacă au întâlnit mesaje care sunt transmise doar prin fotografii, fără a fi însoțite de text (de exemplu, panourile publicitare, imprimeurile de pe haine sau imagini de pe copertele unor reviste). Ce mesaj transmit imaginile fără text? De ce unele mesaje sunt transmise doar prin imagini? De ce unii autori preferă uneori să transmită un mesaj doar printr-o fotografie? Pentru a înțelege limbajul vizual, elevii trebuie să învețe despre trei dintre elementele de bază ale limbajului vizual:</p> <ul style="list-style-type: none"> • unghiul din care este făcută fotografia; • iluminarea; • compoziția cadrului. <p>Invitați-i să facă fotografii și să compare diferențele pe care le observă între fiecare set de imagini.</p>
Realizarea sensului	<p>Acest exercițiu ar putea fi realizat în 3 grupuri, în funcție de timpul de care dispuneți. Fiecare grup ar putea explora una dintre tehnici. Alternativ, exercițiul ar putea fi realizat de toți împreună.</p>

1. Unghiul camerei. Rugați cei mai înalți și cei mai scunzi elevi să joace rolul unor modele. Alți trei elevi vor fotografia.

- Rugați-l pe cel mai scund elev să stea așezat pe scaun, iar fotograful să stea așezat pe podea și să-l fotografieze, de jos în sus, pe cel ce stă pe scaun (prin analogie – asemenea unei insecte ce se uită de la pământ în sus).

- Rugați-l pe cel mai înalt elev să se așeze pe un scaun, apoi cel de al doilea fotograf să urce pe un scaun și să îl fotografieze de sus în jos (prin analogie – asemenea unei păsări ce se uită din cer spre pământ).

- Al treilea fotograf va realiza o fotografie la nivelul ochilor a celor doi elevi-model, care stau pe scaun, unul lângă altul.

Încurajați elevii să compare fotografiile pentru a descoperi cum ne influențează percepția asupra persoanei fotografiate unghiul din care este făcută fotografia. Discutați situațiile când se folosesc diferite unghiuri ale camerei în știri TV, filme populare sau în ziare.

2. Iluminarea. Rugați un elev-voluntar să fie model și doi elevi să fotografieze. Rugați „modelul” să stea așezat pe un scaun și utilizați o lumină relativ puternică (un proiector de dimensiuni reduse sau lumina de la telefonul mobil sau o lanternă) pentru a ilumina fața elevului, de jos în sus – dinspre bărbie spre frunte. Acest tip de iluminare se numește „**iluminat-monstru**” și este adesea folosit în filme de groază. Fotograful face fotografia de la nivelul ochilor.

Pentru următoarea fotografie, schimbați lumina, de sus în jos. Aprindeți lumina în sala de clasă, deoarece acestea, de asemenea, oferă iluminare de sus. Invitați elevii să realizeze această fotografie din același unghi ca și pe cea precedentă.

Încurajați elevii să compare diferențele. Discutați cu elevii dacă își amintesc anumite momente, inclusiv din filme sau fotografii, când a fost utilizat un anumit tip de iluminare și cum i-a făcut să se simtă.

3. Compoziția cadrului. Propuneți-i unui elev să fie model și alți doi elevi să realizeze fotografii. Așezați

	<p>modelul pe scaun, în fața clasei. Primul fotograf ar trebui să facă o fotografie extrem de apropiată. Aceasta înseamnă să fie foarte aproape de model (sau să folosească opțiunea „zoom in”, deoarece unele camere nu se pot focaliza foarte aproape de subiect) astfel încât întreaga față să intre în cadru și să se vadă doar ochii.</p> <p>Apoi, instruiți celălalt fotograf să fotografieze același model, dar de cât mai departe posibil, astfel încât modelul să fie în contextul întregii săli. Aceasta este adesea denumită „imagine de ansamblu”.</p> <p>Rugați elevii să compare aceste două fotografii și compoziția cadrului, pentru a vedea diferențele dintre o fotografie realizată de foarte aproape și una din depărtare. Adesea, fotografiile realizate de aproape transmit intimitate, intensitate sau emoții puternice, în timp ce imaginea de ansamblu oferă context și spațiu. Provocați elevii să vorbească despre modul în care ar putea fi utilizată compoziția imaginii pentru a transmite emoții diferite, pentru a arăta cum este reflectată o anumită parte a unei știri.</p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor să monitorizeze în mass-media utilizarea celor 3 tehnici. Anunțați-i că la următoarea oră vor analiza critic cele 3 tehnici.</p>

1.5. ANALIZA UNUI TEXT VIZUAL

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția, analiza comparativă, observarea;
- **Resurse materiale:** aparat de fotografiat; proiector; 2 coperte de reviste cu imaginea lui Arnold Schwarzenegger;
- **Forme de organizare:** frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	<p>Cooperând, prin observare, analiză și discuții, elevii învață să recunoască modul în care cele 3 „cărămizi” ale limbajului vizual – iluminarea, unghiul și compoziția – sunt utilizate în textele mass-media de zi cu zi. Comparând diferite coperte de reviste care prezintă în imagini aceeași persoană, elevii vor începe să înțeleagă modul în care tehnicile vizuale comunică atât semnificații evidente, cât și semnificații mai subtile. În acest proces elevii vor descoperi mult mai multe tehnici vizuale, de exemplu limbajul corpului, simbolismul ori culorile, care influențează sentimentele și opiniile deopotrivă. Ca aplicare practică, elevii vor utiliza bagajul de tehnici vizuale achiziționat pentru a realiza 2 imagini diferite ale aceleiași persoane.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ În această activitate este important ca profesorul să-i ghideze pe elevi să facă distincție între ceea ce VĂD, ceea ce SIMT și ceea ce CRED.➤ Se recomandă ca înainte de a realiza acest exercițiu cu elevii, să-l faceți de sine stătător sau împreună cu un coleg, pentru a înțelege diferența dintre ceea ce este prezentat de fapt pe copertă și despre ceea ce simțim față de persoana din imagine.
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să identifice tehnici de comunicare vizuală;✓ Să compare diferite tehnici vizuale în mass-media;✓ Să aplice tehnicile vizuale pentru crearea unor imagini.
Evocare	Discutați cu elevii sarcina din tema pentru acasă. Ce au văzut? Ce au simțit?

Realizarea sensului

Utilizați 2 fotografii ale lui Arnold Schwarzenegger, din 2 reviste (**Muscle & Fitness** și **Esquire**). Se recomandă ca aceste 2 imagini să fie proiectate, pentru ca să fie discutate cu toată clasa.

Mai întâi proiectați prima poză cu Arnold Schwarzenegger în calitate de bodybuilder și actor de cinema, din revista Muscle&Fitness. Rugați elevii să facă abstracție de ceea ce cunosc despre actor și să se concentreze să descrie strict ceea ce văd în fotografie. Scrieți pe tablă răspunsurile la întrebările:

- ✓ *Ce vedeți, ce simțiți, ce credeți despre această persoană?*
- ✓ *Cu ce adjective l-ați descrie?*

Apoi proiectați a doua imagine, din revista **Esquire**, cu Arnold Schwarzenegger ca om de afaceri și candidat politic. Adresați aceleași întrebări. După ce elevii vor enumera mai multe calificative pentru ambele imagini, discutați de ce elevii au identificat anume aceste adjective pentru a descrie una și aceeași persoană.

Proiectați ambele coperte și rugați elevii să explice care sunt diferențele dintre cele 2 coperte care ar putea contribui la crearea unor opinii diferite.

Mai întâi, rugați elevii să privească cele 2 imagini ale lui Arnold Schwarzenegger. Îi puteți ajuta grupând răspunsurile în categorii, în funcție de răspunsurile la întrebări:

- ✓ *Ce este diferit în limbajul corpului?*
- ✓ *Contactul vizual?*
- ✓ *Expresia feței?*
- ✓ *Îmbrăcămintea?*
- ✓ *Machiajul?*
- ✓ *Fundalul?*
- ✓ *Unghiul camerei?*
- ✓ *Iluminarea?*
- ✓ *Altele.*

Extindere

Ca temă pentru acasă propuneți-le elevilor să realizeze fotografii ale colegilor, folosind aceleași tehnici pe care le-au identificat în fotografiile lui Arnold Schwarzenegger. Ați putea să-i rugați să realizeze 2 fotografii în care aceeași persoană să arate diferit – în una pozitiv și în cealaltă negativ.

	<p>De asemenea, rugați elevii să identifice în mass-media câte 2 fotografii – o imagine care, în opinia lor, este autentică și altă imagine, care ei consideră că este trucată sau retușată în Photoshop.</p>
<p>Idee de evaluare</p>	<p>Calitatea fotografiilor create de elevi poate un rezultat autentic al înțelegerii lor și al aplicării ideilor. Cu toate acestea, fotografiile bune ar putea fi mai mult rezultatul îmbunătățirii abilităților lor de a utiliza camera decât un semnal al înțelegerii subiectului. Pentru o evaluare mai bună a înțelegerii, propuneți-le elevilor să scrie o descriere explicând cum și de ce au folosit tehnici de construcție specifice pentru a transmite sentimente diferite.</p>

Fișa de lucru nr 1.

1.6. PUTEREA EDITĂRII

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția, analiza comparativă, observarea;
- **Resurse materiale:** aparat foto, telefoane mobile, imagini din reviste;
- **Forme de organizare:** frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	Indiferent de modul în care este compusă o imagine, alegerea a ceea ce trebuie inclus și ce trebuie exclus este o parte esențială a procesului de construcție a mesajelor. Un prim pas este încadrarea în imagine – privind prin vizorul aparatului de fotografiat sau al camerei de filmat, decideți ceea ce va rămâne în imagine și ceea ce va fi lăsat pe dinafară. Odată ce imaginea este captată, procesul de editare presupune alte decizii, cu privire la ceea ce va fi lăsat în cadru și ce va fi tăiat (și prin urmare nu va fi niciodată văzut). Această activitate le oferă elevilor mai multe oportunități de a experimenta limitele încadrării și puterea de editare – folosind instrumente simple de editare, de decupare a imaginii, pentru a-și aprofunda înțelegerea modului în care aceste alegeri formează mediile pe care le întâlnesc zilnic.
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să reflecteze critic asupra modului în care editarea unei fotografii; influențează semnificația imaginii pe care ne-o creăm despre o persoană sau un eveniment;✓ Să evalueze riscurile atunci când se decupează dintr-un întreg o secvență.
Evocare	Discutați cu elevii imaginile identificate în tema pentru acasă. <ul style="list-style-type: none">✓ <i>După ce criterii și-au dat seama dacă imaginea este una autentică sau una editată?</i>✓ <i>Ce a urmărit autorul în ambele cazuri?</i>✓ <i>Care sunt consecințele unei imagini trucate/editate?</i>
Realizarea sensului	Distribuiți-le elevilor <i>Fișa de lucru nr. 1</i> . Discutați despre consecințele trucării acestei imagini. Imaginea originală este cea din centru.

	<p>Rugați elevii, utilizând telefoanele mobile, să realizeze fotografii în sala de clasă: să țină obiectivul aparatului foto la distanța brațului întins, apoi să-l mute mai aproape de ochi. Descrieți modul în care vedeți modificările. Apoi, propuneți-le elevilor să fotografieze din diferite unghiuri: colegi care stau pe un scaun; colegi care stau în picioare etc. <i>Ce observă?</i> Elevii ar putea fotografia imagini din reviste – imaginea integrală, apoi doar o bucată de imagine. <i>Ce diferă atunci când puteți vedea numai o parte din pagină sau din imagine și atunci când vedeți imaginea integrală?</i></p> <p>După ce au realizat o fotografie, invitați elevii să o editeze, decupând doar o parte din aceasta. Dacă nu puteți realiza această tehnică printr-un program de editare pe telefon, decupați cu foarfecele o parte dintr-o imagine dintr-o revistă sau ziar.</p>
Reflectare	<p>Reflectați asupra experienței date: <i>Cum a fost? Ce ați descoperit? Cum vă dați seama dacă o imagine este trucată sau este autentică?</i> Identificați împreună niște criterii. Vă recomandăm să priviți împreună un filmuleț despre cum să evitați capcana imaginilor truate. http://diez.md/2018/04/13/abc-ul-presei-cum-evitam-capcana-imaginilor-trucate-foloseste-aceste-aplicatii-si-vei-fi-protejat-de-o-eventuala-manipulare/</p> <p>Concluzia: Deseori ne formăm o opinie doar în baza unei părți din realitate.</p>
Extindere	<p>Analizați imagini din presă despre unul și același eveniment. Încercați să identificați dacă imaginile sunt sau nu truate.</p>

Fișa de lucru nr 1.

1. Un exemplu faimos de editare a imaginii este o fotografie realizată în Irak, în 2003. În fotografie sunt 2 soldați americani și unul irakian: unul din soldații americani îi dă apă soldatului irakian, iar celălalt ține arma ațintită spre capul acestuia. În funcție de cum este „tăiată” fotografia, sensul acesteia se schimbă – soldații americani pot fi priviți ca salvatori care ajutând răniții sau ca agresori.

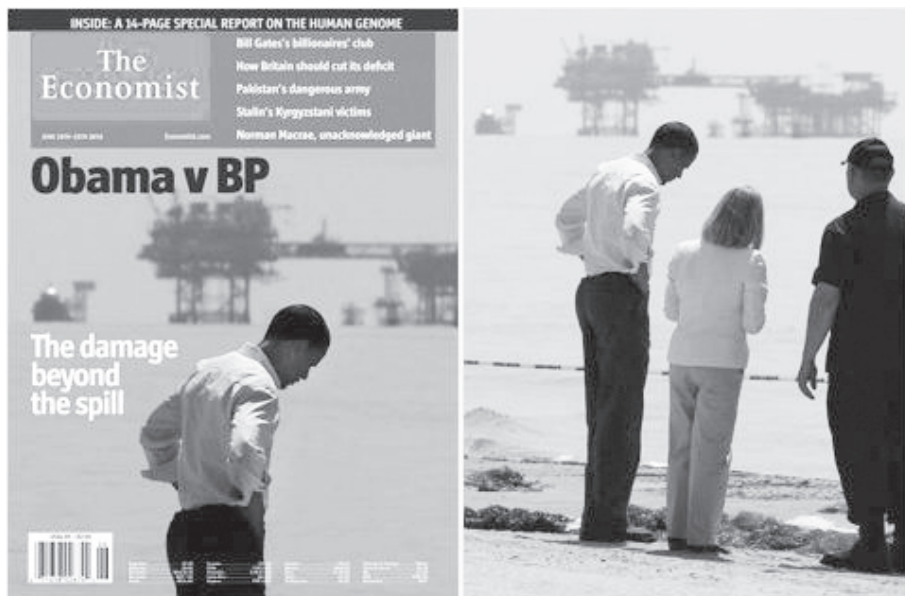

2. **Aprilie 2003:** Această imagine a unui soldat britanic, în Basra, care cheamă civilii din Irak să meargă într-un adăpost, a apărut pe prim-pagina publicației Los Angeles Times după ce trupele SUA au invadat Irakul. Fotograful a fost concediat după ce s-a aflat că a combinat 2 fotografii într-una singură, pentru a obține un impact emoțional mai mare.

3. Fotografia președintelui Obama, de pe coperta publicației *The Economist*, care îl arată stând pe o plajă după un accident petrolier.

În realitate președintele nu era singur, ci împreună cu alte 2 persoane, care au fost „tăiate” și „înlocuite” cu apa din Golful Mexic. În timp ce președintele privea plaja, celelalte 2 persoane priveau apa Golfului Mexic unde avusese loc o scurgere de petrol. Imaginea editată a stârnit multe controverse, mai mulți jurnaliști acuzând publicația că a încălcat codul de etică jurnalistică, care nu permite editarea fotografiilor în așa măsură. Editorii de la **The Economist** au spus că scopul editării a fost ca publicul să se concentreze pe Obama.

1.7. VEDEM AMBII ACELAȘI LUCRU?

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția, observarea, jocul de rol;
- **Resurse materiale:** flipchart, secvențe video despre un eveniment recent;
- **Forme de organizare:** frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

**Suport
informațional**

Oameni diferiți înțeleg diferit același mesaj mediatic
Datorită vârstei, mediului în care am crescut și educației, fiecare dintre noi înțelege/percepe diferit același film, aceeași știre, imagine sau melodie. Până și părinții se întâmplă să „vadă” același program TV altfel decât copiii lor! Acest concept răstoarnă percepția comună că cei care se uită la televizor sunt doar niște „legume”. Poate că nu suntem conștienți de lucrul acesta, dar fiecare dintre noi, chiar și copiii mici, încercăm constant să găsim un sens în ceea ce vedem, auzim sau citim. Cu cât punem mai multe întrebări despre ceea ce experimentăm în jurul nostru, cu atât putem fi mai alerți în ceea ce privește acceptarea sau respingerea mesajelor. Cercetările arată că, în timp, copiii de toate vârstele pot învăța abilități potrivite vârstei lor care le oferă un nou set de „ochelari” cu care pot „citi” cultura media. Asemănările noastre sunt de asemenea importante pentru înțelegerea modului în care factorii de decizie mass-media „țintesc” diferite segmente ale populației pentru a influența opinia lor sau, mai ales, pentru a le vinde ceva. În cele din urmă, explorând răspunsul la întrebarea „Cum este posibil ca diferite persoane să înțeleagă diferit același mesaj?”, profesorii trebuie să fie nu doar deschiși la interpretări diferite în rândul elevilor, ci și să fie conștienți că elevii și profesorii nu percep mijloacele de comunicare în același mod! Scopul acestui concept nu este acela de a identifica o interpretare „corectă” în opinia profesorului, ci mai degrabă pentru a-i ajuta pe elevi să se gândească la „construirea” unui mesaj mediatic și apoi să-și susțină interpretarea cu dovezi.

	<p>Faptul că ființele umane sunt asemănătoare în anumite privințe ne permite să comunicăm unii cu alții și să ne înțelegem, dar rareori ne gândim la felul în care <i>diferențele</i> dintre noi influențează procesul de comunicare. În cadrul acestei activități, elevii experimentează două evenimente, unul real (văzut în viață) și unul mediatizat. Ei comunică ceea ce își amintesc, apoi se referă la multiplele interpretări care apar. Provocarea acestei activități este de a renunța la nevoia de interpretare „corectă” sau „greșită” și de a învăța să apreciem că sunt posibile diferite perspective datorită numeroaselor diferențe care ne caracterizează: genul, clasa, vârsta, religia, etnia, starea sănătății, educația familială și multe altele. Acceptarea acestor diferențe este esențială în societatea noastră multiculturală, deoarece mesajele mediatice vor fi întotdeauna interpretate în moduri diferite. Sensul unui mesaj nu se conține doar în mesaj, ci și în noi înșine.</p>
<p>Obiective</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să experimenteze moduri diverse de înțelegere critică a unor evenimente din viața noastră; ✓ Să empatizeze cu referire la diferite puncte de vedere; ✓ Să descrie felul în care convingerile personale influențează procesul de comunicare.
<p>Evocare</p>	<p>La această etapă vă propunem 2 opțiuni.</p> <p>1. Propuneți unui grup de elevi să însceneze un eveniment/o situație la care să asiste toți ceilalți colegi. Aceasta ar putea fi o simplă confruntare sau o farsă mai elaborată. Trebuie să fie ceva scurt, dar interesant. <i>Iată două exemple:</i> a. <i>2 copii perturbază brusc activitatea la oră, pornind o ceartă despre ceva ce s-a întâmplat în curte, în pauză;</i> b. <i>Directorul școlii intră în clasă și de față cu întreaga clasă mustră un elev pentru aspectul vestimentar.</i></p> <p style="text-align: center;">SAU</p> <p>2. <i>Vizionați o secvență video despre un eveniment recent, cu o durată de 2–3 minute.</i></p> <p>Imediat după acest exercițiu, rugați elevii să scrie ce au văzut și ce au auzit. Ei ar putea să dorească să vorbească mai întâi despre ceea ce au văzut, dar solicitați-le să scrie fără să discute despre cele văzute. Rugați doritorii să-și</p>

	<p>împărtășească observațiile pe care le-au scris. Atenționați elevii să fie atenți la utilizarea adjectivelor, adverbilor și descrierilor care diferă de la o relatare la alta. De asemenea, concentrați-vă asupra a ceea ce poate lipsi în relatarea fiecărei persoane – sau poate că a scris ceva care nu s-a întâmplat. Discutați diferențele în modul în care elevii au interpretat același eveniment. Invitați elevii să explice cum este posibil să existe relatări diferite despre unul și același eveniment. Discutați și notați ideile elevilor despre ceea ce îi face pe oameni diferiți și ar putea contribui la interpretările diferite ale aceluiași eveniment. Această listă ar trebui să includă multe elemente, cum ar fi: genul, religia, etnia, clasa socială, vârsta, sănătatea sau valorile.</p>
Reflecție	<p>Discutați cu elevii, adresându-le următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce factori credeți că influențează o știre?</i> ✓ <i>Care sunt consecințele?</i> <p>În concluzie: este realitate incontestabilă că fiecare persoană care este martoră la același eveniment poate să înțeleagă și să relateze diferit evenimentul. Exact același lucru se observă în presă – deseori, diferite instituții mass-media o să relateze diferit despre același eveniment, din motive diferite. Noi, în calitatea noastră de public, pentru a ne face o concluzie despre un eveniment, trebuie să consultăm mai multe surse de informare și să ascultăm mai multe opinii. Avem responsabilitatea de a respecta fiecare opinie. Dar putem avea o înțelegere critică dacă comunicăm și dacă consultăm mai multe surse.</p>
Extindere	<p>Rugați elevii să identifice în mass-media 3 știri cu abordări diferite ale aceluiași eveniment.</p>

1.8. JUDECĂȚI DE VALOARE ȘI PUNCTE DE VEDERE ÎN PRODUSELE MEDIA

Strategii didactice:

- ✓ **Resurse procedurale:** discuția dirijată, problematizarea, mesajul argumentativ;
- ✓ **Resurse materiale:** fotografii (*Profesorul va selecta o fotografie mare, de pe prima pagină a unui ziar sau revistă. Trebuie să aveți exemplare suficiente pentru toți elevii sau să proiectați fotografia pe ecran*), hârtie, markere, camere digitale sau alte materiale pentru a crea un material media;
- ✓ **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

**Suport
informațional**

Atunci când recepționăm un mesaj media, este important să înțelegem că aproape că nu există instituție mass-media care să nu încorporeze în mesajele sale anumite valori. Toată mass-media transmite mesaje subtile despre cine și ce este important. Deoarece toate mesajele mediatice sunt construite, trebuie făcute anumite alegeri. Aceste alegeri inevitabil reflectă valorile, atitudinile și punctele de vedere ale celor care iau decizii, care construiesc mesajele. Decizia cu privire la vârsta, sexul sau rasa unui personaj, îmbinate cu stilul de viață, atitudinile și comportamentele care sunt prezentate, alegerea unui mediu de reședință (urban, rural – bogat, sărac) și acțiunile și reacțiile din știre sunt doar câteva dintre modalitățile prin care valorile ajung să fie „incorporate” într-o emisiune TV, un film sau un anunț. Chiar și știrea are anumite valori încorporate, atunci când se iau decizii despre care dintre informații să fie difuzată prima într-un buletin, cât de voluminoasă trebuie să fie această informație, ce fel de imagini sunt alese și așa mai departe. Uneori, ca și noi, producătorii de mass-media sunt neglijenți și transformă o generalizare (o observație simplă) într-un stereotip (o concluzie rigidă). Cu toate acestea, ar trebui să ne așteptăm ca aceștia să se străduiască să respecte echitatea și echilibrul între diferite idei și puncte de vedere. Dar, de asemenea, trebuie să știm

cum să găsim surse alternative de știri și divertisment și să putem da altă apreciere propriilor noastre valori încorporate. Ceea ce este important de înțeles în următoarele lecții nu este că ideile și valorile sunt înglobate în mesajele mediatică, ci că valorile mass-mediei tradiționale întăresc, de obicei, sistemul social existent. Acest lucru explică două dintre obiectiile majore pe care mulți le au față de mass-media: 1) Ideile mai puțin populare sau noi au mai puține șanse de a fi difuzate, în special dacă acestea nu coincid cu niște ipoteze de lungă durată sau credințe acceptate în mod obișnuit; 2) Dacă nu sunt abordate, ipotezele vechi pot crea și perpetua stereotipurile, limitând astfel în continuare înțelegerea și aprecierea noastră asupra lumii și a numeroaselor posibilități ale vieții umane. Dacă avem abilitatea de a pune întrebări și de a identifica rațional atât valorile vizibile, cât și pe cele ascunse într-o informație, fie că este vorba de știri, programe de divertisment sau ceea ce vedem pe internet, probabil că ne vom descurca mult mai bine atunci când va trebui să luăm decizia de a adopta sau de a respinge un mesaj vehiculat în mase. Acest lucru este vital pentru a ne putea exercita pe deplin calitatea de cetățean într-o societate democratică. Capacitatea de a recunoaște și a numi punctele de vedere lipsă este, de asemenea, o aptitudine critică într-o lume din ce în ce mai multiculturală.

Mesajele din mass-media pot fi asociate cu o varză: fie că vorbim despre cuvinte, imagini sau sunete luate fiecare în parte sau cumulativ într-un subiect multimedia, fiecare mesaj constă din mai multe „straturi” de înțelesuri, formate din idei, atitudini și opinii care pot fi evidente sau subtile. În această temă și în următoarele vom învăța să „dezghiocăm” straturile pentru a înțelege cum anumite opțiuni/alegeri făcute la etapa construirii mesajului, transmit inevitabil anumite valori, stiluri de viață și puncte de vedere. Conținutul oricărui mesaj *poate* fi analizat prin prisma unei serii de întrebări care ajută elevii în primul rând să recunoască și, ulterior, să descopere multitudinea de idei ce se conține în acel mesaj.

	<p>Ca un pas următor, elevii sunt provocați să creeze un mesaj care nu conține judecăți de valoare. Apoi, în final, elevii vor analiza și vor acționa în calitate de judecatori pentru a descoperi sensurile multiple și valorile subtile care sunt inerente comunicării.</p>
Cuvinte-cheie	<p>Valori: principii, convingeri, standarde sau idealuri considerate a fi valoroase, semnificative sau importante.</p> <p>Judecată de valoare: judecată normativă care enunță o apreciere. De exemplu: <i>Ștefan cel Mare a fost cel mai important voievod din istoria Moldovei</i> (judecată de valoare). Corect ar fi: <i>Ștefan cel Mare a fost un voievod al Moldovei care a domnit între 1457 și 1504. El a câștigat 34 de războaie</i>. În primul caz, cititorului doar i se spune că Ștefan cel Mare a fost important. În al doilea, cititorului i se arată în ce fel a fost el important, fără a spune direct acest lucru.</p> <p>Legea cu privire la libertatea de exprimare oferă următoarea definiție pentru noțiunea „judecată de valoare”: opinie, comentariu, teorie sau idee care reflectă atitudinea față de un fapt, a cărei veridicitate este imposibil de dovedit;</p> <p>Stiluri de viață: modul de viață al oamenilor și lucrurile pe care le fac în funcție de cultură, clasa socio-economică la care aparțin sau generalități, cum ar fi „umil”, „fără gust”, „consumator”, „informat” etc.</p> <p>Puncte de vedere: perspectivele diferitor persoane cu privire la viață în general sau la un aspect specific al societății sau culturii. De exemplu, ar putea fi un punct de vedere politic, cum ar fi liberal, conservator sau centrist, ori ar putea fi un punct de vedere filosofic, ca de exemplu optimist sau pesimist și așa mai departe.</p>
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să-și dezvolte capacitatea de a înțelege diferența dintre subiectivitate și obiectivitate; ✓ Să-și dezvolte abilitățile de investigare, analizând mesajele pentru a identifica punctele de vedere; ✓ Să descopere valorile și stilurile încorporate în mesajele media.

<p>Evocare</p>	<p>Rugați elevii să relateze cele 3 știri identificate în mass-media, care abordează diferit același eveniment. Întrebați elevii ce i-a surprins. Ce au găsit comun în acele 3 știri? În opinia lor, ce factori au influențat abordarea diferită? Ce convingeri sau valori ale autorului au stat la baza acestor abordări diferite?</p> <p>Puteți concluziona că la baza acestor știri stau valorile, experiența, posibil mediul în care trăiesc și activează, apartenența la un anumit grup sau opiniile politice ale autorilor. Explicați-le elevilor că în marea lor majoritate, mesajele media sunt subiective și conțin judecăți de valoare, stiluri de viață și puncte de vedere.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Provocați elevii să demonstreze că acest lucru este greșit, prin crearea unui text media obiectiv, fără judecăți de valoare sau puncte de vedere.</p> <p>Invitați elevii să-și amintească un eveniment care li s-a întâmpărit în memorie, care a avut loc în școală, comunitate sau țară și să scrie o știre. După ce elevii au finalizat știrea, rugați doritorii s-o citească. Împreună cu ei, încercați să descoperiți judecățile de valoare (aprecierile) încorporate în știre, stilurile de viață sau punctele de vedere (<i>de cele mai multe ori acestea sunt exprimate prin adjective și adverbe</i>).</p> <p>Atenție: Scopul exercițiului nu este de a demonstra că un mesaj este corect sau greșit, ci mai degrabă de a-i provoca pe elevi să exploreze toate judecățile de valoare posibile și punctele de vedere care pot fi încorporate în mesajele mediatice, chiar și atunci când încercăm să nu le încorporăm!</p> <p>Putem să concluzionăm că valorile personale nu ar trebui să încalce drepturile altor persoane, ci să respecte drepturile tuturor. În aceeași comunitate trăiesc oameni cu opinii, valori și credințe diferite. Mass-media trebuie să reflecte toată această gamă.</p>
<p>Extindere</p>	<p>Rugați elevii să identifice din presă o știre și s-o analizeze prin prisma valorilor autorului. De asemenea, rugați elevii să identifice știri din mai multe domenii: politic, economic, social, divertisment, sport etc.</p>

1.9. JUDECĂȚI DE VALOARE ÎNCORPORATE ÎN ȘTIRI

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția, analiza comparativă, explicația;
- **Resurse materiale:** materiale decupate din ziare și reviste;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

<p>Suport informațional</p>	<p>Așa cum am învățat la lecția anterioară, în marea lor majoritate, mass-media încorporează valori și puncte de vedere. Asta se referă și la știri, în ciuda premisei că știrile trebuie să fie „obiective”. Este important ca elevii să nu confunde scopul admirabil de corectitudine și echilibru cu imposibilitatea atingerii obiectivității totale. În timp ce jurnaliștii ar putea dori să-i reprezinte pe toți în mod obiectiv, realitatea în jurnalism este că trebuie să fie făcute anumite alegeri – iar aceste decizii transmit valorile, stilurile de viață și punctele de vedere inerente comunicării umane.</p>
<p>Cuvinte-cheie</p>	<p>Judecăți de valoare, corectitudine, echilibru, obiectivitate.</p>
<p>Obiective</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să recunoască subiectivitatea în știri; ✓ Să compare fotografiile care însoțesc știrile, cercetând dacă sunt echidistante și utilizate echilibrat; ✓ Să analizeze valorile, judecățile de valoare, punctele de vedere din știri.
<p>Evocare</p>	<p>Rugați elevii să prezinte, aleatoriu, știrile identificate.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Întrebați elevii în ce categorii sau domenii pot fi grupate știrile identificate. Spuneți-le elevilor că veți grupa știrile în mai multe compartimente: politică, economie, sport, știri internaționale, divertisment și așa mai departe. Invitați elevii să formeze grupuri pe domenii și să studieze știrile din același compartiment, din mai multe surse. Rugați-i apoi să identifice judecățile de valoare, experiențele și opiniile încorporate în acele știri.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce tendințe observăm?</i> ✓ <i>Care compartimente conțin mai multe imagini, caracteristici ale unui grup? Care ar putea fi explicația?</i>

	✓ <i>Ce stiluri de viață, valori, judecăți de valoare și puncte de vedere sunt reprezentate în aceste știri? Ce este omis? Este corect? De ce sau de ce nu?</i>
Extindere	Rugați elevii să urmărească o știre (s-o aducă la ora următoare) și să spună care, în opinia lor, a fost scopul urmărit de autor și ce personaje au fost vizate de, incluse în această știre.

1.10. CE LIPSEȘTE? TEXTELE MEDIA TREBUIE SĂ REFLECTE MAI MULTE PERSPECTIVE ȘI PUNCTE DE VEDERE

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** analiză comparativă, textul argumentativ, discuția dirijată;
- **Resurse materiale:** tablă, flipchart sau proiector, pentru a nota ideile elevilor; coli de hârtie, pentru lucrul în grup; markere;
- **Forme de organizare:** individual, în echipă.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	Uneori, ceea ce lipsește dintr-un mesaj mediatic poate fi mai important decât ceea ce este inclus. Utilizând povești de viață reale sau imaginate, în funcție de grup, elevii selectează o informație/istorioară și generează o listă a tuturor persoanelor care lipsesc din poveste sau perspectiva cărora nu este inclusă în poveste, dar care ar fi putut fi afectate sau chiar au fost afectate de acel eveniment. Elevii vor alege unul dintre personajele care ar putea fi afectate de faptele descrise, dar nu sunt prezente în istorioară sau a cărui punct de vedere nu a fost inclus, după care relatează povestea din punctul de vedere al acestui personaj . Capacitatea de a recunoaște și de a numi perspectivele/punctele de vedere lipsă dintr-o știre este o abilitate critică în cultura mediatică de astăzi.
-----------------------------	--

	<p>http://api.mdnews/view/ro-cinci-indicii-ale-unei-stiri-echidistante-si-profesioniste-1517?v=1495207428</p> <p>O știre este echidistantă și profesionistă dacă:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Răspunde la întrebările: Cine? Ce? Unde? Când? Cum? De ce? 2. Relatează pe scurt un fapt sau un eveniment. 3. Prezintă o noutate. 4. Conține cel puțin două surse independente. 5. Nu conține opinia jurnalistului.
Cuvinte-cheie	Perspective, puncte de vedere diferite.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice personajele lipsă dintr-un text; ✓ Să-și îmbunătățească gândirea critică, elaborând diferite perspective lipsă într-un text; ✓ Să empatizeze prin înțelegerea diferitelor puncte de vedere.
Evocare	Propuneți-le elevilor să identifice în știrile din tema pentru acasă câte un personaj-lipsă, a cărui punct de vedere le-ar fi fost interesant să-l afle atunci când au citit știrea.
Realizarea sensului	<p>Propuneți-le elevilor să-și amintească o poveste cunoscută (vă putem sugera „Scufița Roșie”). Discutați părțile de bază ale poveștii. Adresați-le următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care sunt personajele principale?</i> ✓ <i>Care este intriga?</i> ✓ <i>În ce loc se desfășoară acțiunea?</i> ✓ <i>Ce părere aveți despre Scufița Roșie? Dar despre Lup?</i> <p>Explicați-le faptul că, uneori, cine sau ce lipsește dintr-un text media poate fi mai important decât cine și ce este acolo. Întrebați elevii opinia cărui personaj lipsește în poveste sau ce personaj lipsește. Cum s-ar fi schimbat povestea dacă mai erau și alte personaje sau opinii?</p> <p>Lecturați împreună punctul de vedere al Lupului (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>).</p> <p>Adresați-le elevilor următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Noua perspectivă/noul punct de vedere, cel al lupului, ar putea schimba opinia cititorilor despre lup? Ar putea provoca și alte întrebări sau nedumeriri în privința subiectului poveștii?</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Opinia lupului aduce un plus de valoare?</i> ✓ <i>De ce credeți că autorul nu a inclus opinia acestui personaj în poveste?</i>
Reflecție	<p>Evenimente reale</p> <p>Faceți un exercițiu similar, doar că de această dată discutați cu elevii o știre recentă dintr-o revistă sau un ziar. Ar putea fi o știre selectată de elevi din tema pentru acasă. Scopul acestei activități este de a înțelege importanța întrebării „ce lipsește?” din știrile pe care le citim la ascultăm sau le privim zilnic la TV, radio, în ziare sau pe internet.</p> <p>Întrebați elevii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce persoane sunt afectate de această știre/de acest eveniment și lipsesc în știre? (lista o puteți scrie pe tablă)</i> ✓ <i>Opinia căror persoane lipsește?</i> ✓ <i>Noul personaj (sau opinia acestuia), în cazul în care ar fi prezent în știre, ar schimba opinia publicului despre acel eveniment? Ar aduce un plus de valoare știrii?</i> ✓ <i>De ce credeți că autorul știrii nu a inclus un anumit personaj sau opinia acestuia în știre?</i>
Extindere	<p>Rugați elevii să identifice câte o știre care include mai multe puncte de vedere și o știre unilaterală, care include doar un punct de vedere și să argumenteze de ce autorul nu a dorit să includă și alte puncte de vedere.</p>

Fișa de lucru nr. 1.

Lupul cel rău

Pădurea era casa mea. Trăiam acolo, aveam grijă de ea, făceam ordine... Într-o zi cu soare, în timp ce făceam curățenie, strângeam gunoiul pe care l-au lăsat niște persoane după ce s-au odihnit în pădure, am auzit niște pași. M-am pilit după un copac și am văzut o fetiță care mergea pe cărare și ducea un coș. Am devenit imediat suspicios, deoarece fetița purta niște haine amuzante – era îmbrăcată în roșu, pe cap avea o scufie din alea, care parcă ar spune despre cel ce o poartă că nu dorește să se afle cine este. Evident, am oprit-o pentru a verifica cine este, unde merge, de unde vine și tot din astea. Ea mi-a povestit că cică mergea la bunica ei, iar în coș era prânzul. Aparent era o persoană onestă, dar trecea prin pădurea mea și mi-a dat de bănuț – așa

cum era îmbrăcată, parcă era deghizată. Deci, am decis să-i dau o lecție ca să înțeleagă că este foarte neserios să se deplaseze așa neanunțată prin pădure și încă îmbrăcată atât de straniu. Am lăsat-o să-și urmeze drumul, dar am alergat înaintea ei spre casa bunicii. Când am văzut-o pe acea bătrânică drăguță, i-am explicat problema mea și am convenit că nepoțica trebuie să învețe o lecție pe îndelete. Bătrânică a fost de acord să stea deoparte până când nu o voi chema. De fapt, ea s-a ascuns sub pat. Când a ajuns fetița, eu stăteam în pat, îmbrăcat în hainele bunicii. Fetița a intrat, cu obrazii ei trandafirii și mi-a spus ceva nepoliticos despre urechile mele mari. Mai fusesem insultat și mai înainte, așa că m-am străduit să mă abțin din răspuseri și să-i explic că am urechi mari pentru ca să aud mai bine. Vreau să zic că mi-a plăcut de dansa și doream să fiu foarte atent la ceea ce spunea. Dar apoi, ea a făcut o altă glumă insultătoare despre ochii mei bulbucați. Acum vă dați seama ce simțeam pentru această fetiță, care avea o înfățișare drăguță, dar care părea o persoană nepoliticoasă? Am decis totuși să întorc și celălalt obraz, așa că i-am spus că am ochi mari deoarece ei mă ajută s-o văd mai bine. Totuși, următoare insultă m-a înfuriat de-a binelea. Am o problemă cu dinții mei mari, iar fetița a făcut o glumă răutăcioasă despre dâșii. Știu că trebuia să mă controlez mai bine, dar am sărit din pat și am mârâit amenințător că dinții mei mă vor ajuta să o mănânc. Și acum s-o spunem pe bune – toată lumea știe că niciun lup nu ar putea vreodată să mănânce o fetiță. Dar acea fetiță nebunatică a început să alerge prin casă și să țipe, iar eu alergam după ea și încercam s-o calmez. Mi-aș fi dat jos hainele bunicii, dar aceasta ar fi înrăutățit lucrurile. Deodată, ușa s-a deschis larg și la intrare a apărut un tăietor de lemne cu un topor în mână. I-am aruncat o privire și brusc am înțeles că voi avea probleme. În spatele meu era o fereastră deschisă, pe care am sărit afară. Aș vrea să spun că acesta este finalul poveștii. Dar bunicuța niciodată nu a spus partea mea de adevăr. În curând, mi s-a dus vestea că sunt o ființă răutăcioasă și egoistă. Toată lumea a început să mă evite. Nu știu ce face acum acea fetiță, cu scufița ei nostimă, dar în ce mă privește, nu am mai avut o viață fericită de atunci.

1.11. MESAJELE DIN MASS-MEDIA: ÎNTRE PROFIT ȘI PUTERE

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** analiza comparativă, textul argumentativ, discuția dirijată;
- **Resurse materiale:** tablă, flipchart sau proiector, pentru a nota ideile elevilor; coli de hârtie, pentru lucrul în grup; markere;
- **Forme de organizare:** individual, în echipă.

DEMERSUL DIDACTIC

**Suport
informațional**

În următoarele lecții vom analiza **funcțiile** mass-mediei și **scopul mesajelor** transmise de aceasta. Un mesaj ar putea fi influențat de bani, ego sau ideologie. Pentru a reacționa adecvat la un mesaj, trebuie să privim dincolo de funcțiile de bază ale comunicării în masă: **informare, convingere sau divertisment.**

Cea mai mare parte din mass-media americane și europene a fost pornită ca afacere care aduce profit, astfel că multe instituții de presă continuă să funcționeze și astăzi ca afaceri. Cele mai multe ziare și revistele rezervă mai întâi spațiu pentru publicitate, iar spațiul rămas este dedicat știrilor. De asemenea, reclamele sunt parte integrantă a posturilor TV și radio și a site-urilor de pe internet, drept care ocupă o parte semnificativă din spațiu sau timpul de emisie. Scopul real al programelor de la televiziunile comerciale, indiferent că e vorba de știri sau divertisment, nu este atât să ne distreze, cât să creeze audiență, astfel încât rețeaua sau postul local să poată vinde spațiul de emisie sponsorilor pentru ca aceștia să-și vândă produsele. Aceasta se mai numește „închirierea globilor oculari”. Fiecare secundă contează. Sponsorii plătesc pentru un segment de program în funcție de numărul de persoane care urmăresc emisiunea TV sau radio sau accesează site-ul (există agenții specializate care măsoară audiența). În acest modul, vom explora și modul în care conținutul media, adică emisiunile TV și radio sau articolele din ziare, reviste sau website-uri,

îi fac pe telespectatorii și cititorii de toate vârstele să devină ținte receptive pentru agenții de publicitate. Discutând despre funcțiile mass-mediei și scopul unui mesaj, vom descoperi chestiuni legate de proprietatea în mass-media și influența presei în societate. Emisiunile de divertisment sponsorizate pot fi tolerate de multe persoane, ceea ce nu poate fi spus despre influența comercială asupra știrilor. Și deoarece peste tot în lume democrația este în pericol, cetățenii din fiecare țară trebuie să fie înzestrați cu capacitatea de a determina atât aspectul economic, cât și cel ideologic al mass-mediei. Ba chiar mai mult. Problema motivării mesajelor s-a schimbat drastic, deoarece internetul a devenit o platformă internațională prin care diverse grupuri de persoane, organizații sau chiar persoane fizice pot accesa rapid niște instrumente puternice prin care îi pot convinge pe alții de un anumit punct de vedere, pozitiv sau negativ. Internetul oferă mai multe motive pentru ca toți utilizatorii să poată recunoaște propaganda, să interpreteze retorica, să verifice sursele și să distingă site-urile legitime de site-urile false, cu mesaje de ură sau farse. Este important ca elevii să știe care sunt funcțiile mass-mediei, dar pe lângă aceasta trebuie să cunoască și de ce mass-media transmite mesaje, deoarece acest lucru le-ar oferi un context pentru interpretare și anumite indicii pentru felul în care ar fi potrivit să reacționeze la acel mesaj.

Totuși, pentru ca elevii să exploreze scopul pentru care mass-media transmite mesaje, este bine ca ei, mai întâi de toate, să genereze idei despre scopul comunicării între oameni. Acestea au fost grupate în 3 categorii de către experții mass-media, fiind de asemenea identificate cu unele din funcțiile de bază ale comunicării mass-media: **de a informa, de a convinge, de a distra**. Elevii vor alege un subiect și vor crea 3 texte media care vor comunica acest subiect în 3 moduri: pentru **a informa, pentru a convinge și pentru a distra** publicul. Această activitate îi va pregăti pe elevi să înțeleagă motivele profunde – putere și profit.

Cuvinte-cheie	Informare, convingere, divertisment.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să elaboreze un mesaj urmărind unul din cele 3 scopuri; ✓ Să identifice cele 3 scopuri generale pentru comunicare (de a informa, convinge și distra); ✓ Să facă conexiune între scopurile comunicării și funcțiile mass-media.
Evocare	<p>Rugați elevii să prezinte știrile identificate și să deducă care a fost scopul autorului.</p> <p>Explicați-le elevilor că unii cercetători care studiază comunicarea și mass-media au clasificat scopurile comunicării între oameni ca aparținând, în mod tradițional, de câteva categorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informare; • Convingere; • Distracție. <p>Rugați elevii să formeze echipe în funcție de scopul știrilor identificate de ei în tema pentru acasă. Unele știri pot avea mai multe scopuri, se pot încadra în două sau în toate 3 categorii, pe când altele ar putea să nu se încadreze în nicio categorie.</p> <p>Pentru mesajele care nu se încadrează în cele trei categorii, creați o a patra categorie care, deocamdată, poate fi numită Diverse. (Alte motive ar putea include exprimarea de sine, avertizarea, celebrarea, interogarea, provocarea etc.)</p> <p>Discutați despre opțiunile pe care le-au făcut echipele și verificați dacă există un consens. În cazul în care este dificil de a ajunge la un consens, utilizați categoria diverse ca o șansă de a explica elevilor că există mai mult de trei motive de bază pentru a comunica, dar acestea trei sunt cele mai frecvente.</p>
Realizarea sensului	<p>Creăm mesaje în anumite scopuri.</p> <p>Rugați fiecare echipă să aleagă orice subiect de interes public (ar putea fi un eveniment reflectat în mass-media în ultimele zile) și să creeze trei texte media, prin care ar transmite un mesaj despre subiectul lor, în trei scopuri diferite. De exemplu:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Dacă aleg fotbalul, ar putea crea un anunț pentru a convince băieții să se alăture unei ligi de fotbal, apoi un poster, articole de ziar și altele, care să informeze oamenii despre regulile fotbalului și, în cele din urmă, un poster/o animație pentru a-i distra pe colegi pe marginea unui aspect al fotbalului. Pentru a încheia activitatea, echipele prezintă cele trei mesaje și modul în care fiecare mesaj își atinge scopul. În cadrul fiecărei prezentări, întrebați elevii dacă există și alte motive sau scopuri posibile în spatele fiecărui poster/mesaj. <p>Alternativ, în funcție de timpul de care dispuneți, elevii ar putea forma 3 grupuri și fiecare dintre acestea să creeze câte un mesaj: astfel, un grup ar putea construi un mesaj cu scopul de a informa, altul – pentru a convinge, altul – pentru a distra.</p>
NB	<p>Chiar dacă scopul acestei activități este ca elevii să-și organizeze ideile în cele trei categorii tradiționale de bază ale motivației mesajelor, ei ar trebui încurajați să discute și despre alte motive ori scopuri care nu se încadrează în cele trei de bază.</p> <p>Savantul Henry Jenkins, director al Programului de Studii Mediatiche Comparative de la Institutul de Tehnologie din Massachusetts, a elaborat o nouă categorie – „participarea” – drept motiv major pentru crearea mesajelor în cultura media globală de astăzi. Odată cu creșterea influenței internetului și convergența dintre mass-media „veche”, cum ar fi televiziunea și „noile media”, cum ar fi blogging-ul și podcasting-ul, oamenii nu mai „primesc” mesajele media pasiv, ci participă tot mai mult la producerea, selectarea și distribuirea lor. Jenkins descrie noul tip de canal de televiziune: „Producătorii media amatori încarcă secvențe video pe un site; vizitatorii site-ului le evaluează, iar acele informații care primesc cea mai mare susținere ajung să fie difuzate public”.</p>
Extindere	<p>Rugați elevii să cerceteze mai multe produse mass-media și să stabilească un produs pe care-l preferă, oferind 2–3 criterii drept argumente.</p>

1.12. MASS-MEDIA. PUTERE, CONVINGERE, PROPAGANDĂ?

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** analiza comparativă, problematizarea, mesajul argumentativ;
- **Resurse materiale:** produse media, coli de hârtie, markere;
- **Forme de organizare:** frontal, în echipă.

DEMERSUL DIDACTIC

<p>Suport informațional</p>	<p>În timp ce mass-media comercială este creată pentru a genera profit, mass-media necomercială are multe motivații: de la a influența opțiunea de vot a oamenilor sau de a împărtăși altora modalitățile de protecție a mediului înconjurător și până la a ne convinge planeta este plătită sau pentru a promova viziuni rasiste. Și deoarece mass-media distribuie extrem de multă informație, elevii trebuie să poată recunoaște mesajele mediatice care sunt motivate de putere și convingere, pentru a gândi independent și critic. În primul rând, elevii vor căuta și vor discuta mesaje media care au alte scopuri decât doar generarea de profit. Apoi, proiectele de grup vor ajuta elevii să descopere puterea propagandei atât în scopuri pozitive, cât și în scopuri negative, generând astfel o mai bună înțelegere a motivațiilor multiple (și uneori ascunse) în peisajul mediativ de astăzi.</p>
<p>Obiective</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să recunoască diferitele motive și scopuri ale comunicării, chiar și în cazul mass-mediei necomerciale; ✓ Să analizeze rolul mass-mediei într-o societate democratică; ✓ Să abordeze problemele de etică raportate la mass-media și binele public.
<p>Evocare</p>	<p>Rugați elevii să prezinte produsele mass-media și să argumenteze cum și-au dat seama că în unele există propagandă, convingere, divertisment sau informare. Menționați că există multe mesaje media, în special prin intermediul internetului, care au alte motive decât vânzarea unui produs pentru a face bani.</p>

	<p>Împreună cu elevii realizați o listă de scopuri pentru care sunt create instituțiile media, în afară de scopul de a aduce profit. Începeți cu întrebări precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>De ce credeți că unele posturi TV transmit talk show-uri?</i> ✓ <i>De ce anumite partide politice pun reclame la TV?</i> ✓ <i>Cine creează reclamele care spun că fumatul este periculos?</i> ✓ <i>Ce fel de informații ați putea găsi pe un site găzduit pe domeniile „.org” „.com”, „.edu”. Altele?</i> ✓ <i>Cum puteți afla dacă un site publică informații corecte?</i>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Împărțind elevii în echipe, invitați-i să creeze mesaje media (știri), care nu au un scop comercial. Mesajele pot fi în orice format: poster, text scris, înregistrare audio, spot TV sau radio, știre TV, un anunț ilustrat și așa mai departe. Elevii pot elabora un scenariu propriu sau pot utiliza unul din cele propuse mai jos.</p> <p style="text-align: center;"><i>Fișa de lucru nr. 1</i></p> <p>Lucrați pentru un comerciant de țigări care a pierdut un proces și care acum trebuie să creeze niște postere anti-fumat, adresate femeilor. Deoarece vânzarea tutunului este principala activitate a afacerii dvs., doriți ca aceste afișe să arate compania dvs. într-o lumină bună.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lucrați pentru industria produselor lactate și trebuie să creați jucării distractive care să încurajeze copiii să bea lapte. • Lucrați pentru partidul nazist și vreți să creați un website care să convingă oamenii că Martin Luther King a fost o persoană rea. • Lucrați în cadrul unei structuri educaționale regionale unde rezultatele la învățătură ale elevilor sunt foarte proaste. Creați niște pliante informative adresate părinților, care i-ar convinge că această regiune este una bună. • Lucrați pentru o companie petrolieră care a avut parte de publicitate negativă din cauza unor accidente și scurgeri de petrol care au cauzat daune grave mediului natural. Trebuie să creați o reclamă care promovează o imagine ecologică pentru compania dvs. • Lucrați pentru armată și trebuie să recrutați cât mai mulți soldați. Cercetările arată că mai mulți oameni se

	<p>vor alătura dacă le arătați armata ca pe o excelentă oportunitate de creștere în carieră. Creați un anunț radio care va atrage cât mai mulți recruți.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lucrați pentru un canal local de televiziune care sponsorizează un concurs de lectură pentru copii, astfel încât să-și poată crește popularitatea în rândul familiilor tinere. Creați un semn de carte care ar face conexiunea dintre vizionarea postului TV și citirea cărților. • Lucrați pentru un sindicat în educație și trebuie să creați un anunț de ziar pentru a promova o imagine pozitivă a profesorilor și sindicatului. • Lucrați pentru o companie de cereale pentru micul dejun, iar proprietarul este un mare patriot. Proiectați coperta unei cutii de cereale pentru a fi atractivă pentru copii, dar cel mai important, să fie de asemenea foarte patriotică. <p>Descoperim motivele. Odată ce toate echipele și-au creat mesajul mediatic, acestea urmează să le prezinte colegilor. Încurajați clasa să descopere diferitele motive din spatele fiecărui mesaj mediatic. Rugați-i să facă conexiunea dintre această experiență și mesajele mediatice reale, pe care le întâlnesc zilnic.</p>
Extindere	<p>Analizați un ziar din comunitatea voastră sau din școala în care studiați.</p>

1.13. NOI DECIDEM CARE SUNT ȘTIRILE CE LE VOR FI OFERITE CITITORILOR

La decizia profesorului, 1-2 ore.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** activitate de proiect;
- **Resurse materiale:** foi A4, flipchart, fișe de lucru nr. 1, 2, 3;
- **Forme de organizare:** de grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	<p>Ultimele 2 lecții din modul sunt dedicate proiectului în care elevii acționează ca redactori și își produc propriul ziar. Vor totaliza ceea ce au studiat – ce subiecte și evenimente să includă și ce să omită, precum și să discute criteriile care stau la baza alegerilor pe care le fac. În plus, sarcina de a produce un ziar solicită foarte mult abilitățile elevilor de planificare a activității și de gestionare a timpului. Aspectele tehnice ale producției jurnalistice nu sunt importante. Elevii își pot scrie știrile de mână sau la calculator. Producția unui ziar le permite elevilor să se concentreze pe elementele esențiale ale redactării și pe alegerile implicate.</p> <p>În contextul învățării bazate pe sarcini, profesorul are funcția de „asistent”, care îi sprijină pe elevi dacă au nevoie de materiale suplimentare, acces la calculator sau altele. Acesta îi observă pe elevi pentru a evalua nivelul abilităților lor și al dezvoltării competențelor. Profesorul ascultă discuțiile elevilor și citește ziarele în timp ce sunt scrise. Acest lucru îi permite profesorului să pregătească o expunere scurtă, dar importantă, pentru ultima oră.</p>
Cuvinte-cheie	Produs mass-media, echipă de redacție, echilibrul știrilor.
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să coopereze în echipe pentru a crea propriul produs mass-media, un ziar;✓ Să compare diferite abordări în crearea ziarelor;✓ Să analizeze felul în care valorile, experiențele și stilurile de viață au influențat produsul mediatic.

<p>Evocare</p>	<p>Pasul 1. Rugați elevii să împărtășească cu ceilalți colegi propriile preferințe pentru un anumit produs mass-media, împreună cu indicatorii de care s-au condus. Rugați elevii să asculte cu atenție opiniile colegilor, ca să formeze grupuri după interese comune.</p> <p>Pasul 2. Propuneți-le elevilor să formeze grupuri a câte 5–6. Fiecare din ele vor constitui câte o echipă de redacție. În echipe ei decid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce subiecte vor include în ziarul lor?</i> ✓ <i>Care va fi articolul de prima pagină?</i> ✓ <i>La ce informații renunță?</i> <p>Elevii trebuie să fie conștienți că aceste întrebări arată ce înseamnă libertatea presei în practică – a te bucura de libertate, dar și a-ți asuma responsabilitatea de a rezolva anumite dificultăți.</p> <p>Explicați-le partea tehnică. Elevii pot folosi până la două flipcharturi. Își scriu articolele de mână. Ei pot căuta fotografii sau infografice din mass-media tipărită și folosesc toate sursele media pe care le au la îndemână pentru a obține informații. Totuși, atât spațiul, cât și timpul sunt limitate. Ziarul lor trebuie să fie gata să fie expus până la sfârșitul lecției următoare.</p> <p>Sfătuți elevii să-și unească mesele pentru a avea loc să așeze un flipchart.</p> <p>Pasul 3. Împreună, stabiliți criteriile de evaluare a produsului media: calitatea știrilor, calitatea fotografiilor, subiectele selectate etc.</p> <p>Pasul 4. Elevii își încep proiectul prin a citi fișele. Fiecare grup primește 3 fișe de lucru. Asigurați-vă că elevii au înțeles ce au de făcut, sau dacă au mai rămas neclarități.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Etapa 1: Elevii editează și produc gazeta de perete</p> <p>Elevii lucrează în grupuri. Ei vor distribui cele trei sarcini de redactor-șef, producător responsabil de gestionarea timpului și reporter-prezentator între membrii echipei.</p> <p>Elevii pot să urmeze sau să adapteze programul de lucru recomandat în <i>Fișa de lucru nr. 3</i>.</p> <p>Materialele proiectului trebuie să fie depozitate în siguranță, până la lecția următoare. Profesorul și elevii decid</p>

	<p>cine este responsabil de această sarcină. Orientându-se după <i>Fișa de lucru nr. 3</i>, reporterii își pregătesc prezentările pentru sesiunea în plen de la ultima lecție.</p> <p>Etapa 2: Elevii citesc gazetele scrise de colegii lor</p> <p>La a doua lecție, elevii expun gazetele în clasă. Invitați elevii să citească fiecare gazetele scrise de colegii lor înainte de următoarea lecție EDO/ECD.</p>
Extindere	<p>Elevii formează grupuri a câte 4-6 membri, structurate în echipe de redacții. Pe parcursul următoarelor 2 ore vor lucra pentru a produce un ziar. Timp de o săptămână elevii vor colecta informații pe care ei le consideră importante pentru a ajunge subiecte de știri sau pentru a fi plasate în ziar.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Crearea unei gazete de perete – alegeri

Instrucțiuni referitoare la sarcină

Veți produce propria gazetă de perete. Pregătiți această activitate gândindu-vă la ideile pe care le aveți. Ce subiecte, articole și imagini sugerați? Indicați motivele, deoarece acest lucru vă va ajuta când veți discuta alegerile finale.

Puncte de luat în considerare (criterii)	Sugestiile voastre	Motivele voastre
<p>1. Calitatea știrii Care este importanța subiectului?</p> <p>Subiectul conține informații importante sau indispensabile pe care cititorii ar trebui să le cunoască?</p>	<p>Subiectul principal?</p> <p>Alte subiecte?</p>	
<p>2. Subiectul principal Subiectul principal trebuie să fie de așa natură încât să atragă atenția potențialilor cititori. Puteți susține subiectul principal adăugând o imagine?</p>	<p>Editorial (comentariu) – despre ce subiect?</p>	

3. Fotografii Gândiți-vă la o imagine cu subtext în locul unei relatări.	Fotografii – despre ce subiecte?	
4. Echilibrul cuprinsului Exemple: – familiar/nefamiliar; – pozitiv/negativ; – știri de ultimă oră/„interes uman”; – subiecte despre povești de succes/subiecte legate de conflicte.	Relatări și subiecte cu o importanță mai mică – ce poate fi eliminat?	

Bazat pe: *Center for Media Literacy (2005), Five Key Questions That Can Change the World, Lesson 1c, p. 21 (adaptat); www.medialit.org.*

Fișa de lucru nr. 2

Sugestii pentru producerea unei gazete de perete

Distribuiți următoarele sarcini între membrii echipei (vedeți notele informative de mai jos):

- un redactor-șef ca să conducă ședința;
- un producător responsabil de gestionarea timpului ca să supravegheze producerea ziarului;
- un reporter-prezentator ca să explice deciziile pe care le luați în sesiunea în plen care urmează.

Programul propus

1. Adoptați sau modificați acest program propus.
2. Discutați și decideți ce subiecte alegeți – și pe care le omiteți.
3. Atribuiți sarcini de documentare și/sau de redactare fiecărui membru al echipei. Stabiliți un program de lucru.
4. Lucrați la subiectele pentru știri – documentare, scriere, colectare de materiale și imagini.
5. Asamblați gazeta.
6. Afișați gazeta în clasă.

Note informative

Redactorul-șef

Conduceți discuțiile și luarea deciziilor în echipa voastră.

Asigurați-vă că toată lumea are ocazia să-și comunice ideile și opiniile și să fie ascultat de ceilalți membri ai echipei. Intervențiți când vedeți că cineva nu este ascultat în timp ce vorbește.

Sugerați ce subiecte ar trebui să fie incluse în ziar.

Asigurați-vă că echipa lucrează eficient. Sugerați un program de lucru realist, care să permită suficient timp pentru sarcinile de bază – colectarea informațiilor și redactarea.

Producătorul responsabil de gestionarea timpului

Supravegheați programul de producere a ziarului.

Dacă vedeți că echipa a rămas în urmă și va avea probleme să termine la timp, vorbiți cu membrii echipei și informați-l pe redactorul-șef.

Sugerați ce ar trebui să facă echipa ca să termine la timp.

Reporterul-prezentator

La ora care urmează, vă rog să faceți o scurtă prezentare în care să le explicați celorlalte echipe motivele pentru care:

- ați ales subiectul principal;
- ce alte subiecte v-ați gândit să includeți și de ce le-ați ales sau omis în cele din urmă;
- de ce ați ales fotografiile pe care le-ați ales;
- alte aspecte pe care echipa le-a discutat.

Fișa de lucru nr. 3

Sugestii pentru scrierea unui articol bun

Înainte să începeți să scrieți:

Gândiți-vă la scopul articolului vostru: pentru știri, scopul este cel mai probabil informarea publicului.

Faceți anumite activități de documentare și luați interviuri, nu uitați să luați notițe și să scrieți citatele utile.

În timp ce scrieți:

- ◆ Folosiți verbe active pentru a arăta ce se întâmplă cu adevărat;
- ◆ Prezentați mai întâi informațiile cu adevărat interesante;
- ◆ Urmați schița de mai jos.

Primul paragraf

Încercați să îl „captați” pe cititor începând cu un enunț amuzant, isteț sau surprinzător. Alegeți varietatea – încercați să începeți articolul cu o întrebare sau o afirmație provocatoare. În prima propoziție sau primele două propoziții, încercați să răspundeți la întrebările „cine? ce? când? unde? și de ce?”.

Paragrafele doi/ trei/ patru

Oferiți cititorului detalii dezvoltând cele cinci răspunsuri la care se face referire mai sus:

- Cine este implicat?
- Ce s-a întâmplat?
- Unde s-a întâmplat?
- Când s-a întâmplat?
- De ce s-a întâmplat?

Includeți unul sau două citate ale celor pe care i-ați intervievat. Scrieți la persoana a treia (el, ea sau ei). Amintiți-vă să rămâneți obiectivi și să nu vă exprimați niciodată în mod deschis propria opinie. Folosiți citatele pentru a exprima opiniile altora.

Ultimul paragraf

Faceți o încheiere și nu îl lăsați pe cititor în așteptare. Încercați să încheiați fie cu un citat sau o expresie interesantă, fie cu un rezumat concis.

Sursă: *Media Awareness Network. Document original: Lesson Plan, Reporter for a day. Autor: Ginie Waller. www.media-awareness.ca.*

1.14. MASS-MEDIA – INSTRUMENT AL COMUNICĂRII SAU INSTRUMENT AL PUTERII?

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția dirijată, expunerea;
- **Resurse materiale:** expunerea gazetelor de perete, rapoarte;
- **Forme de organizare:** discuție în plen.

DEMERSUL DIDACTIC

Support informațional	<p>Elevii reflectează la experiența lor din acest proiect. Ei nu au citit ziarele colegilor pentru a se informa, ci pentru a se concentra pe deciziile implicate în selectarea subiectelor și a imaginilor. Astfel, ei explorează rolul mediei în calitate de „producători de media” și factori care stabilesc/influentează agenda publică.</p> <p>Reporterii prezintă informațiile contextuale cu privire la discuțiile din cadrul echipelor, elevii compară și reflectează la experiența lor.</p> <p>Profesorul ar putea rezuma, într-o scurtă expunere, conceptele – mijloacele de informare în masă ca factori care determină agenda publică. Acesta este un exemplu al felului în care învățarea constructivistă este îmbunătățită de instruirea sistematică. Experiența elevilor creează contextul în care instruirea profesorului oferă o nouă perspectivă și le dă elevilor posibilitatea de a-și înțelege experiența la un nivel mai avansat, abstract, de gândire și înțelegere. Sunt posibile diferite opțiuni de extindere a acestui proiect și de aplicare a implicațiilor sale. Acestea pot fi discutate la sfârșitul lecției.</p>
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să compare alegerile și deciziile lor;✓ Să conștientizeze că mijloacele de informare în masă sunt un instrument puternic de comunicare și control.
Evocare	Până să înceapă această lecție, elevii au citit deja ziarele scrise de colegii lor.

Realizarea sensului

Etapa 1: Elevii explică și își compară alegerile

Pe rând, fiecare prezentator arată care sunt deciziile luate de echipe și explică motivele de la baza acestora. Cu ajutorul unor notițe informative (*Fișa de lucru nr. 3*), prezentatorii trebuie să abordeze următoarele puncte:

- alegerea subiectului principal;
- ce subiecte a luat echipa în considerare și de ce anumite subiecte au fost incluse sau abandonate;
- alegerea fotografiilor;
- alte puncte și probleme importante.

Prezentările se concentrează mai degrabă pe deciziile de „redacție de știri” și de stabilire a agendei publice decât pe conținutul propriu-zis al ziarelor. Acestea asigură materialul pe care se concentrează profesorul în scurta expunere, scoțând în evidență experiența împărtășită a echipelor prin adăugarea câtorva concepte-cheie ce țin de abilitățile mediatică. În acest fel, învățarea constructivistă stabilește contextul pentru furnizarea cunoștințelor conceptuale printr-o instruire sistematică, scurtă.

Etapa 2: Elevii reflectează la construirea mesajelor

Profesorul le cere elevilor să compare motivele care au stat la baza deciziilor luate de fiecare echipă.

- Putem identifica criteriile predominante, cum ar fi calitatea știrilor?
- În ce măsură am luat în considerare aspecte legate de concurență, precum utilizarea unor elemente care atrag atenția?

Rapoartele prezentatorilor și compararea alegerilor pot da naștere unei decizii critice. Elevii pot problematiza influența mass-mediei asupra informațiilor pe care le primim sau, dimpotrivă, asupra lucrurilor de care nu auzim niciodată. Profesorul moderează discuția. Deoarece va vorbi puțin, nu este necesar ca profesorul să comenteze afirmațiile elevilor.

Etapa 3: Expunerea profesorului

Pasul 3.1. Expunerea de bază

Fișa pentru profesor A

După cum s-a arătat mai sus (a se vedea etapa 1), profesorul leagă punctele acestei scurte expuneri de contextul experienței elevilor și de întrebările pe care le-au formulat. Aceasta necesită un element de flexibilitate în prezentarea următoarelor enunțuri cheie:

1. Toate mesajele media sunt construite. Un aspect de bază al construcției de mesaje este alegerea unui set mic de informații care sunt transformate în subiecte și omiterea multor altele. Elevii au explorat acest aspect al construcției de mesaje atunci când au redactat ziarele.
2. Redactorii de știri și producătorii din mass-media selectează și omit informații și acționează ca factori care determină agenda publică. Ei au o puternică influență asupra opiniei publice și asupra luării deciziilor politice, precum și a modului în care luăm parte la democrație. În ce măsură această influență se transformă în control depinde de capacitatea noastră de a selecta informația.

Aceste două puncte sunt strâns legate de experiența elevilor în acest mic proiect. Profesorul își poate încheia expunerea aici, deoarece aceste puncte oferă cu siguranță suficient material la care elevii să se gândească, sau poate adăuga și alte puncte, în funcție de interesele și întrebările elevilor. În acest caz, poate fi necesar să se extindă cadrul de timp.

Extindere

1. Pe de altă parte, ca întreprinderi comerciale, instituțiile de presă concurează pentru a ne atrage atenția. Producătorii media au grijă să răspundă intereselor și așteptărilor publicului lor. Succesul lor ca afacere depinde de alegerile utilizatorilor media.
2. Depindem de mass-media în ceea ce privește percepția noastră despre lume. În această lecție, elevii s-au concentrat asupra unui tip de mass-media clasic, ziarul. Totuși, au apărut noi tipuri de media și le folosim în scopuri diferite. Încă mai avem mass-media tradițională (mass-media bazată pe transmisiune) – reviste, ziare,

posturi TV și radio – pe care o folosim în principal ca sursă de informare și pentru divertisment. Apoi, avem noile surse media bazate pe internet (site-uri, email, bloguri, rețele de socializare de tip Facebook sau Instagram). Să nu uităm nici de SMS-uri și mesagerie (Skype, Viber, Telegram). Le folosim pe toate acestea în multe scopuri, dar în special pentru a comunica între noi și, așa cum elevii știu cel mai bine, tânăra generație este mai familiarizată cu toate acestea decât părinții și cei mai mulți dintre profesori.

3. În prezent, trăim într-o cultură mediatică. Societatea este o rețea de interacțiune între membrii săi. Interacțiunea socială este, în mare măsură, comunicare. Comunicarea este susținută, canalizată și formată de media, iar mesajele mediatice nu numai reflectă, ci și refractează realitatea.

Etapa 4: Discuție ulterioară și concluziile unității

Elevii trebuie să aibă ocazia de a reacționa la expunerea profesorului.

Ei pot avea întrebări legate de înțelegere sau pot problematiza puterea surselor media ca „paznici ai societății” și factori care determină agenda publică.

Profesorul pune în cele din urmă întrebarea dacă elevii doresc să continue proiectul și în ce fel – de exemplu, prin una din următoarele modalități:

- Gazetele de perete ar putea fi expuse în școală.
- Elevii ar putea invita un jurnalist profesionist la ora clasei. Ei ar putea să îi arate gazetele invitatului, să-i ceară opinia și să discute pe tema rolului mass-media de „pază în societate/watchdog”.
- O echipă de redactori ar putea continua acest proiect la nivelul școlii și ar putea să producă un ziar/o gazetă a școlii.
- Elevii ar putea vorbi despre categoriile de media care influențează și formează cel mai mult opinia publică.
- Elevii pot rămâne la un subiect despre care au relatat și pot acționa. Sunt posibile legături cu alte unități din acest manual.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2

REGULI ȘI LEGISLAȚIE

2.1. DIVERSE PERSPECTIVE ASUPRA DREPTĂȚII

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

CDC. ARTICOLUL 2

1. În toate acțiunile care privesc copiii întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

ARTICOLUL 16

1. Niciun copil nu va fi supus unei imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondența sa, precum și niciunui fel de atac ilegal la onoarea și reputația sa.

2. Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixțiuni sau atacuri.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** scrierea liberă, expunerea, fotolimbajul, GPP, discuția ghidată, turul galeriei, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), markere, coli de hârtie, fotografii, flipchart;
- **Forme de organizare:** în perechi, în grup, frontal.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	Imaginea arată un băiat și o fată pe un balansoar. Punctul de sprijin care susține balansoarul nu este la mijloc, ceea ce înseamnă că fata stă pe un braț mai lung, iar băiatul pe unul mai scurt. Astfel, fata domină jocul și pare să
-----------------------------	---

se bucură de acest lucru. Băiatul, cu o expresie nefericită pe față, încearcă din răsuputeri să coboare, dar eforturile lui sunt în zadar. Astfel de situații duc adesea la ceartă și conflict. Punctul de sprijin din mijloc poartă simbolul unui paragraf, care face trimitere la legislație.

Imaginea poate fi interpretată în diferite moduri și duce la întrebări interesante. Oportunitățile băiatului și ale fetei în această situație sunt inegale, ceea ce duce la problema egalității de gen. Surprinzător, fata este cea căreia i-a revenit „capătul lung” al balansoarului. Poate că fata trișează, ceea ce înseamnă că a încălcat legea sau poate că se bucură de un avantaj acordat prin lege pentru a compensa discriminarea din trecut împotriva femeilor și fetelor. Deci, este un joc corect? Este egalitatea întotdeauna corectă? Ale cui drepturi sunt protejate de lege? Sunt drepturile cuiva încălcate – și dacă da, de către cine?

Simbolul paragrafului deschide o altă perspectivă. Cine a stabilit regulile acestui joc? Simbolul oficial al legii face trimitere la stat și la supremația legii (statul de drept). Statul poate fi format din instituții care împart puterea și se controlează una pe cealaltă într-un sistem de control instituțional reciproc: parlamentul, guvernul și instanțele de judecată. Acesta poate fi condus de un autocrat binevoitor sau despot. Legile sunt cruciale, deoarece transformă drepturile omului în drepturi civile pentru cetățenii unui stat. Prin urmare, legile ajung să protejeze drepturile omului în cazul în care acestea sunt încălcate. Așa cum arată imaginea totuși, drepturile omului pot fi încălcate de către cetățeni sau chiar de sistem, printr-o lege nedreaptă.

Legea trebuie să stabilească un echilibru între drepturile cetățenilor și să definească limitele drepturilor unei persoane pentru a proteja drepturile altora.

(Sursa: *A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krappf, Vol. VI, Editura Consiliului European.*)

Cuvinte-cheie

Dreptate, lege, drept, stat.

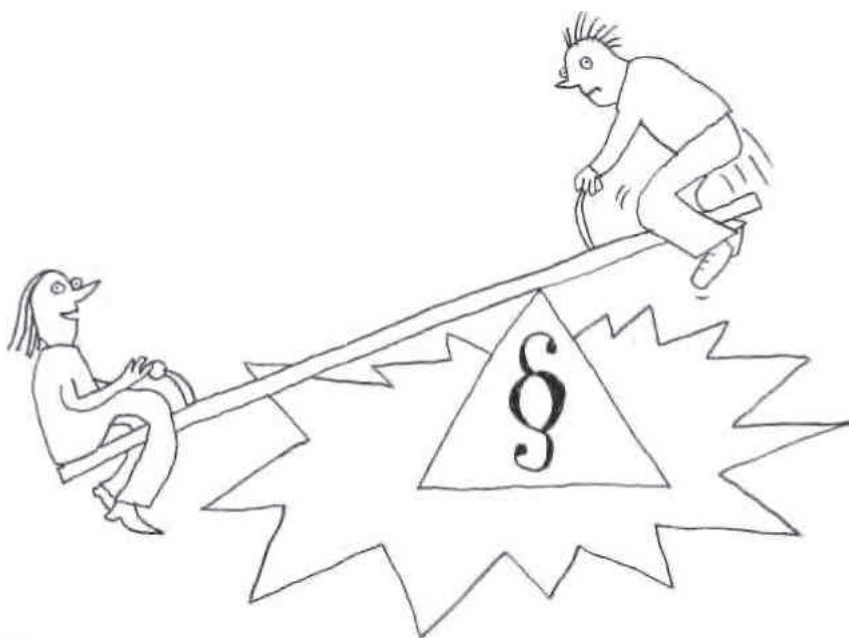
Obiective

- ✓ Să examineze diferite perspective asupra dreptății;
- ✓ Să identifice premisele ce produc nedreptatea;
- ✓ Să propună modalități care ar permite depășirea situațiilor de nedreptate.

<p>Evocare</p>	<p>Propuneți o scriere liberă de 2 minute prin care elevii își vor exprima propria înțelegere a subiectului lecției sau o scriere în baza imaginii din anexă.</p> <p>Ascultați câteva scrieri fără a face comentarii. Invitați elevii să formuleze niște concluzii.</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Formați perechi și aplicați tehnica fotolimbajului, având pregătite din timp niște fotografii ce reprezintă diferite situații. Propuneți fiecărei perechi să aleagă o fotografie. Cercetând fotografia, ei vor descrie situația conform algoritmului:</p> <p>„Văd ...” (descriere factuală)</p> <p>„Simt ...” (reacție afectivă)</p> <p>„Cred ...” (gânduri, asocieri, idei)</p> <p>Solicitați mai apoi clasificarea fotografiilor, folosind trei categorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Fotografii care indică o situație corectă și dreaptă; ◆ Fotografiile care indică contrariul, de ex. un caz de nedreptate; ◆ Fotografii despre care elevii nu sunt siguri cum să le clasifice. <p>În acest mod se vor crea grupuri în cadrul cărora fiecare pereche le va explica celorlalți raționamentul pe care l-a făcut, încercând să fie cât mai convingători. Fotografiile cu comentariile grupurilor sunt afișate în clasă.</p> <p>Aplicați turul galeriei pentru ca fiecare elev să aibă timp să studieze exponatele.</p> <p>Organizați o discuție în plen pe marginea următoarelor întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce tipuri de situații au fost descrise ca fiind drepte sau ca fiind nedrepte?</i> ✓ <i>A fost greu să se ajungă la o decizie referitor la anumite situații descrise în fotografii. De ce?</i> ✓ <i>Ce situații produc nedreptate?</i>
<p>Reflecție</p>	<p>Împărțiți elevii din nou în câteva grupuri. Fiecare grup alege un exemplu de nedreptate și abordează întrebarea:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum ar putea fi depășită această formă de nedreptate?</i> <p>Mai întâi, ei ar putea identifica drepturile omului care sunt încălcate în fiecare caz în parte. În al doilea rând, ar putea căuta modalități de protejare a drepturilor omului</p>

	<p>și ar identifica titularii de obligații la diferite nivele.</p> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce lucruri utile ați descoperit pe parcursul lecției de astăzi?</i> ✓ <i>Care moment al orei îl considerați cel mai interesant?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să observe/identifice un caz de nedreptate și la ora următoare să împărtășească cele observate cu colegii.</p>

Fișa de lucru nr. 1

2.2. MISIUNEA LEGII

CEDO. ARTICOLUL 10. LIBERTATE DE EXPRIMARE

1. Fiecare persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept include libertatea de a avea opinii și de a primi și comunica informații sau idei fără amestecul autorităților publice și indiferent de frontiere. Acest articol nu împiedică statele să solicite licențierea emisieii companiilor mass-media, de televiziune sau cinema.

ARTICOLUL 14. INTERZICEREA DISCRIMINĂRII

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără discriminare, indiferent de criteriile precum sexul, rasa, culoarea, limba, religia, opinia politică sau altă opinie, originea națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, proprietatea, nașterea sau alt statut.

DUDO. ARTICOLUL 29

2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare va avea doar limitările stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și de a răspunde cerințelor de moralitate, ordine publică și de bunăstare generală într-o societate democratică.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția ghidată, argumentarea, studiul de caz, cvintetul (poezia de cinci versuri);
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	Regulile, legile, constituția(ile) și Declarația Universală a Drepturilor Omului – toate pot fi exprimate sumar prin conceptul de instituții. Acestea sunt văzute ca produse: oamenii au creat aceste instituții cu un anumit scop. În acest sens, „regulile – sau vorbind la modul general, instituțiile – sunt instrumente”. Instituțiile sunt niște instrumente care servesc unor scopuri ca cele ce urmează: • rezolvă probleme serioase în societate;
-----------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ neutralizează sursele potențiale de conflict, deoarece aduc stabilitate și securitate; ❖ definesc relațiile de putere dintre grupurile sociale cu interese diferite; apoi îi pot proteja pe cei slabi sau pot acorda puteri exclusive unui anumit grup sau chiar unor persoane. <p>Prin urmare, pentru a înțelege instituțiile, trebuie să înțelegem scopul sau interesul pe care creatorii lor l-au avut în vedere. Instituțiile sunt sisteme complexe pentru rezolvarea unor probleme complexe. Ele apar în urma unor procese de negociere și conflict, revoluții sau reforme. În democrații, dezvoltarea instituțională este un proces de învățare colectivă care se desfășoară la rândul său într-un set de reguli procedurale, deoarece constituțiile trebuie să fie modificate cu atenție și cu responsabilitate. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapp, Vol. IV, Editura CE.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Lege, instituții, stat.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să evedențieze misiunea legii într-o societate democratică; ✓ Să identifice relația dintre libertățile individuale și cadrul legal în care libertățile sunt legiferate/reglementate printr-o ordine publică; ✓ Să aprecieze funcția/importanța cadrelor instituționale (constituții, legi, reguli și valori comune) pentru organizarea societății.
Evocare	<p>Joc didactic: Circulația fără reguli</p> <p>Solicitați descrierea problemelor pe care le-au întâlnit pe parcursul jocului.</p> <p>Comentați maxima: „<i>Legea reprezintă efortul omului de a organiza societatea.</i>” (Henry Ward)</p>
Realizarea sensului	<p>Activitatea inițială a asigurat contextul pentru sarcina următoare: elevii au identificat faptul că absența unui cadru clar de reguli care să definească modul de acțiune al oamenilor a provocat anumite dificultăți. La finalul discuției, anunțați câteva concluzii.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Nicio societate/comunitate umană nu va supraviețui fără cooperare;

	<p>• Nicio comunitate nu poate să coopereze sau să-și rezolve conflictele în mod pașnic fără un cadru instituțional de reguli.</p> <p>Aceste reguli pot fi puse în aplicare prin legi, dar sunt posibile și soluții alternative.</p> <p>Divizați elevii în grupuri a câte 4–6 persoane și invitați-i să exploreze ce reguli servesc cel mai bine intereselor comunității lor (clasei/instituției). Amintiți-le că vor reveni la rolurile lor de membri ai grupului de inițiativă, dar acum situația este diferită: ei acționează ca inventatori de reguli.</p> <p>Invitați elevii să prezinte ideile întregii clase. Pentru fiecare regulă, solicitați justificarea deciziei. Odată elaborate „legile”, invitați-i apoi să le compare, să le evalueze și să voteze la sfârșit, pentru a adopta un cadru normativ pentru comunitatea lor.</p> <p>„Legile” acceptate de toți ar putea să fie expuse în clasă pe un flipchart.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Propuneți-le elevilor, rămânând în grupurile care au fost constituite, să studieze o lege sau un domeniu al legii din țara lor (<i>Fișa de lucru nr. 1 și articolele incluse în caseta informațională a lecției</i>) și să pregătească o prezentare de grup, dacă ei cred că legea sau legile pe care le-au ales corespund cu prevederile actelor internaționale la care a aderat Republica Moldova.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit astăzi, în calitate de legislatori?</i> ✓ <i>Ce ați evidențiat ca fiind important, din lecția noastră?</i>
<p>Extindere</p>	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să vină cu un cvintet în care să aprecieze funcția/importanța cadrelor instituționale (constituții, legi, reguli și valori comune) pentru organizarea societății.</p>

2.3. LEGEA PE ÎNȚELESUL NOSTRU

CDC. ARTICOLUL 3

1. În toate acțiunile care privesc copiii întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

DUDO. ARTICOLUL 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi.

ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, tehnica GPP, argumentarea, discuția dirijată, studiul de caz;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Fiecare dintre noi, în diferite medii (în familie, la bibliotecă, la cinema, la muzeu) respectăm anumite reguli/norme. Acestea pot avea diferite surse/diferiți autori, pot fi aplicate de diferite instituții și pot fi scrise sau nescrise. Regulile elaborate și aplicate de către stat se numesc legi. Statul elaborează și aplică legi care vizează aproape orice aspect al vieții noastre. De exemplu, relațiile copii – părinți, precum și relațiile dintre soți sunt reglementate de Codul Familiei; activitatea de la locul de muncă – de Codul Muncii; activitatea de la școală – de Codul Educației etc.

Una dintre modalitățile prin care legea poate fi împărțită în categorii este în ceea ce este cunoscut sub numele de drept civil și drept penal. Dreptul civil prevede o modalitate de soluționare a litigiilor dintre indivizi și grupuri de oameni. Dreptul penal se referă la comportamentele în legătură cu care statul a decis că trebuie să aplice pedepse

	<p>care descurajează sau împiedică acele comportamente. Un lucru este cert – orice societate care a existat vreodată a avut nevoie de legi.</p> <p>De-a lungul timpului, legile au fost elaborate în mod diferit: fie de toată populația liberă din polisurile grecești, fie de împărați sau regi, fie de anumite organe – Parlament, Divan, Senat și altele asemenea. De obicei, organele legiuitoare din diferite țări erau constituite din reprezentanții păturilor înstărite ale populației. La elaborarea legilor aceștia se îngrijeau în primul rând de propriile lor interese. Situația era agravată și de faptul că legiuitorilor le revenea nu numai funcția de elaborare, ci și de aplicare a legii. Această stare de lucruri a dus la inechități sociale, abuzuri și la încălcarea în masă a drepturilor și libertăților oamenilor.</p> <p>Până și istoria contemporană nu este o excepție. Regimurile totalitare au confirmat faptul că, în mâinile unor dictatori, legea poate deveni un instrument care servește exact scopul opus față de cel care a fost gândit la origine. Astfel, legea își pierde funcția sa inițială, de protecție a drepturilor și libertăților omului, devenind în asemenea regimuri un instrument al ideologiei.</p>
Cuvinte-cheie	Lege, cod, drept, morală, stat.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să explice/înțeleagă conceptul de lege; ✓ Să identifice factorii care îi conferă funcționalitate legii; ✓ Să analizeze sistemul legislativ din propria lor țară; ✓ Să aprecieze importanța legii pentru funcționarea unui sistem democratic.
Evocare	<p>Asalt de idei (brainstorming) – completarea unui câmp asociativ pentru cuvântul Lege.</p> <p>Propuneți-le elevilor să-și amintească exemple de legi pe care ei le cunosc de la diverse discipline școlare sau din viața de zi cu zi.</p>
Realizarea sensului	<p>Solicitați elaborarea unei definiții pentru acest termen, aplicând tehnica GPP.</p> <p>Oferiți fiecărui elev două cartonașe – unul etichetat cu o literă „A” (verde), iar celălalt cu o literă „R” (roșu). Anunțați-i că veți citi câteva reguli imaginare ale școlii lor, iar ei ar trebui să decidă dacă acestea ar fi acceptate sau</p>

respinse. Pentru regulile bune/acceptate vor ridica cartonașul „A”, iar pentru regulile respinse – cartonașul „R”.

Reguli sugerate:

- ❖ teme de acasă sunt interzise;
- ❖ intimidarea/umilirea verbală și fizică este interzisă;
- ❖ elevii ar trebui să plătească studiile;
- ❖ elevii ar trebui să poată alege profesorul la clasă;
- ❖ profesorii mai în vârstă trebuie să aibă un program mai ușor;
- ❖ fără telefoane mobile în școală.

Pentru fiecare dintre reguli, rugați 2–3 elevi să-și justifice deciziile. Ideile elevilor nu trebuie discutate sau comentate.

Divizați elevii în grupuri a câte 4–6 persoane și invitați-i să discute și să anunțe factorii necesari pe care i-au identificat pentru ca o regulă să fie bună.

Repețiți exercițiul, citind cu voce tare câteva legi imaginare, printre care:

- ❖ toți cetățenii ar trebui să urmeze aceeași religie;
- ❖ crima este o greșeală;
- ❖ mâncarea nesănătoasă ar trebui să fie interzisă;
- ❖ cetățenilor ar trebui să li se permită să decidă ei înșiși pe care parte a drumului să conducă;
- ❖ femeile ar trebui să fie plătite la fel ca și bărbații.

Reveniți la grupurile a câte 4–6 persoane și invitați elevii să discute și să anunțe factorii necesari pentru ca o lege să fie bună. Ideile grupului se prezintă întregii clase. Se recomandă ca elevii să utilizeze o serie de criterii-cheie, de exemplu:

- ❖ corectitudine – justiție și egalitate, salariu egal pentru femei și bărbați;
- ❖ utilitate – societatea să funcționeze fără probleme, de exemplu, legile privind șofatul pentru a face drumurile mai sigure;
- ❖ binele comun – nu sprijină doar interesele unor grupuri, cum ar fi cei bogați;
- ❖ aplicabilitate – majoritatea sunt dispuși să le respecte, poliția este în măsură să îi prindă pe cei care le încalcă;

	<ul style="list-style-type: none"> • simplitate – ușor de înțeles și de respectat, nu prea complicate. <p>Acestea fiind acceptate de toți, ar trebui să fie expuse pe tablă.</p>
Reflecție	<p>Propuneți-le elevilor, în grupurile lor, să studieze o lege sau un aspect/fragment al legii din țară (a se vedea <i>Fișele de lucru pentru elevi</i>) și să pregătească o prezentare de grup dacă ei cred că legea sau legile pe care au le-au ales sunt legi bune sau nu, folosind criteriile pe care le-au identificat în anterior.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum apreciați atmosfera din clasă la ora de astăzi?</i> ✓ <i>Ce ați evidențiat ca fiind important, din lecția noastră?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă (individual sau în grup) să vină cu o sugestie de a modifica un regulament sau o regulă școlară, la alegere, pregătind argumentele de rigoare.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Extras din Legea nr. 713, din 06.12.2001, adoptată de Parlamentul RM

Articolul 5. Activitățile de profilaxie a consecințelor consumului abuziv de alcool și ale consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, de tratament al dependenței alcoolice și narcotice.

În vederea profilaxiei consecințelor consumului abuziv de alcool și ale consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, identificării persoanelor afectate de ele sau a celor care suferă de dependență alcoolică și narcotică, asistării lor curative și de altă natură, autoritățile administrației publice locale sunt obligate:

a) să desfășoare sistematic în teritoriu activități de profilaxie, informare și educație, în special printre copii și tineret;

Articolul 6. Interdicția parțială sau totală a comercializării băuturilor alcoolice

Pentru asigurarea securității și ordinii publice, Guvernul poate institui o perioadă de interdicție, parțială sau totală, a comercializării băuturilor alcoolice.

Articolul 7. Prevenirea conducerii mijloacelor de transport în stare de ebrietate

(5) Conducătorii mijloacelor de transport depistați în stare de ebrietate la volan vor fi supuși, în mod obligatoriu, instruirii antialcoolice și antidrog. Instruirea se efectuează contra plată.

[Art. 7 al. (5) introdus prin LP260-XVI din 05.12.08, MO27-29/10.02.09 art. 65]

Fișa de lucru nr. 2

**Extras din Legea nr. 1515-XII, din 16.06.1993,
adoptată de Parlamentul RM**

Articolul 3. Principiile de bază ale protecției mediului:

c) responsabilitatea tuturor persoanelor fizice și juridice pentru prejudiciul cauzat mediului; prevenirea, limitarea, combaterea poluării, precum recuperarea pagubei, cauzate mediului și componentelor lui din contul persoanelor fizice și juridice care au admis (chiar și inconștient sau din neglijență) dauna;

Articolul 28. Inspectorii superiori de stat, inspectorii de stat, inspectorii superiori zonali și inspectorii zonali al mediului au dreptul:

a) să controleze nestingheriți orice obiectiv de pe teritoriul republicii indiferent de apartenența departamentală și forma de proprietate, în cazul unei activități sau situații ce pot influența negativ mediul sau componentele lui;

b) să oprească și să inspecteze orice mijloc de transport, orice alte mijloace tehnice în caz de încălcare a legislației cu privire la protecția mediului sau de acțiuni susceptibile de a aduce prejudicii mediului și resurselor naturale;

c) să ceară persoanelor fizice și juridice prezentarea documentelor prevăzute de legislație ce atestă dreptul lor de folosință a resurselor naturale.

2.4. LEGEA E LEGE PENTRU TOȚI

CDC. ARTICOLUL 3

1. În toate acțiunile care privesc copiii întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** brainstorming, tehnica GPP, argumentarea, discuția dirijată, studiul de caz;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Cetățenilor trebuie să li se acorde, iar aceștia să utilizeze activ, drepturi fundamentale ale omului care să le permită să participe la procesele decizionale: de exemplu, dreptul la vot, libertatea de expresie, libertatea presei, egalitatea în fața legii sau dreptul la regula majorității.

Democrația este competitivă – există o concurență între interese, idei și valori – iar bunurile de valoare sunt rare. Cu toate acestea, oportunitățile de influențare a luării deciziilor, în special în economiile de piață bazate pe concurență, sunt inegal distribuite. Astfel, în societate există distribuția inegală a bunăstării și oportunităților. Dacă și în ce măsură rezultatele distribuției economice și sociale trebuie să fie corectate (justiția socială) reprezintă o problemă politică.

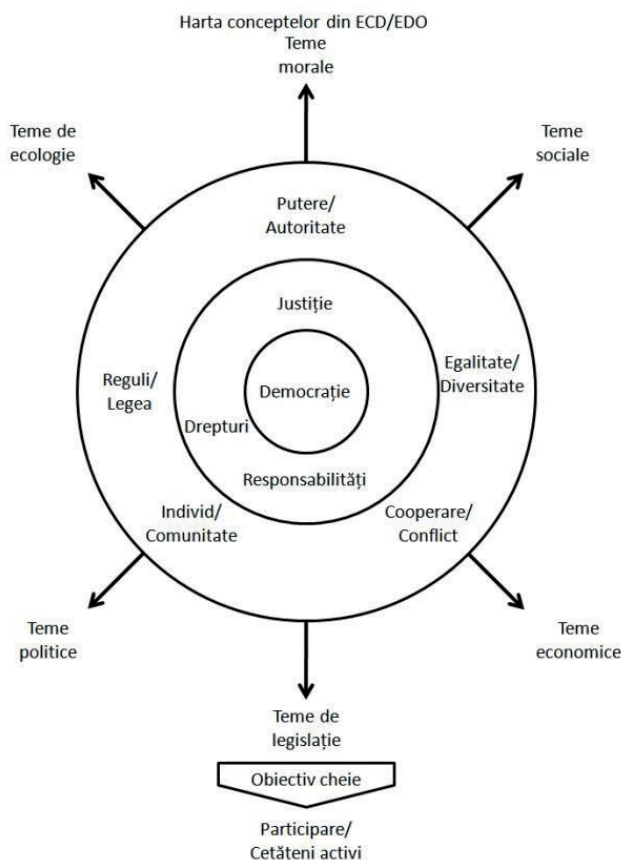
Cetățenii pot și ar trebui să-și folosească drepturile pentru a-și proteja interesele, dar nicio comunitate nu poate supraviețui în cazul în care membrii săi nu sunt dispuși să aibă grijă unul de altul sau de interesele lor comune (responsabilitate). Această scurtă schiță arată că aceste

concepte nu sunt de sine stătătoare, ci sunt legate unul de altul prin tensiuni care trebuie să fie echilibrate, și, prin urmare, înțelese. (Sursa: *A trăi în democrație. (ECD/EDO)*, Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. IV, Editura Consiliului European.)

Filosofii antici s-au bazat pe diferite valori pentru a defini scopul legii; opțiunile lor valorice au fost legate de sistemele social-politice specifice.

Teoria oferă un cadru de reflecție asupra experienței de zi cu zi, în care opțiunile noastre pentru anumite valori sunt ghidate de interesele pe care le avem.

Exercițiul îi pune pe elevi în situația de a alege în mod deliberat anumite valori în contextul drepturilor omului, pentru a le compara, a le dezbate și a le respecta în viața de zi cu zi.

Cuvinte-cheie	Lege, responsabilitate, societate, stat.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să înțeleagă că scopul legii este ajutarea oamenilor și protejarea societății; ✓ Să analizeze situații din viața de zi cu zi în care o persoană acționează în corespundere cu legea; ✓ Să aprecieze importanța legii pentru buna funcționare/protejare a unei societăți.
Evocare	<p><i>Brainstorming</i> – elaborați perechi logice utilizând noțiunea de <i>Lege</i>, care ar evidenția rolul acesteia pentru societate.</p> <p>Propuneți-le elevilor să-și amintească exemple de legi pe care ei le cunosc de la orele de istorie care le-au fost de ajutor oamenilor/societății.</p>
Realizarea sensului	<p>Formați grupuri de câte 4–6 elevi și repartizați-le foi de lucru cu o listă a regulilor de conduită (a se vedea <i>Fișa de lucru nr. 2</i>, din secțiunea referitoare la materiale). Propuneți fiecărui grup să asocieze regulile de conduită cu viziunea lor asupra legii (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>). Invitați apoi grupurile să-și prezinte/verifice rezultatele. Pentru fiecare dintre reguli, rugați grupul să-și justifice deciziile. Ideile elevilor nu trebuie discutate sau comentate.</p> <p>Elevii aleg definiția legii cu care sunt cel mai mult de acord (<i>poate fi utilizat votul</i>), după care solicitați structurarea unor argumente în favoarea opțiunii votate (<i>tehnica GPP</i>).</p> <p>Elevii aleg definiția legii cu care sunt cel mai puțin de acord (<i>poate fi utilizat votul</i>) și apoi formulează raționamente prin care explică de ce s-au pronunțat în acest mod (<i>tehnica GPP</i>).</p> <p> Scrieți definiția acceptată pe flipchart.</p>
Reflecție	<p>Inițiați o discuție cu elevii pe marginea unor întrebări cum ar fi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Regulile pe care le aplicați în viața de zi cu zi corespund alegerii voastre?</i> ✓ <i>Cunoașteți reguli care țin de opțiuni pe care le-ați respins? V-ați opus acestora? De ce? Ce ați făcut?</i> <p>Menționați cinci reguli din viața de zi cu zi cu care sunteți de acord.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce calificative ați propune pentru descrierea/aprecierea orei de astăzi?</i>

	✓ <i>Considerați reușită incursiunea în istorie pe parcursul lecției noastre?</i>
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă (individual sau în grup) să selecteze o viziune asupra legii pe care ar împărtăși-o, după care să-și explice alegerea lor.

Fișa de lucru nr. 1

Câteva concepții asupra legii

1. Scopul legii este să prevină încălcarea de către indivizi a drepturilor altor persoane (*Aristotel*).
2. Scopul legii este să dea fiecărei persoane ceea ce merită (*Aristotel*).
3. Scopul legii este să creeze o societate perfectă (*Platon*).
4. Scopul legii este să prevină daunele pe care nedreptatea le provoacă indivizilor (*Glaucon*).
5. Scopul legii este să protejeze interesele celor care guvernează (*Trasimachos*).
6. Rolul legii este să mențină pacea socială asigurând bunăstarea tuturor și să pună în practică ceea ce este util pentru societate (*Protagoras*).
7. Scopul legii este să îi protejeze pe cei mai slabi (*Vauvenargues*).

Fișa de lucru nr. 2

Reguli

1. Cine brutalizează copiii va fi pedepsit cu închisoare.
2. Statul va garanta șomerilor un venit care să le permită să supraviețuiască.
3. Prioritatea pentru locurile de muncă le va fi acordată elevilor/studentilor cu cele mai mari note.
4. Toți muncitorii trebuie să contribuie cu o parte din câștigurile lor pentru acoperirea nevoilor șomerilor.
5. Orice acțiune a unei persoane prin care cauzează daune unei alte persoane o va obliga pe prima să despăgubească acea acțiune.
6. Profesorii au datoria să îi învețe pe elevi că regulile societății noastre, care sunt cele mai bune, sunt inviolabile.
7. Orice persoană care contestă organizarea societății va fi internată într-un centru de reeducare.
8. Numai activitățile permise de stat pentru bunăstarea tuturor sunt autorizate.
9. Numai contribuabilii (cei care plătesc taxe) vor avea drept de vot.
10. Toți tinerii vor trebui să aparțină de organizații de stat, astfel încât să se poată angaja într-o muncă utilă.
11. Întreprinderile ar trebui să instaleze filtre anti-poluare la coșurile de fum.
12. Nimeni nu are voie să răspândească idei care nu au fost recunoscute și validate de către guvern.
13. Statul are drept de expropriere, dacă acest lucru este necesar pentru interesul public.
14. Administratorii companiilor au dreptul de a organiza servicii de securitate privată.
15. Este interzis să se intre în domiciliul unei persoane fără permisiunea acesteia.

2.5. TINERII FAȚĂ-N FAȚĂ CU LEGEA

CDC. ARTICOLUL 2

1. În toate acțiunile care privesc copiii întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

ARTICOLUL 16

1. Niciun copil nu va fi supus unei imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondența sa, precum și niciunui fel de atac ilegal la onoarea și renumele sa.

2. Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixțiuni sau atacuri.

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

Strategii didactice:

- ✓ **Resurse procedurale:** expunerea, discuția ghidată, argumentarea, GPP, chestionarea, studiul de caz;
- ✓ **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, markere, flipchart;
- ✓ **Forme de organizare:** frontal, în perechi, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Legile de un anumit tip sunt esențiale pentru funcționarea echitabilă și eficientă a oricărei societăți. Legile se aplică în toate situațiile, pentru toată lumea în cadrul comunității unei țări – deși există și anumite grupuri, cum ar fi copiii, care nu sunt afectate de unele legi până când nu ajung la o anumită vârstă.

Cu toate acestea, legile nu pot fi niciodată perfecte. Ele sunt creații umane și, uneori, au nevoie de schimbare. Ele pot deveni demodate, ineficace sau se pot dovedi pur și simplu nedrepte față de anumite grupuri din societate. Legea nu poate fi separată de politică, pentru că legile sunt făcute și schimbate în cadrul sistemelor politice. Într-un sistem politic democratic este important ca toți cetățenii să poată avea, prin lege, un cuvânt de spus la

	<p>acest capitol. De asemenea, este important ca legea să fie aplicată în mod egal tuturor cetățenilor și ca nimeni să nu fie mai presus de lege. Acest concept este cunoscut sub numele de supremația legii sau, mai frecvent, statul de drept.</p> <p>În cele din urmă, legile ar trebui să respecte drepturile omului. Acest lucru este important pentru a ne asigura că legile sunt corecte și că acestea nu sunt folosite abuziv ca un mijloc de oprimare sau dictatură. Cele mai multe sisteme democratice, prin urmare, se bazează pe constituții scrise care oferă un cadru al drepturilor omului care se află deasupra legilor elaborate la nivel național. Unele țări au stabilit, de asemenea, instanțe de judecată/curți constituționale pentru a decide dacă legile sunt în conformitate cu constituția sau nu. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapp, Vol. III Editura Consiliului European.</i>)</p>
Cuvinte-cheie	Lege, cetățean, drept, morală, stat.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să examineze modul în care legea se aplică față de tineri; ✓ Să identifice vârstele legale la care tinerii pot avea dreptul de a participa la diferite activități ale adulților; ✓ Să analizeze gradul de relevanță (în ce măsură este adecvată) a legislației actuale pentru tineri în propria țară.
Evocare	<p>Propuneți comentarea maximei: „<i>Legea este garanția faptului că cetățenii vor fi onești unii cu alții</i>” (Aristotel).</p> <p>Invitați elevii să-și amintească, de la ora precedentă, criteriile necesare pentru ca o lege să fie bună:</p> <p><i>Corectitudine, utilitate, binele comun, aplicabilitate, simplitate.</i></p>
Realizarea sensului	<p>Propuneți-le elevilor, apelând la filmele vizionate, programe de știri sau alte emisiuni, să-și amintească exemple de aplicare a legii, pronunțându-se pe marginea exemplului ales.</p> <p>Inițiați o discuție lansând o întrebare clasei:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Credeți că este corect să existe o lege care forțează tinerii să meargă la școală? De ce sau de ce nu?</i>

Aplicând tehnica GPP, grupați elevii în perechi și repartizați-le elevilor câte un chestionar (*Fișa de lucru nr. 1*), pe care urmează să-l completeze. Chestionarul se referă la vârsta legală la care tinerii capătă dreptul de a participa la diverse activități pentru adulți în țara lor.

Invitați una din perechi să citească răspunsul, corectându-l dacă este necesar. Elevii notează răspunsul corect pe chestionarele lor.

Pentru discuție, după fiecare răspuns puteți adresa întrebări:

✓ *Cum credeți, această vârstă este:*

a) *prea mică?*

b) *prea mare?*

c) *aproximativ corectă?*

✓ *Explicați opțiunea.*

Pentru a termina această secvență a lecției, puteți adresa și alte întrebări:

✓ *Credeți că este corect ca legea să trateze diferit tinerii de adulți? De ce sau de ce nu?*

Răspunsurile acceptate de toți ar trebui să fie expuse în clasă pe un flipchart.

Reflecție

Împărțiți clasa în grupuri a câte 4–5 elevi și oferiți-i fiecărui grup markere și o coală mare de hârtie.

Ca exercițiu, solicitați-le grupurilor să se gândească la o schimbare în legislație, de care ar beneficia tinerii (pot reveni la *Fișa de lucru nr. 1*).

Elevii pot propune o lege cu totul nouă – de exemplu, că fiecare școală ar trebui să includă în planul de activitate o zi de voluntariat ori un salariu minim pentru tineri la locul de muncă. Alternativ, ei pot propune o modificare a legislației existente – de exemplu, referitor la legea privind vârsta minimă pentru dreptul de vot sau vârsta pentru obținerea unui permis de conducere.

Fiecare grup ar trebui să pregătească o prezentare la tema aleasă, subliniind argumentele lor pentru felul în care, în opinia lor, tinerii ar putea beneficia de această lege. După ascultarea tuturor prezentărilor, clasa poate vota cea mai bună sugestie de grup.

	Debrifare: ✓ <i>Ce lucruri utile ați descoperit pe parcursul orei de astăzi?</i> ✓ <i>Care moment al orei îl considerați cel mai interesant?</i>
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să elaboreze pașii pe care ei, ca tineri sau ca un grup de elevi, îi pot parcurge pentru a convinge guvernul să accepte schimbarea (schimbările) legale propuse de ei.

Fișa de lucru nr. 1

Chestionar: La ce vârstă?

La ce vârstă permite legea din țara noastră ca tinerii să:

1. Aibă permis de conducere?
2. Se căsătorească?
3. Voteze în alegeri?
4. Se încadreze în serviciul militar?
5. Plătească impozite?
6. Candideze în funcții politice?
7. Facă închisoare?
8. Înceteze să frecventeze școala?
9. Adopte un copil?

2.6. DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI ÎN FAȚA LEGII

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

CDC. ARTICOLUL 37

Statele-părți vor veghea ca:

- a) niciun copil să nu fie supus la tortură, la pedepse sau la tratamente crude, inumane sau degradante. Pedepsa capitală sau închisoarea pe viață fără posibilitatea de a fi eliberat nu va fi pronunțată pentru infracțiunile comise de persoane sub vârsta de 18 ani;
- b) niciun copil să nu fie privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, reținerea sau întemnițarea unui copil trebuie să fie conformă cu legea și nu va fi decât o măsură extremă și cât mai scurtă posibil;
- c) orice copil privat de libertate să fie tratat cu omenie și cu respectul cuvenit demnității umane și de o manieră care să țină seama de nevoile persoanelor de vârsta sa;
- d) copiii privați de libertate să aibă dreptul de a avea acces rapid la asistența juridică sau la orice altă asistență corespunzătoare, precum și dreptul de a contesta legalitatea privării lor de libertate...

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** expunerea, discuția ghidată, argumentarea, GPP, chestionarea, studiul de caz;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Trei principii de bază referitoare la scopul pedepsei

Această lecție va analiza legea penală, concentrându-se pe întrebarea dacă ar trebui sau să nu să fie pedepsiți tinerii care au săvârșit infracțiuni și, dacă da, cum. Problema de bază în teoria pedepsei este „de ce să fie pedepsiți?”. La această chestiune s-au formulat răspunsuri diferite de-a lungul istoriei și a schimbărilor în gândirea științifică și filozofică. Au apărut trei principii legate de scopul pedepsei.

1. **Sanționare.** Pedeapsa este legată de vinovăție și responsabilitate. Un criminal merită să fie pedepsit, iar astfel societatea își exprimă dezaprobarea față de crimă. Acest concept oferă, de asemenea, un standard al proporției, prin aceasta protejând criminalul de o pedeapsă prea severă. Obiectivul este de a restabili dreptatea.
2. **Descurajare.** Pedepsa trimite un mesaj eventualilor criminali din societate, descurajându-i de la înfăptuirea crimei, deoarece „durerea” pedepsei depășește beneficiul. Obiectivul este de a preveni criminalitatea din partea altora.
3. **Reabilitare.** O crimă este percepută ca un strigăt de ajutor. Criminalul are nevoie de tratament, mai degrabă decât de pedeapsă, iar obiectivul este ca el să fie ajutat să nu comită alte infracțiuni în viitor, prin integrarea lui în societate.

Sistemele penale din întreaga lume diferă considerabil prin modul în care echilibrează aceste trei principii, atât față de adulți, cât și față de tinerii infractori. În general, multe țări au acordat prioritate reabilitării, în defavoarea principiilor de sancționare și descurajare, dar nu toate țările se îndreaptă în această direcție. Strâns legată de problema reabilitării este dificultatea de a face distincția între infractorii tineri și cei adulți. Consiliul Europei a solicitat ca limita de vârstă să fie stabilită la 18 ani, făcând trimitere la Convenția cu privire la Drepturile Copilului pentru a justifica acest lucru. (Sursa: *A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului Europei.*)

În ultimii ani, în Republica Moldova au fost efectuate studii, modificate acte normative, elaborate programe de instruire și pregătiți specialiștii care interacționează cu copiii aflați în conflict cu legea. A mai fost lansat și continuă să fie promovat un program de dejudiciarizare: în cadrul ședințelor de judecată copiii sunt tratați mai prietenos, iar alternativele la detenție, precum munca în folosul comunității și probațiunea sunt parte a reacției la delincvența juvenilă. Cu toate acestea, răspunsul la

	<p>fenomenul delincvenței juvenile continuă să necesite o abordare mai amplă, în baza unei strategii integrate care să ia în calcul prevenția, măsurile extrajudiciare și judiciare de reacționare și reabilitarea, integrarea și reinserția socială a copiilor în conflict cu legea.</p> <p>Studiul „<i>Fenomenul delincvenței juvenile în Republica Moldova</i>”, realizat de către Institutul de Reforme Penale, arată care sunt factorii determinanți ai delincvenței în rândul tinerilor în Republica Moldova. În special, este vorba de absența unuia sau a ambilor părinți, starea materială precară a familiei, dezorganizarea familiei, carențele educative și afective din familie, influența mediului (prieteni), desfrâul social (consumul de alcool și droguri), condițiile proaste de trai, abandonul școlar, lipsa protecției sociale adecvate din partea statului, influența negativă a mass-media și altele asemenea. (Sursa: <i>Mecanismul de dejudiciarizare în Republica Moldova</i>.)</p>
Cuvinte-cheie	Lege, pedeapsă, drept, circumstanțe agravante/atenuante, stat.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să înțeleagă scopul elaborării legilor; ✓ Să examineze modul în care legea se aplică tinerilor; ✓ Să analizeze factorii de care ține cont legea care este aplicată tinerilor.
Evocare	<p>Propuneți comentarea maximei: „Dura lex, sed lex”.</p> <p>Explicați-le elevilor că statul de drept include principiul că judecătorii trebuie să fie ghidați de lege atunci când impun o sancțiune persoanei vina căreia a fost dovedită. Precizați că în cadrul acestei lecții ei vor analiza modul în care astfel de legi ar trebui să fie concepute atunci când se ocupă de tinerii aflați în conflict cu legea.</p>
Realizarea sensului	<p>Repartizați elevii în 4–5 grupuri. Citiți studiul de caz din <i>Fișa de lucru nr. 1</i> despre o infracțiune comisă de un adolescent și explicați-le că fiecare grup trebuie să-și imagineze că sunt membri ai parlamentului, care urmează să adopte legea care prevede pedeapsa pentru astfel de încălcări. Stabiliți limita de timp după expirarea căreia grupurile prezintă ideile lor clasei în general.</p> <p>Oferiți grupurilor unele informații suplimentare. După fiecare nouă informație din <i>Fișa de lucru nr. 2</i> – din care</p>

	<p>puteți selecta atâtea exemple cât considerați util sau vă permite timpul – oferiți-le elevilor posibilitatea de a se răzgândi cu privire la pedeapsa pe care au planificat-o inițial.</p> <p>Explicați-le elevilor noțiunile de <i>circumstanțe agravante/atenuante</i> și încercați să cercetați informațiile suplimentare și din această perspectivă.</p> <p>La sfârșitul activității, cereți fiecărui grup să-și prezinte ideile în fața clasei:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce pedeapsă credeți că ar trebui să aibă Tom? De ce?</i> ✓ <i>A reușit oricare dintre informațiile suplimentare să vă schimbe părerea în legătură cu decizia voastră inițială? Dacă da, prin ce?</i>
Reflecție	<p>Reuniți apoi toți elevii într-o sesiune plenară și inițiați o discuție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce fel de factori ar trebui să ia în considerare legea atunci când decide cu privire la pedeapsa care urmează să fie dată cuiva condamnat pentru o infracțiune?</i> ✓ <i>Credeți că legea ar trebui să-i trateze în mod diferit pe tineri de adulți? De ce da sau de ce nu?</i> ✓ <i>Credeți că e necesar să-i integrăm pe cei care au încălcat legea în societate?</i> ✓ <i>De ce sau de ce nu?</i> <p>Rezumați discuția, corelând aceste întrebări cu cele trei principii de sancționare, descurajare și reabilitare. Făcând trimitere la Convenția privind Drepturile Copilului, puteți propune ca prioritatea să se acorde reabilitării.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce lucruri utile ați descoperit pe parcursul orei de astăzi?</i> ✓ <i>Ce învățăminte ați extras din cele discutate?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să se gândească la un caz despre care au auzit – la televizor în ziare sau online – în care o persoană tânără care a încălcat legea a primit o pedeapsă pe care ei o consideră:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ prea dură sau ◆ prea indulgentă.

Elevii ar trebui să scrie o scurtă lucrare despre exemplul ales și să o prezinte colegilor lor la următoarea oră, subliniind factorii datorită cărora au ajuns la această concluzie.

Fișa de lucru nr. 1

Tu faci legea

„Leonard și Tom aveau amândoi 15 ani și mergeau la aceeași școală. Se cunoșteau de mulți ani, dar nu se înțeleseseră bine niciodată.

Într-o zi, telefonul mobil al lui Tom a dispărut și acesta l-a acuzat pe Leonard că l-ar fi furat. Leonard a spus că nu l-a furat, dar a adăugat că Tom îl invidia pentru că avea mulți prieteni, în timp ce Tom nu avea niciunul.

În ziua aceea, după școală, cei doi s-au bătut. Tom a scos un cuțit, chiar dacă Leonard era neînarmat. În timpul luptei, Tom l-a tăiat pe Leonard pe față atât de tare, încât acestuia i-a rămas o cicatrice pe toată viața.”

Fișa de lucru nr. 2

Informații suplimentare

1. Tom a primit o educația foarte strictă acasă și a fost bătut de multe ori de tatăl său.

2. Tom era retras în clasă și nu avea pe nimeni cu care să discute problemele sale.

3. Leonard furase într-adevăr telefonul mobil al lui Tom și începuse cearța deoarece Tom raportase furtul telefonului mobil la poliție.

4. Leonard era conducătorul unei găști care l-a hărțuit și l-a atacat pe Tom timp de câteva luni. Băieții îl bătuseră pe Tom de mai multe ori, lovindu-l cu bâte, lanțuri și o bară de metal. Din această cauză, Tom avea coșmaruri și chiar îi era frică să meargă la școală.

5. Tatăl lui Tom îl tachinase pe Tom, spunându-i adesea că e prea moale și că ar trebui să țină piept bătaușilor ca Leonard.

6. Tom scosese cuțitul numai ca să îi sperie pe bătauși. Nu intenționase nicio clipă să-l folosească. În jurul lor se strânseseră încă vreo douăzeci de tineri în acel moment, care îi îndemnau pe băieții să se bată.

7. Un profesor îl văzuse pe Tom când a adus cuțitul la școală cu două zile înainte de bătaie, dar nu l-a întrebat pe Tom nimic despre asta.

După fiecare informație citită întrebați grupurile:

Afectează acest lucru părerea voastră despre pedeapsa lui Tom? Dacă da, în ce fel? Schimbați-vă proiectul de lege, dacă este necesar.

Fișa de lucru nr. 1 pentru profesori **Informații suplimentare din publicația** **„Mecanismul de judiciarizare în Republica Moldova”**

În cadrul tuturor proceselor judiciare și non-judiciare, precum și în cadrul altor intervenții, copiii au dreptul de a fi protejați de prejudicii, inclusiv de intimidare, represalii și victimizare secundară.

Plasarea unui minor într-o instituție corecțională este întotdeauna o măsură de ultimă instanță, iar durata ei trebuie să fie cât mai scurtă cu putință. Ori de câte este posibil, în cazul bănușilor minori se vor aplica alternative la detenție, așa ca plasarea acestora la rude, în familii sau în centre de plasament. Privarea de libertate nu trebuie să fie niciodată utilizată în calitate de pedeapsă iminentă, ca formă de intimidare sau să servească drept substitut al protecției copilului ori a măsurilor de sănătate mintală. Autoritatea competentă poate asigura desfășurarea procesului de judecată sub forme diverse, cu o mare flexibilitate, pentru a se evita pe cât posibil plasarea într-o instituție corecțională. Iată o serie de măsuri care pot fi combinate în diverse forme:

- ❖ ordonarea ajutorului, orientării și supravegherii;
- ❖ probațiunea;
- ❖ ordonarea intervenției serviciilor comunitare;
- ❖ stabilirea amenzilor, acordarea indemnizațiilor, restituirea bunurilor;
- ❖ ordonarea unui regim intermediar de un fel sau altul;
- ❖ ordonarea participării la unele reuniuni ale grupurilor de orientare și la alte activități analoage;
- ❖ ordonarea plasării într-o familie, într-un centru comunitar ori într-un alt mediu educațional.

2.7. CE CONTEAZĂ ÎN INSTANȚĂ?

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

CDC. ARTICOLUL 16

1. Niciun copil nu va fi supus unei imixtiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, ... precum și niciunui fel de atac ilegal la onoarea și reputația sa.

2. Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixtiuni sau atacuri.

ARTICOLUL 17

Copiii implicați în încălcări ale legilor penale trebuie să fie tratați într-un mod care să le dezvăluie sensul demnității și înțelegerea răului și care să aibă ca obiectiv reintegrarea lor în societate.

ARTICOLUL 37

Niciun copil nu trebuie să fie privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, reținerea sau întemnițarea unui copil trebuie să fie în conformitate cu legea și va fi utilizată doar ca o măsură de ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă de timp adecvată;

ARTICOLUL 40

3. Statele-părți vor încerca să promoveze adoptarea de legi, proceduri, înființarea de autorități și instituții special concepute pentru copiii bănuți, acuzați sau recunoscuți că au încălcat legea penală, în special: stabilirea unei vârste minime sub care se presupune că copiii nu au capacitatea de a încălca legea penală;

4. Trebuie să fie disponibile o varietate de dispoziții, precum ordine de îngrijire, de orientare și de supraveghere; consiliere; probațiune; plasament familial; programe de educație și de formare profesională, precum și alte alternative la îngrijirea instituțională pentru a asigura că copiii sunt tratați într-o manieră corespunzătoare bunăstării lor și proporțional atât cu circumstanțele, cât și cu infracțiunea.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** lectura comentată, studiul de caz, discuția ghidată, argumentarea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport
informațional

Thomas Hammarberg, Comisar pentru Drepturile Omului, Consiliul European, 2006

În majoritatea țărilor europene, adolescenții nu predomină în statisticile generale referitoare la criminalitate. De asemenea, ratele criminalității juvenile rămân mai mult sau mai puțin stabile de la an la an pe continentul nostru.

Totuși, acest lucru nu înseamnă că problema este ne semnificativă. O tendință îngrijorătoare raportată în mai multe țări este aceea că unele infracțiuni comise de tineri infractori au devenit mai violente sau mai grave. Acesta este un semnal de avertizare în sine.

Există două tendințe diferite, pentru moment, în Europa. Una este de a reduce vârsta răspunderii penale. Cealaltă tendință este – în spiritul Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului – de a evita incriminarea și de a căuta alternative la închisoare care să fie sociale sau bazate pe familie.

CDC le solicită guvernelor să stabilească o vârstă minimă sub care se presupune că copiii că nu au capacitatea de a încălca legea penală. Tratatul nu precizează vârsta precisă la care ar trebui trasă linia; cu toate acestea, Comitetul de monitorizare a punerii în aplicare a Convenției și-a exprimat îngrijorarea cu privire la vârsta scăzută în mai multe țări (copiii sunt trași la răspundere penală între 12 și 15 sau 16 ani, dar există și exemple de limite de vârstă de 7, 8 și 10 ani).

Deși mesajul Convenției cu privire la Drepturile Copilului este că incriminarea copiilor ar trebui evitată, acest lucru nu înseamnă că tinerii în conflict cu legea ar trebui să fie tratați ca și când nu ar avea nicio responsabilitate. Dimpotrivă, este important ca tinerii să fie responsabili pentru acțiunile lor și, de exemplu, să participe la repararea prejudiciului pe care l-au cauzat.

Procedurile ar trebui să recunoască daunele aduse victimelor și ar trebui să îl facă pe tânărul infractor să înțeleagă că fapta nu a fost acceptabilă. Un astfel de mecanism juvenil separat ar trebui să vizeze recunoașterea

	<p>vinovăției, stabilirea responsabilității și, în același timp, promovarea reintegrării. Tânărul infractor ar trebui să-și învețe lecția și să nu repete niciodată infracțiunea.</p> <p>O procedură interesantă de „înțelegere” a fost introdusă în Slovenia. Acolo, cazul unui acuzat minor poate fi trimis spre examinare unui mediator – dacă acest lucru este convenit de procuror, victimă și acuzat. Mediatorul încearcă apoi să ajungă la o înțelegere care să fie satisfăcătoare atât pentru victimă, cât și pentru acuzat, iar procesul poate fi evitat.</p> <p>Un aspect ar trebui subliniat: importanța unui răspuns prompt la infracțiune. Procedurile întârziate – care reprezintă o problemă în mai multe țări europene astăzi – sunt deosebit de regretabile atunci când vine vorba de tineri, ale căror acțiuni ar trebui să fie văzute ca un strigăt de ajutor imediat. (Sursa: <i>A trăi în democrație. (ECD/EDO), Rolf Gollob, Peter Krapf, Vol. III Editura Consiliului European.</i>)</p> <p>Pentru această lecție, consultați site-ul http://cnpac.org.md/rom/filmulete-informative: „De ce este necesar ca un copil să fie pregătit pentru audiere și cine pregătește copilul?”, 2016.</p>
Cuvinte-cheie	Instanță judiciară, prezumția nevinovăției, delincvență juvenilă.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să înțeleagă/definească termenii-cheie ai lecției; ✓ Să exerseze deprinderi de estimare a probelor ce contează în instanță; ✓ Să analizeze gradul de relevanță a legislației actuale pentru tineri în propria țară.
Evocare	<p>Propuneți-le elevilor să explice prevederea <i>Convenției Europene a Drepturilor Omului</i>, (1950), art. 6 (2): „Se presupune că toată lumea acuzată de o infracțiune are prezumția de nevinovăție până când se dovedește vinovăția în conformitate cu legea”.</p> <p>Invitați elevii la o discuție în urma căreia ar trebui să înțeleagă importanța acestui principiu pentru un proces echitabil și ar trebui să afle că o persoană acuzată poate fi condamnată numai în cazul în care s-au dat probe suficiente pentru a dovedi vinovăția acesteia.</p>

<p>Realizarea sensului</p>	<p>Repartizați elevii în 4–5 grupuri. Citiți studiul de caz din <i>Fișa de lucru nr. 1</i>, despre o învinuire adusă unui adolescent. Repartizați cartonașe pentru discuții pregătite din timp și explicați că fiecare grup trebuie să cerceteze dovezile care se regăsesc pe cartonașele primite și să realizeze următoarele sarcini:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ să ordoneze probele – de la cea mai puternică la cea mai slabă; ✓ să decidă dacă unele probe ar trebui să fie excluse întru totul pentru că sunt fie irelevante, fie abuzive. <p>Stabiliți limita de timp după expirarea căreia grupurile își prezintă ideile lor celorlalți colegi.</p> <p>Inițiați o discuție în urma căreia elevii să ajungă la un acord cu privire la acele dovezi care ar trebui să fie acceptate și cele care ar trebui să fie excluse complet.</p> <p>Solicitați purtătorilor de cuvânt să se întoarcă la grupurile lor și împreună să se gândească la următoarele chestiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce întrebări ați dori ca instanța să adreseze acestor martori sau lui Manuel acum? De ce?</i> ✓ <i>Există tipuri de întrebări pe care nu ar fi corect ca instanța să le adreseze? Dacă da, ce tip și de ce?</i> <p>Grupurile își prezintă ideile lor și ulterior, încearcă cu toții împreună să întocmească liste cu tipuri de probe și tipuri de întrebări despre care ei cred că ar fi greșit să fie utilizate într-o instanță de judecată.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Reveniți la subiectul abordat în etapa evocării și într-o discuție încercați să stabiliți o legătură între studiul de caz discutat și principiul prezumției nevinovăției.</p> <p>Solicitați-le elevilor să identifice cel puțin un drept al copilului care a fost încălcat. Readucând în discuție articolele din CDC, deduceți împreună cine este garantul/responsabilul de respectarea drepturilor.</p> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cât de necesare sunt asemenea informații/lecții pentru voi?</i> ✓ <i>Care moment al orei îl considerați cel mai util?</i>

Extindere

Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să cerceteze normele cu privire la probatoriu care se aplică în procesele penale din Republica Moldova și să prezinte constatările lor clasei în următoarea oră. Puteți sugera să acceseze pe net documentul <http://drept.usm.md/public/files/Drepturile-persoanei-in-probatoriu-penal416b3.pdf>

Fișa de lucru nr. 1**Studiu de caz**

Un tânăr numit Manuel este acuzat că a furat un autoturism aparținând domnului Kay. Mașina a dispărut din fața casei domnului Kay într-o seară târziu și a fost descoperită abandonată în afara satului în dimineața următoare. Fusese stropită cu benzină și i se dăduse foc. Manuel a fost reținut de poliție o săptămână mai târziu și acuzat de furt și daune penale.

Fișa de lucru nr. 2**Cartonașe de discuție**

Un ofițer de poliție declară în instanță că Manuel a recunoscut că a furat mașina, în timpul interogatoriului de la secția de poliție.	Un tânăr declară în instanță că Manuel se laudă întotdeauna că fură mașini.
O tânără spune în instanță că l-a auzit din întâmplare pe un prieten de-al ei vorbind cu Manuel la telefon. Prietenul ei vorbea cu Manuel despre furtul mașinii domnului Kay.	Domnul Kay spune în instanță că el crede că Manuel trebuie să fie principalul suspect, deoarece are pică pe familia Kay de când domnul Kay i-a interzis lui Stefan să se întâlnească cu fiica lui.
Unul dintre profesorii lui Manuel declară în instanță că l-a prins pe Stefan furând în școală de mai multe ori, pe când acesta încă mai învăța la școală.	Nimeni nu poate susține alibiul lui Manuel, potrivit căruia ar fi fost singur acasă în seara în care mașina a fost furată.
La întrebarea adresată de procuror, „Ați văzut un tânăr care seamăna cu Manuel plecând cu mașina în seara respectivă?”, un vecin al domnului Kay a răspuns în instanță „Da.”	

Fișa de lucru nr. 3

Care sunt elementele prezumției nevinovăției?

1) Principiul prezumției nevinovăției presupune că **o persoană este considerată inocentă până la proba contrarie**. Scopul prezumției nevinovăției este de a **proteja individul împotriva măsurilor abuzive ale statului**, prin garantarea libertății individuale, prin stimularea căutării adevărului de către autoritățile statului și prin evitarea convingerii că persoana împotriva căreia se desfășoară o acțiune penală este vinovată. Astfel, prima caracteristică constă în faptul că legea penală trebuie să fie umană, destinată reeducării persoanei, fiind **înlăturate acuzațiile arbitrare**.

2) Al doilea element al dreptului fundamental la prezumția nevinovăției este stipulat în art. 14 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, la care Republica Moldova este parte, și în art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului – *orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până când **vinovăția sa va fi stabilită legal**, acuzatul având dreptul:*

- a. **Să fie informat**, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa;
- b. **Să dispună de timpul** și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
- c. **Să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător** ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;
- d. **Să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării** și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
- e. **Să fie asistat gratuit de un interpret**, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba vorbită la audiere.

2.8. CUM PROCEDEZ DACĂ MĂ CONFRUNT CU NERESPECTAREA LEGII?

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

CDC. ARTICOLUL 12

Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

În acest scop, copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.

ARTICOLUL 16

1. Niciun copil nu va fi supus unei imixtiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, ... precum și niciunui fel de atac ilegal la onoarea și reputația sa. 2. Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixtiuni sau atacuri.

ARTICOLUL 37

Niciun copil nu trebuie să fie privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, reținerea sau întemnițarea unui copil trebuie să fie în conformitate cu legea și va fi utilizată doar ca o măsură de ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă de timp adecvată;

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** puzzle-ul, discuția ghidată, studiul de caz, lectura comentată, argumentarea, PRES.
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, markere, flipchart.
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Puterea judecătorească este compusă dintr-un sistem larg de instanțe judiciare. Conform Constituției Republicii Moldova, art. 115, se stabilește că justiția în țara noastră se desfășoară prin:

- Curtea Supremă de Justiție;
- Curtea de Apel;
- Tribunale,
- Judecătorii.

Cetățeanul care dorește să-și apere un drept sau un interes legitim trebuie să depună o cerere la instanța judecătorească din teritoriul unde locuiește. În cazul când cetățeanul nu este satisfăcut de hotărârea instanței primare, el este în drept să depună o cerere instanței ierarhic superioare, indicând motivele pe care se întemeiază apelul și dovezile respective. Cererea urmează a fi depusă într-un anumit termen prevăzut de lege.

Cetățeanul care a epuizat toate instanțele din Republica Moldova și nu este de acord cu hotărârile instanțelor naționale se poate adresa instanțelor judecătorești regionale sau internaționale. Printre acestea se regăsesc Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (Strasbourg, Franța), în cazul când unei persoane i-a fost încălcat un drept prevăzut de CEDO, sau la Curtea Internațională pentru Drepturile Omului (Haga, Olanda) în cazul când i s-a încălcat un drept prevăzut de Pactul internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice. Republica Moldova este parte la ambele aceste documente.

În cele din urmă, legile oricărei țări ar trebui să respecte drepturile omului. Acest lucru este important pentru a ne asigura că legile sunt corecte și că acestea nu sunt folosite abuziv ca un mijloc de oprimare sau dictatură. Cele mai multe sisteme democratice, prin urmare, se bazează pe constituții scrise, care oferă un cadru al drepturilor omului care se află deasupra legilor elaborate la nivel național. Unele țări au stabilit, de asemenea, instanțe constituționale pentru a decide dacă legile sunt în conformitate cu constituția sau nu. În Republica Moldova, această instanță este Curtea Constituțională.

Cuvinte-cheie	Lege, cetățean, drept, instanțe judiciare, stat.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să argumenteze/înțeleagă necesitatea cunoașterii drepturilor/legii; ✓ Să identifice acțiunile ce urmează a fi întreprinse în cazul confruntării cu nedreptatea; ✓ Să aprecieze importanța legilor pentru eliminarea nedreptății.
Evocare	<p>Formați grupuri a câte 4–5 elevi. Propuneți rezolvarea unui puzzle pe care grupul l-a primit într-un plic. În mod ideal, o imagine de ansamblu a puzzle-ului ar trebui lipită pe plic. Profesorul alege în mod intenționat câteva piese din unele puzzle-uri și le schimbă cu alte piese din alte puzzle-uri. Câteva puzzle-uri ar trebui să fie complete. Elevii vor descoperi rapid dacă pot sau nu rezolva puzzle-ul și dacă pot obține sprijin de la celelalte grupuri.</p> <p>Jocul duce la apariția unor câștigători și a unor învinși, iar întrebările de mai jos pot servi pentru analiza propriilor experiențe de discriminare pozitivă sau negativă:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum v-ați simțit atunci când v-ați dat seama că unele puzzle-uri sunt incomplete?</i> ✓ <i>Cum v-ați fi simțit dacă ați fi fost într-un alt grup?</i> ✓ <i>Cum v-ați simțit ca membru într-un grup care avea prea puține/multe piese?</i> ✓ <i>Ce tip de comportament a sprijinit/a împiedicat succesul unui grup?</i>
Realizarea sensului	<p>Formați grupuri noi, a câte 5–6 elevi. Citiți studiul de caz din <i>Fișa de lucru nr. 1</i>, despre situația în care s-au pomenit doi adolescenți. Explicați-le că fiecare grup, utilizând <i>Fișele de lucru nr. 2</i> și <i>nr. 3</i>, trebuie să răspundă la următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cine sunt responsabilii de situația în care s-au pomenit tinerii?</i> ✓ <i>Ar putea Otrad și Horațiu să se adreseze în judecată?</i> ✓ <i>Pe ce ar putea fi întemeiată adresarea lor în judecată?</i> <p>La expirarea timpului stabilit, cereți fiecărui grup să-și prezinte ideile în fața colegilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce pedeapsă credeți că ar trebui să aibă tinerii? De ce?</i> <p>Inițiați o discuție prin care să încercați stimularea sentimentului de empatie, adresând câteva întrebări:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum credeți că s-au simțit cei doi adolescenți?</i> ✓ <i>Cum apreciați acțiunile reprezentanților puterii?</i> <p>Pentru a termina această secvență a lecției, puteți adresa și alte întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Dacă ai exprima printr-un cuvânt atitudinea ta față de situația cercetată, care ar fi acesta?</i> <p>Răspunsurile elevilor ar putea fi înscrise pe tablă sau pe un flipchart pe care ați scris din timp titlul: <i>Atitudinea mea!</i></p>
Reflecție	<p>Solicitați identificarea drepturilor copilului care au fost încălcate și readucând în discuție articolele din CDC și <i>Fișa de lucru nr. 4</i> pentru elevi. Apoi, deduceți împreună cine este garantul/responsabilul de respectarea drepturilor.</p> <p>Actualizați noțiunea prezumția nevinovăției și propuneți elaborarea unui PRES cu referire la subiectul abordat.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cât de necesare sunt asemenea informații/lecții pentru voi?</i> ✓ <i>Care moment al orei îl considerați cel mai util?</i>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să selecteze exemple de situații reale în care oamenii nu au acces egal la resurse importante (de exemplu, timp liber, locuri de muncă, informare și altele asemenea) și să emită câteva sugestii pentru soluționarea acestora.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Studiu de caz

Într-o seară de mai, în sectorul Botanica al municipiului Chișinău, doi colegi de liceu, Otrad și Horațiu, se întorceau de la o petrecere fiind în stare de ebrietate. În drum spre casă ei au fost reținuți de o patrulă de poliție. La sectorul de poliție unde au fost transportați, băieții au fost bătuți în intenția de a-i sili să recunoască cum că ar fi săvârșit anumite furturi. Neobținând „recunoașterea crimei”, polițiștii i-au eliberat pe băieți tocmai dimineața.

Fișa de lucru nr. 2

Extras din Codul Contravențional al RM,
publicat la 16.01.2009 în Monitorul Oficial nr. 3-6

Articolul 88. Aducerea minorului la starea de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe

(1) Aducerea minorului la starea de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe se sancționează cu amendă de la 20 la 40 de unități convenționale aplicată persoanei fizice.

(2) Acțiunile specificate la alin.(1) săvârșite de părinți sau de persoanele care îi înlocuiesc, sau de persoanele față de care minorul se află în raport de subordine se sancționează cu amendă de la 40 la 60 de unități convenționale.

Articolul 91. Fumatul și consumul de băuturi alcoolice în locuri interzise, comercializarea către minori a produselor din tutun și a băuturilor alcoolice

(2) Comercializarea către minori a produselor din tutun și a băuturilor alcoolice se sancționează cu amendă de la 60 la 100 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei juridice, cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Fișa de lucru nr. 3

Extras din Codul Penal al RM,
publicat la 14.04.2009 în Monitorul Oficial nr. 72-74

Articolul 134¹². Starea de ebrietate

(1) Prin stare de ebrietate se înțelege starea de dereglare psihofuncțională a organismului survenită în urma consumului de alcool, droguri și/sau alte substanțe cu efecte similare.

(2) Prin stare de ebrietate alcoolică cu grad minim se înțelege starea persoanei care are concentrația de alcool în sânge de la 0,3 până la 0,5 g/l sau concentrația vaporilor de alcool în aerul expirat de la 0,15 până la 0,3 mg/l.

(3) Prin stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat se înțelege starea persoanei care are concentrația de alcool în sânge de la 0,5 g/l și mai mult sau concentrația vaporilor de alcool în aerul expirat de la 0,3 mg/l și mai mult.

Articolul 16⁶¹. Tortura, tratamentul inuman sau degradant

Cauzarea intenționată a unei dureri sau a suferinței fizice ori psihice, care reprezintă tratament inuman ori degradant, de către o persoană publică sau de către o persoană care, de facto, exercită atribuțiile unei autorități publice ... se pedepsește ...

(2) Acțiunile prevăzute la alin. (1): a) săvârșite cu bună știință asupra unui minor ... profitând de starea de neputință cunoscută sau evidentă a victimei, care se datorează vârstei înaintate, bolii, dizabilității ori altui factor;

(3) Tortura, adică orice faptă intenționată prin care se provoacă unei persoane o durere sau suferințe fizice sau psihice puternice cu scopul de a obține de la această persoană ... informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta ... l-a comis ori este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a exercita presiune asupra ei ..., sau din orice alt motiv, bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, ... se pedepsește

Fișa de lucru nr. 4

Care sunt drepturile unei persoane bănuite, învinite sau în custodia statului?

La reținere, arest și detenție, drepturile procedurale și fundamentale de care beneficiază persoana sunt aceleași ca și în cazul unei persoane aflate în libertate, fiind stipulate expres în Constituție, Codul de procedură penală și Codul de executare al Republicii Moldova:

- ❖ Dreptul la viață;
- ❖ Dreptul de a nu fi supus torturii, tratamentului inuman și degradant;
- ❖ Dreptul la o asistență medicală gratuită și calificată din partea statului (administrației izolatorului, penitenciarului);
- ❖ Dreptul la alimentație decentă și sanitație;
- ❖ Dreptul la un tratament decent;
- ❖ Dreptul la întrevvedere promptă cu un avocat calificat;
- ❖ Dreptul la întrevederi regulate cu rudele;
- ❖ Dreptul la o liberă corespondență cu rudele și terțe persoane;
- ❖ Dreptul de petiționare și de a scrie plângeri.

Care drepturi sunt limitate atunci când o persoană se află în custodia statului?

- ◆ Dreptul la libera circulație;
- ◆ Drepturi electorale – de a alege;
- ◆ Dreptul la un regim de muncă și liberă practicare a profesiei;
- ◆ Dreptul la libera comunicare cu membrii societății.

Fișa de lucru nr. 1 pentru profesori
Acțiunile în cazul în care o persoană este reținută.
Acestea se referă la adulți și pot fi completate
cu informația de mai sus, specifică pentru adolescenți.

Drepturile persoanelor din custodia statului sunt apărute de Constituția Republicii Moldova, precum și de multiple tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

Persoana aflată în custodia statului, conform art. 64 al Codului de procedură penală a RM, are dreptul:

- ◆ Să beneficieze de apărare din partea unui avocat și să știe de ce este bănuită, imediat după reținere – trebuie să fie informată în prezența apărătorului despre dreptul de a tăcea și alte drepturi de procedură;
- ◆ Să primească de la organul de urmărire penală explicații asupra tuturor drepturilor persoanelor aflate în custodia statului;
- ◆ Să primească de la organul de urmărire penală copia hotărârii respective sau copia procesului-verbal cu privire la reținere;
- ◆ Să primească consultații juridice, în condiții confidențiale, din partea apărătorului până la începutul primei audieri în calitate de bănuit/învinuit;
- ◆ Să facă declarații sau să refuze de a face declarații;
- ◆ Să anunțe imediat rudele, prin organul de urmărire penală, despre faptul reținerii și locul deținerii;
- ◆ Să prezente documente și alte mijloace de probă pentru a fi anexate la dosarul penal;
- ◆ Să ceară recuzarea persoanei care efectuează urmărirea penală, a judecătorului de instrucție, a interpretului sau a traducătorului;
- ◆ Să înainteze cereri, inclusiv privind asistența medicală independentă și calificată;

- Să aibă acces la examinare și asistență medicală independentă, inclusiv pe cont propriu;
- Să înainteze obiecții împotriva acțiunilor organului de urmărire penală și să ceară includerea obiecțiilor în procesul-verbal al acțiunii procesuale respective;
- Să ceară repararea prejudiciului cauzat de acțiunile nelegitime ale organului de urmărire penală, ale procurorului sau ale instanței;
- Să fie reabilitat în cazul în care bănuiala nu a fost confirmată.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3

GUVERNARE ȘI POLITICĂ

3.1. PENTRU CE FEL DE GUVERNARE PLEDĂM?

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA. ARTICOLUL 3.

Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** metoda „Am știut, am descoperit, aș dori...”, brainstorming, discuția dirijată, explicația, problematizarea;
- **Resurse materiale:** postere, foi cu adeziv, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grupuri.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Politica este procesul prin care o societate de oameni cu opinii și interese diferite ajunge la decizii colective despre modul în care ar trebui să fie organizată viața lor comună. Ea implică persuasiune și negociere, precum și un fel de mecanism pentru a ajunge la o decizie finală, cum ar fi dreptul de vot. În același timp, ea implică putere și autoritate, dar și un element de constrângere – numai pentru a ne asigura că deciziile colective sunt obligatorii pentru întregul grup.

Politica este definită, prin urmare, prin prisma instituțiilor de stat și a relației dintre un stat și cetățenii săi. Această relație ia forme diferite în diferite tipuri de sisteme politice, cum ar fi monarhia, democrația sau regimurile totalitare.

Într-o democrație, cetățenii beneficiază de egalitate politică. Deciziile sunt luate colectiv prin forma de vot a

	<p>majorității, fie de către cetățenii înșiși, fie de către reprezentanții aleși ai acestora. Dar politicile democratice nu înseamnă doar vot. Înseamnă, de asemenea, discuție și dezbateri, alături de multiple oportunități pentru ca cetățenii să-și facă auzită vocea în chestiuni de interes public.</p> <p>Un lucru important într-o democrație este funcționarea corespunzătoare a instituțiilor de stat și a atribuțiilor respective ale cetățenilor. O altă chestiune este măsura în care anumite instituții luate în parte în cadrul unei democrații ar trebui să fie guvernate democratic (de exemplu, școlile).</p> <p>Formele de guvernare pot fi clasificate în diverse moduri, spre exemplu, în funcție de cine deține puterea, cum sunt investiți oamenii cu putere, în ce rezidă suveranitatea și cum este aplicată legea. În practică, principalele tipuri sunt: democrația, monarhia, teocrația și tirania (sau dictatura). Acestea ar trebui considerate „tipuri ideale”, deoarece în realitate ele pot coexista în aceeași țară – de exemplu, o democrație parlamentară poate conține în cadrul ei elemente de dictatură sau poate coexista cu o familie regală conducătoare.</p> <p>Participarea poate avea loc în multe feluri. Definim participarea ca pe acțiunea de a lua parte la viața publică a comunității și a societății noastre. Unii oameni cred că este important să participe, iar alții cred că nu. Elevii ar trebui să înțeleagă că deciziile politice îi afectează indiferent dacă participă la procesul de luare a deciziilor sau nu.</p>
Cuvinte-cheie	Democrație, dictatură.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să caracterizeze diferite forme de guvernare democratice și dictatoriale; ✓ Să aprecieze avantajele democrației în raport cu dictatura; ✓ Să demonstreze respectul față de valorile democrației.
Evocare	<p>Metoda „Am știut, am descoperit, aș dori...”</p> <p>Instruiți elevii să formeze grupuri a câte cinci membri, fiecare grup să stea în semicerc, cu fața înspre o foaie</p>

	<p>mare de hârtie care e prinsă pe perete. Solicitați-le să scrie pe foaie, în liniște și într-o anumită limită de timp, un enunț care să arate concepția lor despre democrație: „Democrația este ...”.</p> <p>După ce a expirat limita de timp pentru a scrie pe poster, invitați fiecare elev să aleagă și să citească o propoziție pe care a scris-o altcineva. Invitați elevii să prezinte și să discute rezultatele în clasă.</p> <p>Împărtășiți-vă cu toții gândurile, pornind de la sugestiile de mai jos:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ „Am știut ... „ ✓ „Am descoperit ... „ ✓ „Aș dori să discut ... „
Realizarea sensului	<p>Puneți în evidență avantajele democrației, dar menționați că societatea a cunoscut și alte forme de guvernare, cum ar fi dictatura.</p> <p>Rugați elevii (în aceleași grupuri în care au scris pe poster) să enumere și să descrie trăsăturile caracteristice dictaturii. Lista ar putea include aspecte precum: lipsa drepturilor, antisemitismul, purificarea etnică, cultul puterii unui individ sau al militarilor, tortura, supunerea în fața autorității, cultul personalității etc.</p> <p>După prezentarea caracteristicilor, rugați elevii să le aranjeze pe o scală, începând cu trăsătura care le provoacă cele mai puternice sentimente, argumentându-și alegerea.</p>
Reflecție	<p>Îndemnați elevii ca, referindu-se la cele două forme de guvernare, să încerce să răspundă la întrebarea „Eu pentru ce fel de guvernare pledez?”</p>
Extindere	<p>Caracteristicile dictaturii pot fi exemplificate prin cazuri preluate din buletine de știri, filme sau manuale. Același exercițiu ar putea fi efectuat pentru conceptul de democrație. Propuneți-le elevilor să prezinte o formă de guvernare prin prisma unui film sau a unei cărți citite.</p>

3.2. CARE ESTE CEL MAI BUN MOD DE A GUVERNA O ȚARĂ?

„Care e cel mai bun mod de guvernare? Acela care ne învață să ne guvernăm singuri.”

Johann W. von Goethe

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** studiul de caz, brainstorming-ul, discuția dirijată, graficul T, dezbateră, chestionarul, problematizarea;
- **Resurse materiale:** câte un exemplar al fișei de lucru pentru fiecare elev, hârtie și creioane;
- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

**Suport
informațional**

Formele de guvernare pot fi clasificate în diferite moduri, de exemplu, în funcție de cine deține puterea, cum este puterea conferită oamenilor, unde se găsește suveranitatea și cum este aplicată legea. În practică, principalele tipuri sunt: democrația, monarhia, teocrația și tirania sau dictatura. Acestea ar trebui considerate „tipuri ideale”, deoarece în realitate ele pot co-exista în aceeași țară – de exemplu, o democrație parlamentară poate conține în cadrul ei elemente de dictatură sau poate co-exista cu o familie regală conducătoare.

O modalitate esențială de implicare a cetățenilor în comunitate constă în monitorizarea activității instituțiilor publice. Monitorizarea este importantă întrucât le permite cetățenilor să-și dea seama dacă instituțiile publice le protejează sau nu drepturile sau dacă acestea promovează binele public în mod adecvat. Monitorizarea activității instituțiilor publice reprezintă procesul prin care cetățenii se informează și analizează critic modul în care se realizează subiectele de interes public.

Prin monitorizarea instituțiilor publice:

- sunt analizate informațiile despre desfășurarea acțiunilor;
- se compară rezultatele cu obiectivele asumate;
- se oferă recomandări și soluții alternative.

Cuvinte-cheie	Forme de guvernare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să prezinte avantajele și dezavantajele diferitor guvernanți; ✓ Să demonstreze respect față de opinii diferite, față de pluralismul de idei; ✓ Să prezinte argumente în favoarea ideilor susținute.
Evocare	<p>Invitați elevii să prezinte tema pentru acasă, notând pe un poster ideea centrală vizavi de forma de guvernare descrisă în opera prezentată.</p> <p>Propuneți-le elevilor să demonstreze cu argumente relația dintre forma de guvernare și ideea prezentată.</p>
Realizarea sensului	<p>Începeți lecția citind povestea „Regatul Sikkal” (<i>din Fișa de lucru nr. 1</i>). Elevii ar trebui să aibă fiecare propriul exemplar al poveștii, astfel încât să o poată urmări în timp ce profesorul citește.</p> <p>Periodic, opriți-vă din cititul poveștii și întrebați elevii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce credeți despre viața din Sikkal din ceea ce ați auzit până acum?</i> <p>La sfârșitul poveștii, întrebați-i iarăși:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Ce credeți despre viața din Sikkal acum?</i> <p>Repartizați elevii în perechi și solicitați-le să reflecteze asupra calității vieții în Sikkal. Oferiți-le câte o foaie de hârtie pe care să scrie care cred ei că sunt avantajele și dezavantajele felului de a trăi în Sikkal.</p> <p>Solicitați-le perechilor să-și prezente ideile în fața celorlalți colegi și să scrie principalele idei pentru ca toată lumea să le vadă.</p> <p>Apoi, cereți clasei în general să reflecteze asupra modului în care Sikkal este guvernat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Credeți că Sikkal este condus în mod corect? Argumentați.</i> <p>În cazul în care credeți că ar putea fi condus într-un mod mai echitabil, ce ar trebui să schimbați în acest scop?</p> <p>Apoi rugați elevii să-și imagineze că sunt locuitori ai ținutului Sikkal. Împărțiți clasa în două grupuri mari pentru o dezbatere: un grup trebuie să argumenteze în favoarea conducerii țării de către rege (conceptul de monarhie), în timp ce celălalt grup trebuie să susțină că fiecare locuitor – nu doar regele – ar trebui să aibă un</p>

	<p>cuvânt de spus în conducerea țării (conceptul de guvernare reprezentativă). Oferiți-le grupurilor câteva minute ca să se gândească și să scrie argumentele pe care le pot folosi în dezbateri. Așezați cele două grupuri față în față, în zone opuse ale clasei, după care începeți dezbateri. Elevii din fiecare grup își exprimă punctele de vedere pe rând.</p> <p>Solicitați-le elevilor să-și prezinte opiniile lor referitor la care dintre cele două părți a avut cele mai bune argumente.</p>
Reflecție	<p>Scrieți denumirea a cinci tipuri de guvernare și explicați prin ce sunt diferite acestea, făcând trimitere la contribuțiile elevilor acolo unde este posibil:</p> <ul style="list-style-type: none"> •◆ Monarhia; •◆ Democrația; •◆ Dictatura; •◆ Teocrația; •◆ Anarhia. <p>Încheiați lecția întrebând elevii despre sistemul de guvernare din țara lor, precum și despre avantajele și dezavantajele acestuia.</p>
Extindere	<p>Ca temă pentru acasă, rugați elevii să încerce să formuleze un chestionar de 5 întrebări despre guvernarea din Republica Moldova sau 5 întrebări despre situația/problemele din comunitatea lor.</p>

Fișa de lucru nr. 1

REGATUL SIKKAL

Sikkal este o țară situată sus în munți. Timp de secole aceasta a avut puține contacte cu restul lumii.

Deși Sikkal este doar un regat mic, acesta a atras mult interes în ultima vreme. Acest fapt se datorează, în principal, modului neobișnuit în care este organizată societatea în această țară.

Pentru început, nimeni nu suferă vreodată de foame în Sikkal. Oamenii din Sikkal își produc toată hrana proprie și aceasta este distribuită oricui are nevoie. Casele sunt oferite fără chirie fiecărei familii. Dimensiunea casei depinde de numărul de membri din familie. Gazul pentru încălzire și gătit este gratuit, la fel ca și serviciile de întreținere a acestor sisteme. În cazul în care cineva se îmbolnăvește, are oricând acces la un medic. Toată lumea are parte de controale medicale gratuite la fiecare șase luni, iar asistenții sociali vizitează regulat persoanele în vârstă, familiile cu copii mici și pe toți cei care au nevoie de atenție suplimentară.

În Sikkal lucrurile bune din viață sunt disponibile pentru toți. Fiecare familie primește o carte cu bonuri, pe care le schimbă în fiecare an pe diverse articole de lux, cum ar fi parfumul, mobilierul sau condimentele. Bonurile pot fi schimbate imediat sau pot fi economisite de-a lungul unei perioade de timp, pentru a primi ceva deosebit de prețios.

Cum au putut oamenii din Sikkal să organizeze toate aceste lucruri? De multă vreme, Sikkal este condus de o familie regală. Conducătorul actual este Regele Sik al III-lea. El decide cu privire la numărul de lucrători necesari pentru fiecare tip de muncă, cum ar fi cultivarea produselor agricole, construcția caselor sau îngrijirea medicală. Oamenii care fac aceste treburi sunt selectați de la vârsta de cinci ani și trimiși la școli speciale pentru a învăța meseria. Fermierii sunt trimiși la școală agricolă, constructorii de case la școala tehnică, lucrătorii din domeniul sănătății la școala medicală și așa mai departe. Oricine altcineva care atinge vârsta la care este apt de muncă este angajat de regele Sik într-unul din palatele sale regale.

Lucrul cel mai uimitor în Sikkal este că acolo nu există noțiunea de bani. Nimeni nu trebuie să fie plătit, deoarece toată lumea are deja tot ce le trebuie!

V-ați putea întreba dacă cineva din Sikkal ar putea fi nemulțumit vreodată de această stare de lucruri. De fapt, acest lucru se întâmplă foarte rar. Puținii oameni care se plâng de ceva sunt îngrijiți în spitale psihiatrice securizate. La urma urmei, ar trebui să fii nebun ca să te plângi de viață într-o societate ca aceasta, nu-i așa?

3.3. DACĂ AȘ FI LA CONDUCEREA ȚĂRII...

DUDO. ARTICOLUL 21

Orice persoană are dreptul de acces egal la funcțiile publice din țara sa. Voința poporului trebuie să constituie baza puterii în stat; această voință trebuie să fie exprimată prin alegeri nefalsificate, care să aibă loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal și exprimat prin vot secret sau urmând o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** asaltul de idei/brainstorming-ul, discuția dirijată, prezentarea, expunerea, problematizarea;
- **Resurse materiale:** o coală mare de hârtie, markere și o bucată de carton pentru fiecare grup de 4–6 elevi;
- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Support informațional

Conform Constituției Republicii Moldova, Guvernul asigură (art. 96) realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice. Guvernul se organizează și funcționează în conformitate cu prevederile constituționale, având la bază un program de guvernare acceptat anterior de către parlament. Acesta este alcătuit dintr-un lider numit prim-ministru, un prim-viceprim-miniștri, viceprim-miniștri, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică. Obligația guvernului într-o societate democratică este de a promova binele comun. Acesta înseamnă mai mult decât binele majorității. Este beneficiul suprem al tuturor membrilor societății. Ceea ce constituie la modul practic binele comun ajunge să fie adesea subiect de dezbatere. Au fost sugerate o mulțime de obiective sociale diferite – care uneori conflictează – cum ar fi bunăstarea, securitatea, justiția, armonia, drepturile omului sau prosperitatea. Prioritizarea acestora în planurile efective de cheltuieli poate fi dificilă, mai ales că resursele disponibile sunt întotdeauna limitate.

Autoritățile administrației publice prin care se exercită

	<p>autonomia locală în sate și în orașe sunt consiliile locale și primarii. Instituția cu care cetățenii interacționează cel mai des este Primăria din localitate – aceasta este o formă de administrație publică locală de gradul 1 (APL I).</p>
Cuvinte-cheie	Guvern, APL.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să explice funcțiile și responsabilitățile guvernului; ✓ Să identifice rolul cetățeanului în procesul decizional; ✓ Să demonstreze interes pentru analiza competențelor funcționarilor din instituțiile publice locale și să ia atitudine față diverse abateri.
Evocare	<p>Invitați elevii să prezinte chestionarele pregătite de acasă. Împreună cu elevii, deduceți și notați pe un poster întrebările pentru un chestionar comun al clasei care ar include problemele actuale ale comunității voastre, care ar fi în același timp și obiectivele lecției.</p>
Realizarea sensului	<p>Începeți lecția împărțind elevii în grupuri de 4-6 membri și distribuind în fiecare grup câte o coală mare de hârtie și niște markere.</p> <p>Solicitați-le grupurilor să-și imagineze că trăiesc la un moment dat în viitor și au primit sarcina de a conduce țara – cu alte cuvinte, ei sunt guvernul. În această calitate, au la dispoziție 6 miliarde dolari pe care pot să-i cheltuiască. (Puteți adapta această cifră la bugetul anual real al țării.)</p> <p>Sarcina pentru grupuri este de a decide cum vor cheltui acești bani în anul care vine. Utilizând hârtie și markere, fiecare grup trebuie să creeze un poster explicând modul în care, în calitate de guvernanți, vor cheltui banii și vor face apoi o prezentare în care să-și menționeze propriile idei pentru restul clasei. La sfârșitul fiecărei prezentări, ceilalți elevi au posibilitatea de a pune întrebări grupului respectiv despre planul lor de cheltuieli.</p> <p>De asemenea, întrebați și dumneavoastră grupurile, ca o modalitate de a introduce noi informații despre economie și modul în care funcționează guvernele, de exemplu:</p>

	<p>✓ <i>V-ați gândit să utilizați o parte din bani pentru a achita datoriile externe?</i></p> <p>✓ <i>Ar trebui să folosiți o parte din bani pentru a crea locuri de muncă?</i></p> <p>✓ <i>Cât de important este pentru un guvern să cheltuiască bani pe educație?</i></p> <p>Apoi, lucrați cu întreaga clasă pentru a întocmi o listă, vizibilă pentru toată lumea, a tuturor lucrurilor pentru care ei cred că un guvern ar trebui să cheltuiască bani.</p> <p>Ulterior, rugați elevii să revină la grupurile lor și oferiți fiecărui grup câte un formular care conține o listă cu tipul obiectivelor sociale pe care un guvern al unei societăți democratice ar putea încerca să le realizeze, de exemplu:</p> <ul style="list-style-type: none"> •❖ bunăstare; •❖ securitate; •❖ justiție; •❖ armonie socială; •❖ drepturile omului; •❖ prosperitate. <p>Grupurile trebuie să încerce să asocieze obiectivele cu categoriile de cheltuieli pe care le-au propus deja, luând în considerare ce categorii de cheltuieli pot contribui la atingerea obiectivelor din lista dată de profesor.</p>
Extindere	<p>Ca temă pentru acasă, cereți-le elevilor să afle câte ceva despre modul în care sunt cheltuiți banii din bugetul public al țării. Ei ar putea face acest lucru analizând bugetul propriu-zis, privind știrile la TV sau citind un ziar.</p>

3.4. ROLUL CETĂȚEANULUI ÎNTR-O DEMOCRAȚIE. RESPONSABILITĂȚI ȘI OBLIGAȚII

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

CAPITOLUL 4. ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE

ARTICOLUL 55. EXERCITAREA DREPTURILOR ȘI A LIBERTĂȚILOR

Orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.

ARTICOLUL 56. DEVOTAMENTUL FAȚĂ DE ȚARĂ

(1) Devotamentul față de țară este sacru.

ARTICOLUL 57. APĂRAREA PATRIEI

(1) Apărarea Patriei este un drept și o datorie sfântă a fiecărui cetățean.

(2) Serviciul militar este satisfăcut în cadrul forțelor militare, destinate apărării naționale, pazei frontierei și menținerii ordinii publice, în condițiile legii.

ARTICOLUL 58. CONTRIBUȚII FINANCIARE

(1) Cetățenii au obligația sa contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice.

Articolul 59. Protecția mediului înconjurător și ocrotirea monumentelor

Protecția mediului înconjurător, conservarea și ocrotirea monumentelor istorice și culturale constituie o obligație a fiecărui cetățean.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** asaltul de idei, discuția dirijată, prezentarea, expunerea, problematizarea.
- **Resurse materiale:** o coală mare de hârtie, markere și o bucată de carton pentru fiecare grup de 4–6 elevi;
- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport

informațional

Cetățenilor, într-o societate democratică, statul trebuie să le asigure respectarea tuturor drepturilor prevăzute de legile naționale și de legislația internațională semnată de țara lor. Vorbim de:

- drepturile cu privire la viață, integritate și securitate personală (dreptul la viață; dreptul la apărare, în cazul când îi sunt încălcate drepturile; dreptul la

	<p>inviolabilitatea domiciliului/dreptul cetățeanului de a nu i se pătrunde în locuința sa fără învoirea sa, decât în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege; dreptul la libera circulație; dreptul la familie și altele);</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ drepturi civile și politice (dreptul la libera exprimare, la participare, la informație, la vot, libertatea asocierii, libertatea presei, libertatea întrunirilor pașnice și altele); ❖ drepturi social-economice și culturale (dreptul la muncă, la odihnă, la educație, la proprietate, la trai decent, la sănătate și altele); ❖ drepturile de generația a treia (la un mediu sănătos, la pace și altele). <p>Surse: Constituția Republicii Moldova (art. 2), Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale.</p> <p>Responsabilitățile și le asumi benevol. De exemplu, poți să ascuți opinia altor persoane, să raportezi la poliție un act de violență la care ai fost martor sau să mergi la vot. Nimeni nu te pedepsește dacă nu îți asumi o responsabilitate.</p> <p>Nerespectarea obligațiilor însă este pedepsită de lege. De exemplu, dacă nu respecti legea, arunci gunoi în stradă, deteriorezi mobilierul școlar, calomniezi o persoană, aplici violența față de colegi, ești pasibil de pedeapsă. În cazul minorilor, sunt pedepsiți părinții.</p>
Cuvinte-cheie	Responsabilități, obligații, stat.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să înțeleagă că statul trebuie să le asigure respectarea drepturilor prevăzute de legile interne și internaționale semnate de Republica Moldova. ✓ Să explice obligațiile și responsabilitățile cetățenilor într-o societate democratică; ✓ Să determine diferența dintre responsabilitățile cetățenilor și obligațiile cetățenilor.
Evocare	Cum înțelegeți spusele unui judecător faimos, care scria: „Dreptul meu de a-mi flutura pumnul se termină acolo unde începe vârful nasului tău”? Discutați cu elevii

	<p>despre faptul că Drepturile Omului nu sunt fără limite și că sunt ale tuturor persoanelor, iar una din principalele responsabilități sau datorii ale omului este de a respecta drepturile altora, dar și de a respecta legile.</p> <p>✓ <i>Care este diferența dintre responsabilități și obligații?</i></p> <p>✓ <i>Care sunt obligațiile și responsabilitățile voastre ca elevi?</i></p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>La începutul orei, împărțiți elevii în grupuri de 4-6 membri. Fiecare grup primește un set de cartonașe de discuții (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>). Fiecare cartonaș conține o îndatorire a unui cetățean.</p> <p>Solicitați grupurilor să clasifice cartonașele în trei categorii, în funcție de titularul căruia/cărora ei cred că ar trebui să i se aplice îndatorirea scrisă pe cartonaș:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. TUTUROR cetățenilor; 2. UNOR cetățeni; sau 3. NICIUNUI cetățean. <p>Solicitați-le elevilor să prezinte deciziile lor clasei și să explice raționamentul din spatele lor.</p> <p>Invitați elevii să revină în grupurile lor și dați-le câte o coală mare de hârtie și niște markere. Explicați-le că sarcina lor este de a elabora o „Cartă a cetățenilor”. Ei ar trebui să-și împartă coala de hârtie în două coloane. În prima coloană ar trebui să noteze așteptările fiecărui cetățean de la țara lor (rubrica „DREPTURI”), iar în a doua – așteptările față de cetățeni în schimbul acelor drepturi (rubrica „RESPONSABILITĂȚI”).</p> <p>Când grupurile au terminat de scris, invitați-i să-și prezinte ideile în fața colegilor.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Discuție dirijată:</p> <p>✓ <i>Credeți că cetățenii din țara noastră își îndeplinesc întotdeauna responsabilitățile lor?</i></p> <p>✓ <i>Ce lucruri credeți că ar putea fi făcute pentru a încuraja oamenii să-și ia responsabilitățile lor de cetățeni în serios?</i></p> <p>✓ <i>Credeți că cetățenii ar trebui să piardă o parte din drepturile lor în cazul în care nu își îndeplinesc responsabilitățile în mod corespunzător?</i></p> <p>N.B. Drepturile ne aparțin din naștere pentru simplul</p>

	<p>fapt că suntem ființe umane. Nimeni, în nicio situație, nu ni le poate lua. Totuși, unele drepturi pot fi limitate, în cazul în care persoana încalcă legea.</p> <p>De exemplu, ai dreptul și ești liber să-ți exprimi opinia, dar ai responsabilitatea de a asculta și respecta opinia altor persoane și ai obligația de a nu calomnia și defăima alte persoane. Calomnia se pedepsește, conform Codului Contravențional, cu amendă sau muncă în folosul comunității, iar în unele cazuri chiar cu arest.</p>
Extindere	<p>Ca temă pentru acasă, rugați elevii să efectueze un sondaj în rândul familiei și al prietenilor, întrebându-i care cred ei că ar trebui să fie responsabilitățile unui cetățean. Ei ar trebui să prezinte concluziile lor în fața colegilor la începutul următoarei lecții.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Cartonașe de discuție

Plata impozitelor	Aderarea la un partid politic
Înrolarea în armată	Votarea în alegeri
Raportarea infracțiunilor la poliție	Susținerea propriei familii
Respectarea legii	Ajutarea vecinilor
Luare atitudinii pentru propria țară atunci când este criticată	Altceva ... ?

3.5. CUM VĂ AFECTEAZĂ GUVERNAREA VIAȚA?

„Guvernul este încercarea umană de a face obligatorie bunătatea și de a asigura corectitudinea”.

Definiție de Neale Donald Walsch
în *Conversații cu Dumnezeu*, volumul II (1997)

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** jocul de rol, povestea zilei, brainstorming-ul, tehnica „Adoptă o poziție”, problematizarea;
- **Resurse materiale:** fișa de lucru nr. 1;
- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	<p>Mulți oameni consideră că cea mai mare oportunitate de a participa la guvernare este oferită într-o democrație liberă și deschisă. Acest tip de guvernare înseamnă că oamenii înșiși câștigă putere și guvernează de obicei prin regula majorității. În unele țări, deși acestea se consideră democratice, oamenii nu au în realitate permisiunea de a participa la guvernare. Într-un sistem democratic, cetățenii pot alege între diferite moduri de participare, iar unii pot chiar să decidă să nu participe deloc.</p> <p>În funcție de modul în care este structurat guvernul, deciziile se pot lua la nivele diferite, respectiv la nivel național, regional și local. Unele decizii, cum ar fi cele despre puterea militară, sunt adesea luate la nivel național, în timp ce altele, cum ar fi cele referitoare la transport și șosele, sunt adesea luate la nivel regional. Altele, cum ar fi cele referitoare la colectarea gunoiului, sunt luate în mod frecvent la nivel local.</p>
Cuvinte-cheie	Implicare civică.
Obiective	<ul style="list-style-type: none">✓ Să analizeze diferite puncte de vedere referitoare la guvernarea societății;✓ Să delimiteze rolurile și competențele guvernului la diferite niveluri;✓ Să identifice problemele comunității care trebuie discutate cu guvernarea.

<p>Evocare</p>	<p>Rugați elevii să spună povestea unei zile recente din viața lor – unde au mers, ce au purtat, ce au văzut, ce au mâncat, ce au spus, ce au învățat și ce au făcut. Treceți pe o listă cum fiecare lucru pe care l-ați menționat a fost influențat de guvern, incluzând conducerea la nivel național, regional/raional și/sau local.</p> <p>Inițiați o discuție prin care elevii să își dea seama în ce măsură viețile lor sunt influențate de deciziile guvernanților.</p>
<p>Realizarea sensului rea sensului</p>	<p>Joc de rol (<i>Fișa de lucru nr. 1</i>)</p> <p>Propuneți ca patru elevi să joace roluri în conversația dintre niște cetățeni nou-veniți într-o națiune aflată în curs de formare.</p> <p>Încurajați clasa să asculte și să noteze diferite opinii despre guvernare exprimate de cei patru colegi.</p> <p>Îndrumați elevii, dacă este necesar, să discute întrebări abordate de jocul de rol, cum ar fi următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Care sunt cele patru puncte de vedere principale exprimate de cetățeni despre participare? Sunteți de acord cu cele discutate?</i> ✓ <i>Ce vor pierde cei patru cetățeni dacă nu vor participa?</i> ✓ <i>Ce beneficii credeți că ar câștiga noua țară din participarea cetățenilor?</i> ✓ <i>Care sunt eventualele riscuri, dacă cineva alege să participe?</i> ✓ <i>Punând în balanță avantajele și riscurile, credeți că merită participarea?</i> <p>Elevii ar putea ajunge la următoarea concluzie: guvernul afectează viețile oamenilor în multe feluri. Prin participarea la guvernare, oamenii pot avea o voce în deciziile luate de guvern. În fiecare societate, cineva va lua deciziile. Dacă oamenii aleg să nu participe, ei nu vor avea niciun cuvânt de spus.</p> <p>Solicitați-le elevilor să enumere avantajele implicării oamenilor în guvernare.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Presupuneți că guvernul nostru este o democrație unde toți cetățenii au oportunități egale de participare, fără încălcarea drepturilor omului. Care dintre aspectele din viața voastră zilnică pe care le-ați menționat ca fiind</p>

	influențate de guvern credeți că ar trebui să se schimbe? Explicați de ce credeți că ar trebui să se schimbe.
Extindere	Propuneți-le elevilor să discute cu semenii, prietenii, vecinii și părinții lor despre lucrurile care trebuie schimbate spre bine în comunitatea lor și care ar fi contribuția lor.

Fișa de lucru nr. 1

Joc de roluri:

Patru cetățeni sosesc într-o țară recent constituită

Să presupunem că tocmai ați sosit într-o țară recent întemeiată. Sunteți nerăbdători să începeți, să porniți lucrul la clădirea unei noi societăți. Ați auzit că există tot felul de posibilități pentru a crea un guvern bun. Apoi surprindeți următoarea conversație într-un grup de nou-sosiți care au călătorit cu voi:

Cetățeanul 1:

„În locul de unde vin eu, nimănui nu-i păsa prea mult despre politică și guvern. Eram mereu prea ocupați cu viețile noastre de zi cu zi. Prin urmare, probabil că nici aici nu voi dori să îmi bat capul cu politica.”

Cetățeanul 2:

„La noi în țară, așa se făcea că niciodată nu am înțeles cu adevărat ce se întâmpla la conducere. Liderii făceau astfel încât guvernarea să pară un lucru atât de complicat, încât pentru noi era mai ușor să nu ne batem capul încercând să înțelegem.”

Cetățeanul 3:

„Ei bine, în țara noastră era foarte diferit. Noi am încercat, dar oamenii care dețineau puterea nu ne lăsau să ne implicăm și eram amenințați dacă încercam să facem ceva în acest sens. Așa că, la un moment dat, am renunțat să mai încercăm să participăm.”

Cetățeanul 4:

„În țara mea aveam alegeri, iar liderii noștri ne promiteau o guvernare bună. Dar niciodată nu-și respectau promisiunile. De fapt, liderii își foloseau poziția în guvern pentru a se îmbogăți. Toți liderii sunt corupți.”

3.6. PARTICIPAREA ELEVILOR ÎN GUVERNAREA ȘCOLARĂ

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** prezentarea, activitatea individuală, lucrul în grup, discuția cu întreaga clasă.
- **Resurse materiale:** chestionar pentru fiecare elev (Fișa de lucru pentru elevi), o coală mare de hârtie, markere.
- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional	Tinerii sunt cetățeni. Ei au dreptul de a-și exprima opinia referitor la lucrurile care îi afectează pe ei și comunitățile lor. Acest lucru include și școala lor. Mecanismele care le permit elevilor să aibă un cuvânt de spus în funcționarea școlii lor ajută nu numai la asigurarea faptului că tinerii se bucură de acest drept, dar și la învățarea despre procesele democratice. Însă care ar putea fi aceste mecanisme de participare este o chestiune de dezbatere. Unii oameni cred că este important ca fiecare școală să aibă propriul său parlament al elevilor, iar alții spun că acest lucru nu este necesar și că există alte modalități/oportunități prin care elevii să contribuie la buna funcționare a școlii lor.
Cuvinte-cheie	Guvernarea școlară, participare, reprezentare, structuri școlare.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să definească rolul structurilor reprezentative ale elevilor în procesul de guvernare a școlii; ✓ Să determine modalitățile de funcționare a consiliului (sau altfel de structură) elevilor.
Evocare	<p>Invitați elevii să prezinte rezultatelor discuțiilor loc cu familia și semenii despre lucrurile care trebuie schimbate în bine în comunitatea lor și despre responsabilitățile și contribuția lor în acest proces.</p> <p>Făcând trimitere la materialele elevilor, prezentați noul subiect, întrebând elevii cât de bine cred ei că funcționează consiliul elevilor sau parlamentul elevilor (sau ce structură există în cadrul școlii). În cazul în care nu</p>

există o formă de reprezentare a elevilor în școală, întrebați elevii dacă știu școli care au asemenea structuri și, dacă da, ce formă au ele.

Spuneți-le elevilor că sarcina lor este de a-și imagina parlamentul ideal al elevilor – adică un grup de elevi aleși în mod democratic, care reprezintă interesele tuturor elevilor din școala lor.

Oferiți-le apoi un chestionar (materialul didactic pentru elevi) pe care elevii îl completează individual.

Împărțiți apoi elevii în grupuri de câte 4-6 membri și anunțați-i că toate grupurile au la dispoziție o scurtă perioadă de timp pentru a compara răspunsurile lor la chestionar și a cere detalii suplimentare unii de la alții. Apoi, distribuiți fiecărui grup câte o coală mare de hârtie și niște markere. Sarcina grupurilor este de a elabora structura unui parlament ideal al elevilor. Explicați-le ce este o structură și dați-le drept exemplu câteva tipuri de reguli pe care ei s-ar putea aștepta să le găsească în structura unui parlament al elevilor.

Când grupurile au terminat, invitați-le să-și prezinte activitatea în fața colegilor și analizați problemele abordate, de exemplu:

✓ *Cât de multă putere ar trebui să aibă elevii și cât de multă ar trebui să aibă directorul școlii și profesorii?*

✓ *Cine ar trebui să aibă ultimul cuvânt în deciziile care afectează funcționarea unei școli?*

✓ *Poate o școală să fie o democrație?*

În cele din urmă, propuneți elevilor să facă o prezentare comună în fața administrației școlii și, dacă doresc, să înainteze câteva propuneri concrete pentru propriul lor parlament al școlii.

Extindere

Ca temă pentru acasă, sugerați elevilor să efectueze un sondaj în rândul familiei și al prietenilor, întrebându-i:

✓ *Credeți că fiecare școală din țară ar trebui să aibă un parlament al elevilor? Care ar fi rolul acestuia în guvernarea școlii?*

Solicitați elevilor să prezinte rezultatele sondajului lor la începutul următoarei ore.

Fișa de lucru nr. 1

În parlamentul ideal al elevilor:

1. Câți reprezentanți ai elevilor ar trebui să fie?
2. Cum ar trebui să fie aleși, exact, reprezentanții?
3. Cât de des s-ar întruni parlamentul elevilor?
4. Unde s-ar întruni parlamentul elevilor?
5. Cum, dacă este cazul, ar trebui să fie implicați profesorii sau părinții?
6. Ce probleme ar putea fi permise să fie discutate în parlamentul elevilor și ce probleme nu?
7. Ce tipuri de decizii ar putea fi permise să fie adoptate în parlamentul elevilor și ce decizii nu?

3.7. STABILIM AGENDA PUBLICĂ

DUDO. ARTICOLUL 19

Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.

CDC. ARTICOLUL 12

Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** activitatea în grup, prezentarea, discuția;
- **Resurse materiale:** flipchart, markere, bandă adezivă;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

O problemă politică este o chestiune de dezbatere. Este actuală, urgentă și necesită acțiune. Aceasta afectează comunitatea. Deoarece sunt implicate multe interese, ideologii și valori, este o chestiune de plasare a unei probleme pe agenda publică.

Într-o democrație, cetățenii care participă la astfel de debateri își exercită dreptul la libertatea de gândire și exprimare. Mass-media are de asemenea o influență puternică asupra stabilirii agendei publice (libertatea presei).

METODA

„Zidul tăcerii” este o metodă de brainstorming care îi sprijină pe elevii care sunt mai puțin extravertiți sau doresc să se gândească bine înainte de a spune ceva. Lucrând în liniște, elevii se pot concentra, iar afirmațiile lor vor deveni mai interesante și semnificative. „Zidul tăcerii” este un exemplu al paradoxului conform căruia un cadru strict de reguli sprijină mai degrabă libertatea decât să o obstrucționeze. Elevii acționează în rolul de experți; ei nu pot da un răspuns „greșit” la întrebarea-cheie.

	<p>Propuneți elevilor să simuleze în clasă o dezbatere publică despre stabilirea agendei politice. Această experiență îi ajută să înțeleagă modelul ciclului de politici mai bine, deoarece dezbaterea despre stabilirea agendei reprezintă prima etapă în modelul ciclului de politici.</p> <p>Ei furnizează un material pe care îl pot studia mai bine în cursul sarcinii de investigație (lecțiile 2 și 3). Abordarea constructivistă corespunde metodei constructiviste de a defini și a rezolva probleme politice într-o democrație, după cum este modelat de ciclul de politici.</p>
Cuvinte-cheie	Stat, politică, cetățean.
Obiective	✓ Să desfășoare o discuție despre stabilirea agendei publice.
Evocare	<p style="text-align: center;">„Zidul tăcerii”</p> <p>Instruiți elevii să formeze grupuri a câte cinci membri. Fiecare grup trebuie așezat în formă de semicerc, cu fața spre un flipchart fixat de perete. Distribuți în fiecare grup două sau trei markere de diferite culori. Atenționați elevii să lucreze în liniște. Timp de 10 minute, fiecare elev trebuie să prezinte o contribuție minimă de un enunț. Propuneți elevilor să completeze propoziția: <i>„În opinia mea, cea mai urgentă problemă din comunitatea noastră este ...”</i></p> <p>Explicați-le elevilor că pot răspunde la propozițiile sau cuvintele deja scrise și pot scrie cât de mult sau cât de des doresc. Grupurile primesc încă o coală de flipchart dacă este necesar. Elevii pot de asemenea să facă legătura între enunțuri, folosind săgeți sau linii și simboluri precum semnele întrebării și exclamării. Posterul va reprezenta o înregistrare a discuției lor.</p> <p>Urmăriți discuția scrisă a elevilor de la distanță. Nu interveniți și nu luați parte la dezbaterea scrisă, dar asigurați-vă că regulile – în special lucrul în liniște – sunt respectate de elevi.</p> <p>(Sursă: <i>Predarea democrației, EDO/ECD, Volumul VI, Consiliul European, Strasbourg 2008, Exercițiul 7.1, p. 62.</i>)</p>
Realizarea sensului	După ce a expirat limita de timp pentru scris, posterele trebuie să fie expuse astfel încât să fie văzute de toți elevii. Invitații pe aceștia să se așeze în jurul posterelor în

două semicercuri mari. Pe rând, grupurile își prezintă posterele clasei. Solicitați fiecărui elev să aleagă o propoziție scrisă de altcineva și o citește clasei, urmând apoi o scurtă explicație a alegerii. Veți observa că adesea elevii se concentrează pe una sau două propoziții. Nu trebuie să aibă loc nicio discuție până când toți elevii din toate grupurile nu au terminat de vorbit.

Colectați enunțurile elevilor, organizându-le pe categorii generale într-un tabel pe tablă sau pe flipchart, în funcție de ideile elevilor. Iată un exemplu:

Problema cea mai urgentă din comunitatea noastră este ...				
Economia	Securitatea	Mediul	Societatea	...
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Combaterea șomajului ✓ Mai multe locuri de muncă pentru tineri ✓ ... 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Accidentele de circulație ✓ Lipsa indicatoarelor rutiere în preajma școlilor ✓ Lipsa instalațiilor antiincendiu în spațiile publice ✓ Lipsa planurilor de evacuare în instituții publice ✓ Lipsa medicului în școală 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Reducerea emisiilor de CO₂ ✓ Lipsa coșurilor de gunoi ✓ Lipsa apei potabile ✓ (i.e. conducta de apă, sondă) ✓ Prezența unor gunoiști neautorizate în preajma localității 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Școli mai bune ✓ Sprijin pentru femeile tinere ✓ Lipsa terenurilor sportive ✓ Lipsa instituțiilor culturale, de agrement 	...

Alternativ, puteți cere unui elev să facă lucrul acesta. Prezentatorii și clasa participă la alegerea noilor categorii și la încadrarea fiecărui enunț.

Reflecție

„Zidul tăcerii” simulează stabilirea agendei publice. Așadar, ce anume are prioritate în opinia elevilor? Poate clasa să fie de acord cu privire la o problemă care merită prioritizată? Tabelul îi ajută pe elevi să răspundă la această întrebare. Se poate vedea dacă elevii pun accentul pe o categorie anume și dacă ideile pot fi legate unele

	<p>de altele (a se vedea economia în exemplul de mai sus). Dar este posibil ca elevii să nu vrea să fie de acord asupra unei probleme. Dar trebuie să facă lucrul acesta? Aceasta este o întrebare la care merită să se gândească.</p> <p>Pe de o parte, ei trăiesc într-o țară liberă. Sunt liberi să aleagă orice problemă pe care o consideră importantă și să o promoveze în public. Pe de altă parte, resursele sunt limitate – este vorba nu numai de banii și fondurile contribuabililor, ci și de timp și energie și, nu în ultimul rând, atenție publică. Mulți oameni nu pot face față decât unui număr foarte limitat de probleme în același timp și tind să-și piardă interesul repede; o parte a mass-mediei contribuie la aceasta și sporește tendința spre „o agendă cu o singură problemă“.</p> <p>Elevilor poate de asemenea să li se pară că acest proces de stabilire a unei agende este nedrept sau chiar „protestesc”, deoarece problemele pe care ei le consideră chiar importante nu primesc atenția pe care o merită. Cine corectează aceste decizii „greșite”?</p> <p>Răspunsul este că elevii înșiși le pot corecta, dacă li se pare că trebuie făcut ceva. Într-un fel, e ca și cum formează partide care au diferite obiective și valori („ideologii”), care sunt protagoniști permanenți în dezbaterile pentru stabilirea agendelor (de exemplu, muncitori, activiști pentru mediu, activiști pentru drepturile minorităților).</p> <p>Această discuție deschide o cale interesantă pentru înțelegerea scopului urmărit de partide. A se vedea sugestia pentru continuarea cu o sarcină de investigație de la sfârșitul acestui capitol.</p> <p>Ghidați elevii ca să facă legătura între problemele identificate și drepturile încălcate, cu referire la DUDO și CDC.</p>
<p>Extindere</p>	<p>Propuneți-le elevilor să colecteze date, informație de la părinți și/sau prieteni/rude despre problema pe care au identificat-o drept cea mai stringentă.</p>

3.8. CICLUL UNEI POLITICI

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

ARTICOLUL 19

Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.

CDC. ARTICOLUL 12

Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția ghidată, studiul de caz, lectura algoritmi-zată, argumentarea, PRES;
- **Resurse materiale:** ziare/reviste, fișe de lucru, bandă adezivă (transpa-rentă), foi A3/A2, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Politica, potrivit definiției clasice a lui Max Weber, are două dimensiuni: pe de o parte, este o căutare și o luptă pentru putere, iar pe de altă parte este „găurirea unor scânduri groase, atât cu pasiune, cât și cu o bună judeca-tă” încet și cu forță.

Metafora reprezintă încercarea de a rezolva probleme politice. Astfel de probleme trebuie să fie rezolvate, de-oarece sunt urgente și afectează societatea în ansamblu, fiind prin urmare complexe și dificile.

Această unitate de conținut se concentrează pe felul în care are loc această „găurire a scândurilor groase” și cum pot cetățenii care doresc să participe la democrație să joace în rol în stabilirea problemelor care merită pri-oritate și a felului în care acestea ar trebui să fie cel mai bine rezolvate.

	<p>În sistemele democratice, cele două dimensiuni ale politicii sunt conectate: factorii de decizie politici se confruntă cu probleme dificile și, în același timp, se confruntă și între ei ca adversari politici. În modelul ciclului de politici, etapa stabilirii agendei arată cum funcționează împreună aceste două dimensiuni. Introducerea în agendă a modului propriu de înțelegere a problemei este o chestiune de putere și influență.</p> <p>Iată un exemplu. Un grup pretinde că „impozitele sunt prea mari, deoarece descurajează investitorii”, în timp ce alt grup susține că „impozitele sunt prea mici, deoarece educația și securitatea socială sunt subfinanțate”. Există interese și perspective politice fundamentale în spatele fiecărei definiții a problemei impozitelor, iar soluțiile implicate merg în direcții opuse: reducerea impozitelor pentru grupurile cu venituri mari – sau creșterea lor. Prima definiție a problemei este neoliberală, iar a doua este social-democrată</p>
Cuvinte-cheie	Stat, politică, cetățean.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să numească etapele care formează ciclul unei politici publice; ✓ Să identifice o anumită etapă din ciclul unei politici în setul de materiale; ✓ Să ia decizii pe o anumită problemă selectată de comun acord; ✓ Să aprecieze importanța implicării cetățenilor/comunității în luarea deciziilor.
Evocare	<p>Propuneți-le elevilor o scriere liberă (1 minut): <i>Politica în înțelegerea mea.</i></p> <p>Ascultați câteva răspunsuri și formulați, împreună cu ei, o concluzie despre felul cum înțeleg elevii termenul <i>politică</i>, accentuând faptul că vorbim de un proces.</p> <p>Scrieți pe tablă, în ordine aleatorie, noțiunile ce desemnează etapele ciclului unei politici și solicitați-le elevilor să le ordoneze. Ascultați câteva explicații și propuneți-le să urmărească ordinea corectă a acestora din etapa următoare.</p> <p>! În funcție de ritmul de lucru al clasei pot fi aplicate ambele activități <i>sau doar una din ele.</i></p>

Realizarea sensului

Afișați pe tablă „Modelul ciclului unei politici” și prezentați-l folosind una din următoarele abordări:

* deductivă, sistematică: țineți o prelegere, iar elevii aplică instrumentul primit;

* inductivă: începeți cu un exemplu sau referiți-vă la cunoștințele și la experiența pe care elevii le au deja. O decizie în școală poate servi, de asemenea, ca punct de plecare. Continuați cu o prelegere, referindu-vă cu atenție la contextul furnizat de elevi.

Formați grupuri a câte 5–6 elevi. Repartizați-le elevilor un exemplar al materialului-resursă pentru elevi „Modelul ciclului unei politici” (*Fișa de lucru nr. 1*) și un ziar. Propuneți sarcinile: Invitați elevii ca, folosind modelul ca un instrument pentru citirea activă și structurată a ziarului și lucrând în echipă, să identifice exemple pentru cele șase etape. Apoi, ei trebuie să lipească articolele pe posterele lor. La expirarea timpului stabilit, invitați elevii să le prezinte la activitatea în plen.

Inițiați o discuție prin care să încercați să identificați care din problemele descoperite în ziar pot să-i vizeze/intereseze și pe ei. În caz că nu sunt interesați de niciuna din problemele abordate, realizați un brainstorming în urma căruia să descoperiți probleme actuale de care ei sunt îngrijorați sau decizii pe care ei le susțin sau cu care nu sunt de acord. Rezultatele pot fi înscrise pe tablă sau pe un flipchart, sub titlul „*Probleme stringente!*”.

Alegeți, prin vot, o problemă. (Dacă aveți timp puteți solicita și câteva răspunsuri pentru motivarea alegerii.)

Reflecție

Păstrând grupurile, antrenați elevii într-un proces de luare a deciziilor pe marginea problemei selectate, solicitându-le respectarea etapelor. (*Acest lucru poate necesita un material care să acopere o perioadă mai mare de timp și prin urmare ziarele mai vechi, cărțile și internetul pot fi, de asemenea, utile. Acest exercițiu poate fi dezvoltat și într-un proiect de cercetare.*)

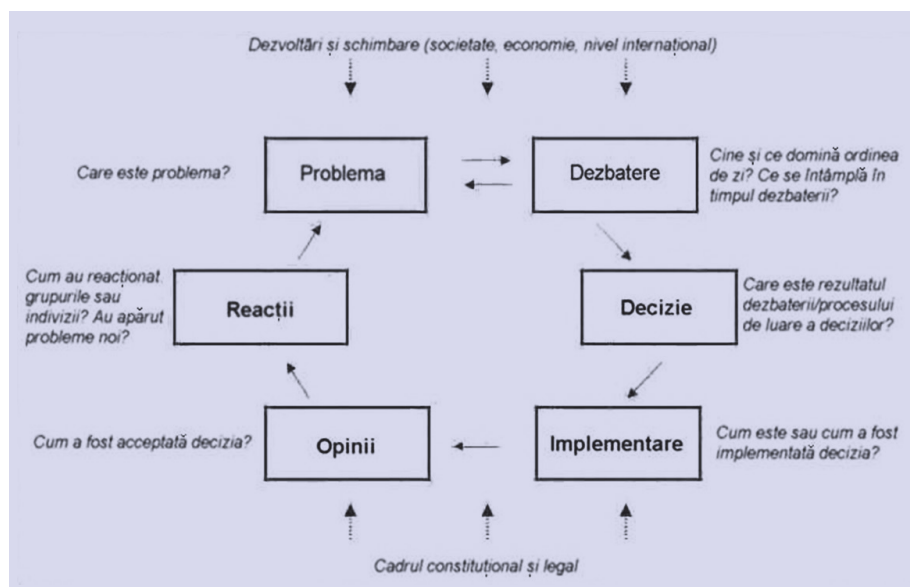
Inițiați o discuție:

✓ În ce stadii ale procesului de luare a deciziilor putem interveni?

	<p>(Veniți cu explicația că stadiile „decizie” și „implementare” sunt limitate la sistemul politic (cu excepția cazului în care o decizie se ia prin referendum). Cetățenii pot interveni, însă, în orice alt stadiu.)</p> <p>✓ <i>De ce este importantă implicarea cetățenilor/comunității în luarea deciziilor?</i></p> <p>Debrifare:</p> <p>✓ <i>Cum apreciați ciclul evoluției unei politici?</i></p> <p>✓ <i>Credeti că pot fi omise anumite verigi? Argumentați-vă opțiunea.</i></p> <p>✓ <i>Cât de necesare sunt asemenea informații/exerciții pentru voi?</i></p>
Extindere	<p>Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să selecteze exemple de alte probleme ce reies din situații reale și respectând modelul învățat, să contureze traseul de soluționare a acestora.</p>

Fișa de lucru nr. 1

Ciclul unei politici (model): Politica – proces de soluționare a problemelor

Fișa de informare nr. 2 pentru profesori

Modelul ciclului unei politici

Ciclul unei politici este un model. Modelul oferă o descriere-tip ideală a proceselor de luare a deciziilor. Acesta acționează ca o hartă, ceea ce înseamnă că selectează anumite aspecte din realitate și le ignoră pe altele. În acest fel, imaginea devine mai clară, dar utilizatorul nu trebuie să confunde niciodată modelul cu realitatea. În acest caz, modelul ciclului unei politici se concentrează pe politică ca proces de luare a deciziilor și de rezolvare a problemelor. Accentul nu este pe politică drept luptă pentru putere, chiar dacă acest aspect există. Cele șase categorii duc la întrebări-cheie care ajută la analiza luării deciziilor politice; elevii sunt încurajați să dezvolte întrebări suplimentare, care sunt specifice contextului.

În primul rând, o **problemă** politică trebuie să ajungă pe agenda publică. Stabilirea agendei are o strânsă legătură cu puterea politică. Problemele trebuie să fie definite și acceptate. Interesele și valorile concurente joacă un rol important, deoarece definiția unei probleme influențează puternic rezultatul luării deciziilor. De exemplu, sărăcia poate fi definită ca un atac la adresa drepturilor omului sau ca un stimulent pentru a-ți lua soarta în propriile mâini. Prima ipoteză presupune că oamenii săraci au nevoie de sprijin, în timp ce a doua ipoteză recomandă în mod tacit ca oamenii săraci să nu fie ajutați prea mult, deoarece acest lucru ar putea să îi facă leneși. Problema-cheie a stabilirii agendei este indicată de săgețile duble între categoriile problemă și *dezbatere*.

Dezbaterea are loc în anumite condiții. Contextul este important aici: evoluțiile sociale, economice și internaționale stabilesc data, iar cadrul constituțional și legal – regulile. Cine poate lua parte la dezbatere? Cine decide? Aceste întrebări ajută să se înțeleagă rezultatul dezbaterii, decizia finală. Cine a luat parte la dezbateri? Ce interese erau în joc? Ce a trebuit să fie negociat? A fost posibil să se găsească un compromis?

Implementarea: Cum este sau cum a fost implementată decizia? Au apărut dificultăți sau conflicte? S-au realizat intențiile factorilor de decizie?

Opinii: Cum a mers decizia „în jos”? Ale cui interese sunt afectate sau puse în joc – favorabil sau nefavorabil? Ce valori sunt implicate?

Reacții: Există reacții ale indivizilor și/sau reacții colective, organizate ale grupurilor? Susțin sau se opun deciziei? Exemple ar putea fi proteste, demonstrații, scrisori către redacția unui ziar, decizii ale instanței, greve, emigrare, retragerea investitorilor, încălcarea legii și așa mai departe.

Problema: La sfârșitul zilei, a fost rezolvată problema inițială? Au fost produse efecte nedorite sau neprevăzute? A apărut o nouă problemă prin re-

acțiunile la decizie și la implementarea acesteia? Ciclul unei politici este închis în cazul în care problema a fost rezolvată. Foarte des, un nou ciclu începe cu o nouă problemă ulterioară sau neprevăzută.

Elevii ar trebui să înțeleagă că ciclul unei politici arată unde și modul în care cetățenii pot participa la politică. Putem da propria noastră definiție problemelor care au nevoie de atenție politică și care necesită resurse publice pentru a le rezolva. Putem lua parte la dezbateri, ne putem forma propria opinie asupra deciziei, putem susține modul în care a fost pusă în aplicare sau ne putem opune acestui mod. În acest fel, facem uz de drepturile noastre civile și de drepturile omului. Democrația depinde de democrați activi.

3.9. MODALITĂȚI DE PARTICIPARE ÎN DEMOCRAȚIE

DUDO. ARTICOLUL 21

1. Orice persoană are dreptul să participe la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși.
2. Orice persoană are dreptul de acces, în condiții de egalitate, la funcțiile publice ale țării sale.
3. Voința poporului este baza puterii de stat, această voință trebuie să fie exprimată prin alegeri oneste care trebuie să aibă loc periodic, prin sufragiu universal egal și prin vot secret sau după o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

CEDO. ARTICOLUL 10. LIBERTATEA DE EXPRIMARE

1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

ARTICOLUL 11. LIBERTATEA DE ÎNTRUNIRE ȘI ASOCIERE

1. Orice persoană are dreptul la libertate de întrunire pașnică și la libertate de asociere, inclusiv de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

PROTOCOL LA CONVENȚIA PRIVIND PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE (PARIS, 20 MARTIE 1952)

ARTICOLUL 7. DREPTUL LA ALEGERI LIBERE

Înaltele Părți Contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condiții care să asigure libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** PRES, discuția ghidată, lectura comentată, argumentarea, asocierea;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, markere, flipchart;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport
informațional

Participarea la democrație înseamnă participarea la negocierile pentru binele comun

Într-o democrație, oricine – indivizi sau grupuri – poate să participe și să își promoveze interesele și ideile. Este posibil ca decizia finală să nu corespundă obiectivelor noastre pe deplin, dar dacă nu participăm, nimeni nu va observa care sunt interesele noastre.

Într-o democrație, deciziile și soluțiile sunt găsite prin controverse și concurența intereselor și a ideilor. Consensul se obține printr-un bun compromis pe care toți actorii politici (partidele), sau majoritatea, îl pot accepta. O astfel de decizie poate fi considerată, pentru moment, ca o definiție a binelui comun.

Controversa și concurența politică generează un element de luptă. Este prin urmare foarte important ca toți jucătorii din arena politică să fie de acord cu un set de reguli, pe baza principiului respectului reciproc.

Reguli și principii de bază pentru negocieri și controverse în democrație

- 1. Claritate și respect reciproc:** Tratează persoanele cu interese și puncte de vedere diferite ca adversari, nu ca dușmanii tăi. Ești în concurență, nu în luptă;
- 2. Drepturile omului sunt pentru toată lumea:** Drepturile omului stabilesc principiul non-violenței. Concurența politică se desfășoară prin cuvinte, argumente, idei, farmec și înțelepciune.
- 3. Disponibilitatea față de compromis:**

câștig–câștig	☺☺	Încercați să găsiți soluții de tip câștig–câștig.
câștig–pierdere	☺☹	Dacă nu funcționează, asigurați-vă că ambele părți găsesc ceva cu care să fie de acord.
pierdere–pierdere	☹☹	Evitați situațiile câștig–pierdere, indiferent de cine câștigă și cine pierde.

	<p>4. Deschidere pentru negociere: Trebuie să aveți o idee clară despre scopul pe care îl urmăriți. Jucătorii care știu ce vor câștiga adesea doar din acest motiv.</p> <p>Încercați să înțelegeți punctul de vedere al celuilalt. Concentrați-vă pe lucrurile cu care sunteți de acord mai degrabă decât pe cele cu care nu sunteți de acord – căutați interese și preocupări comune și valorificați-le pe acestea. Dar fiți foarte clari cu privire la punctele care sunt importante pentru voi. Nu acceptați soluții despre care credeți că sunt inechitabile sau ineficiente și nu sugerați astfel de soluții altora.</p> <p>Concentrați-vă pe aspecte care permit compromisul, practic orice care poate fi măsurat sau exprimat prin cifre – de exemplu, distribuția resurselor, bani, terenuri sau timp. Evitați disputele legate de identități colective (culoare, origine etnică).</p>
Cuvinte-cheie	Stat, democrație, cetățean, drept, participare democratică.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să identifice diferite forme de participare într-o democrație; ✓ Să argumenteze necesitatea diferitor forme de participare într-o democrație; ✓ Să asocieze diferite forme de participare politică cu drepturile omului;
Evocare	<p>Propuneți-le elevilor elaborarea unui PRES, în care, utilizând exemple din istorie, să-și exprime poziția față de necesitatea activismului cetățenesc.</p> <p>Explicați sau amintiți regulile de elaborare/evaluare:</p> <p>P – Susținerea propriului punct de vedere/Poziția este anunțată clar, inteligibil;</p> <p>R – Enunțarea argumentului/Referință la valorile sociale, legi, constituție, documente referitoare la drepturile omului;</p> <p>E – Selectarea unui exemplu/Acesta fiind relevant, cu un important impact social;</p> <p>S – Soluția (Rezumatul punctului de vedere)/Sugerarea unei soluții pentru rezolvarea problemei.</p> <p>Ascultarea textelor elaborate va permite să observați care poziție domină în clasă: activism sau pasivitate.</p>

	<p>În funcție de aceasta, inițiați o discuție pentru a identifica cauza și a obține argumente: Ce părere domină în clasă cu privire la participare cetățenilor: activism sau pasivitate? Considerați că aceasta este una corectă? De ce da sau de ce nu?</p>
<p>Realizarea sensului</p>	<p>Aplicați lucrul individual. Solicitați fiecărui elev să scrie o listă a tuturor modalităților și activităților prin care crede că oamenii pot participa la procesele democratice de luare a deciziilor, stabilind prealabil limitele de timp. Formați grupuri a câte 4 elevi. Invitați-i să-și compare listele, să le discute și să încerce să convină asupra unei liste comune privind modalitățile de participare. După expirarea timpului acordat, fiecare grup prezintă colegilor produsul final.</p> <p>Sugerați-le grupurilor să compare lista cu modalități de participare pe care au realizat-o, evidențiind asemănările. Ulterior, repartizați-le elevilor <i>Fișa de lucru nr. 1 „Participarea poate lua mai multe forme”</i> și propuneți o comparație a informației din materialul-resursă cu cea realizată de grupuri. Grupurile își pot completa (după caz) propria listă.</p>
<p>Reflecție</p>	<p>Inițiați o discuție prin care elevii ar putea explora următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Considerați că oricare sau toate dintre formele de participare politică de mai sus reprezintă drepturi ale omului? Ar trebui ca toate acestea să fie protejate prin lege? Explicați de ce da sau de ce nu.</i> ✓ <i>În ce fel puteți participa la democrație în țara voastră? Există modalități de a participa care nu vă sunt deschise? Explicați.</i> ✓ <i>Ar trebui ca legile să protejeze, de asemenea, dreptul de a nu participa? Explicați.</i> <p>Utilizați caseta cu documente și asociați diferite forme de participare politică cu drepturile omului.</p> <p>Debriefare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cât de necesare sunt asemenea informații/lecții pentru voi?</i> ✓ <i>Care moment al orei îl considerați cel mai util?</i>

Extindere

Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să selecteze alte articole din diverse documente naționale și internaționale ce stipulează garantarea/protecția drepturilor omului și să stabilească prin ce modalități de participare democratică cetățeanul se poate implica.

Fișa de lucru nr. 1

Participarea poate lua mai multe forme:

- ◆ informarea despre probleme și lideri;
- ◆ scrierea despre probleme și lideri;
- ◆ dezbateră problemelor;
- ◆ susținerea unei cauze sau protestul împotriva unei acțiuni guvernamentale;
- ◆ formarea sau aderarea la partide politice sau la alte organizații comunitare sau locale;
- ◆ participarea la întâlniri politice sau comunitare;
- ◆ înaintarea ca lider al unui partid politic, al unei organizații sindicale sau al unei organizații comunitare;
- ◆ exprimarea votului la alegeri;
- ◆ lansarea de campanii pentru cei care candidează;
- ◆ candidarea și, în cazul alegerii în funcție, exercitarea funcției;
- ◆ achitarea taxelor;
- ◆ activitate de promovare a unei poziții, acțiuni sau idei (lobby);
- ◆ efectuarea serviciului militar;
- ◆ utilizarea canalelor legale existente, cum ar fi contactarea autorităților, aducerea cazurilor în fața instanței sau altele;
- ◆ protestarea prin demonstrații, boicouri, greve și așa mai departe.

3.10. PARTICIPARE PRIN COMUNICARE. CE ASPECTE SUNT DE INTERES PENTRU NOI?

DUDO. ARTICOLUL 19

Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.

CDC. ARTICOLUL 12

Statele-părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** asaltul de idei (brainstorming-ul), discuția ghidată, lectura comentată, argumentarea.
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, markere, flipchart.
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Libertatea înseamnă că putem spune și acționa cum dorim. Democrația este un sistem pentru societățile libere, deschise. Regulile stricte ne amintesc de ceva diferit – regimuri autoritare, de exemplu. Deci care este mesajul din spatele acestei întrebări? Pe scurt, libertatea și egalitate sunt gemene. Toți ne bucurăm de dreptul de a fi liberi, dar avem nevoie de șanse egale pentru a-l exercita și de aceea este nevoie de reguli. În cadrul acestei unități de învățare, elevii vor experimenta importanța acestui principiu pentru a participa într-o societate democratică.

Cetățenii care participă într-o societate democratică se implică în discuții și dezbateri, exersându-și astfel dreptul de a-și spune liber opinia. Să argumentezi public este o abilitate care se învață, de aceea elevii au nevoie să o exerseze în școală. În acest scop, elevii sunt pregătiți să

	<p>poarte o dezbatere, iar unitatea este legată de conceptul de libertate. Libertatea de exprimare și de expresie este importantă în acest context.</p> <p>Încadrarea are o dimensiune structurală – timpul este insuficient în viață în general – și o dimensiune politică, creată de om: regulile pun cadre fără de care nu am putea să ne bucurăm de libertățile noastre fără a încălca drepturile celorlalți. Insuficiența timpului nu este negociabilă, dar încadrarea prin reguli este.</p>
Cuvinte-cheie	Libertate, participare, democrație, stat.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să elaboreze argumente pentru ideile pe care le înaintează; ✓ Să propună teme pentru runda de dezbateri; ✓ Să selecteze cea mai potrivită/interesantă temă pentru dezbatere.
Evocare	<p>Anunțați elevii că astăzi veți exersa o mini-dezbatere și pentru succesul acesteia este necesar să stabiliți câteva reguli. Puteți realiza un brainstorming, după care o structurare a ideilor lansate.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupul prezintă pe rând câte un argument. 2. Vorbitorii nu trebuie întreruși. 3. Vorbitorii au 30 de secunde pentru a-și argumenta ideea.
Realizarea sensului	<p>Divizați spațiul sălii de clasă în 2 părți printr-o linie pe podea sau o sfoară și cereți elevilor să formeze un cerc în jurul liniei. Anunțați teza: „<i>Fiecare copil ar trebui să petreacă un an în plus la școală</i>”. Solicitați poziționarea elevilor de o parte a liniei – la stânga, dacă susțin afirmația, la dreapta dacă nu sunt de acord. Astfel ei au format 2 grupuri care au 2 minute pentru formularea argumentelor.</p> <p>Organizați un schimb de opinii argumentate care seamănă cu o dezbatere. După 3-4 minute, sau mai devreme dacă una dintre părți nu mai are idei, opriți dezbateră și cereți-le elevilor să se întoarcă la locurile lor – preferabil, aranjate în formă de pătrat deschis, pentru a facilita comunicarea.</p> <p>Inițiați o scurtă discuție prin care elevii să descrie experiența trăită să-și dea cu părerea la tema abordată.</p>

Formați grupuri a câte 3 elevi. Propuneți acestora să gândească la teme care le consideră reușite sau interesante pentru o dezbatere, teme care vor fi înscrise în tabel:

Teme pentru dezbatere			
Viața cotidiană sau activitatea școlară	Probleme sociale sau culturale	Aspecte politice	Alte probleme
„Mașinile fac mai mult rău decât bine.”	„Televiziunea are un rol pozitiv în societate.”	„Femeile ar trebui tratate la fel ca bărbații.”	

Puteți sugera teme (cele din tabel sau altele) dacă elevii sunt în impas.

Ulterior, întrebând fiecare grup ce alegere a făcut, notați subiectele în tabel, marcându-le pe cele care au fost numite de mai multe ori. Temele sunt ordonate în funcție de numărul de preferințe exprimate, apoi clasa face o alegere votând între primele trei. Tema aleasă devine problema centrală pentru dezbatere.

Purcedeți la crearea a două grupuri pentru dezbatere, câte 5 sau 7, în funcție de numărul de elevi. Ele pot fi formate la inițiativa elevilor sau prin tragere la sorți. Explicați-le elevilor care sunt sarcinile fiecărui membru al echipei afișând următorul tabel:

Grup	Număr de membri (+ membri de rezervă)	Fișa pentru elevi
Echipe de dezbatere Nr. 1 („afirmativ”)	5/3 (+1)	8.3
Echipe de dezbatere Nr. 2 („negativ”)	5/3 (+1)	8.3
Primul și al doilea moderator	2	8.2, 8.4, 8.5
Echipele de reporteri (un tabloid, un ziar cu reputație, o revistă pentru tineri)	3 x 2	8.6, 9.1
Audiență	Toți elevii rămași	8.5

Reflecție

Repartizați grupurilor o copie a fișelor de lucru pentru elevi: 3 (*echipele de dezbatere*), 4 (*audiență*) sau 5 (*echipele de presă*). Grupurile petrec această parte a lecției

	<p>planificându-și activitățile și își pot aloca teme pentru acasă, dacă cred că este necesar. Dvs. aveți rolul de observator și „consultant”. Nu interveniți în activitatea grupurilor, nu citiți lucrările, nici nu participați la elaborarea materialelor. Dacă grupul are nevoie de ajutor, elevii vă pot solicita asistența. Dacă nu, aceștia au libertatea și responsabilitatea să lucreze după cum cred că e mai bine.</p> <p>Înmânați-le reporterilor modelele publicațiilor posibile – un tabloid, un ziar cu reputație, o revistă pentru tineri. Aceasta îi va ajuta să estimeze ce audiență are publicația și cum ar trebui să arate articolul lor.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cât de necesare sunt astfel de exerciții pentru voi?</i> ✓ <i>Care sunt șansele noastre pentru succes?</i> ✓ <i>Care moment al orei îl considerați cel mai util?</i>
Extindere	Propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să continue lucrul de pregătire a dezbaterii.

Fișa de lucru nr. 1 pentru profesori

De ce libertatea depinde de cadrul de reguli și legi?

Interdependență prin limitarea timpului

Cea mai prețioasă resursă în predare și învățare, precum și în viața noastră, este timpul. Profesorii trebuie să răspundă constant la întrebarea cum poate fi folosit cel mai bine timpul disponibil în clasă – iar în învățarea interactivă, și elevii își asumă această responsabilitate.

Regulile stricte protejează libertatea de expresie

O dezbatere trebuie să aibă loc într-un interval fix de timp. Toți vorbitorii se bucură de aceleași drepturi de gândire și exprimare libere. Astfel, timpul disponibil pentru exprimare trebuie distribuit echitabil – adică egal, un minut pentru fiecare argumentare. Pare paradoxal că niște reguli stricte pot fi necesare și utile pentru a ne proteja libertatea. Limita de timp impune ca vorbitorii să se gândească cu atenție la ceea ce vor să spună. Trebuie să se centreze pe argumente-cheie, să lase deoparte orice are mai puțină importanță și să își exprime poziția clar și scurt.

Libertate și îngrădire

Libertatea de acțiune și de exprimare a elevilor este îngrădită – sau limitată și definită – în două sensuri. În primul rând, prin timpul disponibil pentru învățare – orele se sfârșesc după aproximativ 45 de minute, iar dezbaterea trebuie să se încadreze într-o oră și să nu ia mai mult de 20 de minute, deoarece sunt și alte lucruri de făcut în acea oră. În al doilea rând, regulile de dezbatere îi dau fiecărui vorbitor un interval de timp rezonabil, dar strict limitat la un minut pe argumentare.

Școala este viața

Dialectica libertate-îngrădire, cu rădăcini în insuficiența universală a timpului, apare atât în școală, cât și în viața publică. Aici, într-un sens cu adevărat literal, școala este viața.

Fișa de lucru nr. 1

Recomandări pentru un subiect de dezbatere

Sarcina ta:

În primul rând, adună toate ideile care îți vin în minte și scrie-le pe hârtie (brainstorming).

Sortează ideile pe categorii.

Apoi verifică-le utilizând următoarele criterii:

- Tema permite să se facă o alegere sau să se ia o decizie?
- Există suficiente motive pentru a putea argumenta pentru sau împotriva unei anumite alegeri sau decizii?
- Tu sau ceilalți elevi din clasă știți câte ceva despre această temă?
- Crezi că această temă îi va interesa pe elevii din clasa voastră?
- Tu sau colegii tăi aveți informațiile necesare sau veți fi în măsură să le furnizați? (Poate că știți destule din experiența voastră zilnică; sau puteți găsi date sau rapoarte în cărți, ziare sau pe internet.)

Dacă răspunzi cu „nu” la întrebările a)–e), opțiunea respectivă nu este potrivită.

Alege una sau două idei și adună materiale, dacă este necesar. Poți formula tema ca o frază sau ca o întrebare cu răspuns da/nu.

Înscrie sugestia pe flipchart, în dreptul categoriei potrivite, scriindu-ți și numele. Fă tot posibilul să te înscrii în termenul-limită, astfel încât toți colegii să aibă timp să-ți citească contribuția.

Decuplează fișa de mai jos, completează-o și pune-o acolo unde îți indică profesorul. Aduagă materialele suplimentare.

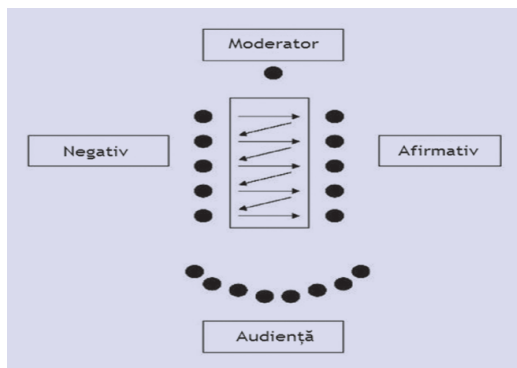
Citește temele de pe flipchart și materialele colegilor, înaintea lecției.

Fișa de lucru nr. 2

Reguli pentru dezbatere

Aranjarea locurilor

Moderatorul stă în capul mesei. Cele două echipe de dezbatere sunt așezate în părți opuse. Audiența stă la mică distanță de masă. Dacă sunt necesare scaune suplimentare pentru audiență, ele nu ar trebui așezate în spatele echipelor de dezbatere.

Sfaturi pentru participanții în echipele de dezbatere

1. (Pentru primul vorbitor.) Prezintă propunerea ta – spune ce decizie vrei să fie luată.
2. (Cu excepția primului vorbitor din echipa afirmativă.) Utilizează $\frac{1}{2}$ din timp pentru a contracara un argument al celeilalte părți, apoi prezintă un nou argument sau punct de vedere.
3. Prezintă propunerea ta – spune ce decizie vrei să fie luată.
4. Când vă pregătiți pentru o dezbatere, începeți prin a culege idei (brainstorming). Apoi decideți în ce ordine doriți să formulați argumentele și alocați fiecare argument câte unui membru al echipei. Începeți și sfârșiți cu argumente impresionante și puternice.
5. Puteți repeta sau varia un argument cheie pentru a-l întări ca element de bază al argumentației voastre.
6. Ultimul vorbitor ar trebui să concluzioneze argumentația echipei, evidențiind trei sau patru puncte.
7. Vorbiți liber. Nu citiți prezentarea, ci stabiliți contact vizual cu oponenții și cu audiența.
8. Tratați oponenții cu respect. Nu insultați un vorbitor; vizați doar argumentele sale.

Sfaturi pentru public (vedeți Fișa de lucru nr. 4)

1. Luați notițe după argumentele prezentate de fiecare parte – într-o singură propoziție.
2. Legați argumentele cu contra-argumentele lor prin linii/săgeți și scrieți câte un comentariu. Ce argumente v-au convins? (Pașii 2 și 3 pot fi făcuți în echipă de câțiva membri ai audienței.)
3. Indicați ce argument v-a impresionat în mod particular.
4. După dezbateri, schimbați rezultatele în cadrul grupului. Apoi votați moțiunile prezentate de ambele părți.

Fișa de lucru nr. 3

Formular de planificare pentru echipele de dezbateri

Numele celui care prezintă Păstrați ordinea din diagrama din <i>Fișa de lucru nr. 2</i>	Argument	Note/ observații
1.	<i>Recomandare: Susțineți-vă moțiunea!</i>	
2.		
3.		
4.		
5.	!!! Ultimul cuvânt (rezumatul punctelor principale) – Dacă sunt 5 membri	
6.		
7.	<i>Ultimul cuvânt (rezumatul punctelor principale)</i> – Dacă sunt 7 membri	

Fișa de lucru nr. 4

Fișă de planificare pentru cei care prezidează

Prima sarcină a celui care prezidează – conducerea dezbaterii

Persoana care conduce dezbaterile se asigură că participanții respectă regulile dezbaterii și că îi tratează corect și cu respect pe ceilalți. „Președintele” este neutru și nu ține partea niciunei echipe de dezbateri.

Președintele este îndeosebi responsabil cu încadrarea în timp. În practică, acest lucru înseamnă că după trecerea minutului alocat, cel care vorbește își încheie afirmația și se oprește. Dacă e nevoie, cel care prezidează îl întrerupe politicos și acordă cuvântul următorului vorbitor, din cealaltă echipă.

Echipament

- Un cronometru;
- Un creion și o fișă;
- O foaie de hârtie (sau carton) galbenă și una roșie, format A7.

Sarcinile celui care prezidează, pe durata dezbaterii

1. La început:

- Spune bun-venit echipelor, publicului și reporterilor de știri.
- Face o scurtă prezentare a dezbaterii, fără detalii;
- Reamintește echipelor să manifeste fair-play și să respecte regulile.
- Anunță regulile privind timpul: după un minut, cel care prezidează îl oprește pe vorbitor.

2. În timpul dezbaterii:

- Cel care prezidează ascultă în liniște.
- Monitorizează timpul de prezentare.
- Intervine dacă publicul sau participanții la dezbateri îl întrerup pe vorbitor ;
- În cazuri de comportament nepotrivit sau abuziv, președintele arată cartonașul galben sau/și roșu celui care prezintă. Cartonașul roșu înseamnă părăsirea dezbaterii.

3. După dezbateri:

Cel care prezidează anunță că dezbaterile s-au încheiat.
Mulțumește echipelor și publicului.

Rolul președintelui după dezbateri

Anunță că publicul are o scurtă discuție (*follow-up*) privind dezbateri (5 minute) și apoi trebuie să voteze echipa care a prezentat cele mai convingătoare argumente.

Președintele îi cere unui elev să noteze rezultatele votării pe tablă/flip-chart.

Președintele solicită întâi ca elevii care sunt mai convinși de echipa **pro** să ridice mâna. Numără voturile. Apoi cere ridicarea mâinii de către elevii care au fost convinși de echipa **contra**.

La final, solicită ridicarea mâinii de către elevii care se abțin. Voturile numărate de fiecare dată sunt consemnate.

Cel care prezidează citește rezultatele votului, fără să comenteze.

Mulțumește publicului pentru discuții și pentru vot și închide sesiunea.

Fișa de lucru nr. 5

Notarea elementelor principale ale dezbaterii

2. Notarea elementelor principale ale dezbaterii		
Pozitive/Pro	Negative/Contra	Note/observații
3. Votul meu (oferiți argumente)		

Fișa de lucru nr. 6

Fișa de lucru pentru cei care scriu știrile

Sarcina

Formați trei echipe în perechi.

Scrieți o știre despre dezbateri și prezentați-o la ora viitoare. Fiecare echipă lucrează pentru un alt fel de ziar/revistă:

- ◆ pentru un tabloid;
- ◆ pentru un ziar de calitate;
- ◆ pentru o revistă de tineret.

Profilul celor trei lucrări – ce așteptări au cititorii.

Există unele reguli generale despre cum se scrie o știre bună – însă, pe de altă parte, fiecare articol se adresează unui public diferit, astfel că știrea voastră trebuie să se raporteze la grupul-țintă, dacă vreți ca cititorii să cumpere ziarul/revista și să aveți, astfel, un loc de muncă. Asta înseamnă că știrile voastre vor fi destul de diferite, cu toate că vă raportați la aceeași dezbateri. Uitați-vă la cum se reflectă aceste lucruri în publicații reale.

Tip de publicație	Ce așteptări au cititorii: *** foarte important/** important/* ar fi bine să existe				
	Distrație	Imagini/ fotografii	Informații (subiectul și argu- mentele/ dezbate- rile)	Punctul de vedere al tinerilor	„Nota personală a autorului”
Tabloid	*	...
Ziar de calitate	*	*	*
Revistă de tineret	*

3.11. DEZBATEM – DECIDEM – RAPORTĂM

DUDO. ARTICOLUL 21

3. Voința poporului este baza puterii de stat, această voință trebuie să fie exprimată prin alegeri oneste care trebuie să aibă loc periodic, prin sufragiu universal egal și prin vot secret sau după o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

CEDO. ARTICOLUL 10. LIBERTATEA DE EXPRIMARE

1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei ...

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția ghidată, discursul, observarea, argumentarea, evaluarea prin vot;
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A7 sau foi colorate (galben și roșu), markere, flipchart, cronometru;
- **Forme de organizare:** frontal, în grup.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Învățarea constructivistă reprezintă o exercitare a drepturilor omului și ale copilului – libertatea de gândire, de a avea o opinie și de exprimare; egalitatea de șanse; principiile recunoașterii reciproce și nediscriminării; și dreptul la educație.

În contextul învățării constructiviste, sarcina profesorului este de a-i sprijini pe elevi în multe feluri – acesta asigură un cadru care se bazează pe o sarcină și/sau o problemă, respectă drepturile elevilor la libertate și egalitate, oferă îndrumare, încurajare și instruire (concepție). Profesorul nu știe ce răspunsuri vor da elevii și este dispus și pregătit să lucreze cu informațiile lor (improvizare). Elevii trebuie să aibă ocazia de a-și împărtăși și de a-și compara ideile, iar deseori subiectul sau sarcina le cere să ajungă la o înțelegere comună sau să ia o decizie. Profesorul acționează ca facilitator; el poate anticipa, dar nu poate determina dinainte rezultatele proceselor de învățare ale elevilor.

	<p>Învățarea constructivistă sprijină mai degrabă dezvoltarea de competențe decât asimilarea unei serii de informații. Din punct de vedere constructivist, orice curriculum bazat pe cunoștințe poate fi pus în discuție și este puțin probabil ca cineva să poată „învăța” memorând informații izolate fără a le înțelege și a le aprecia.</p> <p>Să înveți „pentru” democrație și drepturile omului înseamnă prin urmare că elevii se pregătesc pentru rolurile lor de persoane care învață pe tot parcursul vieții, atât ca indivizi, cât și ca o comunitate.</p> <p>Nimeni nu are o idee clară despre cum putem rezolva problemele care ne așteaptă – fie la nivel individual, fie la nivel global. Învățăm, copleșiți fiind de sarcina găsirii unor soluții viabile.</p>
Cuvinte-cheie	Democrație, participare democratică, dezbateri.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să structureze argumente convingătoare pentru tema abordată; ✓ Să manifeste respect față de opinia oponentului; ✓ Să aprecieze această formă de participare în raport cu drepturile omului.
Evocare	<p>Solicitați-le elevilor să aranjeze mesele și scaunele în ordinea sugerată în <i>Fișa de lucru nr. 1</i>. Propuneți-le să se așază la locurile lor, ca echipe de dezbateri, moderatori, audiență și reporteri de presă. Dvs. luați loc în audiență, preferabil pe rândul din spate. Elevii nu ar trebui să vă caute privirea, ci mai degrabă să stabilească contact vizual între ei.</p> <p>Anunțați agenda lecției: dezbateri, urmată de votul audienței și de reuniunea de bilanț. Repartizați audienței <i>Fișa de lucru nr. 2</i>.</p>
Realizarea sensului	<p>Oferiți primului moderator conducerea. Acesta salută echipele, publicul și reporterii. Face o scurtă prezentare a dezbaterii, fără detalii, și reamintește echipelor să manifeste fair-play și să respecte regulile, inclusiv în privința timpului (după un minut vorbitorul este oprit).</p> <p>În timpul dezbaterii cel care prezidează ascultă, monitorizează timpul de prezentare și intervine dacă publicul sau participanții la dezbateri îl întrerup pe vorbitor. În</p>

	<p>cazuri de comportament nepotrivit sau abuziv, moderatorul arată cartonașul galben sau/și roșu celui care prezintă. Cartonașul roșu înseamnă părăsirea dezbaterii. După dezbateri moderatorul anunță că dezbateri s-a încheiat și mulțumește echipelor și publicului.</p>
Reflecție	<p>Oferiți-i cuvântul celui de-al doilea moderator. Acesta anunță că publicul are o scurtă discuție (<i>follow-up</i>) privind dezbateri (5 minute) și apoi trebuie să voteze echipa care a prezentat cele mai convingătoare argumente. Dvs. rămâneți să observați de la distanță cum audiența discută desfășurarea dezbaterilor. Echipele de dezbateri și reporterii de știri, la fel, ascultă aceste discuții. După 5 minute, moderatorul oprește discuția și începe sesiunea de votare. Dvs. preluați conducerea după ce votarea s-a încheiat.</p> <p>Debrifare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cum apreciați experiența trăită astăzi? De ce?</i> ✓ <i>Ce învățăminte putem extrage din această activitate?</i> ✓ <i>Cât de necesare sunt asemenea exerciții/lecții pentru voi?</i>
Extindere	<p>Mulțumiți-le participanților la dezbateri; nicio observație critică nu ar trebui făcută în acest moment. Inițiați o discuție în care să antrenați toți elevii, cu excepția echipei de reporteri, solicitându-le să se gândească la aprecierea acestei forme de participare în raport cu drepturile omului.</p> <p>Pornind de la sentimentele, impresiile și păreriile lor privind sesiunea de dezbateri, propuneți-le să pregătească acasă un scurt enunț ca temă pentru ora următoare, având în vedere următoarele aspecte-cheie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spuneți-vă opinia în ce privește tema în dezbateri. Explicați ce argumente v-au convins și au contribuit cel mai mult în formarea opiniei. 2. Din punctul vostru de vedere, descrieți ce efect au avut asupra dezbaterii regulile stabilite, în particular cea privind limita de un minut. <p>Echipei de reporteri de presă nu i se dă această sarcină, însă ei trebuie să decidă cum vor disemina relatările –</p>

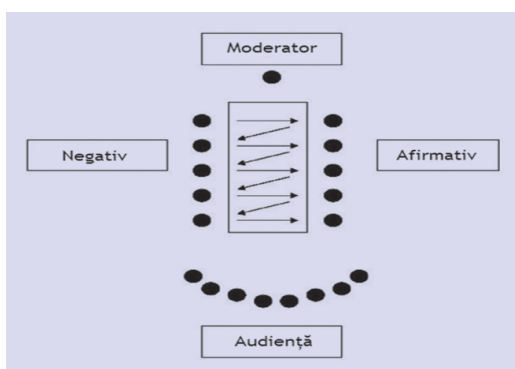
prin afișarea a două sau trei exemplare de ziar pe perete sau prin distribuirea unui rezumat fiecărui elev. Amintiți-le de *Fișa de lucru nr. 3*, repartizată la lecția precedentă.

Fișa de lucru nr. 1

Reguli pentru dezbateri

Aranjarea locurilor

Moderatorul stă în capul mesei. Cele două echipe de dezbateri sunt așezate în părți opuse. Audiența stă la mică distanță de masă. Dacă sunt necesare scaune suplimentare pentru audiență, ele nu ar trebui așezate în spatele echipelor de dezbateri.

Fișa de lucru nr. 2

Notarea elementelor principale ale dezbaterii

2. Notarea elementelor principale ale dezbaterii		
Pozitive/Pro	Negative/Contra	Note/observații
3. Votul meu (oferiți argumente)		

3.12. FUNCȚIONAREA ÎN SISTEM A LEGII, DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR. PUTEM ÎNVĂȚA SĂ FIM DEMOCRAȚI? O DEZBATERE – MAI MULTE PERSPECTIVE

DUDO. ARTICOLUL 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii.

ARTICOLUL 19

Orice individ are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi tulburat pentru opiniile sale și acela de a căuta, de a primi și de a răspândi, fără considerații de frontieră, informații și idei prin orice mijloc de exprimare.

ARTICOLUL 21

1. Orice persoană are dreptul să participe la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși.
2. Orice persoană are dreptul de acces, în condiții de egalitate, la funcțiile publice ale țării sale.

ARTICOLUL 29

1. Individul are îndatoriri față de colectivitate, numai în cadrul acesteia fiind posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.
2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare persoană este supusă numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o societate democratică.

Strategii didactice:

- **Resurse procedurale:** discuția ghidată, prezentările de texte, fotoliul ascultătorului, argumentarea, cvintetul (poezia de cinci versuri).
- **Resurse materiale:** fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi A3/A2, markere, flipchart.
- **Forme de organizare:** frontal, în perechi.

DEMERSUL DIDACTIC

Suport informațional

Societățile democratice fac un efort considerabil pentru respectarea și protecția drepturilor omului. Drepturile omului înseamnă acele valori care reflectă respect pentru viața și demnitatea umană. Într-o societate democratică este apreciată valoarea fiecărei ființe umane, indiferent de rasă, sex, opinie, religie etc.

Există o legătură directă între drepturile omului și democrație. Dacă sunt încălcate drepturile omului atunci este amenințată însăși democrația.

Într-o democrație, oricine – indivizi sau grupuri – poate să participe și să își promoveze interesele și ideile. Este posibil ca decizia finală să nu corespundă obiectivelor noastre pe deplin, dar dacă nu participăm, nimeni nu va observa care sunt interesele noastre.

Într-o democrație, deciziile și soluțiile sunt găsite prin controverse și concurența intereselor și ideilor. Consensusul se obține printr-un bun compromis pe care toate partidele, sau majoritatea, îl pot accepta. O astfel de decizie poate fi considerată, pentru moment, ca o definiție a binelui comun.

Controversa și concurența politică generează un element de luptă. Este prin urmare foarte important ca toți jucătorii din arena politică să fie de acord cu un set de reguli, pe baza principiului respectului reciproc.

Totodată, în societatea democratică fiecare om e liber să aibă o opinie proprie cu referire la problemele din stat, din societate, opinie pe care liber să și-o exprime. Pentru a-și promova viziunea în societate, fiecare persoană poate să se folosească de diverse mijloace permise de lege.

Persoana poate realiza aceste lucruri în baza pluralismului politic – un important principiu al democrației. Pluralismul politic înseamnă o libertate și diversitate de idei și de opinii în societate. Nicio persoană nu poate fi obligată sau forțată să accepte o viziune, chiar dacă aceasta ar aparține unui partid care se află la guvernare. Pentru ca oamenii să știe dacă autoritățile le promovează voința, le respectă drepturile și libertățile, acestea trebuie să informeze populația despre activitatea pe care o

	<p>desfășoară. Prin aceasta ele asigură transparența în treburile publice. Un rol important la acest capitol îi revine mass-mediei. Lipsiți de acces la informație sau fiind dezinformați, oamenii riscă să facă o alegere greșită și să contribuie la instaurarea unei conduceri nedemocratice în stat.</p> <p>De fapt, cetățenii dintr-o societate democratică se așteaptă să le fie acordate anumite drepturi cum ar fi drepturi civile, drepturi politice, drepturi sociale, drepturi culturale și drepturi de mediu. Ce ar trebui să reprezinte aceste drepturi este o chestiune de dezbatere, precum și chestiunea responsabilităților care corespund acestor drepturi. Unii oameni cred că cetățenii ar trebui să aibă doar o responsabilitate – să respecte legea. Alții cred că societatea le cere cetățenilor să aibă o gamă mult mai mare de responsabilități.</p>
Cuvinte-cheie	Lege, cetățean, drepturi, libertăți, responsabilități.
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Să demonstreze faptul că mass-media ne construiește percepția realității; ✓ Să argumenteze că regulile asigură oportunități egale de exercitare a dreptului la libertate; ✓ Să aprecieze importanța exersării procedurilor democratice.
Evocare	<p>Prezentați agenda lecției, menționând că aceasta corespunde aspectelor-cheie care structurează temele de acasă, și anume: trei echipe de reporteri își vor prezenta relatările.</p> <p>Propuneți un asalt de idei (brainstorming) prin care să identificați câteva criterii care vor putea fi folosite în aprecierea articolelor de presă prezentate de colegii-jurnaliști. Unul-două criterii pot fi lăsate pe seama ascultătorului.</p>
Realizarea sensului	<p>Anunțați elevii că trebuie să asculte și să compare comunicările atent, pentru că reporterii lucrează pentru tipuri diferite de publicații. Pentru a compara modurile de relatare a știrii, elevii ar trebui să fie pregătiți să ia notițe. Simplificați sarcina prin desenarea unei matrici simple pe tablă sau pe flipchart:</p>

Relatare	nr. 1	nr. 2	nr. 3
Limbaaj			
...			
...			
...			
Apreciere			

Explicați-le că cele trei echipe de reporteri vor citi relatările de presă, una după alta, fără nicio discuție și niciun comentariu între ele.

Solicitați elevilor care au ascultat să le spună jurnaliștilor impresiile și opiniile pe marginea știrilor. Încurajați-i să explice ce criterii proprii au utilizat pentru comparare și pentru aprecierea relatărilor.

Încheiați discuția menționând un aspect important: cele trei echipe de reporteri de presă au fost prezente la aceeași dezbatere, totuși imaginea creată pentru grupurile lor de audiență diferă considerabil. Aceasta demonstrează că mass-media transmite realitatea pentru toți cei care nu au fost prezenți la eveniment, dar prin transmiterea realității, jurnaliștii o construiesc – selectând și evidențiind unele elemente, omițând sau diminuând importanța altora. Pentru mai multă convingere puteți face referire la anumite detalii din cele trei relatări de presă.

Inițiați o discuție prin care să încercați să identificați opinia elevilor despre următoarele:

✓ *Cum au afectat regulile dezbateră?*

(Manifestați deschidere pentru a obține răspunsuri sincere. Evident că puteți avea o polarizare de idei: unele comentarii pot fi destul de critice – limita de timp este „nedemocratică”, nu permite exprimarea liberă), iar altele pot susține regulile.)

✓ *Ce s-ar fi putut întâmpla dacă regula care limita timpul ar fi fost înlăturată?*

(Elevii își vor da seama că dezbateră ar fi durat mai mult, în timp ce rezerva de timp a orei este limitată,

	<p>astfel că regula a luat în considerare realitatea și a distribuit timpul disponibil în mod echitabil, deși în „părți” foarte mici.)</p> <p>✓ <i>Cum au reușit, respectând limita de timp, să se centreze pe punctele-cheie?</i></p>
Reflecție	<p>Valorificați DUDO, solicitând identificarea drepturilor omului care au fost reflectate în cadrul acestor două lecții.</p> <p>Pentru că elevii au avut un rol important în cadrul activităților desfășurate, asumându-și și anumite responsabilități, atât succesele cât și insuccesele sunt ale lor în aceeași măsură pe cât sunt ale Dvs. Astfel, propuneți-le elaborarea unei poezii de cinci versuri (cvintet) în care aceștia să aprecieze importanța exersării procedurilor democratice.</p> <p>Debriefare:</p> <p>✓ <i>Cât de necesare sunt asemenea informații/lecții pentru voi?</i></p> <p>✓ <i>Care moment al orei îl considerați cel mai util?</i></p>
Extindere	<p>Dacă elevilor le-a plăcut dezbateră, puteți sugera o extindere în forma unui club de dezbateră, acestea fiind foarte răspândite în mai multe țări.</p> <p>După cum internetul oferă o bogată varietate de materiale excelente pentru cei interesați de dezbateră, propuneți-le elevilor ca temă pentru acasă să culegă informații suplimentare la acest subiect.</p>

BIBLIOGRAFIE ȘI RESURSE WEB CONSULTATE

1. A crește în democrație, Volumul II, Consiliul Europei, iunie 2010.
2. A trăi în democrație, Volumul III, Consiliul Europei, aprilie 2008.
3. Convenția cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989.
4. Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 septembrie 1948.
5. De la o identitate personală pozitivă – la relații interpersonale constructive, Auxiliar didactic pentru predarea modului I la Educația Civică „Omul – ființă socială”, CIDDC, 2014.
6. Democrația și drepturile omului: încep cu noi, Consiliul Europei. – Chișinău, 2014.
7. DEMOCRAȚIA PENTRU TOȚI: EDUCAȚIA PENTRU O CULTURĂ DEMOCRATICĂ, SIEDO, 2005.
8. DISCRIMINAREA CUM SĂ O RECUNOAȘTEM ȘI CUM SĂ NE PROTEJĂM ÎMPOTRIVA EI, CRJM, 2016.
9. Educație pentru democrație, Volumul 1, Consiliul Europei, decembrie 2010.
10. Educație pentru dezvoltare. Ghidul animatorului, CIDDC, UNICEF, 2001.
11. Educație pentru dezvoltarea comunității. Curs opțional preuniversitar/Viorica Goraș-Postică, Lia Sclifos, Nina Uzicov; Centrul Educațional „Pro Didactica”, Fondul de Investiții Sociale din Moldova, 2005.
12. EU, TU, FIECARE, DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI, LIFT OFF
13. Explorarea drepturilor copilului, Volumul V, februarie 2007.
14. GHID DE MONITORIZARE A DREPTURILOR COPILULUI, CIDDC, 2012.
15. Învăț să fiu, GHID PENTRU PSHOLOGI ȘCOLARI, DIRIGINȚI, PROFESORI, Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2006.
16. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA ACTIVITĂȚILOR CU TINERII, Ghid pentru tineri și profesioniști care lucrează cu tinerii, CNRT, UNICEF, 2006.
17. PARTICIPAREA COPIILOR ȘI TINERILOR, CNRT, UNICEF, 2003
18. Participarea la democrație, Volumul IV, Consiliul Europei, septembrie 2010.

19. Predarea democrației, Volumul VI, Consiliul Europei, decembrie 2008.
20. PROIECTUL ACȚIUNEA COMUNITARĂ ȘI FORMAREA COMPE-
TENȚELOR CIVICE ÎN CADRUL DISCIPLINEI EDUCAȚIA CIVICĂ,
Auxiliar didactic, CIDDC, 2014.
21. PROVOCÂND DIVERSITATEA: Educație interculturală și rezolvare de
conflict, Ghidul formatorului, 2004.
22. STRATEGII PENTRU O CLASĂ FĂRĂ BULLYING, MANUAL PENTRU
PROFESORI ȘI PERSONALUL ȘCOLAR, Organizația „SALVAȚI COPI-
II”, 2016.
23. Center for Media Literacy, „5 întrebări-cheie care ar putea schimba lumea”.
24. [https://www.realitatea.net/ce-este-bullying-ul-fenomenul-care-fa-
ce-tot-mai-multe-victime-printre-copiii-din-romania_2054695.html](https://www.realitatea.net/ce-este-bullying-ul-fenomenul-care-fa-
ce-tot-mai-multe-victime-printre-copiii-din-romania_2054695.html)
25. [http://occidentul-romanesc.com/bullying-ul-in-scoli-si-pe-internet-un-fe-
nomen-nociv-care-a-scapat-de-sub-control/](http://occidentul-romanesc.com/bullying-ul-in-scoli-si-pe-internet-un-fe-
nomen-nociv-care-a-scapat-de-sub-control/)
26. [https://www.tabu.ro/afla-tot-ce-trebuie-sa-stii-despre-fenome-
nul-bullying-cibernetic/](https://www.tabu.ro/afla-tot-ce-trebuie-sa-stii-despre-fenome-
nul-bullying-cibernetic/)
27. [https://www.portalinvatamant.ro/articole/sfaturi-pentru-scoala-77/ce-in-
seamna-fenomenul-de-bullying-cum-iti-poti-ajuta-copilul-7101.html](https://www.portalinvatamant.ro/articole/sfaturi-pentru-scoala-77/ce-in-
seamna-fenomenul-de-bullying-cum-iti-poti-ajuta-copilul-7101.html)
28. <http://ombudsman.md/ro/press-release-types/noutati?page=8>
29. <http://monitor.drepturilecopilului.md/drumuri-mai-sigure-pentru-copii/>
30. [drepturilecopiilor.cs1.soft-tehnica.com/copiii-sunt-aparatori-ai-drepturi-
lor-omului/](http://drepturilecopiilor.cs1.soft-tehnica.com/copiii-sunt-aparatori-ai-drepturi-
lor-omului/)
31. [http://amnesty.md/ro/events/flashmob-nu-discriminarii-toti-pentru-ega-
litate/](http://amnesty.md/ro/events/flashmob-nu-discriminarii-toti-pentru-ega-
litate/)
32. [http://amnesty.md/ro/results/am-reusit-avocatul-este-in-afara-origa-
rui-pericol/](http://amnesty.md/ro/results/am-reusit-avocatul-este-in-afara-origa-
rui-pericol/)
33. http://cntraian.ro/old/Egalitate%20de%20sanse_suport%20curs.pdf
34. Codul educației al Republicii Moldova aprobat prin hotărârea Parlamen-
tului nr.152 din 17.07.2014.
35. STRATEGIA de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020, aprobată
prin Hotărârea Parlamentului nr.944 din 14.11.2014.
36. Curriculumul la Educația civică pentru învățământul gimnazial, aprobat
prin ordinul ME nr. 245 din 27.04.2010.
37. Cadru de Referință al Curriculumului Național.
38. Auxiliar didactic „De la o identitate personală pozitivă – la relații

- interpersonale constructive”, Ministerul Educației, CIDDC, Chișinău, 2014 (site-ul www.edu.md, <http://childrights.md/>).
39. A trăi în democrație. Planuri de lecții în domeniul EDO/ECD pentru nivelul secundar inferior. Editate de Rolf Gollob și Peter Krapf. Autori: Rolf Gollob, Ted Huddleston, Peter Krapf, Don Rowe, Wim Taelman.
 40. Predarea democrației. O colecție de modele de educație pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului. Editori/autori: Rolf Gollob și Peter Krapf.
 41. Auxiliar didactic „Proiectul/acțiunea comunitară și formarea competențelor civice în cadrul disciplinei educația civică”, Ministerul Educației, CIDDC, Chișinău 2014, www.childrights.md
 42. Material de suport „Predarea drepturilor copilului în cadrul disciplinei Educația civică”, Ministerul Educației, CIDDC, Chișinău 2014, www.childrights.md
 43. Ghid de monitorizare a drepturilor copilului, CIDDC, Chișinău 2012, www.childrights.md
 44. Ghid de monitorizare și evaluare a activităților cu tinerii, CNRT, Chișinău 2006.
 45. Culegere „Istории adevărate despre ce au făcut elevii în comunitate”, experiențe ale grupurilor care au elaborat și realizat proiecte comunitare, CIDDC, Chișinău 2013.
 46. Ghid al Convenției Europene pentru Drepturile omului. Consiliul Europei, Strasbourg, 2002.
 47. Repere. Manual de educație pentru drepturile omului cu tinerii. Consiliul Europei, Institutul Intercultural Timișoara, 2002.
 48. Educație pentru drepturile omului. Ghidul profesorului și manualul elevului pentru clasele a VIII-a – IX-a. Ministerul Educației, Amnesty International Moldova. Cartier educațional, 2015.
 49. Educație pentru drepturile omului. Curriculum pentru învățământul gimnazial. Ministerul Educației, Amnesty International Moldova. Cartier educațional, 2015.
 50. Beznițchi L., Cartaleanu T., Copăceanu R., Cosovan O., Goraș-Postică V., Sclifos L., O competență-cheie: a învăța să înveți. Ghid metodic, CEPD, Chișinău, 2010.
 51. Cartaleanu T., Cosovan O., Goraș-Postică V., Lăsenco S., Sclifos L., Formarea de competențe prin strategii didactice interactive, CEPD, Chișinău, 2008.

52. Goraș-Postică V. (coordonator), Eșanu R., Sclifos L., Solovei R., Integrare europeană pentru tine (ghid metodologic). Chișinău, CEPD, 2009
53. Educație pentru democrație, CEPD, Chișinău, 2004.
54. Democrația pentru toți. Manual. Ghidul profesorului (trad. Tatiana Racu), Chișinău, 2005.
55. Handrabura L., Goraș-Postică V., Educație pentru echitate de gen și șanse egale. Auxiliar didactic pentru profesori și elevi, CEPD, Chișinău, 2007
56. Cunoașterea elevului: consiliere și orientare. Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, Chișinău, IȘE, 2007.
57. Învăț să fiu. Ghid pentru psihologi școlari, diriginți, profesori, Chișinău, CEPD, 2006.
58. Bolboceanu A., Consiliere și orientare. Ghid pentru diriginți, Editura Știința, 2007.
59. Jigău M., Consilierea carierei: un model deschis și flexibil, București, 2005

CUPRINS

Cuvânt introductiv.....	3
-------------------------	---

CURRICULUM PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ EDUCAȚIE PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ ȘI EDUCAȚIE PENTRU DREPTURILE OMULUI

I. Preliminarii/argument	7
II. Competențe-cheie/transversale dezvoltate în cadrul disciplinei	9
III. Baza conceptuală a disciplinei opționale	11
IV. Administrarea disciplinei	13
V. Sugestii de conținuturi curriculare	14
VI. Sugestii metodologice	22

PROIECTE DIDACTICE PENTRU CLASELE V-VI

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1.

IDENTITATEA MEA

1.1. Cine sunt eu?	27
1.2. Cine suntem noi?.....	31
1.3. Unici și diferiți.....	35
1.4. Eu în percepția altora.....	38
1.5. Stereotipuri și prejudecăți	42
1.6. Cum combatem stereotipurile și prejudecățile?	45
1.7. Ce este discriminarea?	49
1.8. Cum combatem fenomenul discriminării?	53
1.9. Spune „Nu” discriminării!	56
1.10. Spunem „Nu” discriminării!	59

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2.

DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI

2.1. Nevoi și dorințe	61
2.2. Nevoi și drepturi	65
2.3. Drepturile copilului și nevoile lui	68
2.4. Drepturi și responsabilități	71
2.5. Demnitatea umană și drepturile omului.....	76
2.6. Șanse egale la educație.....	79
2.7. Diversitatea umană în școală.....	83
2.8. Ce este bullyingul?.....	87

2.9. Există bullying în școala/clasa în care învăț?	95
2.10. O școală/clasă fără bullying.....	99

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3. RESPONSABILITATEA

3.1. Ce face o persoană responsabilă?	102
3.2. Natura responsabilităților umane	105
3.3. Cine este responsabil de realizarea drepturilor copilului?.....	109
3.4. Responsabilități individuale și colective.....	114
3.5. Participarea este o responsabilitate a omului în comunitate?	117
3.6. Cum identific și cercetez o problemă?	121
3.7. Cum stabilesc obiectivele și indicatorii de monitorizare a problemei?.....	124
3.8.–3.9. Cum identificăm sursele și metodele de colectare a datelor/informațiilor cu referire la problema monitorizată?	127
3.10–3.11. Cum elaborez și cui prezint raportul de monitorizare?.....	131
3.12. Copiii – promotori ai Drepturilor Omului/Copilului?.....	134

PROIECTE DIDACTICE PENTRU CLASELE VII–VIII

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1.

EGALITATE. EȘTI MAI EGAL DECÂT MINE?

1.1. Sunt egal? Sunt diferit?	139
1.2. Toți diferiți, toți egali!	143
1.3. Ești mai egal decât mine?... ..	148
1.4. Ești mai egal decât mine?... ..	152
1.5. Femei și bărbați: egali sau inegali?	156
1.6. Cum facem față inegalităților?	162
1.7. Majoritatea conduce! Întotdeauna de acord?... ..	167
1.8. Majoritate & minoritate, cum echilibrăm interesele?	172
1.9. Evaluare sumativă	176

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2.

DIVERSITATE ȘI PLURALISM

2.1. Aspectele diversității. Ce ne unește?	178
2.2. Valoarea diversității. A învăța despre și de la alții	183
2.3. Pluralismul de opinii	187
2.4. De ce sunt drepturile importante?	191
2.5. Drepturile omului și caracteristicile acestora	197
2.6. Dacă aș fi ales	202

2.7. Ce obiective promovăm?	207
2.8. Ce este binele comun?	212
2.9. Vreau și pot! Participarea la democrația pluralistă	217
2.10. Evaluare sumativă	221

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3.

CONFLICTUL. EU ÎMPOTRIVA TA VERSUS EU ÎMPREUNĂ CU TINE

3.1. Dicționarul conflictelor.....	223
3.2. Despre rădăcinile conflictelor. Ce ne desparte?	228
3.3. Drepturile – scutul meu de protecție	233
3.4. Cum putem face față neînțelegerilor?	237
3.5. Învățăm să rezolvăm conflictul	242
3.6. Decizii dificile	246
3.7. Rezolvăm conflictele?	250
3.8. Pedeapsa și demnitatea umană	255
3.9.–3.10. Drepturi situate în conflict. Cum procedăm?	259
3.11. Evaluare sumativă	264
3.12. Evaluare sumativă	267

PROIECTE DIDACTICE PENTRU CLASA IX

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1.

MASS-MEDIA ȘI PARTICIPARE

1.1. Cele 7 categorii de media	271
1.2. Comunicarea „într-un singur sens” vs comunicarea „în ambele sensuri”	278
1.3. Toate mesajele sunt construite. Lumea în 22 de minute	283
1.4. Cele trei „cărămizi” ale limbajului vizual de bază	288
1.5. Analiza unui text vizual	292
1.6. Puterea editării	295
1.7. Vedem ambii același lucru?	299
1.8. Judecăți de valoare și puncte de vedere în produsele media	302
1.9. Judecăți de valoare încorporate în știri	306
1.10. Ce lipsește?	307
1.11. Mesajele din mass-media: între profit și putere	311
1.12. Mass-media. Putere, convingere, propagandă?	315
1.13. Noi decidem care sunt știrile ce le vor fi oferite cititorilor	318
1.14. Mass-media – instrument al comunicării sau instrument al puterii?.....	324

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2. REGULI ȘI LEGISLAȚIE

2.1. Diverse perspective asupra dreptății	328
2.2. Misiunea legii	332
2.3. Legea pe înțelesul nostru	335
2.4. Legea e lege pentru toți	340
2.5. Tinerii față-n față cu legea	345
2.6. Drepturi și responsabilități în fața legii.....	349
2.7. Ce contează în instanță?.....	355
2.8. Cum procedez dacă mă confrunt cu nerespectarea legii?.....	361

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3. GUVERNARE ȘI POLITICĂ

3.1. Pentru ce fel de guvernare pledăm?	369
3.2. Care este cel mai bun mod de a governa o țară?	372
3.3. Dacă aș fi la conducerea țării.....	376
3.4. Rolul cetățeanului într-o democrație. Responsabilități și obligații	379
3.5. Cum vă afectează guvernarea viața?	383
3.6. Participarea elevilor în guvernarea școlară.....	386
3.7. Stabilim agenda publică.....	389
3.8. Ciclul unei politici.....	393
3.9. Modalități de participare în democrație	399
3.10. Participare prin comunicare. Ce aspecte sunt de interes pentru noi?	404
3.11. Dezbaterem – decidem – raportăm.....	414
3.12. Funcționarea în sistem a legii, drepturilor și libertăților. Putem învăța să fim democrați? O dezbateră – mai multe perspective	419
Bibliografie și resurse web consultate	424

